

BOSNA I HERCEGOVINA

Program ekonomskih reformi za 2018-2020. godinu

(ERP BiH 2018-2020)

Sarajevo, januar/siječanj 2018. godine

SADRZAJ

1. SVEUKUPNI OKVIR I CILJEVI POLITIKE	3
2. MAKROEKONOMSKI OKVIR	5
2.1. <i>Najnovija ekonomska kretanja</i>	6
2.2. <i>Srednjoročni makroekonomski scenario</i>	11
2.3. <i>Alternativni scenario i rizici</i>	17
3. FISKALNI OKVIR	20
3.1. <i>Strategija politike i srednjoročni ciljevi</i>	20
3.2. <i>Implementacija budžeta u 2017. godini</i>	24
3.3. <i>Srednjoročni izgledi budžeta</i>	26
3.4. <i>Strukturni bilans (ciklična komponenta deficita, jednokratne i privremene mjere, fiskalna politika)</i>	31
3.5. <i>Nivo zaduženosti i razvoj događanja, analiza vanrednih operacija i usklađivanje toka i stanja</i>	34
3.6. <i>Analiza osjetljivosti i upoređivanje s prethodnim programom</i>	39
<i>Osjetljivost budžetskih projekcija na alternativne scenarije i rizike</i>	39
<i>Upoređivanje sa prethodnim programom</i>	40
3.7. <i>Fiskalno upravljanje i budžetski okvir</i>	42
3.8. <i>Održivost javnih finansija</i>	43
4. PRIORITETI STRUKTURALNIH REFORMI U PERIODU 2018-2020. GODINE	46
4.1. <i>Identifikacija ključnih prepreka za konkurentnost i inkluzivan rast</i>	46
4.2. <i>Sažetak reformskih prioriteta</i>	52
4.3. <i>Analiza po oblastima i prioritetima strukturnih reformi</i>	53
4.3.1. <i>Upravljanje javnim finansijama (UJF/PFM)</i>	53
4.3.2. <i>Tržište energije, transporta i telekomunikacija</i>	65
4.3.3. <i>Sektorski razvoj</i>	76
4.3.4. <i>Poslovno okruženje i smanjenje neformalne ekonomije</i>	90
4.3.5. <i>Istraživanje i inovacije</i>	95
4.3.6. <i>Vanjska trgovina i olakšavanje investicija</i>	98
4.3.7. <i>Obrazovanje i vještine</i>	101
4.3.8. <i>Zapošljavanje i tržišta rada</i>	106
4.3.9. <i>Socijalna inkluzija, smanjenje siromaštva i jednake mogućnosti</i>	110
5. BUDŽETSKE IMPLIKACIJE STRUKTURALNIH REFORMI	117
6. INSTITUCIONALNA PITANJA I UKLJUČENOST ZAINTERESIRANIH STRANA	117
PRILOG 1.	120
PRILOG 2.	239

1. SVEUKUPNI OKVIR I CILJEVI POLITIKE

Bosna i Hercegovina je tijekom 2016. godine provodila intenzivne aktivnosti u procesu pristupanja Europskoj uniji te predala aplikaciju za članstvo u Evropskoj uniji. Slijedom toga 20. 9. 2016. godine Vijeće Evropske unije je zatražilo od Evropske komisije da podnese svoje mišljenje o zahtjevu BiH za članstvo u Evropskoj uniji, a Povjerenik za europsku politiku susjedstva i pregovore o proširenju Johannes Hahn je 09.12.2016 uručio predsjedavajućem Vijeća ministara BiH dr. Denisu Zvizdiću Upitnik Evropske komisije za pripremu mišljenja o zahtjevu za članstvo BiH u EU.

Tijekom 2017. godine Vijeće ministara BiH, Vlada Federacije BiH i Vlada Republike Srpske temeljem usuglašenog mehanizma koordinacije procesa europskih integracija u Bosni i Hercegovini pokrenule su pripremu odgovora na Upitnik. U ovom trenutku odgovori na Upitnik su u visokom stupnju pripremljenosti i u završoj fazi prevođenja.

Fiskalno vijeće BiH je 4. 10. 2017. godine usvojilo Globalni okvir fiskalne bilance i politika u BiH za razdoblje od 2018. do 2020. koji osigurava usuglašenost temeljnih makroekonomskih i fiskalnih pretpostavki koje se koriste pri sačinjavanju dokumenata okvirnih proračuna na svim razinama vlasti. Postavljeni fiskalni ciljevi su definirani i njihovo usuglašavanje čini osnovnu pretpostavku za proračunsko planiranje svih nosilaca fiskalnih politika u BiH, a samim time determinira suštinu fiskalne koordinacije u BiH, te bi bez usuglašenosti istih bilo nemoguće izvršiti koordinaciju fiskalnih politika i sprovesti očuvanje fiskalne stabilnosti pojedinačnih fiskalnih suvereniteta a samim time i BiH u cjelini.

U trenutku pripreme ovog dokumenta nije bio usvojen Proračun institucija Bosne i Hercegovine i Proračun Federacije Bosne i Hercegovine iako su Vijeće ministara i Vlada Federacije Bosne i Hercegovine usvojile Nacrte proračuna i uputile ih u parlamentarnu proceduru. U slučaju Vijeća ministara BiH, na sjednici održanoj 28. 12. 2017. usvojena je Odluka o privremenom financiranju koja osigurava servisiranje vanjskog duga te nastavak finansiranja višegodišnjih projekata i drugih obaveza na nivou institucija Bosne i Hercegovine.

U rujnu 2016. godine Bosna i Hercegovina potpisala je sa MMF-om trogodišnji prošireni aranžman (Extended Fund Facility - EFF) u iznosu koji je jednak 443,042 miliona SDR (oko 550 miliona Eura) kako bi podržao ekonomski reformski program zemlje. Ovaj aranžman podržava srednjoročne potrebe platne bilance BiH. Dostupnost financijskih sredstava MMF-a omogućava održavanje kapitalne potrošnje, podršku politikama za jačanje ekonomskog potencijala i održavanje makroekonomske stabilnosti. U prosincu 2017. godine usvojen je i Zakon o akcizama kao važan element za realizaciju mjera iz proširenog aranžmana s MMF-om.

Bosna i Hercegovina je tijekom 2017. godine održala makroekonomsku i fiskalnu stabilnost. Dostupni indikatori za 2017. godinu ukazuju da je ekonomski rast u drugom i na početku trećeg kvartala bio sličan rastu u prvom kvartalu kada je (prema podacima BHAS) ostvarena realna stopa od 2,7% (g/g). Glavni nositelji ekonomskog rasta su i dalje snažan realni rast robnog izvoza od preko 10% u prvom polugodištu, te bi ekonomski rast na kraju 2017. godine trebao dostići realnu stopu od 3,4%.

Slijedeći „Smjernice za programe ekonomskih reformi“, nadležne institucije u Bosni i Hercegovini pripremile su Program ekonomskih reformi za 2018-2020. godinu (ERP). Ovogodišnji program je četvrti po redu koji se dostavlja Europskoj komisiji. Program ekonomskih reformi sadrži srednjoročni makroekonomski okvir i okvir fiskalne politike, uključujući i fiskalne mjere, te sveobuhvatan program strukturalnih reformi u cilju poboljšanja

rasta i konkurentnosti zemlje. Program ekonomskih reformi 2018-2020. godine izrađen je prema Smjernicama za izradu programa ekonomskih reformi, koje je dostavila Europska komisija radi lakše usporedivosti sa drugim zemljama.

Temeljem iskustva od prethodnih godina, Direkcija za ekonomsko planiranje je nastojala ojačati koordinacijsku ulogu u smislu proširenja opsega koordinacije pri izradi Programa ekonomskih reformi. Direkcija za ekonomsko planiranje u suradnji s koordinatorima za izradu Programa ekonomskih reformi, koje su imenovala vlade entiteta, je sačinila Plan aktivnosti na izradi ERP-a za 2018.-2020. godinu koji predstavlja poboljšanu verziju Plana aktivnosti od prethodnih godina. Vijeće ministara BiH je na 119. sjednici održanoj 31. 10. 2017. godine razmotrilo i usvojilo Informaciju o aktivnostima na izradi ERP-a za 2018.-2020. godinu i Plan aktivnosti koji je predložila Direkcija za ekonomsko planiranje.

Plan aktivnosti za izradu Programa ekonomskih reformi osnovni je dokument koji regulira proces izrade Programa ekonomskih reformi i suradnju između različitih razina vlasti, Vijeća ministara BiH, Vlade Federacije BiH i Vlade Republike Srpske. Direkcija za ekonomsko planiranje je u Planu aktivnosti za ERP 2018. -2020. uvela nove korake koji su imali za cilj da poboljšaju konsolidaciju samog dokumenta Programa ekonomskih reformi 2018.-2020., te prošire suradnju svih institucija koje sudjeluju u izradi Programa.

Program ekonomskih reformi 2018.-2020. je izrađen na osnovu priloga koje su dostavile nadležne institucije prema usvojenom Planu aktivnosti po rokovima i nosiocima aktivnosti.

U saradnji sa Europskom komisijom i OECD-om održani su sastanci/radionice na temu izrade Programa ekonomskih reformi kako u Briselu tako i u Bosni i Hercegovini. Prvi nacrti Programa ekonomskih reformi su prezentirani su OECD-u kao tehničkoj pomoći u izradi Programa. U cilju boljeg definiranja reformskih mjera predstavnici OECD-a su dali primjedbe i sugestije na pripremljeni materijal u poglavlju 4. strukturalnih reformi u obliku dokumenta koji je Direkcija za ekonomsko planiranje prevela i prosljedila svima uključenim u izradu dokumenta kako bi im poslužio za kvalitetniju pripremu drugog nacrta dokumenta.

Predstavnici Europske komisije su kroz TAIEX misiju pružili tehničku pomoć u procjeni fiskalnih efekata reformskih mjera u poglavlju 4. te su održane radionice na kojima su predstavljene tehnike za izračun proračunskih implikacija reformskih prioriteta.

Entitetski koordinatori su dostavili Direkciji za ekonomsko planiranje priloge za Programe ekonomskih reformi ERP za 2018-2020. godinu koji su usvojeni na entitetskim vladama. DEP je, tijekom cijelog procesa i prije usvajanja dokumenata na nižim razinama koordinirao proces kako bi doprinosi u fazi pisanja prvih nacrta bili usklađeni sa Smjernicama Europske komisije. Konačno, Program ekonomskih reformi BiH za 2018-2020. godinu je usvojilo Vijeće ministara BiH na ____ sjednici održanoj ____ 2018. godine.

2. MAKROEKONOMSKI OKVIR

Tabela 1: Makroekonomski pokazatelji za period 2015-2020

Indikator	Zvanični podaci	Projekcije				
	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Nominalni BDP u mil KM	29.666	30.862	31.871	33.366	35.139	37.078
Nominalni rast u %	4,6	4,0	3,3	4,7	5,3	5,5
BDP deflator (prethodna godina = 100)	100,7	101,1	99,9	101,3	101,4	101,6
Realni BDP u mil KM (prethodna godina = 100)	29.456	30.531	31.905	32.946	34.643	36.496
Realni rast u %	3,8	2,9	3,4	3,4	3,8	3,9
Inflacija mjerena indeksom potrošačkih cijena u %	-1	-1,1	1,1	1,2	1,4	1,5
Potrošnja u mil KM	29.665	30.042	30.832	31.851	32.957	34.142
Realni rast u %	1,4	1,4	1,6	2,1	2,0	2,1
Vladina potrošnja u mil KM	6.284	6.266	6.366	6.494	6.624	6.756
Realni rast u %	-0,1	0,1	0,1	0,8	0,5	0,5
Privatna potrošnja u mil KM	23.382	23.776	24.466	25.357	26.333	27.385
Realni rast u %	1,8	1,8	2,0	2,4	2,4	2,6
Investicije (bruto) u stalna sredstva u mil KM	5.097	5.189	5.524	6.125	6.795	7.495
Realni rast u %	-3,5	2,5	6,2	10,6	10,5	9,8
Vladine investicije u mil KM	535	697	764	1.031	1.320	1.663
Realni rast u %	-53,3	31,3	7,9	33,4	26,1	24,1
Privatne investicije u mil KM	4.563	4.491	4.761	5.094	5.476	5.832
Realni rast u %	10,3	-0,9	5,9	6,9	7,4	6,4
Uvoz u mil KM	15.216	15.636	17.074	18.162	19.310	20.550
Nominalni rast u %	-1,7	2,8	9,2	6,4	6,3	6,4
Realni rast u %	0,7	7,0	4,7	4,8	4,3	4,2
Izvoz u mil KM	9.884	10.588	11.875	12.981	14.069	15.176
Nominalni rast u %	6,3	7,1	12,2	9,3	8,4	7,9
Realni rast u %	6,8	9,5	9,1	7,1	5,5	4,5
Nacionalna bruto štednja u % BDP-a	12,7	14,8	15,0	15,7	16,9	18,0
Bilans tekućeg računa u mil KM	-1.572	-1.308	-1.455	-1.443	-1.500	-1.630
Rast u %	-21,4	-16,8	11,2	-0,8	3,9	8,7
Bilans tekućeg računa u % BDP-a	-5,3	-4,2	-4,6	-4,3	-4,3	-4,4

2.1. Najnovija ekonomska kretanja

REALNI SEKTOR

Prema preliminarnim podacima BHAS, BiH je u 2016 godini ostvarila skroman ekonomski rast od 3,1% (mjereno proizvodnim pristupom). Glavni nosioci ovog rasta su bili izvoz i finalna potrošnja uz skroman rast investicija u stalna sredstva. Povećanje domaće tražnje i izvoza su doveli do realnog rasta uvoza koji je uprkos izvoznom rastu (zbog dvostruko veće osnovice) doveo do realnog povećanja vanjskotrgovinskog deficita od preko 2%. Snažan rast budžetskih rashoda na javne radove od približno 30% je bio glavni faktor ukupnog povećanja investicija, obzirom da su privatne investicije bile neznatno smanjene.

Dostupni indikatori za 2017. godinu ukazuju da je ekonomski rast u drugom i na početku trećeg tromjesečja bio sličan prvom kvartalu kada je (prema podacima BHAS) ostvarena realna stopa od 2,7% (g/g). Glavni nosilac rasta je bio snažan realni rast robnog izvoza od preko 10% prvom polugodištu koji je donekle bilo praćen skromnim rastom privatne potrošnje i investicija. Nasuprot tome, skok obaveza servisiranja vanjskog duga od 36% nakon sedam mjeseci je po svemu sudeći ugrozio prije svega javne investicije, ali vjerovatno i rast potrošnje. U svakom slučaju, rast domaće tražnje i izvoza su doveli do realnog rasta robnog uvoza od preko 4% u prvom polugodištu. Ovo je u konačnici, obzirom na snažan izvozni rast, dovelo do realnog smanjenja vanjskotrgovinskog deficita roba od takođe približno 4%.

Očekuje se da bi intenziviranje ekonomske aktivnosti trebalo biti nastavljeno u drugom polugodištu tako da bi, prema projekcijama DEP-a, ekonomski rast na kraju 2017. godine trebao dostići realnu stopu od 3,4%. Taj rast bi trebao biti nošen snažnim realnim rastom izvoza od 9,1% i povećanjem domaće tražnje od 2,3%. Rast domaće tražnje i izvoza bi trebali rezultirati realnim povećanjem uvoza od 4,7%, pa prema tome i realnim smanjenjem vanjskotrgovinskog deficita od 4,5%. Primarnu ulogu povećanja domaće tražnje bi trebao imati privatni sektor kroz realni rast potrošnje od 2%, te investicija u stalna sredstva od 5,9%. U isto vrijeme, skok obaveza servisiranja javnog duga bi mogao ugroziti doprinos javnog sektora tako da se projicira realna stagnacija javne potrošnje praćena skromnim realnim rastom javnih radova od svega 7,9%. Neispunjavanje obaveza iz aranžmana sa MMF-om je bilo jedan od faktora smanjenja projekcije rasta javnih radova u odnosu na martovske projekcije od preko 20%. Ovo smanjenje je kompenzirano povoljnijom projekcijom vanjske trgovine obzirom na njeno naglo intenziviranje (iznad očekivanja) u prvih sedam mjeseci 2017. godine.

Industrijska proizvodnja

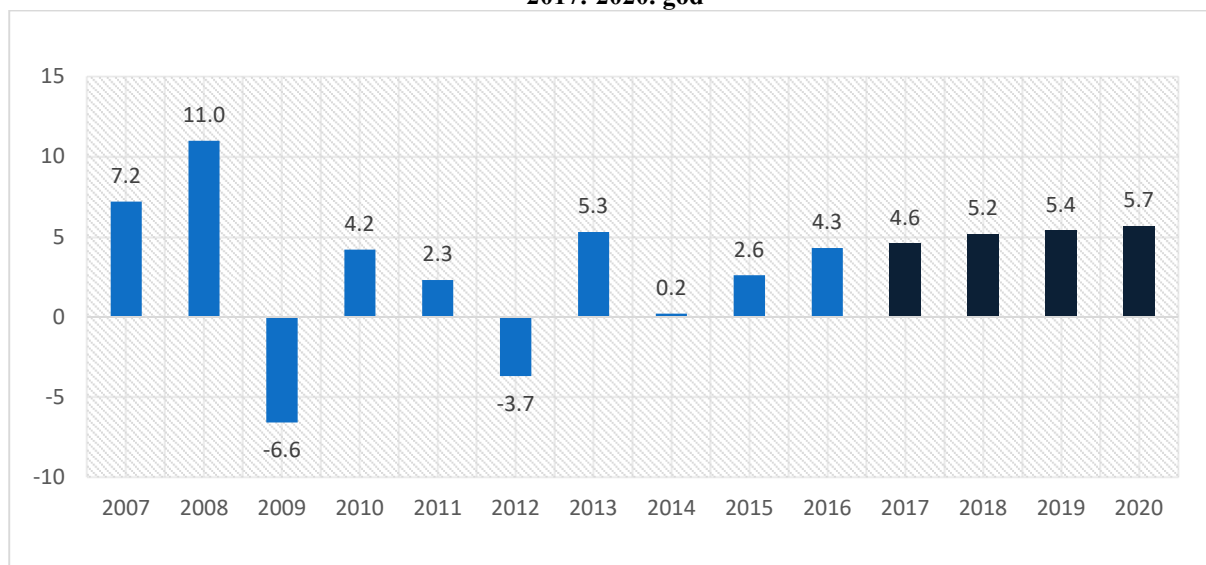
Povoljne eksterne prilike i rast domaće tražnje u 2016. godini dovele su do povećanja ukupne ekonomske aktivnosti u Bosni i Hercegovini koja su se ogledale kroz rast BDP-a, povećanje broja zaposlenih, i viši nivo vanjskotrgovinske razmjene sa svijetom. Tako je prema podacima BHAS-a i u okviru industrijske proizvodnje registrirano povećanje fizičkog obima proizvodnje od 4,3%, koje je bilo prećeno i povećanjem broja zaposlenih u okviru iste.¹ Ovo povećanje ostvareno je zahvaljujući povećanju proizvodnje u okviru sva tri sektora; sektor rudarstva 3,4%, prerađivačka industrija 3,1% i sektor za proizvodnju električne energije 8,5%.

Evidentno je da se trend rasta fizičkog obima industrijske proizvodnje iz prethodnih godina nastavlja i tokom 2017. godine. Tako je tokom prvih 7 mjeseci ove godine rast industrijske

¹ Agencija za statistiku Bosne i Hercegovine, Saopštenje "Indeks obima industrijske proizvodnje u Bosni i Hercegovini za decembar 2016. godine", 26.01.2017.

proizvodnje iznosio 2,6% u odnosu na isti period prethodne godine. Ovaj nastavak trenda povećanja proizvodnje u BiH uglavnom je bio posljedica pozitivnih dešavanja u međunarodnom ekonomskom okruženju. Ovu konstataciju potvrđuje i činjenica da je rast ukupne industrijske proizvodnje omogućen ponajviše zahvaljujući povećanju proizvodnje u okviru prerađivačke industrije od 3,1% u odnosu na isti period prethodne. Pored prerađivačke industrije, tokom posmatranog perioda došlo je do povećanja proizvodnje u okviru sektora rudarstvo od 6,8% što je ponajviše posljedica povećanja proizvodnje u okviru rudnika uglja i metala. S druge strane, usljed nepovoljne hidrološke situacije u okviru sektora za proizvodnju električne energije zabilježena je stagnacija. Imajući u vidu trenutno stanje u okviru bh. industrijskog sektora i pozitivne izglede na tržištima glavnih trgovinskih partnera realno je očekivati nastavak ovog trenda rasta u istom ili nešto višem intenzitetu u odnosu na prošlogodišnji.

Grafikon 1: Kretanje industrijske proizvodnje u BiH za period 2007-2016. godina i projekcija kretanja 2017.-2020. god

Izvor: Agencija za statistiku BiH i projekcije DEP-a septembar 2017. godine

Tržište rada

Agencija za statistiku BiH revidirala je podatke o broju zaposlenih lica u BiH u 2016. godini. Prosječan broj zaposlenih lica iznosio je 725,9 hiljada, uz stopu rasta od 1,8% g/g. Rast domaće tražnje, povećanje obima industrijske proizvodnje i trgovine imali su veliki uticaj na broj zaposlenih lica. Time je rast broja zaposlenih u područjima djelatnosti prerađivačke industrije, trgovine na veliko i malo, popravke motornih vozila i motocikala imao najznačajniji doprinos rastu ukupnog broja zaposlenih lica u BiH. Uz povećanje broja zaposlenih lica smanjen je broj registrovanih nezaposlenih lica za 3,8% g/g. Stopa registrovane nezaposlenosti u 2016. godini smanjena u poređenju sa prethodnom godinom i iznosi 41,8%. U domenu plata primjetno je da je realni rast prosječne neto plate u BiH (2,1%) bio veći u poređenju sa nominalnim rastom (0,9% g/g) zbog deflacije.

Uz rast obima industrijske proizvodnje i vanjske trgovine broj zaposlenih lica u BiH u **2017. godini** nastavio se uvećavati po nešto bržoj stopi rasta u poređenju sa prethodnom godinom.² Prosječan broj zaposlenih lica u BiH u P1 2017. godine iznosio je 739,9³ hiljada, što je za 2,5% više u poređenju sa P1 2016. godine, a broj registrovanih nezaposlenih lica je smanjen za 5,5% g/g. Najznačajniji rast broja zaposlenih lica u P1 2017. godine bio je u područjima djelatnosti

² U 2016. godini stopa rasta broja zaposlenih iznosila je 1,8% (revidirani podatak).

³ Administrativni podatak.

prerađivačke industrije i trgovine na veliko i malo koje ujedno zapošljavaju oko 38% ukupno zaposlenih u BiH, što ukazuje koliki značaj za tržište rada imaju dešavanja u navedenim djelatnostima. Pomenuta dešavanja su uticala na smanjenje broja nezaposlenih lica, odnosno smanjenje stope nezaposlenosti u BiH koja u posmatranom polugodištu iznosi 40,3%. Istovremeno i anketna stopa nezaposlenosti u 2017. godini je niža u odnosu na prethodnu godinu i iznosi 20,5%. Realni rast prosječne neto plate u P1 2017. godine bio je nešto sporiji u odnosu na nominalni rast (1,7% g/g) zbog inflacije. Na osnovu polugodišnjih dešavanja na tržištu rada očekuje se da bi godišnji rast broja zaposlenih lica i prosječne neto plate u BiH u 2017. godini mogao biti približno isti kao u P1 2017. godine.

Cijene

U BiH je u 2016. godini registrovana deflacija od 1,1% g/g s tim da je u drugoj polovini godine intenzitet deflacije bio nešto slabiji u odnosu na prvu polovinu godine, što ukazuje na postepenu stabilizaciju nivoa cijena u BiH. Najznačajniji doprinos smanjenju ukupnog nivoa cijena bio je u odjeljcima prevoza, hrane i bezalkoholnih pića, odjeće i obuće. Kao i prethodnu godinu smanjenje cijene sirove nafte na svjetskom tržištu (-16% g/g) značajno je determinisalo CPI indeks. Najbrži rast cijena u BiH registrovan je u odjeljku alkoholnih pića i duvana (7,4% g/g) što je rezultat nastavka usklađivanja akciza na duvan i duvanske proizvode sa EU regulativom.

U BiH je, nakon višegodišnjeg smanjenja ukupnog nivoa cijena, u periodu I-VII 2017. godine registrovana inflacija (1,1% g/g). Iako je više odjeljaka CPI indeksa imalo uticaja na rast inflacije, najznačajniji doprinos bio je odjeljku prevoza sa stopom rasta od 7,1% g/g u posmatranom periodu. Cijena sirove nafte na svjetskom tržištu u P1 2017. godine uvećana je za 32%⁴ g/g, što je potpomoglo rast ukupnog nivoa cijena. Pored toga, rast cijena u odjeljku alkoholnih pića i duvana od 4,5% g/g, zbog nastavka usklađivanja akciza⁵ na duvan i cigarete sa EU zakonodavstvom, bitno je determinisao nivo inflacije u BiH. Cijene u odjeljku hrane i bezalkoholnih pića su imale nešto sporiju stopu rasta u poređenju sa prethodnim odjeljcima (0,4% g/g), ali zbog velikog udjela u CPI indeksu uticale su na razvoj inflacije. Slična kretanja CPI indeksa u BiH se očekuju do kraja godine. Uzimajući u obzir predviđanja⁶ EK, ECB i MMF-a o kretanju sirove nafte i hrane, u BiH u 2017. godini možemo očekivati inflaciju od 1,1%. Istovremeno, u EU se očekuje inflacija od 1,8%, što je brži rast cijena u odnosu na prethodnu godinu.

Bankarski krediti i depoziti

Nešto povoljnija ekonomska situacija u odnosu na 2016. godinu pozitivno se odrazila i na kretanja u bankarskom sektoru. Kreditna aktivnost u prvih sedam mjeseci 2017. godine karakterizira nešto ubrzaniji rast u odnosu na prethodnu godinu. Ukupni krediti na kraju srpnja tekuće godine iznosili su 18,1 mlrd. KM, od čega se na kredite nefinancijskim poduzećima odnosi 47,1%, na kredite stanovništvu 46,6%, opće vlade 5,6% te ostale kredite 0,5%. Depozitna aktivnost također bilježi nešto brži godišnji rast. Za sedam mjeseci 2017. godine ukupni depoziti iznosili su 18,6 mlrd. KM od čega se na depozite stanovništva odnosi 58,8%, depozite nefinancijskih poduzeća 23,2%, opće vlade 10,2% te na ostale depozite 7,8%.

⁴ Izvor: MMF baza podataka (Crude Oil, simple average of three spot prices).

⁵ Povećanje akciza na cigarete i duvan od 01.01.2017. godine. Minimalna akciza za pakovanje cigareta od 20 komada iznosi 2,42 KM, a specifična akciza 1,35 KM za isto pakovanje. Akciza na duvan za pušenje iznosi 96,8 KM po kilogramu. Izvor: Odluka o utvrđivanju specifične i minimalne akcize na cigarete i iznos akcize na duvan za pušenje za 2017. godinu.

⁶ European Economic Forecast, proljeće 2017. godine, Makroekonomske projekcije stručnjaka ECB - juni 2017, MMF projekcije, juli 2017. godine.

VANJSKI SEKTOR

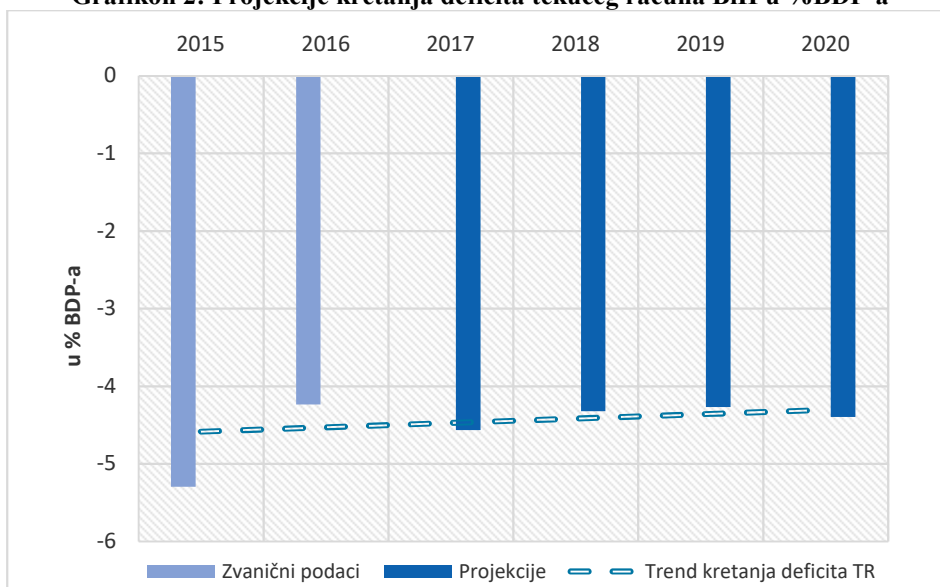
Platni bilans

Podaci iz platnog bilansa BiH za prvi kvartal 2017. godine te podaci iz prethodne godine ukazuju da je nastavljen trend pozitivnih kretanja u vanjskotrgovinskoj razmjeni i platnom bilansu zemlje kao rezultat povoljnih impulsa iz međunarodnog okruženja (kretanje svjetskih cijena i ekonomski rast glavnih vanjskotrgovinskih partnera).

Prema podacima koji su bili raspoloživi u trenutku pisanja projekcija⁷ te projekcijama DEP-a za ostala tri kvartala 2017. godine deficit tekućeg računa u okviru platnog bilansa Bosne i Hercegovine iznosio bi 1,4 milijarde KM što bi predstavljalo povećanje od 7%(g/g).

U K1 2017. deficit tekućeg računa iznosio je oko 330 miliona KM, što predstavlja smanjenje od 5% u odnosu na isti period prethodne godine. Ovo smanjenje deficita tekućeg računa je prvenstveno uzrokovano kretanjem deficita vanjske trgovine (roba i usluga), odnosno porastom uvoza za 12,7% i porastom izvoza za 17,4%⁸ (g/g). Tekući neto prilivi novca iz inostranstva u K1 2017. godine zabilježili su rast od 10%, kao rezultat povećanja tekućih priliva za 8,5% (rast po osnovu doznaka građana iz inostranstva i doznaka za socijalne beneficije iz inostranstva) i povećanje odliva novca u inostranstvo za 2,7% (najvećim dijelom po osnovu reinvestirane dobiti od direktnih investicija).

Grafikon 2: Projekcije kretanja deficita tekućeg računa BiH u %BDP-a

Izvor: projekcije DEP-a

Vanjskotrgovinska robna razmjena

Povećanje ekonomske aktivnosti u Bosni i Hercegovini u 2016. godini dovelo je i do intenzivnije vanjskotrgovinske razmjene sa svijetom. Glavne karakteristike su joj bile: povećanje ukupnog obima razmjene, povećanje izvoza i uvoza, što je dovelo blagog povećanja vanjskotrgovinskog deficita i poboljšanja pokrivenosti uvoza izvozom, tako da je vanjski sektor imao negativan utjecaj na ekonomski rast u realnom smislu. Potrebno je također istaći da je 2016. godinu obilježio značajan pad svjetskih cijena što se u dobroj mjeri odrazilo na ukupni rezultat bh. vanjskog sektora na kraju 2016. godine.

⁷ U momentu pisanja projekcija bili su dostupni samo podaci za K1

⁸ Izvor podataka: CBBiH

Povoljne eksterne prilike u glavnim trgovinskim partnerima odnosno porast izvozne tražnje, kao i povećanje proizvodnje na strani bh. ponude u vidu rasta industrijske omogućili su nastavak trenda rasta u bh. vanjskotrgovinskoj razmjeni tokom 2017. godine. Na osnovu raspoloživih podataka BHAS-a za prvih 7 mjeseci može se zaključiti da je uzlazni trend u bh. vanjskotrgovinskoj razmjeni prilično impresivan, čak kad i ako se poredi sa prethodnom godinom. Naime, prema preliminarnim podacima BHAS-a za period januar-juli 2017. godine primjetne su dvocifrene stope rasta ukupne ukupne razmjene, izvoza i uvoza u nominalnom smislu. Također vrijedi istaći da je tokom 2017. godine došlo do rasta svjetskih cijena, tako da su realne stope rasta bile nešto niže u odnosu na nominalne. Tako su prema podacima za prvih pola godine izvozne cijene povećane za 4,3%, dok je povećanje uvoznih cijena iznosilo 6,9% u odnosu na isti period prethodne godine.

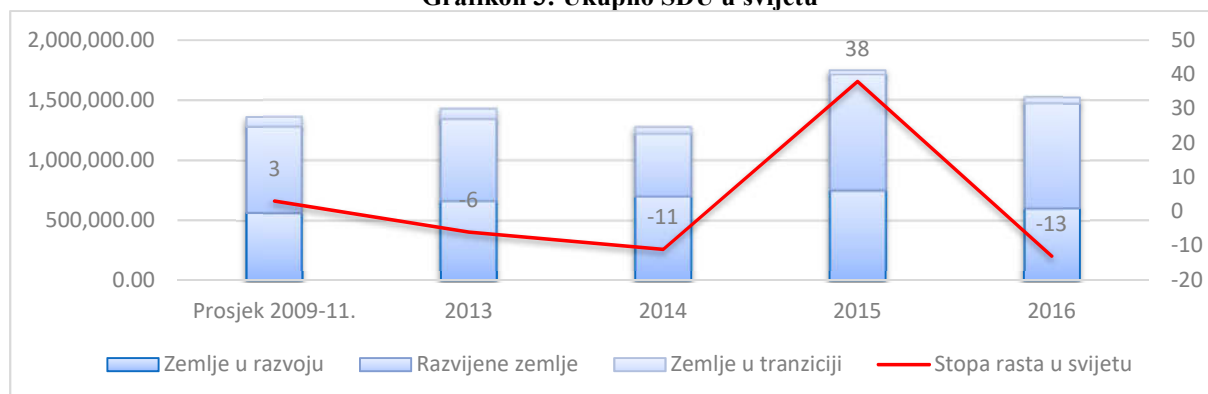
Pretpostavke međunarodnih institucija kao što su IMF, WB i EC jeste da bi trend rasta u svjetskoj trgovini trebao biti nastavljen, što će imati pozitivne implikacije na region i u konačnici i na Bosnu i Hercegovinu i njenu vanjskotrgovinsku razmjenu sa svijetom. Prema projekcijama DEP-a u 2017. godini u Bosni i Hercegovini se očekuje realno povećanje ukupnog izvoza 9,1%, pri čemu bi stope rasta izvoza roba iznosila 10,7% a rast izvoza usluga 5,0%. S druge strane, uz ovaj rast izvoza očekivano povećanje ekonomske aktivnosti i domaće tražnje trebalo bi rezultirati realnim povećanjem ukupnog uvoza od 4,7% (robe 4,8%, usluge 3,0%) u odnosu na prethodnu godinu. Rezultat ovih kretanja uvoza i izvoza je smanjenje vanjskotrgovinskog deficit za 4,5%, pokrivenost uvoza izvozom bi iznosila 69,5%, dok bi doprinos ukupnom ekonomskom rastu od strane vanjske trgovine bio pozitivan i iznosio 0,7 p.p.

Strana direktna ulaganja

Nakon pada SDU u 2016. god od 10,8 % g/g podaci za prvi kvartal 2017. god. djeluju optimistično.

Prema podacima CBBH u prvom kvartalu 2017. god. SDU su iznosila preko 200 mil. KM što predstavlja rast u odnosu na isti period prošle godine rast od preko 28% uz činjenicu da je učešće reinvestiranih zarada poraslo 5,6%. Ovi rezultati iz prvog kvartala djeluju obećavajući nakon pada od 10,8% g/g kojeg su ostvarila SDU u 2016. godini. Pad ulaganja u prošloj godini je rezultat lošeg poslovnog okruženje, slabe konkurentne pozicija BiH (prema ocjenama međunarodnih institucija) uz ne baš povoljan kreditni rejting. Na ulaganje je svakako uticao i globalni pad stranih ulaganja u svijetu gdje prema UNCTAD-u u 2016. god. došlo do pada od 13% g/g.

Grafikon 3: Ukupno SDU u svijetu

Izvor: UNCTAD, CBBiH i DEP procjena

Svakako je na visinu SDU utjecala činjenica da najavljivana izgradnja više velikih elektroenergetskih projekata nije počela kao i ulaganja u velike turističko rekreacione centre. Ohrabruje činjenica da su planirana nova ulaganja u obnovljive izvore energije uz rast ulaganja u turističko rezidencijalna naselja. Završena je privatizacija firmi „Bosnalijek“ d.d. Sarajevo i „Fabrika duhana“ d.d. Sarajevo⁹ koje su bile u djelomičnom vlasništvu države uz nastavak privatizacije preostalih firmi u vlasništvu države.

SDU u 2017. godini bi iznosila oko 1,7% BDP. Najavljena je izgradnja više projekata iz oblasti obnovljivih izvora energije kao što su vjetroelektrane VE "Gradina"¹⁰ (potpisan memorandum o razumjevanju sa suvlasnicima kineska CMEC i CAIDC) i VE "Kupres"¹¹ koju finansira firma Kamen Dent (hrvatska grupacija DIV). Tu je i „VE Trusina“ vlasništvo firme „EOL Prvi“ sa ulaganjem kompanije iz UK „Kermas“¹². Posebno je interesantna najavljena izgradnja „SFE (Solar-fotovol.) Bančić“¹³ Ljubinje od strane Capital group. Italijanska firma „Pyrox“¹⁴ je počela sa projektom (150 mil. Eur) proizvodnje peleta u procesu kogeneracije. Nastavlja se ulaganje u oblast nekretnina i kompanije koje investiraju u izgradnju više manjih rezidencijalnih naselja u okolini Sarajeva.

2.2. Srednjoročni makroekonomski scenario

REALNI SEKTOR

U 2018. godini se projicira nastavak rasta na nivou 2017. godine sa realnom stopom od 3,4%. Osnovna pretpostavka ovdje je nastavak sličnog intenziteta ekonomskog rasta u Evropskoj uniji i bližem okruženju. Naime, prema proljetnim prognozama DG ECFIN-a za 2018 godinu, EU28 bi u trebala rasti 1,9% što je identično stopi projiciranoj za 2017. godinu. Slična je i situacija na nivou Euro zone koja bi trebala rasti 1,8% što je tek neznatno viša stopa u odnosu na projekciju 2017. godine. Pri tome je slika donekle pomješana na nivou pojedinih zemalja značajnih za ekonomska kretanja u BiH. S jedne strane, u Njemačkoj i Italiji se očekuje ubrzanje rasta u odnosu na 2017. za 0,3 i 0,2 procentna poena, dok se u Austriji prognozira identična stopa kao i prethodne godine. Pored toga, u Srbiji kao važnoj zemlji iz okruženja koja nije članica EU, je takođe projicirano ubrzanje rasta za 0,3 procentna poena. Nasuprot tome, Slovenija i Hrvatska projiciraju blago usporenje ekonomskog rasta u 2018 godini za 0,2 i 0,3 procentna poena.

Kretanja u okruženju predstavljaju glavni faktor ekonomskih kretanja u BiH kroz nekoliko važnih kanala. Vanjska trgovina je pri tome primaran faktor obzirom da izvozna tražnja iz okruženja predstavlja važan faktor rasta (u velikoj mjeri) izvozno orjentisane industrije, a sa njom i zaposlenosti. Njen značaj se ogleda i u činjenici da izvoz čini približno trećinu, a uvoz polovinu BDP-a BiH. Pored vanjske trgovine, okruženje je ujedno i važan izvor finansiranja bh domaće tražnje. Pri tome, doznake i drugi tekući prilivi iz inostranstva čine između trećine i petine raspoloživog dohodka građana, dok direktna strana ulaganja i drugi oblici priliva stranog kapitala čine značajan izvor finansiranja investicija. U isto vrijeme, važan faktor finansiranja javnih radova predstavljaju povoljni zajmovi međunarodnih finansijskih institucija poput MMF-a, Svjetske Banke, EIB-a, EBRD-a i sl. Iako BiH trenutno ima zaključen aranžman sa MMF-om, neispunjavanje postavljenih uslova je na žalost stopiralo isplatu sredstava i ujedno blokiralo

<http://www.fds.ba/bs/mediji/press?id=162>⁹

¹⁰ VE Gradina, Vran-Dukic d.o.o. 70 MW oko.150 mil Eur.

¹¹ Kamen dent d.o.o., oko 70 mil. Eur.

¹² Vrijednost VE Trusina, Eol prvi, oko 65 mil. Eur.

¹³ <http://fipa.gov.ba/novosti/aktivnosti/default.aspx?id=8180&langTag=en-US>.

¹⁴ <http://www.fipa.gov.ba/novosti/aktivnosti/default.aspx?id=9227&langTag=en-US>.

odobravanje zajmova ostalih međunarodnih kreditora kojima pomenuti aranžman često služi za ocjenu kreditne sposobnosti i ozbiljnosti vlade u provedbi ekonomskih reformi.

Pretpostavke DEP-a za 2018. godinu, pored projekcija ekonomskog rasta u okruženju i odsustva vremenskih nepogoda, uključuju i jačanje reformskih procesa koji će otkočiti provođenje aranžmana sa MMF-om, te ojačati rast javnih investicija na realnu stopu od 33,4%. Pored toga, očekuje se nastavak snažnog izvoznog rasta sa stopom od 7,1% koja je uslijed snažnog baznog efekta (uzrokovano snažnim rastom od preko 9% u prethodne dvije godine) nešto niža u odnosu na projekciju 2017 godine. Očekivani izvozni rast uz bolje poslovno okruženje i generalno veći optimizam vezano za provođenje aranžmana sa MMF-om bi mogli dovesti do blagog jačanja rasta privatnih investicija na realnu stopu od 6,9% u 2018. godini. Ovo bi zajedno sa snažnim rastom javnih radova trebalo dovesti do ukupnog realnog rasta investicija u stalna sredstva od 10,6%. Time bi investicije zajedno sa finalnom potrošnjom bile glavni nosioci projiciranog ekonomskog rasta od 3,4% u 2018. godini. Pri tome se očekuje neutralan doprinos vanjske trgovine obzirom na usporen izvozni rast i blago jačanje rasta uvoza.

Povoljno eksterno okruženje i odsustvo vremenskih nepogoda, uz bolji poslovni ambijent su bili osnovna pretpostavke projekcija ekonomskog rasta za period 2019-20. S tim u vezi se u 2019. godini projicira rast od 3,8%, te 3,9% u 2020. godini. Osnovni nosilac ovog rasta bi trebala biti domaća tražnja sa realnom stopom od 3,4-3,5% uz neutralan (neznatno negativan) uticaj vanjske trgovine. Jačanje investicija na stopu od 10-11% bi trebalo biti rezultat i privatnog i javnog sektora. Ovo bi trebalo biti posljedica boljeg poslovnog ambijenta kao rezultat sve intenzivnije provodbe ekonomskih reformi, te većeg pristupa povoljnim sredstvima međunarodnih finansijskih institucija podstaknutog napredkom u procesu EU integracija.

Važno je istaći da je projicirani ekonomski rast za BiH prilično skroman imajući u vidu veoma nisku osnovicu. Naime, životni standard u BiH mjeren BDP-om po glavi stanovnika (u paritetu kupovne moći) je na nivou od svega 30% evropskog prosjeka što je na samom dnu liste zemalja koju objavljuje EUROSTAT. Kako bi konvergirala ka evropskom prosjeku razumnim tempom (npr. dostizanje prosjeka za 30-ak godina), BiH je potreban prosječan ekonomski rast koji je barem trostruko viši od evropskog (1,9% u 2016. godini) obzirom na osnovicu koja je na nivou trećine evropskog prosjeka. Ipak, može se reći da je u 2016. ostvaren izvjestan napredak u odnosu na prethodnih pet godina kada je prosječan godišnji ekonomski rast u BiH iznosio svega 1,5%.

Industrijska proizvodnja

Prema raspoloživim projekcijama referentnih međunarodnih institucija u periodu 2018 – 2020 . godine u užem i širem međunarodnom ekonomskom okruženju očekuje se daljnji nastavak pozitivnih ekonomski prilika. Tako se tokom ovog perioda prema posljednjem izvještaju WIIW insituta u zemljama Zapadnog Balkana očekuje ekonomski rast od preko 3%.²⁹ Ova eksterna dešavanja, uz interne dinamike koje se ogledaju kroz poboljšanje poslovnog ambijenta trebali bi rezultirati povećanjem proizvodnje u bh. prerađivačkoj industriji koja ima visok stepen izvozne orijentacije. To će podrazumjevat povećanje investicionih ulaganja (inostranih i domaćih), veću iskorištenost kapaciteta, povećanje broja zaposlenih i u konačnici porast fizičkog obima industrijske proizvodnje u BiH. Osim ovoga, planirana investiciona ulaganja u infrastrukturu i energetiku također bi trebala značajno doprinijeti jačanju kako građevinskog sektora u BiH tako i onih grana bh. industrije koje su usko vezane uz građevinarstvo. Također se očekuje da energetska sektor koji je u prethodnom periodu bio jedan od nosilaca industrijske proizvodnje

²⁹ WIIW-The Vienna Institute for International Economic Studies, „Economic forecasts for the Western Balkans“ 2017. Vienna.

nastavi pozitivan trend rasta proizvodnje i dodatno osnaži industrijsku proizvodnju u BiH navedenom periodu. Imajući u vidu sve navedene okolnosti tokom ovog perioda očekivane stope rasta fizičkog obima industrijske proizvodnje prema projekciji DEP-a iznose preko 5% na godišnjem nivou.³⁰

Tržište rada

Srednjoročni scenario u oblasti tržišta rada u BiH baziran je na pretpostavljenim dešavanjima u oblasti trgovine, industrijske proizvodnje, domaće tražnje, investicija i uopšte sveukupnom poslovnom ambijentu. Pošto se u **2018. godini** u BiH očekuje rast obima investicija, odnosno obima industrijske proizvodnje to bi pozitivno uticalo na broj zaposlenih lica. Pored toga, povećanje obima trgovine bi takođe pozitivno doprinijelo dešavanjima na tržištu rada odnosno stvaranju uslova za kreiranje novih radnih mjesta, naročito u privatnom sektoru. Kao i prethodnu godinu, rast broja zaposlenih u javnom³¹ sektoru ne bi trebao bitno doprinositi rastu ukupnog broja zaposlenih. I u zemljama EU se takođe očekuje postepeno smanjenje stope nezaposlenosti uz pretpostavljeni ekonomski rast.³² Na osnovu predviđenih sveukupnih ekonomskih dešavanja u EU i na domaćem tržištu, u BiH se može očekivati nastavak postepenog smanjenja stope registrovane nezaposlenosti koja bi mogla biti niža u odnosu na stopu nezaposlenosti prije ekonomske krize. Broj zaposlenih lica bi mogao biti veći za 2,5% g/g, uz nominalni rast prosječne neto plate od 2,3%.

Uz pretpostavljeni brži ekonomski rast u periodu **2019-2020. godine** očekuje se nastavak pozitivnih dešavanja. U posmatranom periodu i dalje se očekuje da će primat u zapošljavanju biti u djelatnostima privatnog sektora, uz veće mogućnosti kreiranja novih radnih mjesta. Broj zaposlenih lica u 2019-2020. godini bi mogao biti uvećan oko 2,6% g/g uz smanjenje stope nezaposlenosti. Kao i prethodnih godina, očekuje se postepeno povećanje neto plate u BiH. Međutim, stopa rasta neto plata u djelatnostima javnog³³ sektora bila bi nešto sporija u odnosu na druga područja djelatnosti. Time bi dešavanja u djelatnostima proizvodnje, trgovine i usluga značajnije determinisala nivo prosječne neto plate u BiH u posmatranom periodu (2,5%-2,7% g/g u 2019-2020. godini).

Grafikon 4: Osnovni indikatori na tržištu rada BiH

Izvor: BHAS za 2016. godinu i DEP projekcije za 2017-2020. godinu

Cijene

³⁰ Poročje DEP-a, septembar 2017. godine

³¹ Javni sektor u analizi obuhvata javnu upravu, obrazovanje i zdravstvo.

³² Izvor: European Economic Forecast, proljeće 2017. godine.

³³ Javni sektor u analizi obuhvata javnu upravu, obrazovanje i zdravstvo.

Predviđanje inflacije u BiH u **2018. godini** bazirano je na pretpostavkama o kretanju svjetskih cijena sirove nafte ali i hrane, koje su proteklih godina značajno uticale na ukupni nivo cijena. Proljetne procjene EK ukazuju da bi cijena sirove nafte na svjetskom tržištu u 2018. godini mogla biti neznatno veća u odnosu na 2017. godinu (0,8%), a cijene hrane niže za 0,2%. MMF i ECB takođe predviđaju stabilizaciju cijena sirove nafte u 2018. godini. Time bi inflacija u EU mogla zadržati gotovo isti nivo kao u prethodnoj godini i iznositi 1,7%.³⁴ Pored cijena sirove nafte i hrane prilikom projekcija bh. inflacije uzet je u obzir nastavak harmonizacije akciza na duvan i duvanske proizvode. U periodu izrade projekcija nije bilo najava značajnijih poskupljenje komunalija koje bi mogle uticati na ukupan nivo cijena u BiH. Imajući u vidu prethodno navedeno u BiH se u 2018. godini očekuje približno jednak nivo inflacije kao u prethodnoj godini (1,2%).

Raspoložive projekcije MMF-a³⁵ o kretanju cijena energenata u **periodu 2019-2020. godine** ukazuju na stabilizaciju cijena sirove nafte. Očekivani rast cijena sirove nafte u posmatranom periodu je oko 3%-3,5%. Pored toga, cijena hrane takođe ne bi trebala imati značajnih oscilacija, što bi sveukupno uticalo na stabilan nivo cijena kako u EU tako i u BiH. Osnovni scenario u domenu cijena ne predviđa velike promjene cijena električne energije, komunikacija i dr. komunalija tokom 2019. i 2020. godine pa se može očekivati da inflacija u BiH bude 1,4%-1,5%.

Tabela 2: Kretanje svjetskih cijena nafte, hrane i inflacije

	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.
Sirova nafta, (stopa rasta g/g)	-16,2%	24%	0,8%	n/a	n/a
Indeks hrane (stopa rasta g/g)	-2,6%	3,1%	-0,2%	n/a	n/a
CPI EU	0,3%	1,8%	1,7%	n/a	n/a
CPI BiH	-1,1%	1,1%	1,2%	1,4%	1,5%

Izvor: European Economic Forecast, proljeće 2017. godine, DEP projekcije za BiH

Bankarski krediti i depoziti

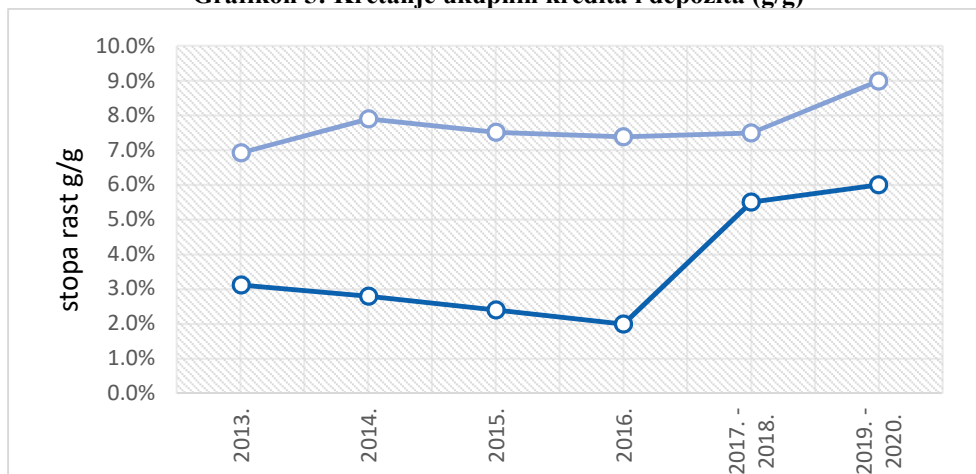
Uz pretpostavku daljnjih pozitivnih gospodarskih kretanja u BiH i zemljama koji su najznačajniji vanjskotrgovinski pratneri, prognozira se nastavak rasta ukupnih kredita i depozita bankarskog sektora. Stopa rasta ukupnih kredita za razdoblje od 2017. – 2018. godine mogla bi se kretati između 5,5 i 6,0%. Slično se očekuje i u razdoblju 2019. – 2020. godine, tj. stope rasta ukupnih kredita od 5,5% - 6,5%.

Rast BDP, povoljniji uvjeti na tržištu rada u smislu rasta realnih plaća i zaposlenosti, trebali bi rezultirati daljnjim rastom, depozita stanovništva. Bolji gospodarski uvjeti (rast vanjskotrgovinske razmjene, industrijske proizvodnje) pozitivno bi se trebali odraziti i na rast depozita nefinancijskih poduzeća. Depoziti ova dva sektora čine najveći dio depozita na računima bh. banaka i njihov rast rezultirao bi rastom ukupnih depozita. Za razdoblje od 2017. – 2018. godine očekuje se rast ukupnih depozita između 7,0% - 8,0% g/g, a u razdoblju između 2019. – 2020. godine do 10,0% g/g.

³⁴ European Economic Forecast, proljeće 2017. godine.

³⁵ MMF projekcije, juli 2017. godine.

Grafikon 5: Kretanje ukupnih kredita i depozita (g/g)

Izvor: Centralna banka BiH za razdoblje 2013. – 2016.;
procjena DEP-a za razdoblje 2017. – 2020. godine.

VANJSKI SEKTOR

Platni bilans Bosne i Hercegovine

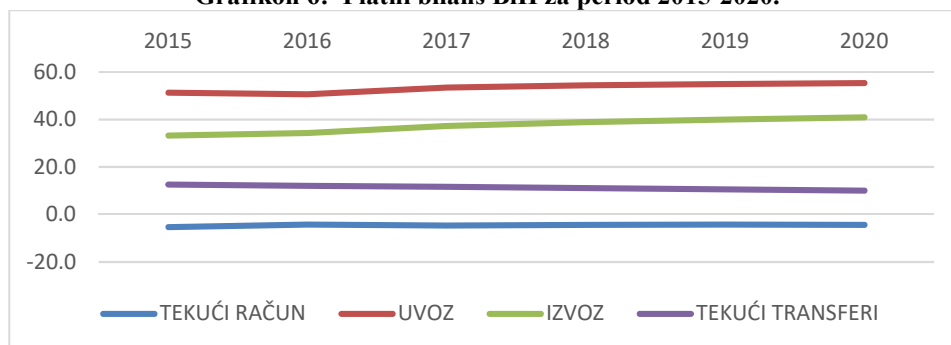
Na bazi projekcija DEP-a obim spoljnotrgovinske razmjene u periodu 2018.-2020. godina bi se povećao, tako da bi u ovom vremenskom intervalu vanjskotrgovinski deficit bilježio rast od 0-2,5%, kao rezultat porasta nominalne stope uvoza (6,3-6,4%) i porasta izvoza (7,9-9,3%).

Udio deficita tekućeg računa u BDP-u za 2016. godinu iznosio je -4,2%³⁶ i prema projekcijama DEP-a se može očekivati da u naredne četiri godine ostane na približom istom nivou.

Očekuje se da će se tekući neto prilivi iz inostranstva u periodu 2017.-2020. godina (kao udio u BDP-u) kretati u intervalu 10,1-11,7%.

Finansiranje deficita tekućeg računa bilo bi u velikoj mjeri omogućeno prilivima finansijskih sredstva iz inostranstva (kroz socijalne beneficije i doznake građana iz inostranstva, direktne strane investicije i stavke - ostalih investicija).

Grafikon 6: Platni bilans BiH za period 2015-2020.

Izvor: projekcije DEP-a

Vanjskotrgovinska robna razmjena

Raspoložive projekcije međunarodnih institucija ukazuju nastavak trenda rasta svjetske ekonomije, što će imati pozitivne implikacije na region i u konačnici i na Bosnu i Hercegovinu. Ova eksterna dešavanja, uz dodatni doprinos internih dinamika koje se ogledaju kroz poboljšanje poslovnog ambijenta predstavljaju glavno uporište očekivanog ekonomskog napretka u BiH.

³⁶ Izvor podataka: CBBiH

Tako se tokom ovog perioda očekuje prosječni ekonomski rast od preko 3,5% u realnom smislu, povećanje investicija od skoro 10 na godišnjem nivou i povećanje zaposlenosti i intenziviranja vanjskotrgovinske razmjene sa svijetom. Povećanje proizvodnje na strani bh. ponude, rezultirat će povećanjem izvoznog potencijala u okviru većine grana izvozno orijentirane bh. prerađivačke industrije. Pored prerađivačke industrije, tokom ovog perioda očekuje se povećanje proizvodnje i izvoza sektora za proizvodnju električne energije u BiH. Imajući u vidu navedene okolnosti, projekcija DEP-a je da bi se u BiH u periodu 2018-2020. godina moglo očekivati povećanje ukupnog izvoza sa godišnjim stopama rasta od 7,1%, 5,5% i 4,5% u realnom smislu respektivno. S druge strane, viši nivo ekonomske aktivnosti dovest će to povećanja domaće tražnje u okviru sektora stanovništva i korporativnog sektora što će rezultirati i povećanjem bh. uvoza. Očekuje se da stope rasta uvoza budu nešto niže u odnosu na izvoze i trebale bi se kretati od 4,8% u 2018., 4,3% u 2019., i 4,2% u 2020. godini. Obzirom na ovakva kretanja izvoza i uvoza, tokom ovog perioda izuzev 2018. godine (očekivano smanjenje od 0,3%), očekuje se povećanje vanjskotrgovinskog deficita od 1,2% u 2019. i 3,6% na kraju 2020. godine tako da je i očekivani doprinos vanjskotrgovinske razmjene u ekonomskom rastu blago negativan. Međutim posmatrano na duži rok, brža stopa rasta izvoza i povećanje njegovog udjela u BDP-u u odnosu na uvoz rezultirat će stabilizacijom vanjskotrgovinskog bilansa i poboljšat će ukupnu pokritivenost uvoza izvozom. Tako se zaključno sa 2020. godinom očekuje da bi udio bh. izvoza u BDP-u trebao iznositi 40,9%, dok bi se uvoz zadržao na oko 55% što će rezultirati poboljšanjem ukupne pokrivenosti uvoza izvozom na 73,8%.

Strana direktna ulaganja

Pretpostavka je da bi se strana ulaganja (nakon pada u 2016.god. od 10,8% g/g) u periodu **2017-2020. god.** kretala po stopi od 1,7%, 1,9%, 2,1% , 2,3% BDP u 2020. god.

SDU u 2018. godini bi se kretala oko 1,9% BDP. Moglo bi doći do početka izgradnje od strane firme Comsar energy (više puta najavljivana izgradnja „TE Ugljevik 3”³⁷ te „HE Ulog“ i „HE Mrsovo“). Ako bi došlo do porasta cijena el. energije na tržištu moguć je početak realizacije više projekata iz oblasti elektroenergetike koji su ranije odgođeni, „TE Ugljevik 3“ (ukupne vrijednosti od preko 1 milrd. KM) te „HE Ulog“ i „HE Mrsovo“. Postoji mogućnost početka privatizacije i restrukturiranja dijela „BH Telekom“ d.d. Sarajevo i „HT Telekom“ d.d. Mostar čija se prodaja spominje kao dio provođenja dijela usvojene reformske agende³⁸. Moguće je očekivati nastavak privatizacije manjinskog udijela državnog kapitala u firmama iz prethodne godine u kojoj je su najinteresantnije su svakako „Sarajevo osiguranje“ d.d., „Energoinvest“ d.d. Sarajevo i „Aluminij“ d.d. Mostar. Te prodaja dijela kapitala u državnom vlasništvu rudnika željeza Ljubija.

SDU u 2019. godini bi dostigla do 2,1% od BDP dok bi u 2020. godini bila 2,3% od BDP. Strana sredstva bi mogla donijeti i ulaganja u autoputeve na principu privatnog javnog partnerstva uz početak izgradnje puta u dužini 80 km. Banja Luka Prijedor-N.Grad na principu privatno partnerstva sa kineskom kompanijom „China Shadong Int. Econ.& techn. Cooper.Group Ltd.“³⁹. Za početak bi se gradila dionica puta u dužini 50 km od Banja Luke i Prijedora. Postoje planovi da se na bazi koncesionog ugovora gradi dio puta (39 km) Žepče-Doboj-Jug⁴⁰.

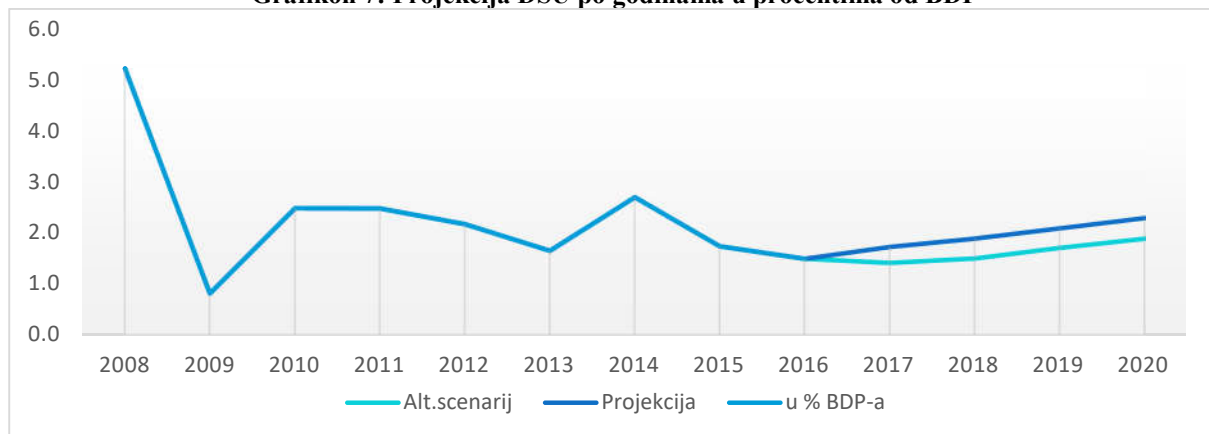
³⁷ „TE Ugljevik 3“ ugovor o izgradnji "China Power Engineering Consulting Group Corporation".

³⁸ Vrijednost nije uključena u projekciju.

³⁹ <http://www.autoputevirs.com/aprs/Doc.aspx?cat=5&subcat=24&id=24&lang=cir&txt=274>

⁴⁰ <http://www.jpautoceste.ba/projekt/>.

Grafikon 7: Projekcija DSU po godinama u procentima od BDP

Izvor: BHAS, CBBiH i DEP procjena

2.3. Alternativni scenario i rizici

Glavni rizici za ostvarenje ovih projekcija su vezani za (ne)ostvarivanje pretpostavki iz vanjskog sektora vezano za ekonomski rast u okruženju, kretanje svjetskih cijena, vremenske prilike i sl.

Tabela 2: Glavni makroekonomski indikatori

Indikator	Zvanični podaci		Projekcije			
	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Nominalni BDP u mil KM	29.666	30.862	31.846	33.211	34.839	36.493
Nominalni rast u %	4,6	4,0	3,2	4,3	4,9	4,7
BDP deflator (prethodna godina = 100)	100,7	101,1	99,8	101,5	101,6	101,5
Realni BDP u mil KM (prethodna godina = 100)	29.456	30.531	31.897	32.712	34.278	35.944
Realni rast u %	3,8	2,9	3,4	2,7	3,2	3,2
Inflacija mjerena indeksom potrošačkih cijena u %	-1	-1,1	1,1	1,5	1,6	1,7
Potrošnja u mil KM	29.665	30.042	30.832	31.851	32.821	33.761
Realni rast u %	1,4	1,4	1,9	1,8	1,6	1,5
Vladina potrošnja u mil KM	6.284	6.266	6.366	6.494	6.598	6.677
Realni rast u %	-0,1	0,1	0,1	0,8	0,1	0,1
Privatna potrošnja u mil KM	23.382	23.776	24.466	25.357	26.223	27.084
Realni rast u %	1,8	1,8	2,4	2,1	2,0	1,9
Investicije (bruto) u stalna sredstva u mil KM	5.097	5.189	5.524	6.087	6.486	6.870
Realni rast u %	-3,5	2,5	6,2	9,9	6,2	5,6
Vladine investicije u mil KM	535	697	764	993	1.112	1.201
Realni rast u %	-53,3	31,3	7,9	28,5	10,3	6,4
Privatne investicije u mil KM	4.563	4.491	4.761	5.094	5.374	5.670
Realni rast u %	10,3	-0,9	5,9	6,9	5,4	5,4
Uvoz u mil KM	15.216	15.636	17.280	18.382	19.296	20.389
Nominalni rast u %	-1,7	2,8	10,5	6,4	5,0	5,7
Realni rast u %	0,7	7,0	5,9	4,8	4,1	3,5
Izvoz u mil KM	9.884	10.588	12.056	13.049	13.980	14.977

Nominalni rast u %	6,3	7,1	13,9	8,2	7,1	7,1
Realni rast u %	6,8	9,5	10,0	6,0	5,5	3,8
Nacionalna bruto štednja u % BDP-a	12,7	14,8	14,9	15,3	16,5	17,7
Bilans tekućeg računa u mil KM	-1.572	-1.308	-1.479	-1.596	-1.576	-1.668
Rast u %	-21,4	-16,8	13,1	7,9	-1,2	5,8
Bilans tekućeg računa u % BDP-a	-5,3	-4,2	-4,6	-4,8	-4,5	-4,6

U periodu 2018.-2020. godina se očekuje da bi ključni rizik za ostvarivanje mogle predstavljati interne dinamike u Bosni i Hercegovini koje se manifestuju kroz kompliciran sistem donošenja odluka. Eventualni zastoj u reformskim procesima gotovo sigurno bi se odrazio i na ekonomski rast. Realizacija ovog rizika bi rezultirala nešto sporijim rastom finalne potrošnje i investicija, odnosno njihov doprinos ekonomskom rastu bi bio pozitivan, ali nešto slabiji u odnosu na osnovni scenarij, dok bi doprinos vanjskotrgovinskog bilansa bio blago negativan. Tako da bi u slučaju eventualne materijalizacije ovih rizika bh. ekonomski rast mogao biti ugrožen u visini pola procentnog poena.

Sva dešavanja na **tržištu rada** u periodu 2018-2020. godine su determinisana dešavanjima u oblasti industrijske proizvodnje, investicija, vanjske trgovine i uopšte dostizanju pretpostavljenog ekonomskog rasta. Odstupanje „na niže“ od osnovnog scenarija u navedenim oblastima moglo bi se loše odraziti na stopu nezaposlenosti odnosno sporiji rast broja zaposlenih lica, ali i na plate. Pored toga, treba imati u vidu da intenzitet sprovođenja strukturnih reformi u BiH može uticati na tržište rada. Odstupanja/nesprovođenja planiranih reformi za navedeni period mogla bi odložiti pozitivne promjene na tržištu rada. To su ujedno i najveći rizici za projekcije tržišta rada.

Pretpostavljeno **kretanje inflacije** u BiH u osnovnom scenariju za 2018-2020. godinu je primarno bazirano na stabilnim cijenama sirove nafte ali i hrane, kao spoljnih faktora. Pored toga treba imati u vidu i domaće faktore koji bi mogli uticati na kretanje cijena. Svako odstupanje od predviđenih cijena sirove nafte imalo bi uticaja na ukupan nivo cijena u BiH. Brži rast cijena sirove nafte od pretpostavljenog u osnovnom scenariju bi doprinijeo rastu inflacije. Uz eksterne faktore bitno je pomenuti da bi promjene cijena komunalija, povećanje akciza (na naftu i sl.) moglo uvećati nivo inflacije u BiH.

Usporeni ekonomski rast u razdoblju 2018. – 2020. godine, odrazio bi se na **bankarski sektor** u vidu usporavanja rasta bankarske aktive uslijed usporavanja rasta plasmana kredita. Plasiranje kredita bi usporilo zbog lošijih dešavanja na tržištu rada što bi imalo loš utjecaj na sektor stanovništva, dok bi usporavanje rasta izvoza se loše odrazilo na sektor poduzeća. Ova dva sektora čine glavno tržište za bh. banke, i faktori koji utječu na njihove performance, posredno se odražava kako na potražnju za kreditima, tako i na ponudu kredita. Zbog potencijalnog rasta nekvalitetnih kredita (kategorija od C-E) banke bi smanjile ponudu kredita. Povećanje nezaposlenost, te stagnacija ili pad plaća doveo do smanjenja potražnje za kreditima od strane stanovništva. U alternativnom scenariju mogu se očekivati znatno niže godišnje stope rast kredita. Jednako se odnosi i na rast depozita.

Rizici vanjskotrgovinske robne razmjene Eksterno okruženje koje je u prošlosti predstavljalo glavnu strukturnu odrednicu bh. ekonomije (kroz trgovinske i finansijske tokove), najvjerojatnije će i u budućnosti (na srednji rok) predstavljati ključnu determinantu ekonomskog rasta u BiH. Tako i ključni rizik za ostvarivanje osnovnog scenarija projiciranog

ekonomskog rasta u BiH predstavlja eventualno slabljenje izvozne tražnje što bi dovelo do smanjenja izvoza bh. proizvoda na inostrana tržišta, posebno izvoza na tržišta zemalja EU. Što se tiče 2018. godine, u slučaju da se ova pretpostavka ostvari i činjenicu da bi uvoz zadržao stopu rasta iz osnovnog scenarija može se zaključiti da bi doprinos vanjskotrgovinskog bilansa u rastu BDP-u bio blago negativan za razliku od osnovnog kada isti imao neutralan efekt. Pored ovog vanjskog rizika postoje rizici koje su vezani za interne dinamike u Bosni i Hercegovini. Konkretnije, u slučaju da bh. vlasti ne usvoje neophodne izmjene zakona (izmjene i dopune Zakona o akcizama) iz domena javnih finansija to bi ugrozilo daljnju implementaciju aranžmana sa MMF-om, te onemogućilo priliv međunarodnih kreditnih sredstava za finansiranje javnih investicija. Drugim riječima, ovo bi dovelo do nešto sporijeg rasta finalne potrošnje i u manjoj mjeri investicija što bi umanjilo njihov doprinos rastu BDP-a i usporilo ekonomski rast.

Osnovni rizici za promjene u **platnom bilansu BiH**, za povećanje deficita tekućeg računa nalaze se u vanjskotrgovinskom deficitu, tj. promjenama stopa izvoza i uvoza roba i usluga, te promjenama cijena na svjetskom tržištu. Povoljno poslovno okruženje i veća stopa zaposlenosti bh. dijaspora mogla bi dovesti do porasta stope tekućih transfera iz inostranstva, a samim time i do povećanja raspoloživog dohotka. Kod finansiranja deficita tekućeg računa najveći rizici se nalaze u smanjenju sredstva bh strane aktive u inostranstvu, nedovoljnim prilivom direktnim stranim investicijama, otežanim pristupom trgovinskim kreditima kao i nemogućnost zaduživanja na međunarodnom finansijskom tržištu.

Rizici po stranim direktnim ulaganjima Pogoršanje ekonomske situacije u EU kao posljedice Brexit-a, nastavak sankcija prema Rusiji, uz još uvijek prisutnu geopolitičku krizu (Sirija, S. Koreja) se postavljaju kao realna opasnost po globalna kretanja kapitala. Smanjenje cijena energenata, posebno struje i smanjeni interes za ulaganje u elektroenergetski sektor bi se takođe odrazilo i na ulaganje prema BiH. Očekivano usporavanje privrednog rasta NR Kine bi se sigurno manifestovalo kroz smanjeni interes i učešće u kreditiranju infrastrukturnih i energetskih objekata u BiH. Došlo bi i do odustajanja od izgradnje „TE Ugljevik 3“ (cijene eksploatacije uglja) i „HE Mrsovo“ od strane iste kompanije te odustajanje „EFT grupe“ od izgradnja „HE Ulog“.

Neusvajanje potrebnog zakona i strategije iz oblasti energije na nivou BiH tj. kao posljedica toga uvođenja sankcija od strane energetske zajednice, će svakako imati odraza na daljnje aktivnosti u ovoj oblasti⁵³. Postoji i opasnost da se BiH zadrži na „sivoj listi“ FAFT-a⁵⁴ (Međudržavno tijelo za borbu protiv pranja novca) i MONEWAL-a, što u praksi znači da je otežano ili usporeno poslovanje između banaka u BiH i nekih banaka u inostranstvu. Takođe i smanjenje kreditnog rejtinga bi takođe negativno djelovala na priliv SDU. U alternativnom negativnom scenariju ulaganje SDU bi se kretalo od 1,4% u 2017. godini. 1,5% u 2018. godini., 1,7% u 2019. godini i 1,9% u 2020. godini.

⁵³ <http://www.derk.ba/ba/legislative/energetska-zajednica>

⁵⁴ <http://www.fatf-gafi.org/countries/a-c/afghanistan/documents/fatf-compliance-june-2017.html#bosnia-and-herzegovina>

3. FISKALNI OKVIR

3.1. Strategija politike i srednjoročni ciljevi

Jedna od prioritarnih oblasti Reformske agende u Bosni i Hercegovini za period 2015. – 2018. godina, usuglašene od svih nivoa vlasti u Bosni i Hercegovini, je fiskalna konsolidacija. Cilj fiskalne konsolidacije je smanjenje budžetskog deficita i srednjoročno smanjenje nivoa javnog duga.

Tabela 4: Fiskalni okvir opšte vlade u BiH za period 2016-2020 godine

Fiskalni pokazatelji (% BDP)	2016	2017	2018	2019	2020
Ukupan prihod	39,7	39,8	38,1	36,6	35,2
Ukupna potrošnja	38,5	38,9	36,7	34,9	33,4
Fiskalni bilans	1,2	0,9	1,4	1,7	1,9
Izdaci po kamatama	0,8	1,0	0,9	0,9	0,8
Primarni fiskalni bilans	2,0	1,9	2,3	2,6	2,7

Napomena: Fiskalni okvir opšte vlade na nivou BiH sačinjen na bazi inputa dostavljenih od entiteta (Federacije BiH i Republike Srpske), Brčko distrikta i Institucija BiH

Dosadašnje mjere fiskalne konsolidacije dale su određene rezultate pa je u 2016 godini evidentiran suficit. Ovo je rezultat stabilnog rastućeg trenda naplate indirektnih poreza i nastavak primjene ograničavanja javne potrošnje na svim nivoima vlasti. U narednom srednjoročnom periodu nastavljaju se mjere fiskalne konsolidacije i održavanje zone suficita.

U pogledu indirektnog oporezivanja nastavlja se harmonizacija politike oporezivanja duhanskih prerađevina sa standardima EU, koja podrazumijava sljedeće: povećanje specifične akcize na cigarete u visini od minimalno 0,15 KM/paklici dok ukupno akcizno opterećenje na sve kategorije cigareta ne dostigne minimalnu akcizu na cigarete u EU (tj. EUR 90/1.000 kom), usklađivanje minimalne akcize na cigarete u odnosu na rast prosječne ponderirane cijene cigareta i usklađivanje specifične akcize na rezani duhan u odnosu na minimalnu akcizu na cigarete. Očekuje se da će se proces harmonizacije akciza na cigarete sa standardima EU okončati 2020, kada bi ukupna akciza za sve kategorije cigareta trebala dostignuti minimalnu akcizu EU. U sferi carinske politike nastavlja se sa primjenom adaptiranog Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju (SSP)⁵⁷.

Na rashodovnoj strani i dalje će se primjenjivati mjere ograničavanja tekuće potrošnje (plate i naknade) uz ograničavanje zapošljavanja u javnom sektoru. Namjera je da se do kraja posmatranog perioda poboljša kvalitet javnih finansija kroz povećanje fiskalnog prostora (suficit) za finansiranje investicija i doprinosa javnih finansija funkciji rasta. U narednom tekstu detaljnije su obrađene fiskalne strategije pojedinačnih upravnih nivoa u Bosni i Hercegovini.

Institucije BiH – Fiskalna politika institucija BiH usmjerena je na stabilno i transparentno finansiranje institucija BiH, upravljanje i kontrolu javnih finansija i ispunjenje međunarodnih finansijskih obaveza. U cilju makroekonomske stabilnosti i fiskalne održivosti a u skladu sa usvojenim Globalnim okvirom fiskalnog bilansa i politika u BiH 2018-2020 nastavlja se restriktivna politika potrošnje.

Federacija BiH – Fiskalna politika FBiH usmjerena je na fiskalnu konsolidaciju s ciljem smanjenja budžetskog deficita i smanjenja nivoa javnog duga, te restrukturiranje poreznog sistema i opterećenja.

Iako su se posljednjih godina ciljevi fiskalne politike, najvećim dijelom odnosili na provođenje racionalizacije rashoda budžeta, uvođenje fiskalne discipline i veću fiskalnu transparentnost, u period 2018 – 2020. godina pored navedenog fokus je i na usporavanju rasta duga, povećanju porezne i finansijske discipline, te smanjenje poreznog opterećenja na rad i investicije.

⁵⁷ Sporazum se primjenjuje od 01.02.2017.

Osnovi izazovi fiskalne politike u FBiH koji u značajnoj mjeri utiču na realizaciju postavljenih ciljeva jestu složenost ustavne organizacije Federacije, kao i nadležnosti između različitih nivoa vlasti.

Vlada FBiH je u prethodnom periodu ulagala značajne napore u reformu javnih finansija u FBiH, stoga je u 2017. godini usvojila Strategiju reforme upravljanja javnim finansijama FBiH 2017 -2020 koja ima za cilj da pruži sveobuhvatni i integrisani okvir za planiranje, koordinaciju, provođenje i praćenje napretka u provođenju aktivnosti. Fokus Strategije reforme upravljanja javnim finansijama FBiH 2017 -2020 je između ostalog i restrukturiranje poreznog sistema i opterećenja, koje je planirano da se realizira u dva segmenta: smanjenje opterećenja na rad i investicije, i unaprijeđenje administrativnog i institucionalnog okvira poreznog sistema.

Smanjenje opterećenja na rad osmišljeno je tako da se proširi osnovica oporezivih prihoda, a istovremeno izvrši prenos poreznog opterećenja sa nižih primanja iz rad na veće, uvođenjem progresivnog oporezivanja. S druge strane, smanjili bi se doprinosi za socijalna osiguranja koji opterećuju samu cijenu rada na tržištu, s tim da je ovdje izražen rizik za nedostatak prihoda vanbudžetskih fondova te pokriće gubitaka koji će nastati smanjenje doprinosa.

Unaprijeđenje administrativnog i institucionalnog okvira poreznog sistema osmišljeno je tako da se izmjenom postupaka i procedura direktno utiče na suzbijanja sive ekonomije i porezne evazije, a s druge strane reorganizacijom i jačanjem Porezne uprave FBiH stvorila bi se proaktivnija i efikasnija uloga kontrolnog organa, što bi u ukupnoj refleksiji imalo poboljšanu naplatu javnih prihoda.

Rizici realizacije pomenutih ciljeva fiskalne politike u najvećoj mjeri ogledaju se kroz političko okruženje, ne zanemarujući ekonomsko-socijalne faktore. Značaj poboljšane naplate javnih prihoda ogleda se i kao protumjera rizika ulaska Zavoda za PIO/MIO u budžet Federacije BiH koji je predviđen usvajanjem novog Zakona o PIO, a koja je planirana u periodu nakon dvije godine od usvajanja Zakona. Zakon o PIO se trenutno nalazi u parlamentarnoj procedure, sa planiranim datumom primjene od 2018.godine.

U oblasti javnih prihoda kontinuirano se provode i aktivnosti na sagledavanju zakonskih rješenja u oblasti pripadnosti i raspodjele javnih prihoda u Federaciji BiH, u cilju pripreme najoptimalnijeg prijedloga poboljšanja postojećeg vertikalnog i horizontalnog sistema raspodjele prihoda od indirektnih poreza za sve korisnike u Federaciji BiH, a sa posebnim akcentom na rješavanje sistema otplate vanjskog duga.

Republika Srpska - U ovom dijelu Dokumenta dat je konsolidovani okvir budžeta za sektor opšta vlada⁵⁸ Republike Srpske, za period 2018–2020. godine. Sektor opšte vlade obuhvata konsolidovane budžete podsektora: centralna vlada, jedinica lokalne samouprave i vanbudžetskih fondova.

Podsektor centralna vlada obuhvata institucije koje se finansiraju iz budžeta Republike Srpske: opšti fond (01) predstavlja budžet Republike Srpske u užem smislu riječi i koristi se za iskazivanje svih sredstava i svih aktivnosti budžetskih korisnika; fond prihoda po posebnim propisima (02) predstavlja sredstava koja se na osnovu propisa koriste samo u posebne svrhe i svih aktivnosti koje se finansiraju iz tih sredstava (npr. vlastiti prihodi institucija); fond grantova (03) predstavlja grant sredstava budžetskih korisnika i svih aktivnosti koje se finansiraju iz tih sredstava, a koji nisu uključeni u opšti fond; fond sredstava privatizacije i sukcesije (04) predstavlja sredstva privatizacije i sukcesije i svih aktivnosti koje se finansiraju iz tih sredstava, ukoliko sredstva nisu uključena u opšti fond (npr. Razvojni program Republike Srpske) i fond

⁵⁸ Termin „sektor opšta vlada“ i „podsektori centralna vlada“ u ovom dokumentu navedeni termini se odnose na institucije Republike Srpske i njihove budžetske okvire. Prema Smjernicama za izradu Programa ekonomskih reformi koje je izradila Evropska komisija u maju 2016. godine, koncepti koji se koriste u Dokumentu, treba da budu u skladu sa standardima utvrđenim na nivou EU, posebno u kontekstu Evropskog sistema računa (ESA), u mjeri koliko je trenutno moguće. Prema Evropskom sistemu nacionalnih i regionalnih računa u Evropskoj uniji (ESA) sektor opšte države (S.13) sastoji se od institucionalnih jedinica koje su netržišni proizvođači čija je proizvodnja namijenjena individualnoj i zajedničkoj potrošnji, a koje se finansiraju obaveznom plaćanjima jedinica koje pripadaju drugim sektorima, te institucionalnih jedinica koje prvenstveno sprovode preraspodjelu nacionalnog dohotka i bogatstva. Sektor opšte države dijeli se na podsektore: centralna država (upravne institucije i agencije čija se nadležnost prostire na cijelo ekonomsko područje, osim fondova socijalne sigurnosti), savezna [regionalna] država, lokalna država [jedinice lokalne samouprave] i fondovi socijalne sigurnosti.

za posebne projekte (05) predstavlja sredstva namijenjena posebnim projektima i sve aktivnosti na realizaciji odnosnih projekata koji nisu uključeni u opšti fond (npr. korištenje pristupnih fondova Evropske unije). Fondovi 02-05 koriste se za iskazivanje aktivnosti finansirane iz pripadajućih sredstava, ukoliko ta sredstva nisu uključena u opšti fond (01).

Vlada Republike Srpske je na 150. sjednici, održanoj 1. novembra 2017. godine, usvojila Revidirani dokument okvirnog budžeta Republike Srpske za period 2018–2020. godine, kojim su definisani planirani okviri budžeta, finansiranje i dug za sve nivoe vlasti u Republici Srpskoj. Ovaj dokument je polazna osnova za izradu PER RS 2018–2020. Podaci za 2016. godinu predstavljaju izvršenje budžeta na svim posmatranim nivoima vlasti. Podaci za 2017. godinu su u skladu sa usvojenim budžetima. Podaci za period 2018–2020. godina predstavljaju projekcije budžeta na svim nivoima vlasti u Republici Srpskoj.

Kada su u pitanju ciljevi fiskalne politike Republike Srpske, konsolidovani deficit opšte vlade može biti do 3% BDP-a. Konsolidovani deficit opšta vlada Republike Srpske u odnosu na BDP Republike Srpske u 2016. godini iznosio je 0,9% BDP-a. Prema projekcijama, u posmatranom periodu, predviđa se kretanje deficita/suficita u rasponu od 0,6% deficita do 2% suficita.

Republika Srpska i dalje ostaje opredijeljena da održava fiskalnu stabilnost tako da kroz godine ne dođe do povećanja ukupne potrošnje u strukturi BDP-a. U okviru projektovanog BDP-a Republike Srpske očekuje se kontinuirano smanjenje učešća potrošnje posmatranih nivoa vlasti od 40,7 % u 2016. godini do 34,4% u 2020. godini. Kada je riječ o politici duga, osnovni cilj Republike Srpske je svakako u vezi sa procesom pridruženja Evropskoj uniji, što znači da je dugoročna opredijeljenost Republike Srpske zadržavanje javnog duga na nivou ispod 60% BDP-a Republike Srpske.

Konsolidovano posmatrajući sektor opšte vlade, u periodu 2017–2020. godina, veći dio ukupnih prihoda čine poreski prihodi, odnosno indirektni porezi (od 39,8% do 41,5%) i direktni porezi (od 11,4% do 11,8%). Značajan dio prihoda čine doprinosi za socijalno osiguranje (od 35,5% do 36,1%), dok se ostali dio odnosi na neporeske prihode (od 10,4% do 11,8%) i grantove (od 0,4% do 0,8%). Prihodi od doprinosa za socijalno osiguranje prema namjeni se troše kao doznake na ime socijalne zaštite, iako socijalna davanja premašuju prihode po ovom osnovu.

Rukovođeni opredjeljenjem stvaranja povoljne poreske politike i daljeg očuvanja socijalne i fiskalne stabilnosti, kao i sprovođenja reformi sa ciljem rasterećenja rada i povećanja privredne aktivnosti od 2018. do 2020. godine, u oblasti oporezivanja planirano je sljedeće:

Kada je u pitanju oporezivanje dobiti pravnih lica (privrednih društava), donesen je Zakon o porezu na dobit („Službeni glasnik Republike Srpske“, broj 94/15), koji je stupio na snagu 1. januara 2016. godine i Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o porezu na dobit („Službeni glasnik Republike Srpske“, broj 1/17), koji je stupio na snagu 1. januara 2017. godine. Izmenama Zakona o porezu na dobit izvršeno je preciziranje poreskog obveznika, rezidentnosti, izvora dobiti u Republici Srpskoj, što praktično jasno određuje oporezivanje dobiti u okviru BiH, odnosno pravila plaćanja poreza na dobit su u najvećoj mjeri harmonizovana između Republike Srpske i FBiH, čime je potpuno onemogućeno dvostruko oporezivanje. Tim zakonom je i utvrđen novi način utvrđivanja i priznavanja troška amortizacije u poreske svrhe, prema sistemu grupe amortizacije, što predstavlja u odnosu na prethodni sistem povećanje poreske olakšice zbog samog načina amortizacije, ali i kroz povećanje amortizacionih stopa. Poreski podsticaj u vidu umanjenja poreske osnovice za ulaganje u nepokretnosti, postrojenja i opremu za obavljanje proizvodne djelatnosti je izmijenjen i u određenoj mjeri sužen pa se prema odredbama važećeg Zakona ova olakšica može ostvariti ukoliko se prethodno navedeno ulaganje izvrši u iznosu koji je veći od 50% poreske osnovice za tu poresku godinu, tako što se u tom slučaju umanjuje obaveza poreza za 30%. Utvrđeno je i pravilo sprečavanja zloupotrebe tzv. „utanjene kapitalizacije“, na način da se kod poreskih obveznika kojima rashod kamata prelazi iznos od 30% osnovice, rashod kamata priznaje do tog iznosa. Na kraju, tim zakonom su i precizirana pravila međunarodnog oporezivanja, odnosno oporezivanja nerezidenata koji ostvaruju prihode ili dobit u Republici Srpskoj putem stalnog mjesta poslovanja ili direktno bez osnivanja

organizacionog dijela. U 2018. godini planirana je izmjena u dijelu koji se odnosi na oslobađanje oporezivanja reinvestirane dobiti.

U 2015. godini donesen je Zakon o porezu na dohodak („Službeni glasnik Republike Srpske“, broj 60/15), sa ciljem smanjenja poreskog opterećenja prvenstveno ukidanjem oporezivanja prihoda od udjela u kapitalu pravnih lica, zatim preciznijim definisanjem i određivanjem poreskih olakšica, podsticanjem ulaganja u premije životnog osiguranja u vidu nove poreske olakšice, razdvajanjem oporezivanja ličnih primanja (primanja iz radnog odnosa) od drugih vidova primanja koji se smatraju ostalim dohotkom (dohodak iz različitih ugovornih odnosa, prihodi od članstva u upravnim, nadzornim odborima, odborima za reviziju, prihodi od poslaničkih i odborničkih funkcija i sl.). U periodu 2018–2020. godina planirano je donošenje Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o porezu na dohodak sa ciljem redefinisiranja oporezivanja kapitalnih dobitaka. Takođe, ovim izmjenama Zakona o porezu na dohodak, pojednostaviće se i redefinisati oporezivanje i utvrđivanje poreske osnovice za dohodak od samostalne djelatnosti u skladu sa ekonomskom snagom poreskih obveznika.

Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o doprinosima koji je donesen u decembru 2015. godine i stupio na snagu 1. januara 2016. godine, umanjena je osnovica obaveznih doprinosa za nosioce nekomercijalnih porodičnih poljoprivrednih gazdinstava za doprinos za zdravstveno osiguranje (20% prosječne bruto plate, a bila je 30% prosječne bruto plate), uvedena je osnovica za preduzetnike (60% prosječne bruto plate u Republici Srpskoj) i lica koja samostalno obavljaju profesionalnu djelatnost (bruto plata u Republici Srpskoj). Takođe, ovim zakonom ukinuta je obaveza plaćanja doprinosa na isplatu penzijskog doprinosa do 1.200 KM godišnje ukoliko taj penzijski doprinos plati za obveznika doprinosa uplatilac doprinosa. Kada su u pitanju poreske politike u oblasti obaveznih doprinosa, u narednom periodu, planirana je izmjena Zakona o doprinosima sa ciljem smanjenja zbirne stope doprinosa radi smanjenja ukupnog poreskog opterećenja rada u Republici Srpskoj na nivo iz 2008. godine.

Takođe, izmjenama Zakona o doprinosima redefinišće se obveznik i obaveza plaćanja doprinosa za nosioce komercijalnih poljoprivrednih gazdinstava sa ciljem ravnomjernijeg opterećenja ove djelatnosti. U posmatranom periodu u okviru Zakona o doprinosima planirana je i promjena stope doprinosa za dječju zaštitu, odnosno njeno povećanje sa sadašnjih 1,5% na 1,7% uz istovremeno smanjenje stope doprinosa za nezaposlenost sa 1% na 0,8%. Ovom izmjenom doći će do preraspodjele dijela prihoda od doprinosa, što će doprinijeti finansiranju povećanog prava iz oblasti dječje zaštite, odnosno od 1. januara 2018. godine povećaćće se materinski dodatak koji će iznositi 405 KM za svaku majku koja je nezaposlena. Ujedno, izmjenama navedenog zakonskog rješenja biće izvršeno postepeno rasterećenje privrednih subjekata od obaveze plaćanja porodijskog bolovanja u bruto iznosu.

U 2015. godini donesen je Zakon o porezu na nepokretnosti („Službeni glasnik Republike Srpske“, broj 91/15), koji je stupio na snagu 1. januara 2016. godine, i to sa ciljem daljeg unapređivanja oporezivanja nepokretnosti prema tržišnoj vrijednosti. Ovim zakonom smanjen je raspon poreske stope poreza na nepokretnosti (0% do 0,20%) u odnosu na raspon iz prethodnog zakona (0,05% do 0,5%), i uvedena posebna stopa za nepokretnosti koje se koriste u proizvodne svrhe (0% do 0,10%). Lokalne zajednice, pored stope, obavezne su da utvrđuju i početnu vrijednost nepokretnosti. Od oporezivanja porezom na nepokretnosti oslobođene su one nepokretnosti koje se u poslovnim knjigama vode kao zalihe, a omogućen je Poreskoj upravi i jedinicama lokalne samouprave pristup podacima Republičke uprave za geodetske i imovinsko-pravne poslove o nepokretnostima, za potrebe upotpunjavanja fiskalnog katastra nepokretnosti. U periodu 2018–2020. godina nije planirana izmjena Zakona o porezu na nepokretnosti, već intenziviranje aktivnosti na prijavljivanju neprijavljenih nepokretnosti u Republici Srpskoj. Od 2018. do 2020. godine nije planirana promjena regulative kojom se uređuje oblast koncesija, ali će se prilagođavanjem podzakonskih propisa iz ove oblasti nastojati povećati koristi Republike i lokalnih zajednica od prirodnih bogatstava, a time će se doprinijeti održivosti budžeta Republike i budžeta lokalnih zajednica.

U 2016. godini donesen je Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o poreskom postupku Republike Srpske, a u okviru sprovođenja reforme privrednog sistema Republike Srpske, odnosno sa ciljem smanjenja obima sive ekonomije u Republici Srpskoj. Predmetni Zakon sadrži i izmjene kojima se omogućava kontrola neregistrovanog poslovanja i kontrola prijavljivanja radnika u Jedinstveni sistem registracije, kontrole i naplate doprinosa od svih inspeksijskih organa u Republici Srpskoj bilo na republičkom, bilo na lokalnom nivou, kao i izmjene kojima se onemogućava registracija u Poreskoj upravi Republike Srpske onih poreskih obveznika čiji osnivači imaju neizmirene poreske obaveze, kao i onih poreskih obveznika čiji su osnivači istovremeno i osnivači poreskih obveznika koji imaju neizmirene poreske obaveze.

Takođe, u narednom periodu planirano je jačanje inspeksijskih kontrola u Poreskoj upravi Republike Srpske, sa ciljem smanjenja izbjegavanja plaćanja poreza i smanjenja obima „sive ekonomije“ u Republici Srpskoj. Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o poreskom postupku omogućeno je podnošenje poreskih prijava elektronskim putem, čime će se značajno unaprijediti rad Poreske uprave Republike Srpske i smanjiti troškovi administriranja. Planirano je intenziviranje aktivnosti na uspostavljanju većeg stepena e-usluga i e-komunikacije poreskih obveznika sa Poreskom upravom, kao i intenziviranje poreskih kontrola fizičkih lica, vlasnika preduzetničkih djelatnosti ili pravnih lica primjenom indirektnih metoda utvrđivanja poreske osnove.

Od 2018. do 2020. godine nisu planirane izmjene regulative u oblasti fiskalnih kasa, već jačanje poreskih kontrola primjene Zakona o fiskalnim kasama koje će doprinijeti većem stepenu poštovanja Zakona.

U junu 2017. godine donesen je Zakon o poreskom sistemu Republike Srpske kojim je uspostavljen pravni osnov za usvajanje Registra poreskih i neporeskih davanja u Republici Srpskoj, te opšti propis u odnosu na uvođenje, mijenjanje ili ukidanje poreskih i neporeskih davanja u Republici Srpskoj. Odredbe tog zakona predstavljaju zakonsku razradu ustavnih načela u odnosu na oporezivanje, prevashodno načela zakonitosti i načela srazmjernosti. Naime, odredbama tog zakona propisana je obaveza svih obrađivača i predlagača svih opštih propisa (zakona, uredbi, pravilnika ili odluka) kojima se uvode, mijenjaju ili ukidaju pojedina poreska ili neporeska davanja, da izrade analizu opravdanosti uvođenja ili mijenjanja tih davanja, na osnovu koje Ministarstvo finansija daje mišljenje, a organ nadležan za donošenje takvog akta konačno odlučuje da li je uvođenje ili mijenjanje poreskog ili neporeskog davanja opravdano ili ne.

Takođe, odredbama tog zakona utvrđen je Registar poreskih i neporeskih davanja, te je nakon proteka prelaznih rokova, propisano da davanja koja nisu sadržana u Registru ne stvaraju obavezu plaćanja, a obrađivač ili predlagač tog akta u kojem se takvo davanje nalazi ima obavezu da pokrene proceduru uklanjanja tog davanja iz pravnog sistem. Poreska i neporeska davanja koja ne mogu biti sadržana u Registru su ona koja su donesena protivno načelima iz Zakona o poreskom sistemu Republike Srpske. U prvoj polovini 2018. godine planirana je izrada analize opravdanosti poreskih i neporeskih davanja iz Registra od Vlade Republike Srpske na osnovu koje će u drugoj polovini 2018. godine biti predloženo ukidanje ili smanjenje pojedinog neporeskog davanja u Republici Srpskoj.

3.2. Implementacija budžeta u 2017. godini

Prema izvještaju UIO za devet mjeseci 2017. naplaćeno je 4,296 mlrd KM neto prihoda od indirektnih poreza, što predstavlja povećanje od 233,2 mil KM ili 5,7% u odnosu na isti period 2016. Naplatu neto prihoda od PDV-a odlikuje stabilan rastući trend, te je za devet mjeseci ostvaren rast od 6,1%. Zabilježena je visoka stopa rasta bruto PDV-a od 8,5%, kao rezultat rasta PDV-a na uvoz od 11,8%, dok je domaći PDV rastao po stopi od 3,7%. Neto PDV-e rastao je sporije od bruto naplate zbog snažnog rasta isplata povrata PDV-a od 16,1%. Naplata prihoda od carina je za devet mjeseci 2017. porasla za 9,9%. Rastući trend rasta rezultat je oporavka

uvoza iz trećih zemalja⁵⁹ i uvoza dobara iz EU na koja se još uvijek plaćaju carine⁶⁰. Iako se zbog primjene adaptiranog SSP očekivao znatan pad prihoda od carina u razmjeni sa EU gubitak prihoda od carina iz razmjene sa Hrvatskom anuliran je rastućom naplatom carina na uvoz roba iz drugih članica EU. U periodu januar – septembar 2017 prihodi od akciza su rasli po stopi od 4,4%. Glavni generatori rasta su bile akcize na duhanske prerađevine, čija je naplata povećana za 5,5%, te akcize na derivate nafte, sa rastom od 2,7%. Prihodi od putarine iz cijene derivata nafte porasli su za 7,9% u odnosu na devet mjeseci 2016. Prihodi od akciza na alkohol i alkoholna pića zabilježili su pozitivan rast od 7,1%, a akcize na bezalkoholna pića od 9,4%. Ostvaren je i pozitivan rast prihoda od akciza na pivo od 4,5%, pri čemu je ostvaren pad prihoda od akciza na uvozna piva od 0,9% i rast prihoda od akciza na domaća piva od 15,1%.

Prema projekciji ostvarenja budžeta u 2017. godini **institucije BiH** ostvariće ukupan prihod od 914,4 miliona KM što je za 20,3 miliona KM manje u odnosu na ostvarene prihode u 2016. godini od 934,7 miliona KM. Obzirom da su poreski prihodi na istom nivou kao i 2016. godine (750,0 miliona KM) smanjenje je evidentirano na neporeskim prihodima u kojima dominiraju smanjenje prihoda od dobiti Centralne banke BiH za 10,4 miliona KM i smanjenja donacija za 4,6 miliona KM u odnosu na ostvarenje u 2016. godine.

Na drugoj strani procjena ostvarenja ukupnih rashoda institucija BiH u 2017. godini je 935,5 miliona KM što je za 3 % više u odnosu na ostvarene rashode u 2016. godini. Najveću stavku u ukupnim rashodima čine plate i naknade zaposlenima i značajno je napomenuti će nivo plata i naknada ostati isti kao u 2016. godini u iznosu od 643 miliona KM. Povećanje ukupnih rashoda se odnosi na kapitalna ulaganja koja se, osim budžetskim sredstvima, finansiraju iz donacija i kredita (državni zatvor) te na materijalne troškove. Povećanje materijalnih troškova je rezultat uknjižavanja troškova održavanja i licenci na materijalne troškove, po preporuci Ureda za reviziju institucija BiH, je u prethodnim periodima knjiženo na kapitalnim izdacima.

Projektovani deficit od 21,1 milion KM finansiraće se iz viška ostvarenih prihoda nad rashodima u 2016. godini.

Budžet Federacije BiH⁶¹ za 2017. godinu iznosi 2.747,6 miliona KM što predstavlja povećanje za 132,8 miliona KM ili 5% u odnosu na Budžet Federacije BiH za 2016. godinu.

Ukupno ostvareni prihodi, primici i finansiranja federalnog budžeta u prva tri kvartala 2017.g. iznose 1.791,3 miliona KM, što predstavlja 65% iznosa planiranog Budžetom Federacije BiH za 2017. godinu.

Izvršenje prihoda po glavnim kategorijama u periodu od januar-septembar 2017. godine je sljedeće:

- porezni prihodi (porez na dobit i prihodi od indirektnih poreza) 1.168 mil. KM
- neporezni prihodi (naknade, takse, novčane kazne i ostali neporezni prihodi) 343,4 mil. KM i
- primici od finansiranja (primljeni krediti i zajmovi) 280,2 mil. KM

U odnosu na isti period protekle godine, ukupno ostvareni prihodi veći su za 18% ili za 270,2 mil. KM. Najveći porast bilježe prihodi od indirektnih poreza (134 mil. KM), zatim od krajnjih korisnika za otplatu kredita (89,1 milijuna KM). Takođe, na strani finansiranja, ostvaren je primitak od sukcesije (uplata Vlade Ruske Federacije temeljem klirinškog duga) u iznosu od 120 mil. KM, tako da je i finansiranje veće za 40,1 mil. KM u odnosu na isto razdoblje 2016. godine. Znatno porast zabilježen je i kod prihoda od poreza na dobit (10,8 mil. KM).

Ostvareni rashodi i izdaci za period januar- septembar 2017. godine iznosili su 1.612,2 mil. KM, što predstavlja 59% iznosa planiranog Budžetom Federacije BiH za 2017. godinu.

⁵⁹ Prema podacima Agencije za statistiku BiH uvoz iz Kine je u periodu januar – septembar 2017. porastao za 7,2%, a ukupno iz azijskih zemalja za 9,5%. Ostvaren je i snažan rast uvoza iz Rusije od 16%. Izvor: www.bhas.ba

⁶⁰ Prema podacima Agencije za statistiku BiH uvoz iz EU je u periodu januar - septembar 2017. rastao po stopi od 10,9%. Izvor: www.bhas.ba.

⁶¹ Budžet Federacije BiH se odnosi na centralnu Vladu Federacije BiH. Konsolidovani Budžet Federacije BiH se nalazi u tabelama u Prilogu (tabele 2A, 2B i 3).

Izvršenje rashoda po glavnim kategorijama u posmatranom periodu je sljedeće:

- tekući rashodi (plaće i naknade, doprinosi, materijalni izdaci, tekući transferi, izdaci za kamate) 963,4 mil.KM
- ukupni kapitalni izdaci (izdaci za nabavku stalnih sredstava i kapitalni grantovi) 8,6 mil. KM
- izdaci za finansijsku imovinu 2,7 mil.KM i
- izdaci za otplate dugova 637,5 mil. KM

U odnosu na izvršenje u istom periodu prethodne godine ukupni rashodi i izdaci bilježe porast od 4% ili za 64,9 mil. KM, što je posljedica porasta transfera za zdravstvo, subvencija privatnim poduzećima i poduzetnicima, te otplate duga. Posmatrano po glavnim kategorijama, porast se odnosi na tekuće rashode (5% u odnosu na isti period prethodne godine), kapitalne izdatke (porast 6%), te izdatke za otplatu dugova (3%).

Važno je istaći da se sve obaveze po osnovu vanjskog i unutrašnjeg duga Federacije BiH uredno izmiruju, te da na dan 30.9.2017.g. nije bilo dospjelih, a neizmirenih obaveza.

Najveći dio fiskalnog okvira opšte vlade Republike Srpske čini budžet Republike Srpske. Budžet Republike Srpske za 2017. godinu usvojila je Narodna skupština Republike Srpske, 24. decembra 2016. godine, u iznosu od 3.200,0 miliona KM. Budžetom Republike Srpske za 2017. godinu planiran je suficit u iznosu od 67,1 miliona KM, dok je na nivou centralne vlade planirani deficit od 81,3 miliona KM, a na nivou opšte vlade deficit od 64,2 miliona KM.

Ukupni prihodi budžeta Republike Srpske u 2017. godini iznose 2.591,1 miliona KM, a njihovu strukturu čine: Poreski prihodi u iznosu od 1.582,6 miliona KM, kojima su obuhvaćeni prihodi od indirektnih poreza, prihodi od poreza na dohodak i poreza na dobit i prihodi od poreza na imovinu; Doprinosi za socijalno osiguranje u iznosu od 787,1 miliona KM; Prihodi od finansijske i nefinansijske imovine u iznosu od 71,8 miliona KM; te Ostali prihodi u iznosu od 149,6 miliona KM.

Ukupni rashodi i izdaci budžeta Republike Srpske u 2017. godini iznose 2.523,9 miliona KM, a njihovu strukturu čine: Bruto plate i naknade zaposlenih planirane u iznosu od 718,6 miliona KM; Izdaci za robu i usluge planirani su u iznosu od 98,8 miliona KM; Doznake na ime socijalne zaštite planirane su u iznosu od 1.252,6 miliona KM; Izdaci za kamate u iznosu od 102,6 miliona KM; Subvencije su planirane u iznosu od 101,3 miliona KM; Transferi u iznosu od 136,9 miliona KM; Neto izdaci za nefinansijsku imovinu u iznosu od 74,4 miliona KM kao rezultat obezbjeđenja sredstava za nabavku višenamjenskog helikoptera, rekonstrukciju Kasarne „Zalužani“ i sredstava planiranih u okviru javnih investicija; te Drugi rashodi planirani su u iznosu od 38,7 miliona KM, a čine ih tekuća budžetska rezerva, rashodi po sudskim rješenjima i grantovi.

Prema izvještajima o izvršenju budžeta Republike Srpske za šest mjeseci 2017. godine, u odnosu na polovinu plana za 2017. godinu, ukupni prihodi ostvareni su u visini 96%, od čega su poreski prihodi ostvareni u visini od 98%, doprinosi za socijalno osiguranje 97%, prihodi od finansijske i nefinansijske imovine 31% i ostali prihodi 100%. Na rashodovnoj strani ostvarenje ukupnih rashoda iznosi 88%, tekućih rashoda 93%, a izdataka za nefinansijsku imovinu 10%.

3.3. Srednjoročni izgledi budžeta

Globalni okvir fiskalnog bilansa i politika u BiH počiva na makroekonomskim projekcijama i projekcije prihoda od indirektnih poreza kao najvažnijih prihoda svih administrativnih nivoa u Bosni i Hercegovini.

Revidirane projekcije⁶² prihoda od indirektnih poreza za period od 2017. do 2020. godine bazirane su na revidiranim prognozama makroekonomskih pokazatelja (DEP, septembar 2017) za isti period, efektima srednjoročnih politika u području akciza na duhan i carina i tekućim trendovima u naplati prihoda od indirektnih poreza. Za 2017. planirana je naplata u iznosu od 5,812 mil KM, što je za 5,1% više nego u 2016. godini (Tabela 1). Očekuje se da će PDV u 2016. rasti po stopi od 5,5%, prvenstveno zbog pozitivnog tekućeg trenda u naplati PDV-a na uvoz i usporavanja rasta isplata povrata. Razlog je prolongiranje isplata povrata u septembru 2017. zbog vršenja opsežnih kontrola od strane UIO. Na osnovu tekućih trendova naplate i projekcija uvoza očekuje se da će prihodi od carina zadržati dosadašnji trend rasta i u četvrtom kvartalu 2017., što bi na nivou godine dovelo do rasta od 9,6%. Očekuje se usporavanje rasta prihoda od akciza zbog lošije naplate akciza na duhanske prerađevine i derivate nafte u četvrtom kvartalu 2017., kao posljedica slabljenja i sezonalnosti eksternih faktora koji su poticali rast prihoda od akciza u drugom i trećem kvartalu 2017. (potrošnja nerezidenata u pograničnom i tranzitnom prometu, turistička sezona u Hrvatskoj). Pored toga, u četvrtom kvartalu se dodatno očekuje smanjenje potrošnje derivata nafte od strane rezidenata i nerezidenata zbog rasta maloprodajnih cijena uzrokovanog rastom cijena nafte na svjetskom tržištu.

Tabela 5: Revidirane projekcije prihoda od indirektnih poreza, oktobar 2017

Vrsta prihoda (neto)	u mil KM					Projektivana stopa rasta (u %)			
	Izvršenje	Projekcija							
	2016	2017	2018	2019	2020	2017	2018	2019	2020
PDV	3.433,8	3.621,9	3.770,5	3.933,2	4.113,1	5,5	4,1	4,3	4,6
Akcize	1.448,9	1.497,1	1.514,2	1.533,8	1.581,5	3,3	1,1	1,3	3,1
Carine	248,2	272,0	288,7	306,3	325,3	9,6	6,2	6,1	6,2
Putarina	358,8	379,9	387,9	395,7	404,0	5,9	2,1	2,0	2,1
Ostalo	41,0	41,2	41,4	41,6	41,8	0,5	0,5	0,5	0,5
Ukupno	5.530,7	5.812,0	6.002,7	6.210,6	6.465,7	5,1	3,3	3,5	4,1
Prihodi kao % BDP*)	17,9%	18,2%	18,0%	17,7%	17,4%				
Putarina 0.10 KM/l	143,5	152,0	155,2	158,3	161,6	5,9 %	2,1 %	2,0 %	2,1 %
Za raspodjelu	5.387,2	5.660,0	5.847,6	6.052,3	6.304,1	5,1 %	3,3 %	3,5 %	4,2 %

* Izvor za BDP: DEP, septembar 2017.

Projektirane stope rasta prihoda za 2018., 2019., i 2020. godinu iznose 3,3%, 3,5% i 4,2% respektivno (Tabela 1). Najveći generator suficita prihoda od indirektnih poreza u tom periodu je PDV, dok su doprinosi prihoda od akciza, carina i putarine skromni. Projekcije PDV-a prate kretanje makroekonomskih agregata, s tim da se očekuje da će stope rasta PDV na uvoz i domaćeg PDV-a biti umjerenije nego u 2017. Očekuje se i postepeni porast povrata PDV-a, s obzirom na planirani rast uvoza, izvoza i investicija. Projekcije carina su izrađene u skladu sa planiranim stopama rasta uvoza. Očekuje se da će i narednih godina rast prihoda od carina na preostalu robu porijeklom iz EU koja je pod režimom carina premašivati gubitke prihoda od carina zbog primjene adaptacije SSP. Projekcije prihoda od akciza na duhan u periodu 2018-2019 su krajnje konzervativne i zasnivaju se na tekućim trendovima iz 2017. i očekivanim negativnim efektima kontinuiranog povećanja poreza na cigarete i rezani duhan na potrošnju, tržište i prihode. Projekcije se baziraju na pretpostavci zadržavanja regionalne poreske konkurentnosti BiH u sferi politike akciza i PDV-a na sadašnjem nivou, koja podstiče potrošnju

⁶² Projekcije je revidiralo Odjeljenje za makroekonomsku analizu Upravnog odbora UIO u oktobru 2017

derivata nafte, duhanskih preradevina i ostalih dobara i usluga od strane nerezidenata. Imajući u vidu tempo povećanja akciza na duhanske preradevine očekuje se okončanje procesa harmonizacije akciza u 2019., što će u 2020. dovesti do stabilizacije tržišta duhanskih preradevina, rasta vrijednosti tržišta u skladu sa rastom privatne potrošnje, a time i do rasta prihoda od akciza. Postepeni rast cijena nafte na svjetskom tržištu mogao bi smanjiti potražnju nerezidenata i rezidenata za derivatima nafte, što bi trebalo rezultirati usporenijim rastom prihoda od akciza na derivate nafte i putarine.

Srednjoročni okvir budžeta institucija BiH utvrđen je Globalnim okvirom fiskalnog bilansa i politika u BiH 2018-2020 koji je, za institucije BiH, ostao isti kao i u prethodnim godinama od 950,0 miliona KM, kao i okvir prihoda od indirektnih poreza koji se izdvaja za finansiranje institucija BiH od 750,0 miliona KM. Na osnovu datih parametara, Vijeće ministara Bosne i Hercegovine usvojilo je Dokument okvirnog budžeta institucija Bosne i Hercegovine za period 2018. - 2020. godina kao i Nacrt zakona o budžetu institucija Bosne i Hercegovine i međunarodnih obaveza Bosne i Hercegovine za 2018. godinu te je Presjedništvo BiH usvojilo Prijedlog zakona o budžetu institucija Bosne i Hercegovine i međunarodnih obaveza Bosne i Hercegovine za 2018. godinu, koji je u parlamentarnoj proceduri. .

U periodu 2018-2020 predviđen je nivo ukupnih prihoda manji od predviđenog ostvarenja u 2017. godini i to 889,7 miliona KM za 2018 godinu, 879,8 miliona KM za 2019 godinu i 880,0 miliona KM za 2020 godinu. Uzimajući u obzir da je nivo prihoda od indirektnih poreza fiksiran za sve tri godine u iznosu od 750,0 miliona KM za svaku godinu, neporeski prihodi su varijabilni dio koji određuje visinu ukupnih prihoda. Jednu od značajnijih stavki neporeskih prihoda, u prethodnim godinama, činili su prihodi po osnovu dobiti Centralne banke BiH. Prilikom izrade Dokumenta okvirnog budžeta institucija BiH 2018-2020 i Nacrta zakona o budžetu institucija Bosne i Hercegovine i međunarodnih obaveza Bosne i Hercegovine za 2018. godinu, prema obavještenju Centralne banke BiH, planirani prihodi po ovom osnovu su smanjeni za 60% u 2018 godini i iznose 3 miliona KM dok za naredne dvije godine nisu ni predviđeni. U okviru neporeskih prihoda grantovi su planirani u iznosu od 0,6 miliona KM godišnje za period 2018-2020 i obuhvataju, shodno primjeni modifikovanog akrualnog knjigovodstva, samo donacije koje su ugovorene.

Što se tiče rashoda u 2018. godini predviđeni su ukupni rashodi u iznosu od 947,9 miliona KM u kojima najveće učešće imaju bruto plate i naknade u iznosu od 678,5 miliona KM. Povećanje bruto plata i naknada u odnosu na procenjeno izvršenje u 2017 godini rezultat je finansijskog efekta Zakona o izmjenama Zakona o platama i naknadama u institucijama BiH (povećanje plata policijskim službenicima) povećanja zaposlenih vezano za početak rada Zavoda za izvršenje krivičnih sankcija, pritvora i drugih mjera BiH. Povećanje rashoda na stavkama materijalnih troškova odnose se na provedbu opštih izbora u 2018 godini. U 2019 godini planirani su rashodi od 942,4 miliona KM i u 2020 godini 940,0 miliona KM.

Važno je napomenuti da se Budžet institucija BiH usvaja svake godine u skladu sa usvojenim Globalnim okvirom fiskalnog bilansa i politika u BiH. Projektovani deficit će se finansirati iz viška prihoda nad rashodima iz prethodnog perioda i kreditima.

Konsolidirani plan prihoda u Federaciji BiH, prikazani u tabeli 2a i 2b aneksa ovog dokumenta, uključuje plan prihoda Budžeta Federacije BiH, podentitetskih budžeta (kantonalni budžeti i budžeti jedinica lokalne samouprave), plan poreznih prihoda - doprinosa vanbudžetskih fondova, te plan javnih prihoda ostalih korisnika (upravitelji za ceste i autoceste, fondovi i sl.). Potrebno je naglasiti da je u predstavljeni plan uključen dio prihoda po osnovu indirektnih poreza namjenjen otplati vanjskog duga.

U plan ukupnih prihoda najvećim udjelom ulaze prihodi po osnovu indirektnih poreza. Projekcije ove kategorije prihoda za Budžet Federacije BiH, kantone, jedinice lokalne samouprave i upravitelje cesta temelje se na srednjoročnom planu ukupnih prihoda od indirektnih poreza na Jedinstvenom računu, koji u skladu sa nadležnosti priprema Odjeljenje za

makroekonomsku analizu Upravnog odbora Uprave za indirektno oporezivanje. Raspodjela planiranog raspoloživog dijela prihoda po osnovu indirektnih poreza, po odbitku planiranih iznosa za otplatu vanjskog duga, po korisnicima u Federaciji BiH vrši se u skladu sa odredbama Zakona o pripadnosti javnih prihoda u Federaciji Bosne i Hercegovine („Službene novine Federacije BiH“, br. 22/06, 43/08, 22/09, 35/14 i 94/15). Kada je riječ o direktnim porezima srednjoročni plan prihoda predviđa nastavak pozitivnog kretanja. U nastavku teksta je dat srednjoročni izgled budžeta vlade Federacije BiH.

Dokumentom okvirnog budžeta FBiH za period 2018. – 2020. godina projicirane gornje granice rashoda za 2019. godinu iznose 2.648,2 mil. KM i za 2020. godinu 2.580,2 mil. KM, što je u odnosu na Budžet Federacije BiH za 2017. godinu u 2019. godini smanjenje za 3,9%, te u 2020. godini smanjenje za 2,5%. Federalna vlada je 3.11.2017. godine, na 126. sjednici utvrdila i u parlamentarnu proceduru uputila Nacrt Budžeta Federacije BiH za 2018. godinu.

Ukupni prihodi od poreza projicirani u Nacrtu Budžeta Federacije BiH za 2018. godinu iznose 1.662,0 mil. KM i u odnosu na prethodnu godinu veći su za 91,0 mil. KM ili 6%. Neporezni prihodi se u 2018. godini planiraju u iznosu 600,1 mil. KM i za čak 45% su veći u odnosu na Budžet Federacije BiH za 2017.g. Primici su planirani u iznosu od 613,0 mil. KM.

Ukupni rashodi i izdaci predviđeni Nacrtom Budžeta Federacije BiH za 2018. godinu iznose 2.875,1 mil. KM, što predstavlja povećanje za 127,4 mil. KM ili 5% u odnosu na Budžet Federacije BiH za 2017. godinu.

Plaće, doprinosi i naknade troškova zaposlenih planirane su u ukupnom iznosu od 241,4 mil. KM, što predstavlja povećanje od 8,3 mil. KM u odnosu na Budžet Federacije BiH za 2017.g. Razlozi ovakvog povećanja su prioriteti Vlade Federacije BiH u narednom periodu koji se odnose na jačanje vladavine prava, smanjenje korupcije i organizovanog kriminala, te jačanje pravosudnih institucija kroz jačanje kapaciteta u novoformiranom Posebnom odjelu Vrhovnog suda Federacije BiH i Posebnom odjelu Federalnog tužilaštva Federacije BiH, kao i kroz jačanje kapaciteta u Sudskoj policiji Federacije BiH. Osnovica za plaće u federalnim organima uprave ostati će nepromijenjena.

Izdaci za materijal i usluge u Nacrtu Budžeta Federacije BiH za 2018. godinu iznose 89,6 mil. KM, što je za 0,1 mil. KM manje u odnosu na prethodnu godinu. Tekući transferi i drugi tekući rashodi iznose 1.020,8 mil. KM, što je za 24,3 mil. KM manje u odnosu na prethodnu godinu. Izdaci za kamate za 2018. godinu planirani su u iznosu od 124,9 mil. KM, što je za 23,5 mil. KM ili 26% manje u odnosu na iznos iz 2017. godine. Izdaci za nabavku stalnih sredstava u Nacrtu Budžeta Federacije BiH za 2018. godinu iznose 44,1 mil. KM i u odnosu na iznos iz Budžeta Federacije BiH za 2017. godinu veći su za 6,2 mil. KM. Izdaci za finansijsku imovinu planirani su u iznosu od 20,5 mil. KM, što je za 13,1 mil. KM više u odnosu na iznos iz Budžeta Federacije BiH za 2017. godinu, dok su izdaci za otplate dugova planirani u iznosu od 1.116,4 mil. KM (glavnica), što je za 24,3 mil. KM ili 2% manje u odnosu na iznos iz 2017. godine.

Kapitalni transferi u Nacrtu Budžeta Federacije BiH za 2018. godinu iznose 212,2 mil. KM i u odnosu na iznos iz Budžeta Federacije BiH za 2017. godinu veći su za 192,0 mil. KM. Započeta ulaganja u putnu infrastrukturu namjeravaju se nastaviti i u 2018. godini kao prenosnica do osiguravanja kreditnog potencijala preduzeću JP Autoceste Federacije BiH, odnosno do implementacije pokrenutih kreditnih aranžmana kod međunarodnih finansijskih institucija. Za ove namjene planirana su 183 mil. KM koja će se putem Federalnog ministarstva prometa i komunikacija usmjeriti za izgradnju autocesta i brzih cesta. Vlada Federacije BiH je kao izvore sredstava za ovaj projekat pronašla u akumuliranoj dobiti javnih preduzeća koja će biti uplaćena u budžet Federacije BiH nakon što nadležni organi javnih preduzeća provedu potrebne zakonom predviđene procedure.

U cilju privlačenja investicija u pojedine lokalne zajednice Vlada Federacije BiH je planirala sredstva u iznosu od 5 mil. KM za izgradnju industrijskih zona u jedinicama lokalne samouprave. Ovim će se sredstvima u velikoj mjeri pomoći jedinicama lokalne samouprave da udružujući sa vlastitim sredstvima značajno poboljšaju lokalnu infrastrukturu neophodnu za

uspostavljanje industrijskih zona. Pored navedenih sredstava koja će biti usmjerena nižim nivoima vlasti planirano je i povećanje ukupnih sredstava koja se svake godine izdvajaju za niže nivoe vlasti i ona u 2018. godini iznose 18 mil. KM, a namjena im je budžetska podrška kantonima i jedinicama lokalne samouprave.

Nastavak aktivnosti usmjerenih ka povećanju zaposlenosti u Federaciji BiH planira se realizovati kroz projekat Programa podrške zapošljavanju finansiranog od strane Svjetske banke u iznosu od 12,7 mil. KM. Ovim će se omogućiti kontinuitet u sprovođenju aktivnih mjera zapošljavanja različitih kategorija stanovništva koje je Vlada Federacije BiH započela prvobitno donošenjem Uredbe o prvom zaposlenju i samozaposlenju, a čija se implementacija završava u januaru 2018. godine.

Pozitivni pomaci u namjenskoj industriji su više nego evidentni, te Vlada Federacije BiH namjerava nastaviti finansirati razvojne projekte u ovom području u iznosu od 4 mil. KM, kao i 2,3 mil. KM za Trajni revolving fond Federalnog ministarstva energije, industrije i rudarstva koji je uspostavljen pri Union banci.

Kako bi smanjila troškove zakupnine, održavanja i osiguranja zgrada u koje su smještene federalne institucije, Vlada Federacije BiH namjerava da proces trajnog smještaja institucija Federacije BiH u toku 2018. godine u potpunosti završi. Za ove namjene planirano ukupno 19 mil. KM od čega se dio odnosi na kupovinu zgrade u Sarajevu, a dio sredstava se namjerava usmjeriti za puštanje u funkciju zgrade u Mostaru koju je Vlada Federacije BiH kupila u 2017. godini.

U tabelama 2.a i 2.b – Izgledi budžeta šire vlade dati su konsolidovani podaci o planiranim budžetskim sredstvima **opšte vlade za Republiku Srpsku**.

Srednjoročne projekcije prihoda za sektor opšte vlade iznose 4.034,5 miliona KM u 2018. godini, 4.122 miliona KM u 2019. godini, odnosno 4.246,1 miliona KM u 2020. godini. Strukturu prihoda za sektor opšte vlade čine: Prihodi od indirektnih poreza, koji su planirani u iznosu od 1.768 miliona KM u 2018. godini, 1.811,5 miliona KM u 2019. godini i 1.877 miliona KM u 2020. godini; Prihodi od direktnih poreza (porez na dobit, porez na dohodak i porez na imovinu) u iznosu od 462,9 miliona KM u 2018. godini, 476,4 miliona KM u 2019. godini i 492 miliona KM u 2020. godini; Doprinosi za socijalno osiguranje planirani su u iznosu od 1.453,7 miliona KM u 2018. godini, 1.484,2 miliona KM u 2019. godini i 1.518,7 u 2020. godini; Prihodi od imovine (prihodi od finansijske i nefinansijske imovine i pozitivnih kursnih razlika) iznose 55,7 miliona KM u 2018. godini, 52,9 miliona KM u 2019. godini i 54,1 miliona KM u 2020. godini; te Ostali prihodi, koji obuhvataju prihode od taksa, naknada, prihoda od pružanja javnih usluga i ostale neporeske prihode, planirani su u iznosu od 294,2 miliona KM u 2018. godini, 297,1 miliona KM u 2019. godini i 304,3 miliona KM u 2020. godini.

Prema urađenoj projekciji, prihodi podsektora centralna vlada iznose 2.798,8 miliona KM u 2018. godini, 2.839,1 miliona KM u 2019. godini, odnosno 2.909 miliona KM u 2020. godini. Budući da najveći dio fiskalnog okvira podsektora centralna vlada čini budžet Republike Srpske, u ovom dijelu dokumenta prikazani su prihodi budžeta Republike Srpske koji se očekuju u narednom srednjoročnom periodu. Ukupni očekivani budžetski prihodi iznose 2.682,5 miliona KM u 2018. godini, odnosno 2.723,5 miliona KM u 2019. godini i 2.792,2 miliona KM u 2020. godini.

Srednjoročne projekcije ukupne potrošnje u periodu 2018–2020. godina, za sektor opšte vlade, iznose 3.979,1 miliona KM, 3.893,6 miliona KM i 4.008,2 miliona KM respektivno. U okviru rashoda bruto plate i naknade zaposlenima kreću se od 942,8 miliona KM u 2018. godini do 952,2 miliona KM u 2020. godini. Izdaci materijala i usluga u posmatranom periodu blago padaju sa 267,9 miliona KM na 275,7 miliona KM. Doznake na ime socijalne zaštite planirane su na nivou: 2.024,3 miliona KM, 2.051,4 miliona KM i 2.061,4 miliona KM respektivno. Izdaci za kamate kreću se od 119,8 miliona KM u 2018. godini do 110,1 miliona KM u 2020. godini. Subvencije sa 129,8 miliona KM blago rastu na 148,9 miliona KM. Neto izdaci za nefinansijsku

imovinu planirani su na nivou od 244,5 miliona KM, 156,1 miliona KM i 212,7 miliona KM kroz godine.

Srednjoročne projekcije ukupnih rashoda u periodu 2018–2020. godina za podsektor centralne vlade iznose 3.715,8 miliona KM, 3.714,8 miliona KM i 3.765,5 miliona KM kroz godine.

Finansiranje budžeta i konsolidovanog budžeta tokom trajanja programa, plan, izvori, instrumenti, namjena

U periodu 2018–2020. godina planirano je ukupno finansiranje (novo zaduženja) u iznosu od 1,6 milijardi KM, od čega 0,8 milijardi KM u 2018. godini, 0,5 milijardi KM u 2019. godini, te 0,3 milijarde KM u 2020. godini. Spoljni izvori većim dijelom se koriste za finansiranje investicionih projekata, kao rezultat maksimalnog iskorištavanja pristupa koncesionim izvorima finansiranja (Svjetska banka, EIB, EBRD, IFAD, KfW, Razvojna banka Savjeta Evrope itd.). Domaći izvori finansiranja uglavnom se koriste za finansiranje budžetske podrške, što je posljedica kreditnog rejtinga zemlje i ograničenog pristupa međunarodnom tržištu kapitala, kao i uslovljenosti dobijanja koncesionih sredstava ispunjavanjem ciljeva postavljenih na nivou zemlje.

3.4. Strukturni bilans (ciklična komponenta deficita, jednokratne i privremene mjere, fiskalna politika)

Za izračun ciklički prilagođenog (primarnog) salda konsolidirane opće države u razdoblju od 2008 do 2020., ciklički prilagođen proračunski saldo je izračunat na temelju poluagregatne metode Europske Komisije. Izračun cikličkog dijela salda koji provodi Europska komisija temelji se na uobičajenom postupku u dva koraka: (i) na ocjeni jaza agregatne proizvodnje kao pokazatelja gospodarskog ciklusa te (ii) procjeni elastičnosti ukupnih prihoda i rashoda u odnosu na taj jaz.

U prvom se koraku ocjenjuje cikličko stanje gospodarstva (proizvodni jaz) usporedbom stvarnog BDP-a s potencijalnim. S obzirom na nedostupnost podataka, za ocjenu jaza agregatne proizvodnje nije se mogla koristiti metoda proizvodne funkcije. Tako se procjena potencijalnog BDP-a temelji na prilagođenom Hodrick-Prescottovom filtru, zbog njegove transparentnosti i jednostavnosti, uz koeficijent izgladivanja (λ) za godišnje podatke, 6,25⁶³. Prema Bruchezu, P.-A. (2003.), prilagođeni Hodrick-Prescottov filtar rješava problem pristranosti na početku/kraju uzorka, što je glavni nedostatak originalnog H-P filtra. Koristeći tako prilagođen filtar nije bilo potrebno umjetno produžiti seriju podataka izvan projekcijskog razdoblja.

U drugom se koraku procjenjuje učinak cikličkih kretanja na proračun primjenom proračunskih elastičnosti. Ukupna elastičnost prihoda/rashoda izvodi se kao ponderirani zbroj elastičnosti pojedinih kategorija prihoda/rashoda⁶⁴ koje su osjetljive na kretanje poslovnog ciklusa, pri čemu su ponderi pojedinih kategorija njihovi udjeli u ukupnim prihodima/rashodima. Pritom se elastičnost pojedine komponente prihoda/rashoda prvo izračunava s obzirom na njihovu relevantnu makroekonomsku osnovicu, a potom se ocjenjuje elastičnost makroekonomske osnovice na jaz agregatne proizvodnje. Umnoškom ovih dviju elastičnosti dobije se elastičnost pojedine komponente prihoda/rashoda na jaz agregatne proizvodnje.

Kao standard u ocjenjivanju elastičnosti prihoda i rashoda, uzima se da su elastičnosti poreza na potrošnju, poreza na dohodak, poreza na dobit, socijalnih doprinosa i rashoda za nezaposlene u odnosu na odgovarajuću poresku osnovu jednake jedinici. Na ovaj način izračunata ukupna elastičnost proračunskog salda konsolidirane opće države je 0,347, gdje je za prihode ocjenjena

⁶³ Morten O. Ravn and Harald Uhlig: "Discussion Paper No. 2858 on adjusting the HP – Filter for the frequency of observation, CEPR, June 2001

© 2002 by the President and Fellows of Harvard College and the Massachusetts Institute of Technology

⁶⁴ Na prihodnoj strani kao ciklički osjetljive komponente određeni su prihodi od PDV i akciza (porez na potrošnju), poreza na dohodak, poreza na dobit te prihodi od socijalnih doprinosa, dok se rashodnoj strani uzimaju samo rashodi za naknade nezaposlenima.

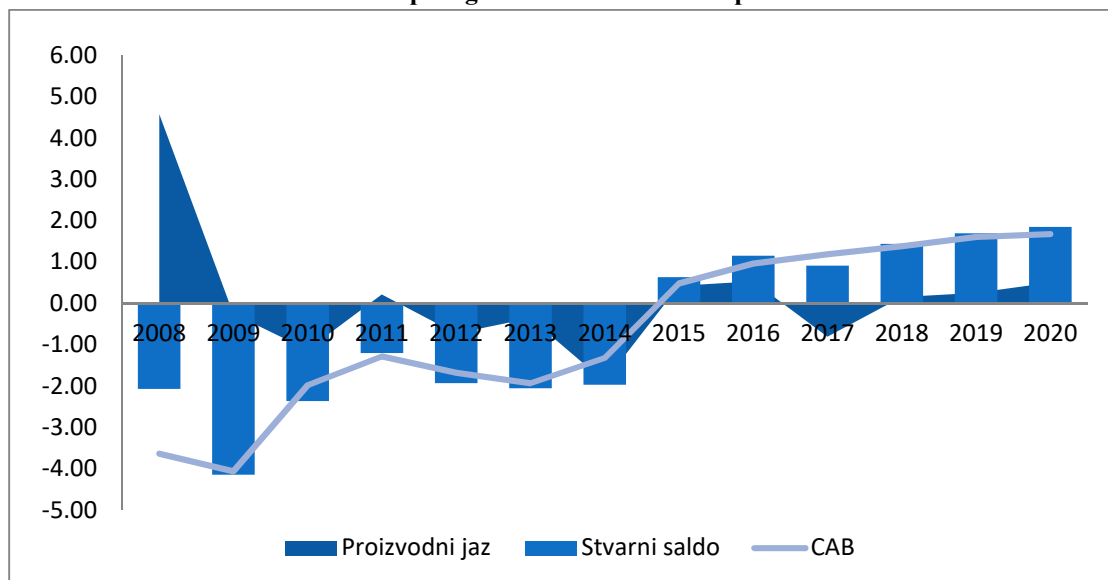
elastičnost 0,337 a za rashode -0,01. Dobijeni rezultati i njihovo tumečenje u najvećoj mjeri zavise od dužine korištene serije, pouzdanosti i kvaliteta podataka.

Tabela 6: Fiskalni bilans i komponente za obračun ciklički prilagođenog bilansa u periodu 2008-2020 godina, u %BDP⁶⁵

God.	Proizv. jaz	Fiskalni bilans	Primarni i fiskalni bilans	Ciklički kompon.	Ciklički prilagođeni fiskalni bilans	Strukturni primarni fiskalni bilans	Karakter fiskalne politike
2008	4,58	-2,07	-1,59	1,57	-3,64	-1,39	
2009	-0,25	-4,15	-3,67	-0,08	-4,06	-2,97	1,58
2010	-1,12	-2,36	-1,89	-0,39	-1,98	0,75	-3,72
2011	0,22	-1,20	-0,60	0,07	-1,28	0,39	0,36
2012	-0,73	-1,93	-1,19	-0,25	-1,68	-0,53	0,93
2013	-0,35	-2,05	-1,34	-0,12	-1,93	-0,94	0,41
2014	-1,89	-1,97	-1,12	-0,65	-1,32	0,08	-1,02
2015	0,43	0,63	1,52	0,15	0,48	1,30	-1,22
2016	0,54	1,15	1,97	0,18	0,97	1,90	-0,60
2017	-0,80	0,92	1,91	-0,28	1,19	2,21	-0,32
2018	0,16	1,44	2,30	0,05	1,39	2,34	-0,12
2019	0,25	1,70	2,60	0,09	1,61	2,58	-0,25
2020	0,50	1,85	2,68	0,17	1,68	2,58	0,00

Nakon izračunavanja ukupne osjetljivosti proračunskog salda, ciklički komponenta proračunskog salda se potom dobiva kao umnožak proizvodnog jaza i ukupne cikličke osjetljivosti. Kako bi se pokazao stvarni karakter diskrecijske fiskalne politike, izračunava se fiskalna pozicija. Ona se mjeri kao godišnja promjena ciklički prilagođenog primarnog proračunskog salda (isključene su kamate) umanjenog za jednokratne mjere (strukturni proračunski primarni saldo), pri čemu pozitivan predznak označava ekspanzivnu a negativan predznak restriktivnu politiku.

Grafikon 8: Stvarni i ciklički prilagođeni fiskalni bilans u periodu 2008-2020 u % BDP

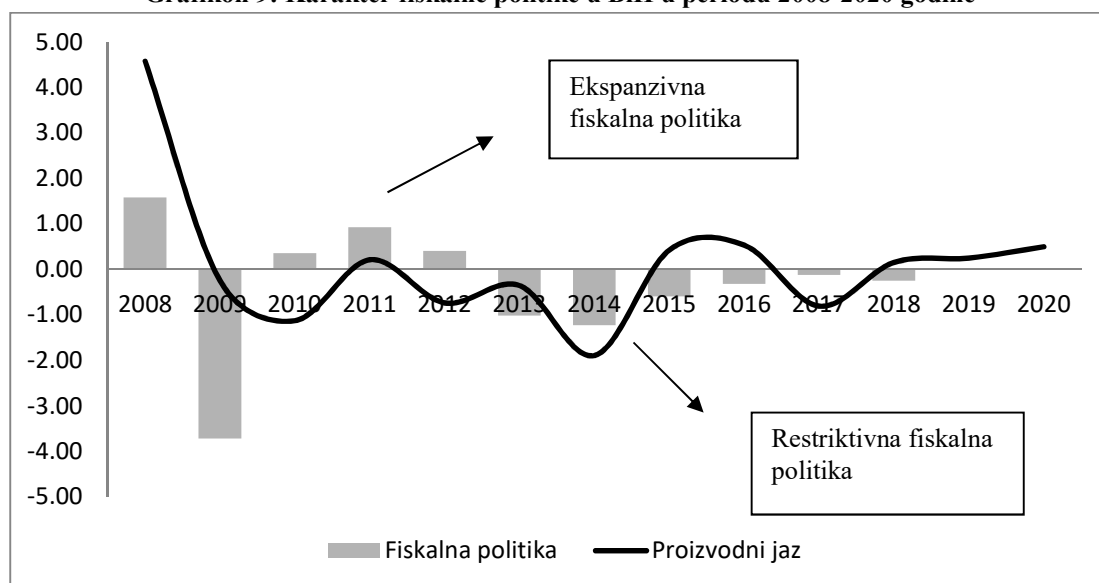

Obračun ciklički prilagođenog deficita služi za utvrđivanje neophodne razine fiskalnog prilagođavanja tokom perioda. Stvarni fiskalni bilans jednak je ciklički prilagođenom bilansu

⁶⁵ Za period 2008-2015 korišteni su podaci CBBiH a za period 2016-2020 podaci dostavljeni od ministarstva finansija (institucija BiH i entiteta) i Direkcije za finansije DB.

kada je proizvodni jaz jednak nuli, odnosno ako je stopa rasta realnog BDP-a jednaka potencijalnoj. Iz prethodog grafikona na kojem je prikazan stvarni fiskalni bilans, ciklično prilagođeni bilans i proizvodni jaz vidljivo je da su pozitivni efekti ciklusa ostvareni u 2008 i 2011 godini, gdje je proizvodni jaz ima pozitivne vrijednosti jer je stopa rasta realnog BDP-a veća od potencijalnog BDP-a, a stvarni fiskalni deficit manji od ciklično prilagođenog deficita. U svim ostalim godinama stvarni fiskalni deficit je veći od ciklično prilagođenog. Posebno je to izraženo u 2010, u kojoj se BiH ekonomija zabilježila skroman rast i oporavak od snažne recesije iz 2009. godine, i 2014 godini kada je BiH ekonomija pogođena poplavama. U ovim godinama je evidentiran najveći negativni uticaj ciklusa sa visokim negativnim vrijednostima proizvodno jaza.

Grafikon 9: Karakter fiskalne politike u BiH u periodu 2008-2020 godine

Nakon prvog udara globalne ekonomske krize, koji je uzrokovao pad svih značajnijih makroekonomskog agregata i shodno tome proizveo snažan pad prihoda od indirektnih poreza u 2009. već u 2010. je došlo do stabilizacije, a potom i rasta prihoda. Pozitivan, uzlazni trend prihoda se zadržao u 2011., da bi već tokom 2012. godine došlo do usporavanja, a potom i pada prihoda. Ovaj trend se nastavio i u 2013 godini kada su uprkos skromnom ekonomskom oporavku efekti naplate indirektnih poreza u 2013 godini bili negativni. Neusklađenost javne potrošnje dovodi do povećanja javnog duga i fiskalna pozicija se pogoršava. U 2014. godini preduzimaju se mjere ograničavanja tekuće potrošnje na svim nivoima vlasti (zamrzavanje plata i zapošljavanja u javnom sektoru), zatim preduzete su i mjere poboljšanja naplate poreskih prihoda (direktnih i indirektnih) i suzbijanja sive ekonomije-prociklična restriktivna politika. Mjere koje su doprinijele poboljšanju naplate indirektnih poreza su izmjene Zakona o akcizama u području oporezivanja duhana (na snazi od 1.8.2014.) i oporezivanja piva (na snazi od 1.9.2014.). Izmjene u politici oporezivanja duhana imaju dvojak cilj: dalje usklađivanje politike akciza sa EU standardima i stabilizaciju tržišta duhana i prihoda od akciza na duhan. Ova politika je dala vidljive rezultate već u decembru 2014. godine. Neznatan porast tekuće potrošnje jednim dijelom je rezultat donošenja Zakona o posebnom doprinosu za solidarnost u Republici Srpskoj za saniranje šteta prouzrokovanih poplavama i koji je produžen, izmjenom pomenutog zakona, i u 2015. godini.

U 2015 i 2016 godini evidentiran je pozitivan i stabilan rast naplate indirektnih poreza što uz nastavak mjera fiskalne konsolidacije i kontrola rashoda dovode do suficita (stabilizacijska restriktivna politika). Prema dostavljenim i raspoloživim podacima i u periodu 2018 i 2019 godine nastavlja se restriktivna stabilizacijska politika.

3.5. Nivo zaduženosti i razvoj događanja, analiza vanrednih operacija i usklađivanje toka i stanja

Prema raspoloživim podacima iz Ministarstva finansija i trezora BiH, entitetskih ministarstava finansija i Direkcije za finansije Distrikta Brčko procjenjeno stanje ukupnog javnog duga za 2017. godinu iznosi 11.716,3,11 miliona KM i za 3,1 indeksna poena je manji u odnosu na stanje duga u 2016. godini. Od ovog ukupnog iznosa 70,6 % ili 8.248,7 miliona KM čini vanjski dug dok 29,4% ili 3.467,6 miliona KM čini unutrašnji dug.

Tabela 6: Stanje javnog duga⁶⁶ i projekcije (u mil. KM)

	2016	2017	2018	2019	2020
1. VANJSKI DUG (1.1+1.2+1.3+1.4)	8.536,3	8.248,7	8.274,6	8.107,4	7.692,7
1.1 Institucije BiH	54,2	82,5	80,8	75,7	68,7
1.2 Federacija BiH	5.250,0	4.892,5	4.792,9	4.593,0	4.249,1
- Vlada Federacije BiH	2.829,1	2.464,3	2.253,7	2.067,6	1.917,9
- Kantoni	278,8	257,8	234,3	210,0	195,3
- Opštine i gradovi	121,5	130,6	150,2	159,1	163,6
- Javna preduzeća i ostali	2.020,6	2.039,8	2.154,8	2.156,3	1.972,3
1.3 Republika Srpska	3.168,0	3.212,0	3.342,8	3.387,5	3.329,8
- Budžet Republike Srpske	1.998,2	1.979,1	2.053,4	2.068,9	2.016,8
- Jedinice lokalne samouprave	86,6	97,9	109,0	114,1	117,6
- Javna preduzeća i IRB	1.093,1	1.135,0	1.180,4	1.204,5	1.195,4
1.4 Distrikt Brčko	64,1	61,7	58,1	51,2	45,1
2. UNUTRAŠNJI DUG (2.1+2.2+2.3)	3.553,1	3.467,6	3.310,3	3.034,7	2.818,9
2.1 Federacija BiH	1.273,9	1.144,6	1.071,8	985,1	896,9
- Vlada Federacije BiH	1.017,0	890,6	876,2	828,3	777,3
- Kantoni	199,9	195,5	143,5	109,3	77,6
- Opštine i gradovi	57,0	58,5	52,1	47,5	42,1
2.2 Republika Srpska	2.272,1	2.316,5	2.231,7	2.042,9	1.915,8
- Budžet Republike Srpske	1.804,4	1.899,0	1.890,4	1.774,8	1.708,7
- Jedinice lokalne samouprave	285,7	251,6	212,2	175,1	144,2
- Fondovi socijalne sigurnosti	182,0	165,9	129,1	93,0	62,9
2.3 Distrikt Brčko	7,1	6,5	6,8	6,7	6,2
UKUPNO (1+2)	12.089,4	11.716,3	11.584,9	11.142,1	10.511,6

Tabela 7: Otplata javnog duga i projekcije (u mil. KM)

	2016	2017	2018	2019	2020
1. Ukupno FBiH (1.1+1.2)	1.033,9	1.148,1	1.283,3	1.203,7	1.135,1
1.1 Vanjski dug FBiH (sum a-d)	470,7	612,2	651,9	597,4	526,2
a) Vlada Federacije BiH	256,0	353,5	381,5	309,2	214,5
b) Kantoni	45,6	48,2	33,2	28,5	16,0
c) Opštine i gradovi	5,9	7,8	10,5	11,9	12,1
d) Javna preduzeća i ostali	163,2	202,6	226,7	247,8	283,6
1.2 Unutrašnji dug	563,2	535,8	631,4	606,3	608,9
- Vlada Federacije BiH	516,4	455,8	559,0	549,3	561,6
- Kantoni	40,0	69,6	64,2	50,5	41,4
- Opštine i gradovi	6,8	10,4	8,2	6,5	5,9
2. Ukupno RS (2.1+2.2)	728,7	881,6	912,5	749,0	571,8

⁶⁶ Za Republiku Srpsku obuhvaćen je ukupan dug u skladu sa legislativom u RS

2.1 Vanjski dug RS	257,2	334,5	346,4	297,8	248,1
- Budžet Republike Srpske	173,0	239,9	252,2	200,9	141,1
- Jedinice lokalne samouprave	5,1	6,6	7,0	7,2	7,3
- Javna preduzeća i IRB	79,1	88,0	87,1	89,7	99,7
2.2 Unutrašnji dug RS	471,5	547,1	566,1	451,2	323,7
- Budžet Republike Srpske	365,5	374,0	466,9	361,2	250,1
- Jedinice lokalne samouprave	59,7	128,6	53,1	46,8	38,7
- Fondovi socijalne sigurnosti	46,3	44,4	46,2	43,1	35,0
3.Ukupno DB (3.1+3.2)	10,6	9,3	10,1	10,0	8,4
3.1 Vanjski dug	4,8	8,6	9,4	9,3	7,7
3.2 Unutrašnji dug	5,8	0,7	0,7	0,7	0,7
4. Vanjski dug Institucija BiH	4,6	5,2	5,7	7,3	8,4
UKUPNO BIH (1+2+3+4)	1.777,8	2.044,2	2.211,6	1.970,0	1.723,7

U pogledu strukture namjene ulaganja kredita na realizaciju infrastrukturnih projekata usmjereno je 58% kredita, 27% na kredite namijenjene javnom sektoru, dok 15% predstavlja ulaganja u privredne djelatnosti. Kreditne uslove karakteriše povoljna prosječna kamatna stopa od 1,4% (učešće kredita sa fiksnom kamatnom stopom 54,7%, a varijabilna kamatna stopa 45,3%) i prosječno vrijeme dospeljeća od 7,9 godina. U pogledu valutne strukture kredita i dalje dominiraju krediti u valuti EUR 54,40% , potom SRD 31,15%, USD 7,25%, CPU 2,08%, te ostale valute⁶⁷ u iznosu od 5,12%.

U periodu 01.01.-30.09.2017. g., obaveze po vanjskom državnom dugu servisirane su u cjelosti i na vrijeme, u ukupnom iznosu od 608,15 mil KM, od čega se na otplatu glavnice odnosi 522,27 mil KM ili 85,88%, a na otplatu kamate, servisnih i drugih troškova 85,88 mil KM ili 14,12%.

Tabela 8: Pokazatelji održivosti javnog duga⁶⁸

	2015	2016	2017	2018	2019	2020
BDP (mil.KM)	29.666	30.862	31.871	33.366	35.139	37.078
Ukupan dug (mil.KM)	11.911,7	12.089,4	11.716,3	11.584,8	11.142,1	10.511,6
Izvoz roba i usluga (mil.KM)	9.884	10.588	11.875	12.981	14.069	15.176
Vanjski dug (mil.KM)	8.372,5	8.536,3	8.248,7	8.274,5	8.107,4	7.692,7
Otplata ukupnog duga (mil. KM)	1.537,3	1.777,8	2.044,2	2.211,5	1.969,9	1.723,7
Otplata vanjskog duga (mil.KM)	593,6	737,3	960,6	1.013,3	911,8	790,3
Neto prihodi od indirektnih poreza (mil. KM)	5.131,1	5.387,2	5.660,0	5.847,6	6.052,3	6.304,1
Ukupan dug/BDP (%)	40,2	39,2	36,8	34,7	31,7	28,3
Otplata ukupnog duga/BDP (%)	5,2	5,8	6,4	6,6	5,6	4,6
Vanjski dug/Izvoz roba i usluga (%)	84,7	80,6	69,5	63,7	57,6	50,7
Servis vanjskog duga/Prihodi od indirektnih poreza za raspodjelu (%)	11,6	13,7	17,0	17,3	15,1	12,5

⁶⁷Ostale valute čine: JPY, KRW, CHF, KWD, SAR, CAD, SEK, DKK, GBP.

⁶⁸ Za Republiku Srpsku obuhvaćen je dug u skladu sa legislativom u RS

Javna zaduženost Bosne i Hercegovine, prema istorijskim podacima i datim projekcijama, ostaje u okviru mastriškog kriterija i Bosna i Hercegovina je i dalje među umjereno zadužena zemlja. U narednom tekstu obrađeno je stanje duga i razvoj događaja u Federaciji BiH i Republici Srpskoj.

Stanje javnog duga u **Federaciji BiH**, prema podacima kojima raspolaže Federalno ministarstvo finansija, na dan 30.09.2017. godine iznosi 6.036,92 mil KM, a procjenjuje se da će na dan 31.12.2017. godine, uzimajući u obzir iznos vanjskog duga koji je ugovorila Federacija Bosne i Hercegovine i supsidijarno prenijela krajnjim korisnicima-finansijskim institucijama, javnim kompanijama, kantonima, lokalnim zajednicama, bankama i drugim korisnicima, kao i unutrašnji dug kantona, gradova i opština, iznositi 6.037,1 mil. KM.

Ukupan vanjski dug u Federaciji Bosne i Hercegovine iznosi 4.855,65 mil. KM (procjena za 31.12.2017. godine je 4.892,49 KM⁶⁹) i, najvećim dijelom, je ugovaran sa bilateralnim (23,48%) i multilateralnim finansijskim institucijama (Svjetska banka, EBRD, EIB, MMF i dr) (76,52%) u cilju realizacije većih infrastrukturnih projekata i za budžetsku podršku.

Unutrašnji dug u Federaciji Bosne i Hercegovine je dug nastao u skladu sa Zakonom, zaduživanjem kod domaćih finansijskih institucija i dug nastao emisijom dužničkih vrijednosnih papira, te tržišnih instrumenata. Zakonom propisani unutrašnji dug u dijelu koji se odnosi na obaveze prema dobavljačima i za vojničke plaće i naknade u cjelosti je izmirivan gotovinski. Obaveze po osnovu stare devizne štednje i ratnih potraživanja, izmiruju se gotovinski i emisijom obveznica. Unutrašnji dug u Federaciji Bosne i Hercegovine na dan 30.09.2017. godine iznosi 1.151,27 mil. KM, a procjenjuje se da će 31.12.2017. godine ⁷⁰iznositi 1.144,6 mil. KM.

Ukupan vanjski i unutrašnji dug Vlade Federacije BiH, ne uzimajući u obzir dug koji je supsidijarno prenesen na krajnje korisnike, na dan 31.12.2017. godine procjenjuje se na 3.354,93 mil. KM, od čega se na vanjski dug odnosi se 2.464,34 mil. KM i na unutrašnji dug 890,59 mil. KM .

Servis duga je u okviru Zakonom o dugu, zaduživanju i garancijama, utvrđenih ograničenja. Učešće servisiranja vanjskog duga koji je supsidijarno prenesen na krajnje korisnike u ukupnoj obavezi Federacije BiH se postupno povećava. Iako servis unutrašnjeg dugoročnog duga Federacije BiH ima značajno učešće u ukupnim godišnjim obavezama, neto unutrašnje zaduživanje se ne povećava.

Upravljanje dugom i dalje je jedan od prioriteta u Federaciji BiH, s ciljem održavanja duga na istom nivou ili smanjenja njegovog učešća u BDP-u, većeg učešća zaduživanja po modelu garancija, održavanja ravnomjerne strukture otplate po godinama (u cilju minimiziranja rizika likvidnosti), te kontinuiranog razvoja i unapređenje domaćeg tržišta vrijednosnih papira.

Novo zaduživanje bi trebalo biti povezano sa projektima koji bi doprinjeli ubrzanju reformi, kao osnove za daljnji privredni rast. Donošenje svake pojedinačne odluke o novom zaduženju pretpostavlja nužnu analizu makroekonomskih tokova i implikacija na BDP, kako bi se minimizirali sveukupni rizici, te nastavilo sa razvojem domaćeg tržišta vrijednosnih papira.

⁶⁹ Stanje vanjskog duga na dan 31.12.2017. godine predstavlja procijenjeno stanje

⁷⁰ Stanje unutrašnjeg duga Federacije BiH na dan 31.12.2017. godine predstavlja procijenjeno stanje i uključuje emisije vrijednosnih papira planirane do 31.12.2017. godine po usvojenom kalendaru emisija; ne uključuje planirane emisije vrijednosnih papira po rebalansu

Stanje duga po osnovu kreditnih zaduženja za koje je Vlada Federacije BiH izdala garancije na dan 30.09.2017. godine iznosi 28,91 mil KM, a na dan 31.12.2017. godine će iznositi 26,15 mil. KM. Unutarnja garancija Federacije BiH u iznosu od 78,90 mil. KM izdata je za JP Željeznice FBiH. Neotplaćeni dug po ovoj garanciji na dan 30.09.2017. godine iznosi 27,21 mil. KM, a na dan 31.12.2017. godine će iznositi 25,02 mil. KM). Pored navedene unutarnje garancije, postoji i vanjska podgarancija Federacije BiH izdata za JKP Vodovod i kanalizacija doo Tuzla na iznos od 11,34 mil KM (vanjska garancija Bosne i Hercegovine). Neotplaćeni dug po ovoj podgaranciji 30.09.2017. godine iznosi 1,70 mil. KM, 31.12.2017. godine će iznositi 1,13 mil. KM.

Tabela 9: Stanje i otplata javnog duga u FBiH sa projekcijom do 2020.g. (u mil.KM)

OPIS	2016	2017	2018	2019	2020
Stanje vanjskog duga	5.250,0	4.892,5	4.792,9	4.593,0	4.249,1
Stanje unutrašnjeg duga	1.273,9	1.115,4	1.055,0	968,2	880,1
Ukupno javni dug u FBiH	6.523,9	6.007,9	5.847,9	5.561,2	5.129,2
Servis vanjskog duga	470,7	612,2	651,9	597,5	526,2
Servis unutrašnjeg duga	563,2	535,8	631,4	606,3	608,9
Ukupno servis javnog duga u FBiH	1.033,9	1.148,1	1.283,3	1.203,7	1.135,1
Servis duga iz budžeta u FBiH	870,7	945,3	1.055,3	954,3	842,3
Izloženost u FBiH po osnovu datih garancija od čega:	135,73	145,45	235,58	409,92	1.008,27
- Federacija BiH ⁷¹	36,61	26,15	124,18	304,50	909,30
- Kantoni	83,38	73,4	70,1	67,22	64,27
- Općine i gradovi	15,74	45,9	41,3	38,2	34,7

Izvor: Federalno ministarstvo finansija FBiH

Zakon o dugu, zaduživanju i garancijama FBiH jasno propisuje da dug kantona, gradova, općina i javnih kompanija ne predstavlja dug FBiH i da FBiH neće biti odgovorna za njihov dug. Ipak, trenutna finansijska pozicija nekoliko kantona, općina i javnih kompanija kojima je FBiH prosljedila kredite ukazuje na moguće teškoće u servisiranju njihovih obaveza prema Vladi FBiH.

Vlada Republike Srpske-Zakonom o zaduživanju, dugu i garancijama Republike Srpske detaljno je uređena oblast zaduživanja i izdavanja garancija Republike Srpske i jedinica lokalne samouprave, te načini i procedure zaduživanja, što zajedno sa postojećim zakonima iz oblasti budžetskog sistema čini cjelovit pravni okvir za unapređivanje i kontrolu budžetske discipline. Ovim zakonom utvrđeno je ograničenje iznosa duga tako da ukupan dug Republike Srpske⁷² na kraju fiskalne godine ne može biti veći od 60%, dok javni dug Republike Srpske ne može biti veći od 55% ostvarenog BDP-a u toj godini. Dug Republike Srpske nastao po osnovu zaduženja za finansiranje sanacije štete iz Jedinstvenog registra šteta, propisanog u Zakonu o Fondu solidarnosti za obnovu Republike Srpske, izuzima se iz ograničenja koja su propisana za ukupan i javni dug Republike Srpske. Kratkoročni dug Republike Srpske ne može biti veći od 8% iznosa redovnih prihoda ostvarenih u prethodnoj fiskalnoj godini, ukupna izloženost Republike Srpske po izdatim garancijama ne može biti veća od 15% ostvarenog BDP-a u toj godini. Jedinice

⁷¹ Potencijalne obaveze Federacije BiH odnose se na podgaranciju datu Bosni i Hercegovini i odnosi se na kredit Export-import banke Mađarske dat JKP Vodovod Tuzla i na garanciju po subordiniranom kreditu za Željeznice FBiH. Osim navedenih, Federacija BiH u 2018. godini namjerava dati garanciju za zaduženje JP EP BiH (TE Tuzla).

⁷² U skladu sa Zakonom o zaduživanju, dugu i garancijama Republike Srpske, ukupan dug Republike Srpske čine javni dug Republike Srpske, dug javnih preduzeća, IRB RS i institucija javnog sektora. Javni dug je dug Republike Srpske (budžeta), dug jedinica lokalne samouprave, te dug fondova socijalne sigurnosti.

lokalne samouprave se mogu dugoročno zadužiti samo ako u periodu stvaranja duga ukupan iznos koji dospijeva za otplatu, po predloženom dugu i cjelokupnom dospelom, neizmirenom postojećem dugu, u bilo kojoj narednoj godini nije veći od 18% iznosa njenih redovnih prihoda ostvarenih u prethodnoj fiskalnoj godini. Kratkoročni dug opština ne može biti veći od 5% njihovih redovnih prihoda ostvarenih u prethodnoj fiskalnoj godini, a izloženost jedinice lokalne samouprave po izdatim garancijama ne može da bude veća od 30% iznosa njihovih redovnih prihoda ostvarenih u prethodnoj fiskalnoj godini (sva pravila koja važe za jedinice lokalne samouprave važe i za fondove socijalne sigurnosti, osim u dijelu koji se tiče garancija – fondovi socijalne sigurnosti ne mogu ih izdavati).

U avgustu 2017. godine Vlada Republike Srpske je usvojila dokument Strategija upravljanja dugom Republike Srpske za period 2017–2020. godina, a koji je pripremlilo Ministarstvo finansija Republike Srpske. Strategijom upravljanja dugom Republike Srpske za period 2017–2020. godina⁷³ definisan je glavni cilj upravljanja dugom Republike Srpske, ciljevi zaduživanja u svrhu ispunjenja glavnog cilja upravljanja dugom, strategija ostvarenja navedenih ciljeva, zadaci Ministarstva finansija Republike Srpske, te su identifikovani indikatori, tj. smjernice u cilju ostvarivanja strukture duga sa prihvatljivim nivoom troškova i rizika.

Stanje javnog duga Republike Srpske na dan 30. jun 2017. godine iznosi 4.294,3 miliona KM, što je 42,6% BDP-a⁷⁴, dok stanje ukupnog duga Republike Srpske iznosi 5.345,3 miliona KM, tj. 53,0% BDP-a. Stanje ukupnog duga Republike Srpske na dan 30. jun 2017. godine u iznosu od 5.345,3 miliona KM, prema porijeklu duga, odnosi se na spoljni dug u iznosu od 3.020,3 miliona KM, te unutrašnji dug u iznosu od 2.325,1 milion KM. Ukupan dug Republike Srpske koji podliježe zakonskom ograničenju, na dan 30. jun 2017. godine, iznosi 5.301,8 miliona KM (52,6% BDP-a), dok javni dug koji podliježe zakonskom ograničenju iznosi 4.250,7 miliona KM (42,2% BDP-a).

Stanje duga po osnovu kreditnih zaduženja za koje je Vlada Republike Srpske izdala garancije, sa 30. junom 2017. godine, iznosi 329,8 miliona KM. U okviru budžeta Republike Srpske planiraju se sredstva za otplatu obaveza po osnovu aktiviranih i neaktiviranih garancija koje su procijenjene kao rizične.

Što se tiče strukture duga u pogledu ročnosti, veoma je bitno kao pozitivnu činjenicu istaći da je posmatrani dug Republike Srpske gotovo u cijelosti dugoročan. Naime, od ukupnog duga Republike Srpske na kratkoročni dug se odnosi samo 2,2%, dok je čitav preostali dug dugoročan i njegovo učešće iznosi 97,8%.

Projektovano stanje javnog duga u periodu 2018–2020. godina zasniva se na iznosu povučenih kreditnih sredstava sa 30. junom 2017. godine uvećanom za procijenjena povlačenja po investicionim projektima u realizaciji i povlačenja u svrhu finansiranja budžetske potrošnje, a umanjenom za procijenjeni iznos servisa spoljnog duga.

Projektovano stanje unutrašnjeg duga Republike Srpske i indirektnog duga Republike Srpske u periodu 2017–2020. godina zasniva se na stanju duga sa 30. junom 2017. godine uvećanom za emisije HoV u narednom periodu, a umanjenom za procijenjeni iznos servisa unutrašnjeg duga Republike Srpske i indirektnog duga Republike Srpske.

⁷³ Dokument Strategija upravljanja dugom Republike Srpske za period 2017–2020. godina dostupan je na portalu Vlade Republike Srpske, www.vladars.net.

⁷⁴ Procijenjena vrijednost BDP-a za 2017. godinu iznosi 10.084 miliona KM.

Tabela 10: Servis i stanje ukupnog duga Republike Srpske u periodu 2016–2020. godina (u milionima KM)

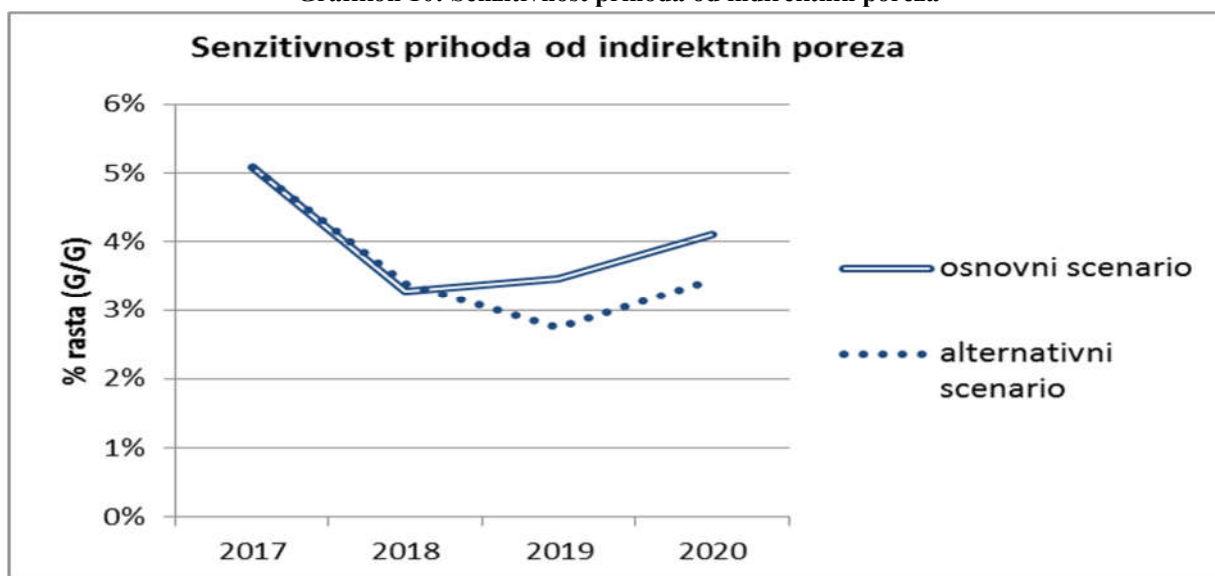
R. b.	OPIS	2016.	30.06.2017.	2017.	2018.	2019.	2020.
		izvršenje		plan	projekcije		
1	Servis spoljnog duga	257,2	155,6	334,5	346,4	297,8	248,1
2	Servis unutrašnjeg duga	471,5	355,1	547,1	566,1	451,2	323,7
3	Servis ukupnog duga Republike Srpske (1 + 2)	728,7	510,7	881,6	912,5	749,0	571,8
3.1.	Servis duga iz budžeta Republike Srpske	660,7	403,8	743,7	846,9	689,1	520,1
4	Stanje spoljnog duga	3.168,0	3.020,3	3.212,0	3.342,7	3.387,6	3.329,7
5	Stanje unutrašnjeg duga	2.272,0	2.325,1	2.316,6	2.231,3	2.042,5	1.915,4
6	JAVNI DUG REPUBLIKE SRPSKE (4.1 + 4.2 + 5)	4.346,9	4.294,3	4.393,5	4.394,0	4.226,0	4.050,1
7	UKUPAN DUG REPUBLIKE SRPSKE (4 + 5)	5.444,0	5.345,3	5.528,5	5.574,4	5.430,6	5.245,5
8	Javni dug Republike Srpske koji podliježe zakonskom ograničenju (4.1.1.+4.2.+5)	4.305,5	4.250,7	4.344,3	4.327,4	4.151,3	3.977,9
9	Ukupan dug Republike Srpske koji podliježe zakonskom ograničenju (4.1.1 + 4.2 + 4.3 + 5)	5.398,6	5.301,8	5.479,4	5.507,7	5.355,8	5.173,3
10	Stanje kratkoročnog duga Republike Srpske	88,0	91,9	82,0	87,2	76,1	52,2
11	Izloženost Republike Srpske po izdatim garancijama	346,3	329,8	313,3	280,3	247,9	215,4

Izvor: Ministarstvo finansija RS, izvještaji jedinica lokalne samouprave, fondova socijalne sigurnosti

3.6. Analiza osjetljivosti i upoređivanje s prethodnim programom

Osjetljivost budžetskih projekcija na alternativne scenarije i rizike

Prema alternativnim makroekonomskim projekcijama (DEP, novembar 2017) prepostavljen je sporiji rast ekonomije i potrošnje u narednim godinama, dok su navise revidirane projekcije uvoza i izvoza za 2017., u skladu sa tekućim trendovima. S obzirom da se osnovni scenario projekcija prihoda za 2017.godinu uglavnom bazira na tekućim trendovima u naplati indirektnih poreza, te imajući u vidu da je plan za 2017. osnovica za procjene naplate prihoda u 2018., ostvarenje alternativnih makroekonomskih projekcija ne bi proizvelo veće efekte na naplatu prihoda od indirektnih poreza. Ukoliko se ostvare prognoze usporavanja ekonomskog rasta i potrošnje u 2019. i 2020. mogla bi se očekivati manja naplata prihoda od indirektnih poreza nego prema osnovnim projekcijama, i to za 0,6% i 1,2%, respektivno, odnosno, mjereno % rasta u visini od 0,7 p.p. u obje godine, što, u osnovi odgovara i razlici u nominalnom i realnom BDP između osnovnog i alternativnog makroekonomskog scenarija (Grafikon). Najveće razlike u odnosu na osnovni scenario projekcija bi bile na prihodima od PDV-a (22,1 mil KM u 2019 i 49,7 mil KM u 2020), kao posljedica nižeg rasta uvoza i potrošnje. Sporiji rast uvoza bi se negativno odrazio na prihode od carina, a usporavanje potrošnje na prihode od akciza i putarine.

Grafikon 10: Senzitivnost prihoda od indirektnih poreza

Upoređivanje sa prethodnim programom

Izvršenje naplate prihoda u 2016. bilo je za 69 mil KM ili 1,3% više od projekcija prezentovanih u prethodnom programu (Tabela 2). Najveća razlika se odnosi na prihode od PDV-a, kao rezultat snažnog rasta PDV-a na uvoz u decembru 2016. od 13,1% (Tabela 3).

Tabela 11: Razlike u odnosu na projekcije iz prethodnog programa

Dokument	Vrijeme izrade	Projekcija* indirektnih poreza (u mil KM)				
	projekcija	2016	2017	2018	2019	2020
ERP 2017	Oktobar 2016	5.461,8	5.640,6	5.842,4	6.064,3	n/a
ERP 2018	Oktobar 2017	5.530,7	5.812,0	6.002,7	6.210,6	6.465,7
Korekcija (u %)		1,3%	3,0%	2,7%	2,4%	n/a

* Neosjenčena polja podrazumijevaju stvarnu naplatu prihoda

Tabela 12: Razlike po vrstama prihoda u odnosu na projekcije iz prethodnog programa

(u mil KM)	2016	2017	2018	2019
Ukupna korekcija	69,0	171,4	160,4	146,2
PDV	48,2	101,1	101,4	99,3
Akcize	0,1	27,6	18,6	10,8
Carine	5,3	15,8	16,0	15,0
Putarina	3,6	15,1	12,5	9,4
Ostalo	11,8	11,8	11,8	11,8

* Neosjenčena polja podrazumijevaju stvarnu naplatu prihoda

Razlike u projekcijama prihoda za 2017., 2018. i 2018. u odnosu na prethodni program iznose 3%, 2,7% i 2,4%, respektivno, a posljedica su tekućih trendova iz 2017. i razlika u makroekonomskim projekcijama. Tekući trendovi u 2017. su u većoj mjeri utjecali na korekcije projekcija prihoda od PDV-a zbog neočekivano visokog rasta PDV-a na uvoz tokom cijele 2017.godine, te putarine, zbog efekta širenja osnovice (rast potrošnje dizela i pad potrošnje ložulja). Neočekivano visok rast uvoza doveo je i do snažnog rasta prihoda od carina. Pozitivna razlika na prihodima od akciza rezultat su pozitivnih tekućih trendova u naplati akciza na duhanske prerađevine u drugom i trećem kvartalu 2017., te rasta prihoda od akciza na pivo, alkohol, alkoholna i bezalkoholna pića. Pozitivne razlike u naplati prihoda od carina u 2017. odnosu na prethodni program rezultat su povoljnijih tekućih trendova u 2017, čak i u odnosu na navise revidirane projekcije uvoza (DEP, novembar 2017), a za naredne tri godine efekta više osnovice iz 2017.

Federacija BiH -Faktore utjecaja na planirani nivo prihoda možemo posmatrati sa dva aspekta, kao neplanirane rizike utjecaja na izvršenje plana, rađenog u skladu sa primjenom trenutnih poreznih politika, dok sa drugi aspekt odnosi na utjecaj provedbe planiranih predloženih mjera strukturnih reformi na trenutni plan prihoda.

Srednjoročni plan javnih prihoda u Federaciji BiH usko je vezan za očekivana kretanja makroekonomski pokazatelja, odnosno za kretanje privrednog rasta u Bosni i Hercegovini, odnosno Federaciji BiH

S obzirom da prihodi po osnovu indirektnih poreza sa Jedinstvenog računa, kako je već istaknuto, uzimaju najveće učešće u ukupnom planu javnih prihoda nivo naplate će između ostalog zavisiti od kvalitetne koordinacije svih korisnika ovih prihoda, institucija Bosne i Hercegovine, entiteta i Brčko Distrikta, s jedne strane i svih korisnika prihoda od indirektnih poreza unutar Federacije BiH, s druge strane, a sa posebnim naglaskom na nastavak prilagođavanja koeficijenata za raspodjelu ovih prihoda korisnicima. Odsustvo stabilnih

koeficijenata, promjena nivoa zaduženosti, izmjena poreznih politika, administracija poreznog sistema i sl. predstavljaju značajan rizik po ostvarenje srednjoročnih prognoza prihoda.

Kako je već istaknuto ranije, srednjoročni plan raspoloživih prihoda od indirektnih poreza po korisnicima u Federaciji BiH urađen je u skladu sa trenutnim sistemom raspodjele ovih prihoda. Utjecaj izmjene postojećeg sistema raspodjele prihoda u Federaciji BiH, koja je predložena kao mjera u području strukturalne reforme upravljanja javnim finansijama, je neutralan na konsolidovani fiskalni kapacitet svih korisnika javnih prihoda u Federaciji BiH. S druge strane, provedba ove mjere efektovati će se pojedinačno na Budžet Federacije BiH, budžete nižih nivoa vlasti i ostalih korisnika će biti poznat nakon sagledavanja svih pripremljenih prijedloga za izmjenu Zakona o pripadnosti javnih prihoda i postizanja konsenzusa o odabranom modelu.

Projekcija prihoda po osnovu poreza na dohodak, kao i prihoda po osnovu doprinosa vanbudžetskim fondovima, također, kako je već navedeno u jednom od ranijih poglavlja, nije uključila efekte novog Zakona o porezu na dohodak i Zakona o doprinosima, čije je usvajanje planirano u 2018. godini (više u Poglavlju 4.). Glavni rizici u ostvarenju strukturalnih mjera preraspodjele poreznog opterećanja, bilo politički ili ekonomski, mogu se i pozitivno i negativno odraziti na javne finansije. Negativni politički rizici ogledaju se prvenstveno kroz vjerovatnoću usvajanja propisa od strane Parlamenta FBiH koji predstavljaju prekretnicu u realizaciji predloženih strukturalnih mjera. S druge strane, ekonomski faktori utjecaja mogu biti pozitivni jer će doprinijeti povećanju zaposlenosti pod pretpostavkom da se cijena rada smanji, što će utjecati na povećanje prihoda budžeta, koji se dalje mogu usmjeriti na kapitalne investicije.

Treba uzeti u obzir i da je plan prihoda za period 2018-2020. godina rađen pod pretpostavkom da u ovom srednjoročnom periodu neće doći do prenosa nadležnosti sa kantonalnog nivoa na Federaciju BiH ili sa federalnog i kantonalnog nivoa na nivo države.

Pored navedenog, realizacija srednjoročnog plana ukupnih prihoda u Federaciji BiH može imati drugačiji ishod ukoliko dođe do značajnijeg usporavanja ekonomskog rasta od procenjenog prilikom izrade plana kretanja makroekonomski pokazatelja, te razvoja ostalih neplaniranih događaja poput elementarnih nepogoda i sl. Također, realizacija poslovanja, kao i eventualne promjene vlasničke strukture u preduzećima sa većinskim državnim vlasništvom, kada je riječ o nivou ostvarenja prihoda po osnovu dividend mogu značajnije utjecati na ukupan nivo ostvarenja.

Republika Srpska-Osnovni rizici za ostvarenje fiskalnih projekcija prihoda mogu biti: Odstupanje makroekonomskih pokazatelja od projektovanih vrijednosti, s obzirom na usku povezanost ovih projekcija sa projekcijama prihoda; Promjene politike oporezivanja u oblasti direktnih poreza, doprinosa i neporeskih prihoda; Eventualna promjena politika oporezivanja u oblasti akciznih proizvoda i putarine; Značajnija odstupanja u kretanju koeficijenta raspodjele prihoda od indirektnih poreza između Republike Srpske i FBiH u odnosu na procijenjeni nivo; Neočekivane fluktuacije na međunarodnom deviznom tržištu kroz promjene u servisiranju spoljnog duga; Unapređivanja poreske discipline; Razvoj drugih događaja (elementarne nepogode i dr.).

Osnovni politički rizici za ostvarenje navedene projekcije prihoda od indirektnih poreza su sljedeći: Usvojenim Globalnim okvirom fiskalnog bilansa i politika u BiH za period 2018–2020. godina utvrđeno je da će sredstva za finansiranje institucija BiH koja će se izdvajati s računa Uprave za indirektno oporezivanje iznositi 750 miliona KM za 2018, 2019. i 2020. godinu. Međutim, postojanje obaveze da se svake godine usvaja Globalni okvir fiskalnog bilansa i politika u BiH za naredne tri godine stvara rizik u slučaju promjene utvrđenog iznosa od 750 miliona KM; te Uvođenje novog automatskog sistema raspodjele prihoda s računa Uprave za indirektno oporezivanje, čije uvođenje je planirano Pismom namjere sa MMF-om.

Projekcije rashoda rade se na osnovu zahtjeva korisnika budžeta i obaveza proisteklih iz zakonskih i podzakonskih akata. Realizacija budžeta vrši se u skladu sa ostvarenjem prihoda i priliva u budžet. Rizik ostvarenja jeste u (ne)ostvarenju makroekonomskih i drugih pretpostavki

na kojima se zasniva projekcija. Takođe, rizici u realnom sektoru odrazili bi se na očekivani privredni rast i broj zaposlenih.

Ako se uporede dokumenti PER Republike Srpske za period 2018–2020. godinu i PER Republike Srpske za period 2017–2019. godina evidentno je da su u 2016. godini ostvareni ukupni prihodi i ukupni rashodi manji od planiranih, a kao rezultat toga ostvareni suficit veći je za 5,1 miliona KM od planiranog u prošlogodišnjem Programu. Ažurirane projekcije za 2017. godinu u ovom programu, u odnosu na projekcije u prošlogodišnjem Programu na strani prihoda su veće, a na strani rashoda manje. Ove promjene imale su za rezultat smanjenje deficita opšte vlade za 50,5 miliona KM, u odnosu na prošlogodišnji Program. Ažuriranim projekcijama za 2018. i 2019. godinu došlo je do smanjenja u planiranom suficitu za 117,3 miliona KM i 23 miliona KM, po godinama. U 2018. godini došlo je do povećanja planiranih prihoda, ali i značajnijeg povećanja planiranih rashoda, dok su u 2019. godini blago umanjeni prihodi i uvećani rashodi. Ovdje treba imati u vidu da se projekcije za naredni period baziraju na opreznim projekcijama prihoda i istovremeno rashodima zasnovanim na izraženim potrebama korisnika budžeta. Prilikom izvršavanja budžeta rashodi se svode u okvire ostvarivih prihoda i priliva. Iz tog razloga, u fazama usvajanja budžeta i izvršenja, može doći do većih promjena na strani rashoda. Razlike u strukturi prihoda i rashoda u ovogodišnjem u odnosu na prošlogodišnji Program, u značajnoj mjeri su rezultat primjene novog kontnog okvira, što se odrazilo na klasifikaciju prema vrstama prihoda i rashoda prikazanih u tabeli, kao i promjena u planiranju budžetskih okvira.

3.7. Fiskalno upravljanje i budžetski okvir

Institucije BiH - Budžetski okvir institucija Bosne i Hercegovine utvrđuje Fiskalno vijeće Bosne i Hercegovine donošenjem Globalnog okvira fiskalnog bilansa i politika u Bosni i Hercegovini. Fiskalni okvir sadrži makroekonomske projekcije Direkcije za ekonomsko planiranje i na osnovu njih projekcije prihoda od indirektnih poreza koje radi Jedinica za makroekonomske analize Upravnog odbora Uprave za indirektno oporezivanje. Na bazi utvrđenih parametara iz Globalnog okvira priprema se i usvaja Dokument okvirnog budžeta institucija BiH za naredni trogodišnji period i budžet za narednu godinu. Reviziju finansijskog poslovanja institucija BiH redovno obavlja Ured za reviziju institucija BiH.

U decembru 2016. godine donijeta je na nivou institucija BiH, Strategija razvoja javnih internih finansijskih kontrola u institucijama Bosne i Hercegovine za period 2016-2018 (Strategija). Strategija predstavlja opredjeljenje institucija BiH za daljnji razvoj sistema PIFC-a, interne revizije i internih finansijskih kontrola, koji treba rezultirati njihovom jačom integracijom u procese upravljanja u institucijama BiH. Pomenuta integracija trebala bi rezultirati vidljivim doprinosom ovih sistema u osiguranju odgovornosti rukovodilaca institucija, te postizanju veće zakonitosti i pravilnosti u trošenju budžetskih sredstava i realizaciji ciljeva za koje su namijenjena.

Federacija BiH -Efikasno upravljanje javnim finansijama predstavlja osnovu za održiv ekonomski razvoj i doprinosi makroekonomskoj stabilnosti države. Iako su značajni naponi uloženi u reformu javnih finansija u Federaciji BiH usklađenost i redosljed realizacije reformskih aktivnosti nisu bili odgovarajući, što je dovelo do neujednačenog napretka u nekim od ključnih oblasti upravljanja javnim finansijama na svim nivoima vlasti Federacije BiH. Iz navedenih razloga je proizašla potreba za pripremom opsežne Strategije reforme upravljanja javnim finansijama/financijama u Federaciji Bosne i Hercegovine.

Vlada Federacije BiH je 15.6.2017 godine na 106. sjednici usvojila Strategiju upravljanja javnim finansijama Federacije BiH za period 2018.- 2020. godina. Cilj Strategije reforme upravljanja javnim finansijama/financijama u Federaciji Bosne i Hercegovine je da pruži sveobuhvatan i integrisan okvir za planiranje, koordinaciju, provođenje i praćenje napretka u provođenju aktivnosti upravljanja javnim finansijama kako bi se unaprijedila makroekonomska stabilnost,

obezbijedilo efikasno i svrsishodno raspoređivanje i korištenje javnih resursa, i time lakše postigli strateški ciljevi koje je definisala Vlada.

Također, cilj je i unaprijeđenje usluga koje pruža javna uprava u Federaciji BiH, uz istovremeno povećanje transparentnosti i funkcionalnosti upravljanja javnim finansijama i ispunjenje neophodnih uslova za pristupanje Evropskoj uniji.

Republika Srpska -Dalje unapređivanje upravljanja javnim finansijama u Republici Srpskoj predstavlja najviši prioritet Vlade Republike Srpske. Uspostavljanje sveobuhvatnih i dobro organizovanih javnih finansija predstavlja preduslov za uspješne procese reformi i dalji razvoj svih sektora društva. Na osnovu analize situacije i identifikovanih slabosti, prioritetni ciljevi mogu se grupisati u sljedeće oblasti: održivi fiskalni okvir, unapređivanje procesa planiranja javne potrošnje, izvršenje budžeta, razvoj sistema unutrašnjih finansijskih kontrola, sistem interne revizije, finansijsko izvještavanje i računovodstvo.

Cilj unapređivanja procesa planiranja i pripreme budžeta obuhvata unapređivanje do konačnog uvođenja programskog budžetiranja, jačanje organizacionih okvira i kadrovskih kapaciteta za strateško planiranje u pojedinačnim institucijama, razvoj detaljne programske strukture budžetskih korisnika, kao i definisanje ciljeva pojedinačnih programa i kreiranja indikatora učinka ili drugih metoda mjerenja rezultata ispunjavanja programskih ciljeva i obezbjeđivanja budžetiranja zasnovanog na rezultatima i politici Vlade.

Vlada Republike Srpske je kroz Reformsku agendu i prateći Akcioni plan, i Program ekonomskih reformi Republike Srpske, a sada i kroz Pismo namjere sa MMF-om, jasno definisala tri ključne reformske oblasti, i to: Stabilan privredni rast, koji se zasniva na oporavku privrede i unapređivanju poslovne klime i konkurentnosti; Fiskalna održivost, koja se zasniva na fiskalnoj konsolidaciji, te reformi javnog sektora i Socijalna sigurnost, koje su potpomognute reformama u oblastima Vladavine prava i Evropskih integracija.

Zakon o fiskalnoj odgovornosti Republike Srpske („Službeni glasnik Republike Srpske“, broj 94/15) koji uređuje fiskalna pravila, mjere i procedure na osnovu kojih se uspostavlja fiskalni okvir, ograničava javna potrošnja, jača odgovornost za efikasno i efektivno korišćenje budžetskih sredstava, osniva Fiskalni savjet Republike Srpske i jača sistem kontrola i nadzora. Ovim zakonom definisana su opšta i posebna fiskalna pravila. Sprovedenjem Zakona o fiskalnoj odgovornosti u Republici Srpskoj, kroz Fiskalni savjet Republike Srpske, koji je uspostavljen u julu 2017. godine, značajno će se unaprijediti fiskalna odgovornost i disciplina za trošenje javnih sredstava u cijelom budžetskom sistemu Republike Srpske.

Strategijom upravljanja dugom Republike Srpske za period 2017–2020. godina definisan je glavni cilj upravljanja dugom Republike Srpske, ciljevi zaduživanja, strategija ostvarenja navedenih ciljeva, zadaci Ministarstva finansija Republike Srpske, te identifikovani indikatori u cilju ostvarivanja strukture duga sa prihvatljivim nivoom troškova i rizika.

Usvajanjem Strategije upravljanja javnim finansijama Republike Srpske, koje će biti završeno nakon realizacije svih mjera predviđenih Reformskom agendom u BiH, jasno će biti definisani pravci reformi u oblasti javnih finansija i zaokružen sistem unapređivanja fiskalne odgovornosti i dugoročne fiskalne stabilnosti Republike Srpske.

3.8. Održivost javnih finansija

Institucije BiH

Vijeće ministara Bosne i Hercegovine je, u prosincu/decembru 2016. godine, usvojilo Strategiju reforme upravljanja javnim finansijama u institucijama Bosni i Hercegovini za period 2017. - 2020. godina, koja je objavljena na web stranici Ministarstva finansija i trezora Bosne i Hercegovine (www.mft.gov.ba).

Reformske mjere prezentirane u Strategiji reforme upravljanja javnim finansijama u institucijama BiH 2017-2020 zasnovane su na Ocjeni javnih rashoda i finansijske odgovornosti (PEFA) iz 2014. godine, Izvješću Europske komisije o napretku Bosne i Hercegovine za 2015.

godinu, SIGMA/OECD Izvješću o početnom mjerenju principa javne uprave za Bosnu i Hercegovinu iz travnja/aprila 2015. godine i Izvješću o praćenju napretka iz svibnja/maja 2016. godine, Izvješću MMF-a za zemlju iz listopada/oktobra 2015. godine kao i Reformske agendi za BiH za razdoblje 2015.-2018. godine. Mjere sadržane u strategiju obuhvataju sve podsisteme upravljanja javnim finansijama i fokusirane su na jačanje kapaciteta u institucijama BiH kako bi se postigla veća funkcionalnost, transparentnost, odgovornost i učinkovitost u upravljanju javnim sredstvima i na taj način doprinijelo povećanju makroekonomske stabilnosti u BiH.

Vijeće ministara Bosne i Hercegovine je u aprilu 2016. godini usvojilo Srednjoročnu strategiju upravljanja dugom Bosne i Hercegovine 2015-2018 koja prezentira strukturu duga, procjenu stanja zaduženosti, te definiše srednjoročne ciljeve upravljanja dugom i smjernice za dostizanje postavljenih ciljeva. Srednjoročna strategija upravljanja dugom BiH (MTDS BiH) predstavlja konsolidaciju srednjoročnih strategija upravljanja dugom Republike Srpske (RS), Federacije BiH (FBiH) i Brčko distrikta BiH, uključujući i vanjski dug Institucija BiH. U cilju kvalitetnijeg upravljanja dugom BiH i potrebe da se vrši godišnje revidiranje i ažuriranje MTDS BiH, Vijeće ministara je u maju 2017. godine usvojilo i Srednjoročnu strategiju upravljanja dugom Bosne i Hercegovine za period 2016.-2019. godine.

Federacija BiH

Strategija ima širok obuhvat i pokriva ključne oblasti upravljanja javnim finansijama, odnosno podjeljena je u šest stubova, i to:

1. Održivi srednjoročni makrofiskalni i budžetski okvir;
2. Mobiliziranje prihoda;
3. Planiranje i izrada budžeta;
4. Efikasno i efektivno izvršenje budžeta;
5. Uvođenje efikasne interne kontrole i
6. Obezbjedenje eksternog nadzora nad javnim finansijama putem vanjske revizije.

Za svaki od navedenih stubova definisan je očekivani rezultat, a popraćen je detaljnijim prikazom jedne ili više mjera, aktivnostima u okviru svake mjere, indikatorima učinka, rokovima, izvorima finansiranja i nosiocima realizacije pojedinačnih aktivnosti. Planirane mjere koje treba provesti u cilju postizanja rezultata su bazirane na već pomenutim analizama SIGMA, MMF, Izvještaji o napretku reforme javne uprave u BiH, Pismu namjere upućenog MMF-u, a sve u skladu sa opredjeljenjima Vlade Federacije BiH definisanim u Reformske agendi.

Neke od najznačajnijih aktivnosti su: proširenje obuhvata projekcija dodavanjem projekcija konsolidovanih rashoda svih nivoa vlasti, priprema i usvajanje zakona u oblasti oporezivanja, jačanje kapaciteta za izradu makro projekcija i projekcija prihoda i rashoda, unapređenje postojećih i implementacija novih informacionih sistema, implementacija programskog budžetiranja na nivou Federacije BiH i u svih deset kantona s ciljem povećanja učinka trošenja javnih sredstava, usvajanje i implementiranje Međunarodnih računovodstvenih standarda za javni sektor, izgradnja i jačanje kapaciteta jedinice za budžetski nadzor, osiguranje funkcionalne, operativne i finansijske nezavisnosti Ureda za reviziju, itd.

Republika Srpska

Republika Srpska sprovodi reforme koje treba da obezbijede dugoročnu održivost sistema javnih finansija. Jedna od važnijih reformi koja je početa još u septembru 2015. godine, uz tehničku podršku Svjetske banke, jeste reforma zdravstvenog sektora.

IRB RS je u skladu sa Reformske agendom sačinila listu preduzeća na koja se primjenjuje Zakon o javnim preduzećima („Službeni glasnik Republike Srpske“, br. 75/04 i 78/11), koju je dostavila nadležnim resornim ministarstvima da u skladu sa Akcionim planom Republike Srpske za sprovođenje Reformske agende, sačine listu održivih i neodrživih javnih preduzeća iz svoje

resorne nadležnosti, te listu dostave IRB Republike Srpske radi sačinjavanja zajedničke liste koja bi bila upućena Vladi Republike Srpske na usvajanje.

Uvođenje strožih bonitetnih zahtjeva bankarskog poslovanja i uređenje postupka restrukturiranja banaka realizovano je donošenjem Zakona o bankama Republike Srpske („Službeni glasnik Republike Srpske“, broj 4/17) i Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o Agenciji za bankarstvo Republike Srpske („Službeni glasnik Republike Srpske“, broj 4/17), koji su značajno usklađeni sa direktivama EU, a kojima su uvedeni stroži bonitetni zahtjevi bankarskog poslovanja i uređen postupak restrukturiranja banaka, te proširene nadležnosti Agencije za bankarstvo Republike Srpske na poslove restrukturiranja banaka i unaprijeđeni interni procesi upravljanja i odlučivanja. Ova zakonska rješenja treba da doprinesu, između ostalog, značajnijem smanjenju nekvalitetnih kredita, koji predstavljaju jedan od ključnih rizika bankarskog sektora.

U 2016. godini donesen je Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o poreskom postupku Republike Srpske, a u okviru sprovođenja reforme privrednog sistema Republike Srpske, odnosno sa ciljem smanjenja obima sive ekonomije u Republici Srpskoj.

Reforma republičke uprave u Republici Srpskoj će se nastaviti i predviđenom periodu sprovođenjem niza projekata, te donošenjem novih propisa u cilju poboljšanja efikasnosti i transparentnosti uprave, kao i poboljšanja profesionalnosti zaposlenih. Planirano je u 2017. godini donošenje Zakona o Registru zaposlenih. Registar će sadržavati podatke o svim zaposlenima u organima i organizacijama koje su korisnici budžetskih sredstava i na taj način će se bolje kontrolisati kretanje broja zaposlenih, kao i iznos sredstava potrebnih za plate zaposlenih.

Strategijom razvoja lokalne samouprave u Republici Srpskoj za period 2017–2021. godina („Službeni glasnik Republike, Srpske“, broj 73/17), definisani su strateški pravci razvoja lokalne samouprave i ista predstavlja osnovu za nastavak reforme sistema lokalne samouprave.

4. PRIORITETI STRUKTURALNIH REFORMI U PERIODU 2018-2020. GODINE

4.1. Identifikacija ključnih prepreka za konkurentnost i inkluzivan rast

Ključne pretpostavke za razvoj konkurentnosti su stabilan ekonomski rast, te izbalansiran trgovinski i tekući račun kako bi se manje osjetile fluktuacije na međunarodnom tržištu kapitala. Naime, zemlje regiona u prošlosti su prošle nekoliko faza ubrzanog ekonomskog rasta koji je uglavnom bio podpomognut vanjskim finansiranjem što je neminovno dovelo i do povećanja vanjskog duga. To se može jasno vidjeti kada se uporedi GDP-per capita u PPP što je glavni instrument za mjerenje bogatstva odnosno životnog standarda. Tako je trenutni životni standard građana u zemljama regiona daleko ispod prosjeka EU28 i kreće se od 60% u Hrvatskoj do 30% u BiH i Albaniji. Ovdje vrijedi istaći da je životni standard građana u BiH tokom desetogodišnjeg perioda blago porastao za 5 p.p u odnosu na evropski prosjek što nije zadovoljavajući rezultat. Za poboljšanje životnog standarda građana i priključak zemljama EU potrebno je da BiH tokom narednog perioda ostvaruje održivi ekonomski rast po stopama od oko 5%. Što se tiče BiH vrijedi istaći da je tokom ovog desetogodišnjeg perioda uspjela djelimično poboljšati proizvodnu bazu što potvrđuje povećanje udjela iste u strukturi BDP-a za 2 p.p. Tako je BiH tokom posmatranog perioda ostvarivala godišnje stope rasta izvoza od oko 10%, i na taj način udvostručila nominalni iznos istog sa oko 5 milijardi na skoro 10 milijardi KM, a udio istog u okviru BDP-a je povećan sa oko 25% u 2010. na preko 35% ba kraju 2016. godine.

Dobar pokazatelj vanjskotrgovinske integracije sa svijetom predstavlja indeks logističkih performansi – (Logistics Performance Index) koji se svake druge godine objavljuje od strane Svjetske Banke. Naime, ovaj indeks se sastoji od 6 stubova (carina, infrastruktura, transport, logistička spremnost, praćenje i vremenski okvir) na osnovu kojih se izračunava vrijednost LPI indeksa, odnosno rangiranje pojedine zemlje u okviru vanjskotrgovinskog poslovanja. Što se tiče zemalja iz regiona najbolje su rangirane Hrvatska i Slovenija oko 50. pozicije, međutim potrebno je imati u vidu da su ove dvije zemlje članice EU. S druge strane, bolje od ostalih zemalja Zapadnog Balkana rangirane su Srbija i BiH koje se nalaze na 76. odnosno 97. poziciji po vrijednosti LPI indeksa. Vrijedi istaći da je Srbija u odnosu na 2007. godinu napredovala za skoro 30 pozicija, dok je BiH djelimično pokvarila svoj plasman.

Grafikon 11: Komparativni pregled strukture LPI - Indeksa logističkih performansi za Bosnu i Hercegovinu po oblastima u 2010. i 2016. godini

Izvor: Svjetska Banka (Logistics Performance Index Report 2016)

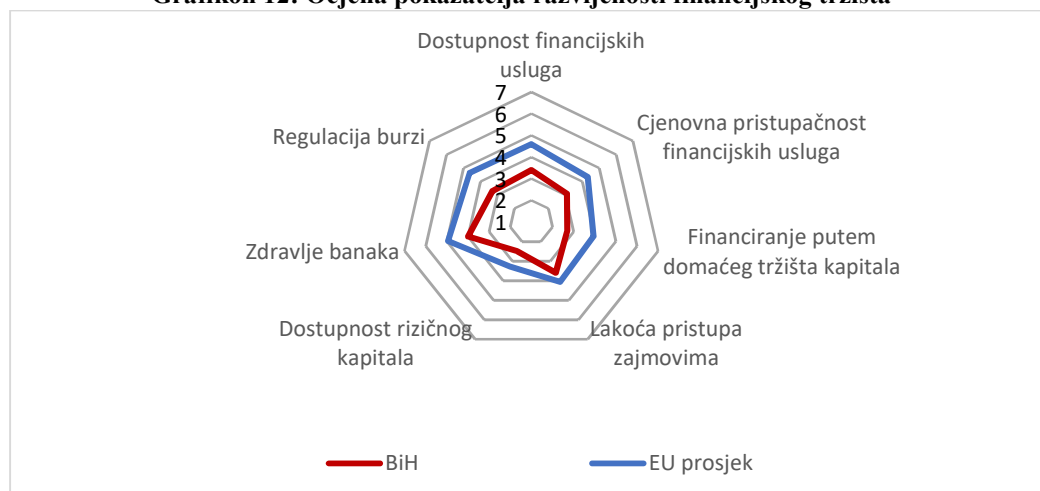
Jedna od stavki koja je umnogome doprinjela zaostajanju životnog standarda u BiH je relativno nizak nivo plata kao rezultat slabe pozicioniranosti zemlje u međunarodnoj podjeli rada. Kao potvrda koja govori u prilog prethodno navedenom je i činjenica da izvozno orijentisana preduzeća iz BiH, u svjetskom lancu dodane vrijednosti, često dobijaju poslove jeftine dorade ili prerade (tzv. lohn poslove) koji uglavnom zahtijevaju jeftinu radnu snagu. Da bi se bh životni standard približio standardu zemalja evropske unije potrebno je u prvom redu privući veći broj

stranih investicija, odnosno olakšati dolazak i poslovanje stranih kompanija kroz manju birokratsku proceduru kao i stimulacije za strana ulaganja. Pored toga u cilju boljeg životnog standarda bilo bi potrebno obezbijediti više radnih mjesta, povećati produktivnost radne snage, reformisati sistem obrazovanja, uključiti razne programe dokvalifikacije i prekvalifikacije kao i profesionalnog usavršavanja. Svi navedeni programi trebaju biti praćeni adekvatnim reformama tržišta rada kao i usklađenošću obrazovnog sistema sa potrebama tržišta.

Deficit tekućeg računa BiH je 2016. bio u negativnom iskazu kao i posljednjih nekoliko godina i iznosio je -5% BDP-a. Ovo ne bi trebalo predstavljati problem ukoliko država može da finansira deficit svog tekućeg računa i da za nju to ne predstavlja problem, što je BiH i uspješno radila u prethodnim godinama. U zemljama okruženja strane direktne investicije su te koje finansiraju značajan dio deficita tekućeg računa. U BiH strane direktne investicije finansiraju oko 32% deficita tekućeg računa, dok je npr. u Srbiji deficit u potpunosti finansiran stranim direktnim investicijama. Kada se zadnjih godina posmatra struktura finansiranja deficita BiH (ovaj slučaj je bio i u prethodnoj 2016. godini) možemo primjetiti da se deficit finansirao povlačenjem sredstva bh strane aktive iz inostranstva (bh ulaganja u inostranstvu), kapitalnim transferima, stvaranjem obaveza prema inostranstvu (vanjskim zaduživanjem, trgovinskim kreditima, ostalim obavezama prema nerezidentima te kroz već spomenute FDI).

Vrlo bitan aspekt poslovanja poduzeća jeste **pristup finansijskim sredstvima**. Raznovrsnost i cijena finansijskih sredstava ovisi o stupnju razvijenosti ekonomije i njenog finansijskog sustava. Prema zadnjem izvješću Svjetskog ekonomskog foruma, Bosna i Hercegovina se od 137 obuhvaćenih zemalja našla na 104. mjestu prema razvoju finansijskog tržišta. Prema istim pokazateljima, BiH ocijenjena je ispod prosjeka 28 zemalja EU. Međutim, poredeći se sa pojedinačnim zemljama EU iz regiona kao i sa susjednom Srbijom, generalni zaključak je da se finansijsko tržište razvija slično kao i u regionu.

Grafikon 12: Ocjena pokazatelja razvijenosti finansijskog tržišta⁷⁵

Izvor: Svjetski ekonomski forum.

Već duži niz godina na obje bh. burze najviše se trguje dužničkim vrijednosnim papirima. U 2016. godini promet dužničkim vrijednosnim papirima iznosio je 79,8% ukupnog prometa, a ovaj instrument financiranja najvećim se dijelom koristio javni sektor. Poduzeća u BiH trenutno se financiraju ili iz internih izvora financiranja ili kreditima od banaka. pored toga što su banke najveći kreditori gospodarstva u BiH, također i mobiliziraju najveći dio viškova finansijskih sredstava. Tako su depoziti u 2016. godini iznosili 17,8 mlrd. KM, odnosno 57,5% BDP. Od tog iznosa, 60,1% se odnosilo na depozite stanovništva, 22,6% na depozite nefinansijskih poduzeća,

⁷⁵ Ocjene na grafikonu predstavljaju vagani prosjek za 2016-2017. godinu. Ocjena 1 označava da su poduzećima teško dostupna finansijska sredstva, finansijske usluge cjenovno su nepristupačne, teško se financiraju putem domaćeg tržišta kapitala i otežan je pristup zajmovima. Ocjena 7 označava najbolje performanse po pokazateljima. Izvor: Svjetski ekonomski forum.

9,6% na depozite opće vlade te 7,7% na ostale depozite. Ovo je još jedan pokazatelj nerazvijenosti ostalih finansijskih institucija i njihovih proizvoda, jer se viškovi sredstava u najvećem dijelu čuvaju na računima banaka.

Bosna i Hercegovina ima **fiksni devizni tečaj** u odnosu na euro, te se monetarna politika zasniva na odredbama valutnog odbora. Međutim, nedostatak fiksnog deviznog tečaja ispoljavaju se u razdobljima gospodarskih kriza kao što je bila zadnja finansijska kriza. U slučaju fiksnog deviznog tečaja, monetarne vlasti nemaju mogućnost korekcije deviznog tečaja kako bi se utjecalo na vanjskotrgovinsku razmjenu i smanjio pritisak na devizne pričuve te ublažile negativne posljedice na gospodarstvo. I u razdobljima nepostojanja gospodarskih kriza, zemlja nema mogućnost učiniti vlastiti izvoz cjenovno atraktivniji putem manipuliranja deviznim tečajem.

U analizi konkurentnosti **privlačenja SDU** prikazan je položaj BiH u odnosu na zemlje u regionu i EU. Radi razumijevanja dešavanja u 2016. godini je (prema UNCTAD-u) interesantno je napomenuti da su tokovi SDU prema Evropskim zemljama zabilježili pad od 29% g/g dok su zemlje u tranziciji doživjele rast ulaganja od čak 38% g/g. Ovaj rast se odrazio i prema zemljama u okruženju koje su gotovo sve registrovale veća SDU dok BiH uz zadnje tri godine bilježi trend smanjenja ulaganja. Kao jedan od determinirajućih faktora pri odlučivanju gdje investirati je svakako kreditni rejting. Ocjene kreditne sposobnosti se dodjeljuju na osnovu političkih i ekonomskih pokazatelja svake zemlje. Tako se kreditni rejting svodi na ocjenu seta sljedećih pokazatelja kao što su: Politički rizik, Dohodak i ekonomska struktura, Perspektiva ekonomskog rasta, Fiskalna fleksibilnost, Vanjske i potencijalne obveze, Monetarna fleksibilnost, Eksterna likvidnost, Obveza vanjskog duga.

BiH je potpisala sporazum sa dvije agencije (Standard & Poor's i Moody's) za ocjenu kreditnog rejtinga. Standard & Poor's potvrdila u septembru 2017. godine suvereni kreditni rejting „B sa stabilnim izgledima“, dok je Moody's dala BiH ocjenu „B3“ sa stabilnim izgledima.

Tabela 13: Kreditni rejting BiH i zemalja u okruženju (septembar 2017. godine)

Zemlja	S&P	S&P	Moody's	Moody's
Češka R.	AA-	stabilno	A1	stabilno
Hrvatska	BB	stabilno	Ba2	stabilno
Srbija	BB-	pozitivno	Ba3	stabilno
Albanija	B+	stabilno	B1	stabilno
Makedonija	BB-	stabilno	n/a	n/a
BiH	B	stabilno	B3	stabilno

Izvor: CBBiH, S&P, Moody's

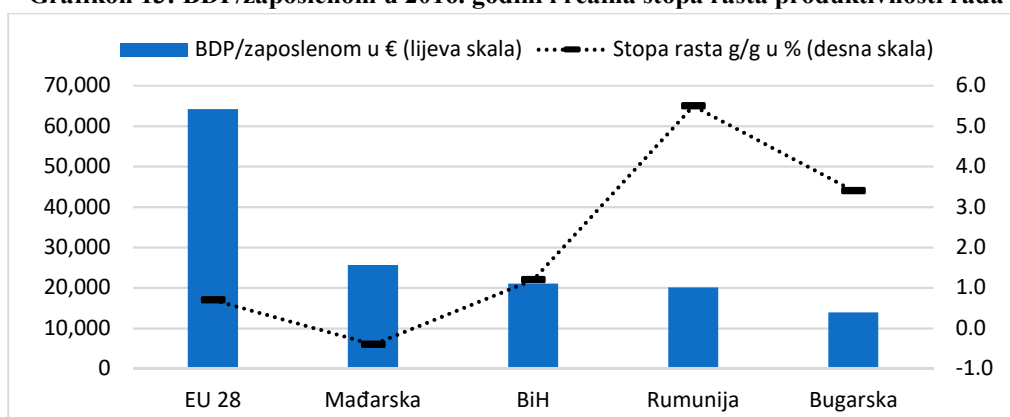
Opredjeljenjem za novi program reformi prema EU (Reformska agenda) koja uključuje šest prioritarnih oblasti (javne finansije, porezi, poslovna klima, tržište rada, socijalna i penzionera zaštita, vladavina prava, državna i javna uprava) te promjenom i poboljšanjem nekoliko parametara (kao što su pravna regulativa i njeno provođenje, efikasnija borba protiv korupcije) mogli bi BiH napraviti znatno atraktivnijom u budućnosti.

Ekonomija jedne države kao i njen konkurentski položaj prvenstveno zavisi od **kvaliteta raspoloživih ljudskih resursa**. Posmatrajući parametre tržišta rada sa aspekta stepena obrazovanja vidljivo je da u strukturi radno sposobnog stanovništva dominira kategorija lica srednja škola i specijalizacija sa 52,6%, potom slijedi kategorija osnovna škola i manje sa udjelom od 37,9% a najmanji udio čini kategorija viša, visoka škola, magisterij, doktorat sa 9,5%. Analizirajući tržište rada prema stepenu obrazovanja vidljivo je da je stopa aktivnosti i stopa zaposlenosti direktno proporcionalna sa stepenom obrazovanja, odnosno, veći stepen

obrazovanja veća aktivnost na tržištu rada što vodi većoj vjerojatnosti pronalaska radnog mjesta. Posmatramo li stopu nezaposlenosti ona pokazuje da je najmanja u kategoriji viša, visoka škola, magisterij, doktorat (15,4%), ali je trostruko veća u odnosu na stopu nezaposlenost EU (28) u istoj kategoriji i iznosu 5,1%⁷⁶. Najveću stopu nezaposlenosti od 22,3% bilježi kategorija srednja škola i specijalizacija, dok je prosjek EU (28) za tu kategoriju 7,8%. U BiH postoje strateški dokumenti s ciljem podizanja kvaliteta obrazovnog sistema te postupnog prilagođavanja evropskom obrazovnom sistemu što bi trebalo doprinijeti boljem povezivanju sektora obrazovanja s tržištem rada.

Efikasnost tržišta rada se može predstaviti nizom faktora, a **produktivnost rada** predstavlja jedan od bitnih pokazatelja koji ujedno doprinosi konkurentskoj poziciji svake zemlje. Agencija za statistiku BiH ne proizvodi podatke o produktivnosti rada. S toga se kao približni pokazatelj u analizi produktivnosti koristi odnos bruto društvenog proizvoda i ukupnog broja zaposlenih lica u BiH.⁷⁷ Iako je nivo BDP-a po zaposlenom u BiH u 2016. godini veći u odnosu na prethodnu godinu i dalje je znatno ispod prosjeka EU. Na osnovu analiziranih podataka BiH je dostigla tek 1/3 EU prosjeka. Tokom 2016. godine realni rast produktivnosti rada u EU 28 iznosio je 0,7% g/g, dok je u BiH produktivnost uvećana za 1,2% imajući u vidu brži realni rast BDP-a u odnosu na rast broja zaposlenih lica. U posmatranju konkurentnosti, pored produktivnosti rada treba uzeti u obzir i kretanje troškova rada.⁷⁸ Iako Agencija za statistiku ne proizvodi godišnje podatke o jediničnim troškovima⁷⁹ rada, posmatrajući kretanje bruto plata (kao jedan od najvećih faktora troškova rada) primjećuje se da u 2016. godini realni rast bruto plata, zbog deflacije, bio veći u poređenju sa realnom stopom rasta produktivnosti.

Grafikon 13: BDP/zaposlenom u 2016. godini i realna stopa rasta produktivnosti rada

Izvor: EUROSTAT, BHAS, DEP kalkulacije

Zbog toga su i troškovi rada u 2016. godini bili uvećani, što naročito dolazi do izražaja u prerađivačkoj industriji. Lošu korelaciju između plata i produktivnosti potvrđuje i izvještaj o konkurentnosti Svjetskog ekonomskog foruma (WEF) za 2017-2018. godinu prema kojem se

⁷⁶ Izvor: Eurostat

⁷⁷ Produktivnost rada se može mjeriti bruto društvenim proizvodom (BDP), izraženim u smislu standarda kupovne moći (PPS), ili u odnosu na broj zaposlenih lica ili u odnosu na broj radnih sati. U oba slučaja, iskazuje se kao indeks. Podaci o zaposlenima i ukupnom broju zaposlenih prikazani su prema domaćem konceptu koji se koristi u nacionalnim računima. Izvor: Eurostat.

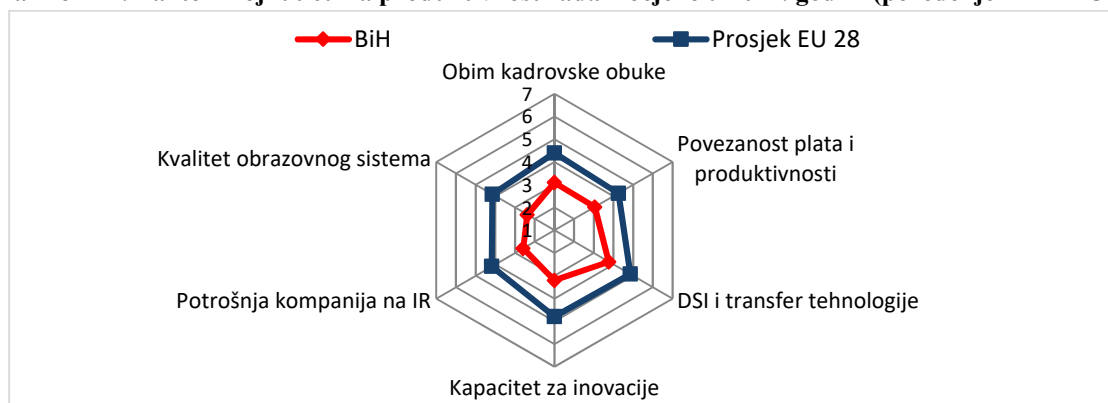
⁷⁸ Troškovi rada obuhvataju direktne i indirektne troškove. Direktne troškove su: bruto zarade i plate isplaćene u gotovini (dominantna stavka), direktne naknade i bonuse, zarade i plate u naturi (proizvodi kompanije, stanovanje, automobili kompanije, vaučeri za obroke, jaslje itd.). Indirektni troškovi su: socijalni doprinosi poslodavaca, troškovi stručnog usavršavanja, troškovi zapošljavanja i radne odjeće koju plaća poslodavac, poreze koje plaća poslodavac umanjene za subvencije. Izvor: Eurostat.

⁷⁹ Agencija za statistiku BiH 2014. godine je objavila Anketu o troškovima rada za 2012. godinu koja je provedena u skladu sa regulativama i preporukama EU kao i metodološkim uputstvima EUROSTAT-a. Anketa se provodi u četverogodišnjoj dinamici. Podaci za 2016. godinu nisu bili raspoloživi u periodu izrade Informacije o konkurentnosti pa stoga nisu obuhvaćeni u analizi.

Bosna i Hercegovina nalazi na nezavidnom 127. mjestu. Poređenja radi, najlošije rangirana zemlja EU (Italija) se nalazi na 125. mjestu.

Razlozi niske produktivnosti u BiH su višestruki. Produktivnost rada najviše determiniše nivo tehnološkog razvoja, inovacije i investicije u ljudski kapital. Uravnotežena kombinacija svakog od navedenih faktora, uz odgovarajuće ekonomske reforme/politike, određuje kolikom brzinom će se produktivnost rada uvećavati. Zastarjela tehnologija i nivo inovacija doprinijeli su niskom nivou produktivnosti. Bosna i Hercegovina ne samo da pokazuje loše rezultate kada su u pitanju pojedini faktori koji utiču na rast produktivnosti rada, nego je i daleko ispod prosjeka zemalja EU 28

Grafikon 14: Faktori koji utiču na produktivnost rada – ocjene u 2017. godini (poređenje BiH i EU 28)

Izvor: Global Competitiveness Report 2017-2018, DEP kalkulacije

Pored investicija u nove tehnologije jednako bitan doprinos produktivnosti rada daju investicije u ljudski kapital. Na osnovu navedenog može se zaključiti da povećanje produktivnosti rada u dužem periodu nije moguće ostvariti bez dobro planiranih strukturnih reformi i implementacije istih. To podrazumijeva da ekonomske politike i mjere trebaju obuhvatiti dugoročne planove za inovacije, ulaganja u istraživanja i razvoj, i ljudski kapital, što u prethodnih godina nije bio primarni cilj.

Na konkurentnost svake ekonomije, pa tako i BiH ekonomije, utiče se i kroz **fiskalni sistem** odnosno fiskalnu politiku. Takođe, fiskalna politika zauzima značajno mjesto i kod privlačenja novih investitora i investicija kroz uticaj u uređenju poslovnog okruženja. Kroz privlačenje novih investicija, putem fiskalne politike se utiče i na povećanje zaposlenosti. Međutim, BiH karakterišu visoka fiskalna opterećenja slabeći na taj način konkurentnost privrede. Pod fiskalnim opterećenjem se podrazumijeva odnos između konsolidovanih obaveznih fiskalnih davanja i BDP. Prihodi od oporezivanja potrošnje (indirektni porezi) u 2016. godini su iznosili oko 18% BDP-a, prihodi od oporezivanja rada (direktni porezi i doprinosi) 21,4% BDP-a. Ovo ukazuje na to da oporezivanje rada (zarade i dobit) više učestvuju u finansiranju javne potrošnje od oporezivanja potrošnje. U pogledu stope PDV-a se može vidjeti da BiH ima najnižu stopu, koja ne odstupa mnogo od prosjeka odabranih zemalja. U pogledu stope poreza na dohodak, stopa od 10% koju ima BiH se takođe nalazi blizu prosjeka. Slično je i sa stopom poreza na dohodak, gdje Hrvatska i Slovenija imaju diferencirane stope poreza na dohodak. Sa stanovišta zbirne stope doprinosa, u poređenju sa drugim zemljama, BiH je u nepovoljnijem položaju. U BiH je ovaj dio regulisan entitetskim zakonima, odnosno ovo je dio koji se odnosi na entitetske poreske uprave. Tako, imamo različito opterećenje i zakonsku regulativnu na nivou entiteta. Zajedničko je da se oporezivanje vrši na bruto principu (odnosno osnovica za oporezivanje je bruto plata). Osnovna razlika je što u FBiH postoji dio doprinosa koji ide na teret poslodavca, i dio doprinosa koji ide na teret zaposlenog, dok u RS sav teret oporezivanja nosi zaposleni.

Takođe, fiskalna politika zauzima značajno mjesto i kod privlačenja novih investitora i investicija kroz uticaj u uređenju poslovnog okruženja. Poresko opterećenje privatnog sektora i stanovništva (zaposlenih), uz prisutno smanjenje udjela javnih rashoda u BDP-u (kako tekućih tako i ukupnih), jasno ukazuje na stagniranje javne potrošnje, što svakako djeluje stimulatивно na razvoj i rast u privatnom sektoru (sektoru privrede). Navedeni skroman rast ukupnih javnih prihoda, uz smanjenje njihovog učešće u BDP-u destimulativno djeluje na ukupnu ekonomsku aktivnost, odnosno njen rast. Međutim, ohrabrujuće djeluje to što se su svi nivoi vlasti u BiH obavezali, ali i rade na tome da se smanji javna potrošnja, odnosno njen udio u BDP-u. Pored oporezivanja rada, za BiH ekonomiju, dodatni problem za preduzeća predstavljaju i neporezni prihodi (parafiskalni nameti). A to se razne vrste taksi, naknada i članarina, koje su svrstane u grupu posebnih taksi i naknada iz kategorije neporeznih prihoda koje su privredni subjekti dužni plaćati. Još jedan od problema iz ove oblasti jeste uređenje BiH, iz čega proizilazi i veliki broj plaćanja ovih neporeskih prihoda. Udio neporeskih prihoda u ukupnim prihodima se zadnje dvije godine smanjuje i na kraju 2016. godine je iznosio 12,8% (što je za skoro 1 procentni poen manje nego u 2015. godini, odnosno za 2,2 procentna poena manje nego u 2014. godini). Udio ovih prihoda u BDP se kreće nešto više od 5% udjela (u 2016. 5,3% BDP-a).

Prioritetne mjere u narednom periodu bi trebale biti fokusirane na:

- ✓ Poboljšanje kvaliteta javnih finansija, npr. kroz omogućavanje dodatnog fiskalnog prostora, naročito za kapitalna ulaganja i nastaviti sa restriktivnom fiskalnom politikom
- ✓ Rješavanje problema nepostojanja jedinstvenog ekonomskog prostora putem usklađivanja i koordinacije industrijskih politika i politika za mala i srednja preduzeća
- ✓ Povećati konkurentnost BiH dodatnim promoviranjem, unaprijeđenjem i razvojem turizma
- ✓ Unaprijediti politike iz oblasti predškolskog obrazovanja, srednjeg stručnog obrazovanja i cjeloživotnog učenja
- ✓ Osigurati kvalitetne, harmonizovane i pravovremene službene statističke podatke svim korisnicima
- ✓ Usvojiti nedostajuće strateške dokumente u sektoru transporta, energije i zaštite životne sredine,
- ✓ Reformu javne uprave, smanjenje korupcije i vladavinu prava
- ✓ Osigurati dodatne izvore finansiranja u zdravstvu

Vlada Federacije BiH

Nakon veoma detaljne analize stanja po svakoj od oblasti, u skladu sa Smjernicama Evropske komisije, Vlada Federacije BiH je identifikovala sljedeće ključne prepreke za rast i konkurentnost:

- ✓ Javna potrošnja je smanjena, ali je potrebno i dalje smanjivanje i jačanje mehanizama kontrole i upravljanja,
- ✓ Visoki doprinosi za socijalno osiguranje, uz postojanje neoporezivih naknada u sistemu oporezivanja rada, daju sliku koja ne odgovara stvarnom stanju i ograničavaju investicije i rast,
- ✓ Nedovoljna izgrađenost komunikacione infrastrukture, stim da je potrebno razmotriti prioritete i nužnost ulaganja
- ✓ Nedovoljno stimulatивно poslovno okruženje,
- ✓ Slaba povezanost realnog sektora i naučnoistraživačke zajednice, te neusklađenost studijskih programa, upisne politike i potreba realnog sektora,
- ✓ Neadekvatna obrazovna struktura radne snage,
- ✓ Neodrživi sistem penziono-invalidskog osiguranja i unapređenje sistema socijalne zaštite.

Na osnovu identifikovanih ključnih prepreka za rast i konkurentnost, definisane su prioritetne reformske mjere.

Vlada Republike Srpske

Nakon detaljne analize stanja po svakoj od oblasti, u skladu sa Smjernicama Evropske komisije, identifikovane su ključne prepreke za rast i konkurentnost, a ogledaju se u sljedećem:

- ✓ Fiskalna opterećenja na rad;
- ✓ Veliki broj neporeskih davanja;
- ✓ Zdravstveni sektor koji akumulira neizmirene obaveze;
- ✓ Nedovoljna efikasnost javne uprave i lokalne samouprave;
- ✓ Fiskalna neodrživost Javnog preduzeća Željeznice Republike Srpske a. d. Doboj;
- ✓ Nedovoljnom tehnološkom nivou i produktivnosti poljoprivredne proizvodnje i nemogućnosti korišćenja bespovratnih novčanih sredstava iz pretpristupnih fondova EU;
- ✓ Niskom nivou produktivnosti i nedostatku i odlivu radne snage, sa kojim se suočava sve više proizvodnih privrednih društava, ali i privrednih društava u sektoru usluga;
- ✓ Bonitetni zahtjevi bankarskog poslovanja i neuređen postupak restrukturiranja banaka;
- ✓ Nezadovoljavajući nivo i kvalitet naučne produktivnosti;
- ✓ Neusklađenosti upisnih politika sa zahtjevima tržišta rada;
- ✓ Slaboj povezanosti sistema obrazovanja sa tržištem rada.

Na osnovu identifikovanih ključnih prepreka za rast i konkurentnost definisane su prioritetne reformske mjere, u skladu sa metodologijom Evropske komisije.

4.2. Sažetak reformskih prioriteta

I Upravljanje javnim finansijama:

1. Jačanje upravljanja javnim finansijama (BiH, FBiH, RS)
2. Smanjenje opterećenja rada (FBiH, RS)
3. Reforma zdravstvenog sektora, (FBiH, RS)

II Reforma tržišta energije i transporta:

4. Reforma transportnog tržišta (BiH, FBiH, RS)
5. Povećanje energetske efikasnosti i korištenja obnovljivih izvora energije, (FBIH)

III Sektorski razvoj:

6. Unapređivanje poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede (BiH, FBiH,RS)
7. Uvođenje strožih bonitetnih zahtjeva bankarskog poslovanja i uređenje postupka restrukturiranja banaka (RS)
8. Okoliš - Očuvanje, zaštita i poboljšanje kvaliteta okoliša (FBIH)

IV Poslovno okruženje i smanjenje neformalne ekonomije:

9. Unapređenje poslovnog ambijenta i smanjenje neformalne ekonomije (BiH, FBiH, RS)

V Istraživanje, razvoj i inovacije i digitalna ekonomija:

10. Uspostavljanje efikasnijeg sistema upravljanja naučnoistraživačkim i inovacionim potencijalom u Republici Srpskoj (RS)

VI Reforme u vezi sa trgovinom:

11. Liberalizacija trgovine (BiH)

VII Obrazovanje i vještine:

12. Unapređivanje povezanosti obrazovanja i tržišta rada, (BiH, FBiH,RS)

VIII Zapošljavanje i tržište rada:

13. Povećanje efikasnosti tržišta rada (BiH, FBiH,RS)

IX Socijalna uključenost, smanjenje siromaštva i jednake mogućnosti – Republika Srpska nema mjeru u ovoj oblasti.

14. Poboljšanje zdravlja stanovništva (BiH)

15. Uspostaviti efikasan, finansijski stabilan i održiv sistem PIO FBiH (FBIH)
16. Unapređenje funkcioniranja sistema socijalne zaštite FBiH (FBIH)

4.3. Analiza po oblastima i prioritetima strukturnih reformi

4.3.1. Upravljanje javnim finansijama (UJF/PFM)

Vijeće ministara Bosne i Hercegovine je kao ključne prepreke za rast i konkurentnost u oblasti upravljanja javnim finansijama definisala: neophodna fiskalna konsolidacija, jačanje fiskalne odgovornosti, fiskalno opterećenje rada, veliki broj neporeskih davanja, finansiranje zdravstvenog sektora.

Na svim nivoima vlasti u BiH neophodna je fiskalna konsolidacija, koja bi na duži rok doprinijela dugoročnoj fiskalnoj održivosti. Rezultat sprovođenja fiskalne konsolidacije bi doprinio stabilizaciji javne potrošnje (smanjenje deficita, smanjenje nivoa javnog duga), ali i stvaranju fiskalnog prostora za povećanje kapitalne potrošnje. Deficit konsolidovane BiH, kao udio u BDP-u, je na kraju 2016. iznosio 1,2%, dok je ukupna javna zaduženost BiH iznosila 42,5% BDP-a. Jačanje fiskalne odgovornosti vodi ka većoj fiskalnoj disciplini i boljoj kontroli trošenja javnih sredstava. Entitetske vlasti su prepoznale problem u velikom fiskalnom opterećenju rada, kroz neadekvatnu poresku politiku i veliki broj obaveznih (neporeskih) plaćanja za obveznike, kao prepreku za stvaranje konkurentnijeg poslovnog okruženja. Takođe, oba entiteta su identifikovala i probleme iz zdravstvenog sektora: problem sa finansiranjem, te velika akumulirana dugovanja.

Učešće ukupnih javnih rashoda u BDP-u FBiH (konsolidovani podaci budžeta na svim nivoima vlasti uvećani za fondove) iznosi 38,3%. Trend izdvajanja za plate i naknade zaposlenim u javnom sektoru, kao procenat BDP-a, u posljednjih pet godina je opadajući, ali još uvijek na visokom nivou. U periodu od 2012. – 2016. godine najveća izdvajanja su bila 2012. godine (9,4%), dok su u 2016. godini izdvajanja za plate i naknade na nivou od 8,5% BDP-a.

U FBIH je još uvijek na snazi obračun poreza na dohodak i doprinosa na socijalno osiguranje u čiju osnovicu se ne uključuju naknade iz kolektivnog ugovora. Obzirom da ovakav obračun nije usklađen sa praksom u zemljama OECD-a i EU, pokrenute su procedure izmjene i dopune propisa sa ciljem harmonizacije.

Prema izvještaju Svjetske banke “BiH – Izazovi i preporuke za reforme - Pregled javnih rashoda i institucija“ iz februara 2012. godine, stope socijalnih doprinosa u FBiH su mnogo više u odnosu na druge zemlje. Prema ovom dokumentu, ukupna stopa socijalnih doprinosa u FBiH iznosi 41,5% na bruto plate, što je mnogo više od prosjeka zemalja Organizacije za ekonomsku saradnju i razvoj (OECD) – 29,5% i prosjeka 8 novih članica EU (Poljska, Mađarska, Češka, Slovenija, Slovačka, Estonija, Litvanija i Letonija) – 38,1%. Prema analizama OECD-a iz 2014. godine, poreski klin u FBiH je među najvišim, a produktivnost nije ni blizu zemalja OECD-a sa visokim opterećenjem rada (Belgija, Austrija i sl.).

U ukupnoj javnoj potrošnji BiH, najviše učestvuje oporezivanje rada. Rasterećenjem privrede po ovom osnovu i povećanim oporezivanjem potrošnje i imovine (neutralni efekat), promijenili bismo dosadašnju praksu i na taj način omogućili privrednicima bolje poslovno okruženje. Pošto u ukupnom opterećenju rada najviše učestvuju doprinosi, procjena je da je smanjenje stopa doprinosa za socijalno osiguranje najpogodniji način da se smanji fiskalno opterećenje rada.

Jedan od ključnih ciljeva Vlade Republike Srpske od početka mandata je smanjenje opterećenja rada, na kome radi zajedno sa Međunarodnim monetarnim fondom i svim nivoima vlasti u BiH. Budući da sve projekcije ukazuju na to da je za potrebe sprovođenja strukturnih reformi neophodno obezbijediti korekcije drugih poreskih davanja, da bi se ostvario neutralan

efekat na javne prihode, te da za to nije moguće postići konsenzus u BiH, koji je neophodan, jer su indirektni porezi na nivou BiH, Vlada Republike Srpske će, zajedno sa poslovnom zajednicom, definisati modalitet koji će omogućiti smanjenje opterećenja rada u narednom periodu, kroz reformu poreskog zakonodavstva.

Javne zdravstvene ustanove su suočene sa gomilanjem neizmirenih obaveza proteklih godina. Svjetska banka i Ministarstvo zdravlja i socijalne zaštite su završili analizu neizmirenih obaveza zdravstvenog sektora i u fazi pripreme je „pilot projekat“ uvođenja trezorskog sistema u primarni sektor zdravstvene zaštite. Finansiranje dječje zaštite i refundacije po osnovu bolovanja predstavljalo je značajno finansijsko opterećenje privrednim subjektima u prethodnom periodu. S tim u vezi, Vlada će u saradnji sa poslovnom zajednicom definisati rješenje koje će u naredne tri godine osloboditi značajna sredstva privredi, koja će biti moguće uložiti u investicije i nova radna mjesta.

U oblasti republičke uprave doneseni su zakoni koji uređuju organizaciju i nadležnost republičkih organa uprave, te status i naknade zaposlenih u republičkim organima uprave. Potrebno je unaprijediti pravni okvir za organizaciju i rad državne uprave i zaposlenih u državnoj upravi, kao i izvršiti analizu informacija i preporuka u svrhu unapređivanja stanja u oblasti upravnog odlučivanja. Poseban segment reforme je izrada Registra zaposlenih u ukupnom javnom sektoru, koji je osnova za analizu ukupnih izdataka za plate, te ušteda koje će biti potrebno uraditi u narednom periodu.

U oblasti lokalne samouprave doneseni su sistemski zakoni koji doprinose poboljšanju efikasnosti rada organa jedinice lokalne samouprave. Takođe, donošenjem Strategije razvoja lokalne samouprave u Republici Srpskoj za period 2017–2021. godina utvrđeni su strateški pravci razvoja lokalne samouprave kroz definisanu viziju razvoja i strateške ciljeve. Od definisanih šest strateških ciljeva poseban značaj imaju strateški ciljevi koji se odnose na obezbjeđenje ostvarivanja nadležnosti jedinica lokalne samouprave, stabilnost finansiranja i efikasnost i odgovornost jedinica lokalne samouprave u upravljanju lokalnim razvojem.

U oblasti javnih investicija ostvaren je napredak usvajanjem Uredbe o pravilima za odabir, ocjenu i prioritizaciji javnih investicija Republike Srpske. U 2017. godini novina u Nacrtu programa javnih investicija 2018–2020. je da Republika Srpska prvi put ima Preliminarnu listu prioriternih projekata, usklađenu sa zahtjevima EU i međunarodnih finansijskih institucija. Sa Preliminarne liste prioriternih projekata Vlada će u narednoj fazi sačiniti Jedinstvenu listu prioriternih projekata koja predstavlja uslov za dobijanje grantova Evropske unije. Prvi put ministarstva su rangirala projekte na bazi opštih i posebnih kriterijuma.

Primjedbe poslovne zajednice na rad inspekcija u Republici Srpskoj zahtijevaju da se posebna pažnja u naredne tri godine posveti i ovom pitanju. Postojeće rješenje ima za posljedicu da inspektori sa lokalnog i republičkog nivoa obično rade nekoordinisano, zbog čega dolazi do preklapanja nadležnosti, duplih kontrola, a nerijetko i do različitog tumačenja propisa.

Zbog svega navedenog, ključne prepreke za rast i konkurentnost u oblasti upravljanja javnim finansijama su: Fiskalna opterećenja na rad; Veliki broj neporeskih davanja; Zdravstveni sektor koji akumulira neizmirene obaveze; te Nedovoljna efikasnost javne uprave i lokalne samouprave.

4.3.1.1. Jačanje upravljanja javnim finansijama

Ovo je reforma koju predlažu/sprovode Vijeće ministara BiH, Vlada Federacije BiH i Vlada Republike Srpske.

Posljedice globalne ekonomske krize na javne financije u Bosni i Hercegovini (BIH) su još uvijek vidljive, pa je fiskalna konsolidacija, koja treba dovesti do smanjenja proračunskog deficita i srednjoročno do smanjenja razine javnog duga, jedna od prioriternih oblasti Reformske agende u Bosni i Hercegovini za razdoblje 2015. – 2018., usuglašene od svih razina vlasti u BiH. Strategija reforme upravljanja javnim finansijama u institucijama Bosne i Hercegovine,

konceptuano, predstavlja dio i instrument realizacije Reformske agende, a zajedno sa strategijama drugih razina vlasti okvir za planiranje, koordinaciju i provedbu, kao i praćenje napretka ka učinkovitom korištenju raspoloživih javnih resursa, povećanje transparentnosti i funkcionalnosti upravljanja javnim financijama u skladu sa EU i međunarodnim standardima.

Strategija reforme upravljanja javnim finansijama u institucijama BiH usmjerena je na osiguranje veće funkcionalnosti, transparentnosti, odgovornosti i učinkovitosti u upravljanju javnim sredstvima i na taj način doprinijelo povećanju makroekonomske stabilnosti u BiH. Posmatrano u cjelini ova strategija kao i strategije reforme upravljanja javnim finansijama u entitetima i DB trebaju doprinijeti dugoročnoj fiskalnoj stabilnosti i poboljšanju kvaliteta javnih finansija u Bosni i Hercegovini. To bi se prije svega ogledalo stabiliziranju javne potrošnje i smanjenja deficita i stvaranje fiskalnog prostora za povećanje kapitalne potrošnje.

Pokazatelji (% BDP)	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Ukupni prihodi	37,3	40,4	41,7	42,6	41,2	40,9	42,3
Ukupna potrošnja	39,4	41,7	43,5	43,7	43,1	42,0	42,6
- od čega kapitalna	3,1	2,9	2,7	4,0	3,8	1,5	2,3
Neto zaduživanje/kreditiranje	-2,1	-1,3	-1,9	-1,1	-1,9	-1,1	-0,3
Izdaci po kamatama	0,5	0,6	0,6	0,8	0,7	0,8	1,0
Primarni fiskalni bilans	-1,6	-0,7	-1,3	-0,3	-1,2	-0,3	0,7
Ukupan dug	32,9	32,9	37,5	37,1	40,8	40,6	40,5

Izvor: EFP i ERP

Ovom akcijom djelimično se ispunjava prva preporuka iz prošlogodišnjeg ERP-a a koja glasi: „Prilagoditi javne finansije funkciji rasta; a naročito da stvori fiskalni prostor za javne investicije tako što će obuzdati izdatke za javnu potrošnju i poboljšati ciljanje socijalne potrošnje. Poduzeti korake za smanjenje dospjelih neplaćenih obaveza javnog sektora, uključujući doprinose za socijalno osiguranje“.

Jedna od mjera usaglašena od strane svih nivoa vlasti sadržana je u Akcionom dokumentu IPA II 2017. Opšti cilj ove akcije je da doprinese fiskalnoj konsolidaciji i stabilizaciji. Akcijom je predviđena nadogradnja IT platforme u Upravi za indirektno oporezivanje čime se postiže interoperabilnost i kompatibilnost sa EU poreskim i carinskim sistemima, kao i implementacija nedavno uvedenih procedure u skladu sa sistemima EU. Obezbjedivanje obuke na daljnjem usaglašavanju u oblasti indirektnog oporezivanja rezultiraće jačanjem sistema indirektnog oporezivanja u BiH i stabilnu mobilizaciju prihoda od indirektnih poreza.

Aktivnosti koje podržavaju stabilnu mobilizaciju prihoda od indirektnih poreza, kao najvažnijih prihoda u BiH, predstavljaju jedan element u procesu fiskalne konsolidacije. Drugi element predstavlja adekvatna i efikasna distribucija i trošenje ukupnih javnih prihoda na prioritetne ciljeve i programe kroz proces izrade srednjoročnog budžetskog okvira i godišnjih budžeta. Da bi se to postiglo, ova akcija će podržati poboljšanje procesa planiranja i izvršenja budžeta kroz poboljšanje procesa srednjoročnog planiranja politika na svim nivoima vlasti u BiH i usklađivanje sa procesom programskog budžetiranja. Pomoću ove akcije biće pripremljen pravni osnov za punu implementaciju programskog budžeta. Nadalje, akcija će poboljšati kapacitete državnih službenika za planiranje politika i programsko budžetiranje na svim državnim nivoima u BiH.

Ukupna akcija je procijenjena na EUR 5,1 milion i finansirala bi se iz IPA sredstava od čega se 2,5 miliona EUR odnosi na TA ugovor vezan za programsko budžetiranje i primjenjuje se na sve nivoe vlasti i 2,6 miliona EUR se odnosi na Upravu za indirektno oporezivanje BiH.

Implementacija projekta bi trajala dvije godine uz pretpostavku da počne u prvom kvartalu 2019 i da će se završiti na kraju 2020. godine.

Predložena mjera treba da doprinese fiskalnoj stabilizaciji i poboljšanju kvaliteta javnih finansija kroz stvaranje fiskalnog prostora za kapitalna ulaganja. Strategija reforme upravljanja javnim finansijama u institucijama Bosne i Hercegovine podržana je i dopunjuju je Strategija razvoja sustava internih finansijskih kontrola u institucijama BiH za period 2016-2018 koja je također u pripremi, Strategija razvoja javnih nabava u BiH (2016 – 2020) usvojena 13.10.2016. godine i Strategija za borbu protiv korupcije u BiH 2015-2019, Srednjoročna strategija upravljanja dugom BiH.

Smanjenje fiskalnih potreba javnog sektora

Ovo je mjera koju predlaže/sprovodi Vlada Republike Srpske.

Smanjenje fiskalnih potreba javnog sektora realizovaće se kroz više mjera u više oblasti:

- Izrada Registra zaposlenih u javnom sektoru;
- Osiguranje efikasnosti rada lokalne samouprave;
- Povećanje efikasnosti javnih investicija;
- Reforma inspekcija.

Izrada Registra zaposlenih je mjera koja se realizuje sa Svjetskom bankom, a njen cilj je da se uspostavi baza podataka o svim zaposlenim koji se finansiraju iz budžeta Republike, budžeta jedinica lokalne samouprave, vanbudžetskih fondova i zdravstvenog sektora. Na taj način stvoriće se osnova za analizu svakog pojedinačnog radnog mjesta, te izradu Operativnog plana za smanjenje ukupne potrošnje na plate. U drugoj fazi, Registar će biti proširen i na javna preduzeća čiji je osnivač Republika, kao i na javna preduzeća čiji su osnivači jedinice lokalne samouprave. Na taj način, ukupna potrošnja na plate u javnom sektoru biće mnogo efikasnije kontrolisana.

U oblasti lokalne samouprave, cilj u narednom periodu je uspostaviti koncept višetipske lokalne samouprave, unaprijediti fiskalnu odgovornost i dugoročnu fiskalnu stabilnost jedinica lokalne samouprave, povećati efikasnost prikupljanja vlastitih prihoda jedinica lokalne samouprave, unaprijediti mehanizme za stvaranje povoljnog poslovnog okruženja, te unaprijediti sistem planiranja i realizacije razvojnih dokumenata zasnovan na prioritetima razvoja.

Za unapređivanje transparentnosti u odabiru investicija i utrošku investicionih sredstava izmijenije se postojeći zakonski okvir, uvođenjem obaveze izrade Kapitalnog budžeta Republike Srpske. Postojeći budžet Republike Srpske će se unaprijediti prikazivanjem svih sredstava uključujući donacije i projektne račune na fondovima van Fonda 01. Za realizaciju ove mjere biće izmijenjen Zakon o budžetskom sistemu Republike Srpske, kao i pripadajući podzakonski akti.

Zajedno sa Savezom opština i gradova Republike Srpske izvršiće se reforma u oblasti inspeksijskog nadzora, sa ciljem da se izvrši objedinjavanje inspekcija svih nivoa vlasti u Republici Srpskoj u Inspektorat Republike Srpske.

Realizacijom svih mjera koje su prethodno definisane, kao i onih koje su definisane kroz Reformsku agendu i aranžmane sa međunarodnim finansijskim institucijama, biće potrebno još jedanput izvršiti detaljnu analizu stanja i sagledati probleme koji će i tada postojati. To će biti podloga za izradu Strategije upravljanja javnim finansijama, koja će na neki način imati zadatak da dovrši, odnosno zaokruži ukupnu reformu u oblasti upravljanja javnim finansijama.

Realizacija po godinama je sljedeća:

- 2018: Izraditi Registar zaposlenih koji se finansiraju iz budžeta Republike, budžeta jedinica lokalne samouprave, vanbudžetskih fondova i zdravstvenog sektora (Ministarstvo uprave i lokalne samouprave Republike Srpske, Ministarstvo finansija Republike Srpske, Ministarstvo zdravlja i socijalne zaštite Republike Srpske i Agencija za državnu upravu Republike Srpske); Analiza svakog pojedinačnog radnog mjesta iz Registra (Ministarstvo

uprave i lokalne samouprave Republike Srpske i Ministarstvo finansija Republike Srpske); Usvojiti na Vladi Operativni plan za smanjenje ukupne potrošnje na plate (Ministarstvo finansija Republike Srpske); Usklađivanje broja zaposlenih u organima jedinice lokalne samouprave sa kriterijima utvrđenim Zakonom o lokalnoj samoupravi i jačanje kapaciteta jedinica lokalne samouprave za upravljanje lokalnim razvojem (Ministarstvo uprave i lokalne samouprave Republike Srpske); Realizacija Akcionog plana Strategije razvoja lokalne samouprave u Republici Srpskoj za period 2017–2021. godina (Ministarstvo uprave i lokalne samouprave Republike Srpske); Izmjena Zakona o budžetskom sistemu Republike Srpske (Ministarstvo finansija Republike Srpske); Analiza stanja u oblasti inspekcija na svim nivoima vlasti (Ministarstvo rada i boračko-invalidske zaštite Republike Srpske i Inspektorat Republike Srpske); Izraditi i usvojiti Akcioni plan za reformu inspekcija u Republici Srpskoj u prvoj polovini 2018. godine (Ministarstvo rada i boračko-invalidske zaštite Republike Srpske i Inspektorat Republike Srpske); Reformisati Inspektorat Republike Srpske i objediniti inspekcije sa svih nivoa vlasti u Republici Srpskoj u drugoj polovini 2018. godine (Ministarstvo rada i boračko-invalidske zaštite Republike Srpske i Inspektorat Republike Srpske);

- 2019: Proširiti obuhvat Registra i na javna preduzeća čiji je osnivač Republika kao i na javna preduzeća čiji su osnivači jedinice lokalne samouprave (Ministarstvo uprave i lokalne samouprave Republike Srpske); Analiza svakog pojedinačnog radnog mjesta iz Registra u javnim preduzećima (Ministarstvo uprave i lokalne samouprave Republike Srpske i Ministarstvo finansija Republike Srpske); Usvojiti Operativni plan za smanjenje ukupne potrošnje na plate u javnim preduzećima (Ministarstvo finansija Republike Srpske); Realizacija Akcionog plana Strategije razvoja lokalne samouprave u Republici Srpskoj za period 2017–2021. godina (Ministarstvo uprave i lokalne samouprave Republike Srpske); Donošenje Zakona o državnim službenicima (Ministarstvo uprave i lokalne samouprave Republike Srpske); Donošenje Zakona o platama zaposlenih u republičkim organima uprave (Ministarstvo uprave i lokalne samouprave Republike Srpske i Ministarstvo finansija Republike Srpske); Usvojeni podzakonski akti i pokrenuta procedura izrade kapitalnog budžeta Republike Srpske za 2020. godinu (Ministarstvo finansija Republike Srpske); Izraditi i usvojiti Strategiju upravljanja javnim finansijama Republike Srpske za period 2020–2025. godina (Ministarstvo finansija Republike Srpske).
- 2020: Realizacija Akcionog plana Strategije razvoja lokalne samouprave u Republici Srpskoj za period 2017–2021. godina (Ministarstvo uprave i lokalne samouprave Republike Srpske); Usvojen Kapitalni budžet Republike Srpske za 2020. godinu (Ministarstvo finansija Republike Srpske).

Troškovi realizacije i uticaj na budžet: Tehničku i finansijsku podršku za izradu Registra pruža nam Svjetska banka, tako da Republika Srpska nema troškova realizacije. Usvajanjem Operativnog plana i smanjenjem ukupne potrošnje na plate, ostvariće se uštede u budžetima Republike, jedinica lokalne samouprave, vanbudžetskim fondovima i zdravstvenim ustanovama. Povećanjem efikasnosti javnih investicija finansijski efekti u budžetu Republike Srpske biće vidljivi nakon provedenih mjera unapređivanja transparentnosti u planiranju i utrošku sredstava za javne investicije. Reforma inspekcija bi trebala, konsolidovano posmatrano, imati neutralan efekat na budžet.

Uticaj na rast i konkurentnost: Uštede po osnovu smanjenja ukupne potrošnje na plate, biće usmjerene u kapitalnu potrošnju, čime će biti povećana konkurentnost privrede Republike Srpske. Efikasna i ekonomična javna uprava doprinosi povećanju konkurentnosti, i osnov je za poboljšanje kvaliteta javnih usluga građanima i poslovnoj zajednici. Smanjenje broja kontrola i objedinjavanje u jednu kontrolu, skratice vrijeme provedeno u terenskim kontrolama, smanjiti troškove inspekcija, a ujedno i poslovnoj zajednici smanjiti obaveze prilikom opsluživanja inspektora.

Socijalni ishodi: Smanjenje potrošnje na plate u odnosu na bruto domaći proizvod biće preusmjereno u kapitalne investicije, što će dugoročno imati pozitivan uticaj na zaposlenost i socijalni status svih kategorija društva.

Rizik realizacije mjere: Postoji rizik u otporu jediniva lokalne samouprave za uzimanje nadležnosti inspekcija, a postojaće i otpor rukovodilaca javnih preduzeća za ujednačavanje primanja u javnim preduzećima sa primanjima u javnoj upravi i lokalnoj samoupravi.

Poboljšanje kvaliteta javnih finansija

Ovo je mjera koju predlaže/sprovodi Vlada Federacije BiH

U svrhu održivosti javnog duga, osim adekvatnih izmjena, odnosno donošenja novog Zakona o dugu, zaduživanju i garancijama u Federaciji BiH, potrebno je donijeti odgovarajuće podzakonske akte. Time bi se doprinijelo provedbi planirane ekonomske politike i reforme, kako u pogledu uspostavljanja novih fiskalnih pravila za dug, zaduživanje i garancije, tako i u pogledu obuhvata mjerenja javnog duga koji je usklađen sa statističkom metodologijom Evropske unije. Provođenje ekonomskih politika podrazumijeva postizanje tri osnovna cilja: osiguranje kontinuiranog održavanja javnog duga u okviru kriterija iz Maastricht-a, uvođenje viših standarda kontrole u upravljanju javnim sredstvima, razvijanje jačeg sistema odgovornosti, zakonitosti i transparentnosti u trošenju budžetskih sredstava.

Potrebna je nabavka softvera kojim bi se uspostavila jedinstvena baza podataka i omogućila evidencija dugova svih nivoa vlasti u Federaciji BiH na jednom mjestu, kao i olakšala analiza prikupljenih podataka u cilju upravljanja dugom i izvještavanja.

Usvajanjem Zakona o finansijskom upravljanju i kontroli (FUK) u aprilu 2016. godine zaokružen je zakonski okvir za uspostavu javnih internih finansijskih kontrola/PIFC u Federaciji BiH. U narednom periodu potrebno je donijeti metodološke akte, smjernice i uputstva te po potrebi ažurirati važeće podzakonske akte u cilju uvođenja viših standarda kontrole u upravljanje javnim sredstvima i razvijanje jačeg sistema odgovornosti, veće zakonitosti i pravilnosti u trošenju javnih sredstava.

Također, potrebno je ojačati internu reviziju sa aspekta regulative i kapaciteta. Kapacitete interne revizije u smislu brojnosti potrebno je prvenstveno jačati u Federalnom ministarstvu finansija i u jedinicama interne revizije pri kantonalnim ministarstvima finansija, te korisnicima koji upravljaju velikim iznosima sredstava ili čije je poslovanje izloženo značajnim rizicima. Postojeću regulativu i metodološke akte u oblasti interne revizije potrebno je ažurirati u skladu sa ažuriranim Standardima za profesionalnu praksu interne revizije.

Nadalje, potrebno je ojačati kapacitete FMF-a u smislu brojnosti i stručnosti zaposlenih, prvenstveno u Centralnoj harmonizacijskoj jedinici, Sektoru za budžet i javne rashode i Sektoru za trezor. U cilju upravljanja usmjerenog na ciljeve i rezultate potreban je razvoj upravljanja rizicima u organizacijama javnog sektora i razvoj strateškog planiranja, te njegovo povezivanje s budžetskim ciklusom kroz razvoj programskog planiranja.

U cilju efektivnog provođenja zakonskih obaveza, te ciljeva i mjera predviđenih Strategijom PIFC i ostalim vezanim strateškim dokumentima, potrebno je prioritetno izvršiti kadrovsko popunjavanje sistematizovanih radnih mjesta u CHJ FMF radi jačanja kapaciteta za provođenje normativnih, analitičkih i savjetodavnih aktivnosti.

Ostvarivanje ove reforme se planira provesti kroz set mjera koje se odnose na usvajanje regulative za razvoj finansijskog upravljanja i kontrole (FUK), jačanje kapaciteta za razvoj FUK, jačanje kontrola u cilju osiguranja fiskalne odgovornosti, stvaranje preduslova za razvoj upravljanja usmjerenog na ciljeve i rezultate, unapređenje regulative i metodologije rada interne revizije, jačanje kapaciteta internih revizora, povećanje učinka rada interne revizije, te razvoj koordinacione uloge CHJ.

Aktivnosti po godinama:

a) Aktivnosti planirane u 2018

- Donošenje Zakona o dugu, zaduživanju i garancijama u Federaciji Bosne i Hercegovine.
- Donošenje podzakonskih akata koji proizilaze iz Zakona o dugu, zaduživanju i garancijama u Federaciji BiH
 - Propis kojim se utvrđuje obaveza i uređuje proces izvještavanja o dugu i garancijama
 - Propis koji se odnosi na davanje saglasnosti za zaduživanje i izdavanje garancija kantona, gradova ili općina u Federaciji BiH
 - Propis kojim se utvrđuje obaveza i uređuje postupak evidentiranja duga i garancija i izvještavanje o istom
 - Propis kojim se utvrđuje uspostavljanje, način finansiranja i upravljanja Garancijskim fondom kao i druga pitanja u vezi sa Garancijskim fondom

b) Aktivnosti planirane u 2019

- Nabavka softvera kojim bi se uspostavila jedinstvena baza podataka i omogućila evidenciju dugova svih nivoa vlasti u Federaciji BiH na jednom mjestu

c) Aktivnosti planirane u 2020

Očekivani uticaj na konkurentnost je efikasnija javna uprava vodi konkurentnijem privatnom sektoru, i bolje upravljanje dugom podrazumijeva stabilnost na tržištu kapitala koja doprinosi većoj konkurentnosti privrede.

Navedene aktivnosti provodit će osoblje FMF, tako da će, osim redovnih troškova za plate uposlenih, u cilju jačanja internih procedura i kadrovskih kapaciteta za upravljanje dugom, zahtijevati i dodatna sredstva za obuku osoblja. Pojedine aktivnosti će dovesti do ušteda u budžetu kroz eliminaciju nepravilnosti u trošenju budžetskih sredstava, jedan dio (nabavka software-a) će zahtijevati dodatna sredstva koja su planirana kroz različite projekte tehničke pomoći (IPA fond, drugi donatori), dok će za punjenje i održavanje garancijskog fonda biti potrebno, kako u budžetu Federacije BiH, tako i u budžetima kantona, gradova i općina, planirati i osigurati odgovarajuća sredstva u skladu sa dinamikom koja će biti propisana podzakonskim aktom. Povećan obim poslova, te očekivane nove aktivnosti nakon usvajanja novog Zakona o dugu, zaduživanju i garancijama, kao i obaveze utvrđene Reformskim planom za upravljanje dugom, zahtijevaju veći broj od trenutno zaposlenih u FMF. Potencijalni rizici su političke prirode i činjenici da je 2018. godina izborna, što može usporiti reformske procese.

Stvaranje preduslova za razvoj efektivnog i ciljno orijentisanog sistema javnih finansija

Ovo je reforma koju predlaže/sprovodi Vlada Federacije BiH

Implementacija ove reformske mjere podrazumijeva objavu i punu implementaciju Registra taksi i naknada u Federaciji BiH. Potrebna je izmjena postojećeg sistema raspodjele javnih prihoda u Federaciji BiH kroz donošenje i primjenu novog Zakona o pripadnosti javnih prihoda u Federaciji BiH i podzakonskih propisa.

Završena je i objavljena preliminarne radna verzija Registra taksi i naknada u Federaciji BiH. U svrhu izrade što obuhvatnijeg Registra, svim federalnim institucijama, nižim nivoima vlasti, te predstavnicima poslovne zajednice u Federaciji BiH, upućena je obavijest i definiran rok za dostavu komentara i sugestija na sadržaj ove radne verzije, nakon čega je uslijedilo ažuriranje istog. Provedene aktivnosti rezultirale su interaktivnim Registrom taksi i naknada u Federaciji BiH, struktuiranim prema vrsti naknada i taksi koje se naplaćuju, zakonodavnom okviru, obveznicima plaćanja, načinu uplate i pripadnosti. Vlada Federacije Bosne i Hercegovine je usvojila Informaciju o Registru taksi i naknada i interaktivni Registar taksi i naknada koje se naplaćuju u Federaciji Bosne i Hercegovine od strane pravnih i fizičkih lica, sa Uputstvom za korištenje istog i obrascem za buduće ažuriranje. Slijedi objava usvojenog interaktivnog Registra na web stranici Federalnog ministarstva finansija, koje će vršiti redovito ažuriranje Registra, na osnovu obrasca, koji popunjavaju i dostavljaju predlagači propisa, odnosno obrađivači akata, kojim se uvode, mijenjaju i ukidaju naknade i takse. U narednom periodu razmotriti će se mogućnost pretvaranja Registra u web aplikaciju. Potpuna

implementacija Registra, očekivana u narednim godinama, pružiti će detaljnu sliku neporeznih prihoda u Federaciji BiH, te će poslužiti kao osnov za uspostavu kontrole i nadzora nad neporeznim prihodima u Federaciji BiH. U cilju uspostave pravnog okvira na nivou Federacije BiH, radi kontrole uvođenja i povećanja nameta, u narednom periodu planirano je i sačinjavanje analize pravnih propisa iz ove oblasti. Navedene aktivnosti zasnovane su na smjernicama ekonomske i fiskalne politike Vlade Federacije BiH za srednjoročni period, te obuhvaćene dokumentima Vlade Federacije BiH: „Koncept ekonomskog razvoja 2014-2018“ i „Ekonomske rast i zapošljavanje“, kao i programom rada Vlade za mandatni period 2015-2018. godina.

Zbog kompleksnosti pitanja raspodjele javnih prihoda, posebno raspodjele prihoda po osnovu indirektnih poreza, u proces pripreme novog zakonskog rješenja 2016. godine je uključen Međunarodni monetarni fond (MMF), koji je dao preporuke i sugestije, sa fokusom na potrebu rješavanja pitanja načina otplate vanjskog duga, čime bi se pojačali odgovornost odgovarajućih nivoa vlasti i transparentnost upravljanja otplatom duga. Prateći preporuke MMF-a, kao i inicijative korisnika, u proteklom periodu proveden je tehnički dio (modeliranje prijedloga), urađen je niz detaljnih analiza efekata primjene mogućih budućih rješenja vertikalnog i horizontalnog sistema raspodjele prihoda od indirektnih poreza, te je na osnovu istih pripremljeno više radnih prijedloga novih zakonskih rješenja.

Aktivnosti po godinama:

Aktivnosti planirane u 2018

- Objava i implementacija Registra taksi i naknada u Federaciji BiH
- Analiza ostvarenja, pripadnosti i raspodjele ukupnih javnih prihoda u Federaciji BiH sa posebnim akcentom na preispitivanje fiskalnog kapaciteta svakog pojedinačnog korisnika

Aktivnosti planirane u 2019

- Analiza pravnih propisa u cilju obezbjeđenja optimalnog opterećenja i zaštite integriteta poreznog obveznika
- Izrada prednacrtu novog Zakona o pripadnosti javnih prihoda u Federaciji BiH

Aktivnosti planirane u 2020

- Puna implementacija interaktivnog Registra taksi i naknada u Federaciji BiH
- Donošenje novog Zakona o pripadnosti javnih prihoda u Federaciji BiH

Jedan od ciljeva implementacije interaktivnog Registra taksi i naknada je pružiti punu transparentnost u pregledu svih naknada i taksi na cijeloj teritoriji Federacije BiH, što bi trebalo dovesti do povećanja konkurentnosti između lokalnih zajednica, a u krajnjoj instanci ekonomskog rasta za lokalne zajednice.

Implementacija interaktivnog Registra taksi i naknada u Federaciji BiH vrši se uz podršku Američke agencije za međunarodni razvoj (USAID), u okviru projekta Reforme fiskalnog sektora (FAR), a na osnovu Memoranduma o razumijevanju potpisanog između USAID-a i Vlade Federacije BiH. Aktivnosti se također provode i u u okviru plana redovnih troškova plata uposlenih Ministarstva, te ne iziskuju dodatne troškove za budžet.

Uticaj izmjene postojećeg sistema raspodjele javnih prihoda na konsolidovani fiskalni kapacitet svih korisnika javnih prihoda u Federaciji BiH je neutralan. S druge strane, uticaj pojedinačno na Budžet Federacije BiH, budžete nižih nivoa vlasti i ostalih korisnika će biti poznat nakon sagledavanja svih pripremljenih prijedloga za izmjenu Zakona o pripadnosti javnih prihoda i postizanja konsenzusa o odabranom modelu.

Puna implementacija interaktivnog Registra taksi i naknada poboljšati će poslovno okruženje u Federaciji BiH, te na taj način potaknuti nove investicije, rast i zapošljavanje.

Potencijalni rizik je to što donošenje novog Zakona o pripadnosti javnih prihoda u Federaciji BiH direktno ovisi o postizanju konsenzusa o optimalnom sistemu raspodjele, od strane svih korisnika, a sa posebnim akcentom na rješavanje sistema otplate vanjskog duga.

4.3.1.2. Smanjenje opterećenja rada

Ovo je reforma koju predlažu/sprovode Vlada Federacije BiH i Vlada Republike Srpske.

Unapređivanje poreskog okvira

Ovo je mjera koju predlaže/sprovodi Vlada Republike Srpske.

Unapređivanje poreskog okvira ima nekoliko ciljeva:

- Reforma direktnih poreza radi smanjenja opterećenja rada;
- Analiza i smanjenje neporeskih davanja;
- Reforma poreza na dodatu vrijednost.

Cilj reforme direktnih poreza je da se u narednom trogodišnjem periodu opterećenje porezima i doprinosima na platu smanji na nivo iz 2008. godine. Prije toga, potrebno je promijeniti način obračuna poreza i doprinosa, tako da se sa ugovorene neto plate, pređe na ugovorene plate sa porezom na dohodak, odnosno da se fiksira oporezivi dohodak, u skladu sa najboljim evropskim praksama, a efekat navedenih promjena će biti neutralan. Nakon toga, povećanje prihoda od poreza na dohodak svake godine preusmjeriće se na smanjenje opterećenja rada, jer u ovom momentu nije realno očekivati da se smanjenje opterećenja rada nadomjesti povećanjem poreza na potrošnju. Potencijalno, jedan od dodatnih izvora za smanjenje poreza i doprinosa može biti i uvođenje poreza na dividendu. S tim u vezi, posebna pažnja biće posvećena kontroli fiskalnih računa, prijavljivanju radnika na stvarno radno vrijeme, suzbijanju isplate plate „na crno“, te prijavljivanju najniže plate. Usvajanjem Zakona o poreskom sistemu uspostavljen je Registar poreskih i neporeskih davanja i trenutno Ministarstvo finansija, u saradnji sa USAID-om vrši izradu podzakonskih akata, a u 2018. godini će se pristupiti analizi svakog pojedinačnog davanja, te predlaganju smanjenja ili ukidanja pojedinih davanja. Cilj reforme poreza na dodatu vrijednost jeste da se kroz unapređivanje softverskog sistema u Upravi za indirektno oporezivanje BiH uporede podaci o izdatim fakturama svakog obveznika, sa iznosima i brojem PDV obveznika, kako bi se smanjila siva ekonomija, te vrijeme kontrole koje inspektori sprovode u privrednom subjektu.

Realizacija po godinama je sljedeća:

- 2018: Izrada i usvajanje podzakonskih akata za Zakon o poreskom sistemu (Ministarstvo finansija Republike Srpske); Izmijeniti Zakon o porezu na dohodak i Zakon o doprinosima sa ciljem ugovaranja plate sa porezom na dohodak (nosilac aktivnosti: Ministarstvo finansija Republike Srpske); Analizirati mogućnosti i, ako se postigne dogovor, sa poslovnom zajednicom uvesti porez na dividendu (Ministarstvo finansija Republike Srpske, Privredna komora Republike Srpske i Unija udruženja poslodavaca Republike Srpske); Djelimično smanjenje opterećenja rada (Ministarstvo finansija Republike Srpske); Kontrola prijavljivanja radnika na stvarno radno vrijeme, suzbijanje isplate plate „na crno“, te suzbijanje prijavljivanja najniže plate (Poreska uprava Republike Srpske); Analiza davanja iz Registra poreskih i neporeskih davanja (Ministarstvo finansija Republike Srpske); Smanjenja ili ukidanja pojedinih davanja iz Registra (Ministarstvo finansija Republike Srpske); Izmjena Zakona o PDV-u i unapređivanje softverskog sistema u Upravi za indirektno oporezivanje (Inicijativa Vlade Republike Srpske, Upravni odbor Uprave za indirektno oporezivanje BiH, vlasti na nivou BiH, Uprava za indirektno oporezivanje BiH).
- 2019: Djelimično smanjenje opterećenja rada (Ministarstvo finansija Republike Srpske); Primjena unaprijeđenog softverskog sistema u UIO sa ciljem smanjenja sive ekonomije (Uprava za indirektno oporezivanje BiH).
- 2020: Djelimično smanjenje opterećenja rada (Ministarstvo finansija Republike Srpske).

Troškovi realizacije i uticaj na budžet: Cilj je da uticaj na budžet bude neutralan, odnosno, postepeno smanjenje opterećenja rada i ukidanje neporeskih davanja će biti izvršeno u iznosima koji odgovaraju povećanju prihoda od poreza na dohodak, te kompenzirano mogućim uvođenjem poreza na dividendu i dodatnim prihodima po osnovu pojačane borbe sa sivom ekonomijom.

Uticaj na rast i konkurentnost: Rasterećenje privrednih subjekata po osnovu oporezivanja rada oslobodiće značajna sredstva za nove investicije i nova zapošljavanja, a ujedno i za smanjenje troškova poslovanja, čime će privredni subjekti biti konkurentniji.

Socijalni ishodi: Rasterećenjem privrede očekujemo da dođe i do povećanja plata radnicima, čime bi i njihov socijalni i ekonomski položaj trebalo da bude poboljšán.

Rizik realizacije mjere: Ukoliko se ne postigne konsenzus sa socijalnim partnerima u vezi sa sveobuhvatnom reformom direktnih poreza, postoji rizik da smanjenje opterećenja rada neće biti realizovano u predviđenim rokovima i u iznosima koji će obezbijediti značajnije smanjenje opterećenja privrede. Ukoliko Poreska uprava Republike Srpske ne unaprijedi kontrolne mehanizme, prostor za smanjenje opterećenja rada će biti značajno manji. Ako nadležne institucije BiH ne usvoje potrebne izmjene zakonskih propisa, neće doći do bolje naplate indirektnih poreza i neće se stvoriti pretpostavke za smanjenje poreskog opterećenja rada.

Preraspodjela poreskog opterećenja

Ovo je mjera koju predlaže/sprovodi Vlada Federacije BiH

Prvi korak ka smanjenju poreskog opterećenja rada, FBiH planira poduzeti izjednačavanjem načina oporezivanja rada sa zemljama EU i OECD-a. Proširiće se poreska osnovica sa do sada neoporezivanim naknadama (topli obrok, prevoz, regres i dr.), čime se stiču uslovi za smanjenje stopa doprinosa uz postizanje neutralnog fiskalnog efekta, posebno sa stanovišta fiskalne održivosti vanbudžetskih fondova. Ova reforma će se postići donošenjem novog Zakona o porezu na dohodak i Zakona o doprinosima, te donošenjem Pravilnika o primjeni Zakona o porezu na dohodak, uputstava i drugih podzakonskih akata i Pravilnika o primjeni Zakona o doprinosima, uputstava i drugih podzakonskih akata.

U cilju pojednostavljenja poslovnog okruženja, u narednom periodu potrebno je donijeti jedinstveni zakon o oporezivanju imovine na nivou FBiH. Također je potrebno analizirati proces oporezivanja imovine te pripremiti zakonske i podzakonske akte uz saglasnost nižih nivoa vlasti (kantona). Ova reforma će se postići donošenjem Zakona o posjedovanju i prometu imovine u FBiH te donošenjem Pravilnika o primjeni Zakona o posjedovanju i prometu imovine u FBiH, uputstava i drugih podzakonskih akata.

U cilju sprečavanja nastajanja novog poreznog duga, prije svega treba otkloniti sve uzroke koji su do sada dovodili ili imali uticaja na nastajanje duga, odnosno neplaćanje javnih prihoda, što zahtijeva sveobuhvatnu izmjenu odgovarajućih poreznih propisa: upravljanje poreznim dugom i reorganizacija PUFBiH. Ova reforma će se postići izradom Izvještaja o analizi stanja poreznog duga, izradom Analize rizika stanja poreznog duga te donošenjem zakonskih i podzakonskih akata.

Usvojenom Strategijom upravljanja javnim finansijama FBiH 2017 -2020. godine koja je podjeljena u šest ključnih stubova koji između ostalog obuhvata i mobilizaciju prihoda, u okviru kojeg su predviđene mjere: (1) restrukturiranje poreznog opterećenja što uključuje smanjenje poreskog opterećenja rada i oporezivanje imovine, (2) druga pitanja porezne politike što uključuje proces identifikacije poreznog duga

Aktivnosti po godinama:

a) Aktivnosti planirane u 2018

- Zakon o porezu na dohodak i Zakon o doprinosima (Parlament FBiH);
- Analiza rizika stanja poreznog duga (Federalno ministarstvo finansija).

b) Aktivnosti planirane u 2019

- Objavljen Pravilnik o primjeni zakona o porezu na dohodak i Pravilnik o primjeni zakona o doprinosima (Federalno ministarstvo finansija);
- Izvještaj o analizi procesa oporezivanja imovine u FBiH (kantonalna ministarstva finansija, Federalno ministarstvo finansija);

- Izvještaj o analizi rizika stanja poreznog duga (Federalno ministarstvo finansija i Vlada FBiH);
- Priprema pravnog okvira za oporezivanje imovine FBiH (Federalno ministarstvo finansija).

c) **Aktivnosti planirane u 2020**

- Priprema pravnog okvira za rješavanje neizmirenih poreznih obaveza (FBiH (Federalno ministarstvo finansija);
- Usvajanje Zakona o posjedovanju i prometu imovine u FBiH (Parlament FBiH).

Očekivani uticaj na konkurentnost: Rasterećenjem privrede kroz jedinstveni pristup na teritoriji FBiH, te smanjenjem administrativnih prepreka, povećaće se konkurentnost domaćih privrednih subjekata, što će dovesti do većeg investiranja i privrednog rasta. Rasterećenjem privrede starog poreznog duga, očekuje se pozitivan uticaj na konkurentnost i razvoj zbog više sredstava na raspolaganju za investicije i druga poslovna ulaganja.

Procjena troškova i informacija o budžetskom utjecaju aktivnosti: Aktivnosti u okviru ove reformske mjere će uključivati samo redovne troškove rada uposlenih koji su na teret Budžeta FBiH.

Očekivani uticaj na zapošljavanje i rodno pitanje: Očekuje se povećanje zapošljavanja, obzirom da će poslodavac biti destimuliran da angažuje lica po osnovu ugovora o djelu i drugih sličnih ugovora (novim Zakonom se propisuju iste stope doprinosa za penzijsko i invalidsko osiguranje i zdravstveno osiguranje po navedenim ugovorima kao i za radni odnos). Smanjenjem cijene rada, povećaće se tražnja za radnom snagom što će, takođe dovesti do rasta zaposlenosti.

4.3.1.3. Reforma zdravstvenog sektora

Ovo je reforma koju predlažu/sprovode Vlada Federacije BiH i Vlada Republike Srpske.

Reforma zdravstvenog sektora, sa reformama finansiranja dječje zaštite i refundacije bolovanja

Ovo je mjera koju predlaže/sprovodi Vlada Republike Srpske.

Reforma zdravstvenog sektora, sa reformama finansiranja dječje zaštite i refundacije bolovanja ima nekoliko ciljeva, i to: analiza dugovanja zdravstvenog sektora; preduzimanje mjera na prevenciji stvaranja novih obaveza u javnom zdravstvenom sektoru; iznalaženje mogućnosti za izmirenje zaostalih neizmirenih obaveza javnih zdravstvenih ustanova; uvođenje svih javnih zdravstvenih ustanova (osim apoteka) i Fonda zdravstvenog osiguranja Republike Srpske na trezorski način poslovanja; iznalaženje mogućnosti za nove modele i izvore finansiranja; normiranje mreže zdravstvenih ustanova; te reforma finansiranja dječje zaštite i refundacije bolovanja.

Reforma zdravstva obuhvata nastavak početih aktivnosti na kojima se, zajedno sa Svjetskom bankom, radi od septembra 2015. godine. Činjenica je da realizacija pojedinih mjera nije realizovana željenom dinamikom, ali s obzirom na to da je riječ o veoma osjetljivom sektoru, bilo je potrebno više vremena od prvobitno predviđenog, da bi se uradile kvalitetne analize i ispitale mogućnosti reforme.

Kod reforme finansiranja dječje zaštite cilj je da se u narednom trogodišnjem periodu izvrši izmjena finansiranja dječje zaštite na način da se u 2018. godini umanju osnovica za obračun poreza i doprinosa kod porodijskog bolovanja za 20%, od 1. januara 2019. godine osnovica bi iznosila 50%, a od 1. januara 2020. godine bilo bi izvršeno potpuno rasterećenje poslodavaca, te bi se refundacije porodijskog bolovanja vršile u bruto iznosu. Kod izmirenja duga po osnovu refundacije bolovanja, izvršiće se analiza i napraviti presjek stanja sa 31. decembrom 2017. godine, nakon čega će biti omogućena redovna isplata, a utvrđeni dug prije datuma presjeka biće izmiren kroz emisiju trogodišnjih obveznica, sa polugodišnjim anuitetima, koje će poslodavci moći da prodaju na sekundarnom tržištu.

Realizacija gorespomenutih ciljeva će se ostvariti realizacijom niza mjera, po godinama na sljedeći način:

- 2017: Izmijeniti Zakon o doprinosima sa ciljem da se umanju osnovica za obračun poreza i doprinosa kod porodijskog bolovanja za 20% od 1. januara 2018. godine (Ministarstvo finansija Republike Srpske); Izvršice se analiza i napraviti presjek stanja sa 31. decembrom 2017. godine kod izmirenja duga po osnovu refundacije bolovanja;
- 2018: Kontinuirano pratiti i analizirati obaveze javnih zdravstvenih ustanova (nosioci aktivnosti su javne zdravstvene ustanove i Ministarstvo zdravlja i socijalne zaštite Republike Srpske); Mjere za zaustavljanje rasta neizmirenih obaveza u zdravstvenim ustanovama na republičkom i lokalnom nivou koje je usvojila Vlada (javne zdravstvene ustanove, Ministarstvo zdravlja i socijalne zaštite Republike Srpske); Uvedeni u trezorski sistem poslovanja republičke zdravstvene ustanove i domovi zdravlja u opštinama koje su dio pilot projekta (Radna grupa za zdravstveni sistem i Ministarstvo zdravlja i socijalne zaštite Republike Srpske); U sklopu pilot projekta sprovesti analizu funkcionisanja zdravstvenih ustanova na trezorskom načinu poslovanja (Radna grupa za zdravstveni sistem i Ministarstvo zdravlja i socijalne zaštite Republike Srpske); Usvojiti Prijedlog zakona o dječjoj zaštiti (Ministarstvo zdravlja i socijalne zaštite Republike Srpske); Usvojiti Prijedlog Zakona o zdravstvenoj zaštiti (Ministarstvo zdravlja i socijalne zaštite Republike Srpske); Izmijeniti Zakon o doprinosima sa ciljem da se umanju osnovica za obračun poreza i doprinosa kod porodijskog bolovanja na 50% od 1. januara 2019. godine (Ministarstvo finansija Republike Srpske); Izraditi Akcioni plan za reformu zdravstvenog sektora (Ministarstvo zdravlja i socijalne zaštite Republike Srpske); Priprema i usvajanje novog Zakona o zdravstvenom osiguranju (Ministarstvo zdravlja i socijalne zaštite Republike Srpske).
- 2019: Izmijeniti Zakon o doprinosima sa ciljem da se izvrši potpuno rasterećenje poslodavaca od 1. januara 2020. godine (Ministarstvo finansija Republike Srpske); U skladu sa analizom pilot projekta funkcionisanja zdravstvenih ustanova na trezorskom načinu poslovanja, nastaviti uvođenje zdravstvenih ustanova primarnog, sekundarnog i tercijarnog nivoa, te Fonda zdravstvenog osiguranja u trezorski način poslovanja (Radna grupa za zdravstveni sistem i Ministarstvo zdravlja i socijalne zaštite Republike Srpske); Iznaći nove modele finansiranja zdravstvenog sistema (Ministarstvo zdravlja i socijalne zaštite Republike Srpske i Ministarstvo finansija Republike Srpske); Definirati mrežu zdravstvenih ustanova (Ministarstvo zdravlja i socijalne zaštite Republike Srpske); Izmirenja dijela duga po osnovu refundacije bolovanja (Ministarstvo finansija Republike Srpske);
- 2020: Pripremiti i usvojiti zakonska rješenja i druge potrebne akte kojima će biti definisani novi modeli finansiranja zdravstvenog sektora, te nova mreža zdravstvenih ustanova (Ministarstvo zdravlja i socijalne zaštite Republike Srpske); Izmirenja dijela duga po osnovu refundacije bolovanja (Ministarstvo finansija Republike Srpske); Realizacija novih rješenja oko finansiranja zdravstvenog sektora, te mreže zdravstvenih ustanova (Ministarstvo zdravlja i socijalne zaštite Republike Srpske).

Troškovi realizacije i uticaj na budžet: Uvođenjem trezorskog sistema poslovanja u zdravstveni sektor očekuje se značajno smanjenje troškova i smanjenje stvaranja obaveza, te zaustavljanje rasta broja zaposlenih u javnim zdravstvenim ustanovama, čime bi se postigao značajan fiskalni efekat.

Uticaj na rast i konkurentnost: Boljom kontrolom i većom fiskalnom odgovornošću ostvariće se uštede u zdravstvenom sistemu, a ostvareni finansijski efekat će se usmjeriti u povećanje kvaliteta zdravstvenih usluga, što je najznačajnija konkurentna prednost ove reformske mjere.

Socijalni ishodi: Realizacija mjere je počela u septembru 2015. godine, s obzirom na to da je riječ o veoma kompleksnoj oblasti, koja je ujedno i socijalno osjetljiva, a u ovom trenutku i sa veoma izraženim finansijskim obimom neizmirenih obaveza, što zahtijeva veoma stručnu, detaljnu i pažljivu analizu stanja i veoma sinhronizovane reformske korake, u čemu imamo punu

podršku i tehničke pomoći Svjetske banke, kako se ne bi ugrozio socijalni položaj korisnika zdravstvene zaštite.

Rizik realizacije mjere: Osnovni uslov za reformu zdravstvenog sektora jeste donošenje mjera kojima će se onemogućiti dalje kumuliranje neizmirenih obaveza, a nakon toga iznalaženje izvora i modaliteta za izmirenje prethodno kumuliranih neizmirenih obaveza. Otpor zdravstvenih ustanova uvođenju trezorskog sistema poslovanja predstavlja prepreku za unapređivanje fiskalne discipline. Kašnjenje u realizaciji ovih mjera, samo će povećavati kumulirane neizmirene obaveze zdravstvenog sektora.

Finansijska konsolidacija zdravstvenih ustanova

Ovo je mjera koju predlaže/sprovodi Vlada Federacije BiH

Reforme u sektoru zdravstva primarno se moraju vezati za reforme financiranja zdravstva, koje su ključne za finansijsku održivost sektora zdravstva kao cjeline. Stoga je od posebne važnosti rješavanje velikih dugovanja javnih zdravstvenih ustanova kroz donošenje Zakona o finansijskoj konsolidaciji javnih zdravstvenih ustanova u Federaciji Bosne i Hercegovine, a što je sukladno Reformskoj agendi Bosne i Hercegovine za razdoblje 2015.-2018. godina, kao i Programu za mandatni period Vlade FBiH. Federalno ministarstvo zdravstva u saradnji sa ovlaštenim resornim federalnim ministarstvima, započelo je ove aktivnosti 2016.godine, i one traju i kroz 2017.godinu. Imenovano je interdisciplinarno i intersektorsko stručno povjerenstvo u čiji rad je kooptiran i predstavnik Svjetske banke. Zadatak Stručnog povjerenstva je proširen tako da treba ponuditi i Prijedlog projekta prestrukturiranja sektora zdravstva u Federaciji BiH. Zbog obima obaveza, posebno u dijelu prikupljanja relevantnih podataka od zdravstvenih ustanova, izrade odgovarajućih analiza, aktivnosti nisu okončane, a što je preduvjet definiranju prijedloga zakonskih rješenja. Aktivnosti na izradi navedenog zakona bi se nastavile tijekom 2018. godine.

Aktivnosti po godinama:

a) Aktivnosti planirane u 2018.

- Priprema prijedloga Zakona o finansijskoj konsolidaciji javnih zdravstvenih ustanova

b) Aktivnosti planirane u 2019.

c) Aktivnosti planirane u 2020.

Očekivani uticaj na konkurentnost: Bolja zdravstvena usluga treba da donese poboljšanje i poslovanju privrede i samim tim i veću konkurentnost

Procjena troškova i informacija o budžetskom utjecaju aktivnosti: Veća odgovornost zdravstvenih ustanova će voditi pozitivnom uticaju na budžete.

Očekivani uticaj na zapošljavanje i rodno pitanje: Pri implementaciji mjere potrebno je voditi računa o riziku ugrožavanja socijalnog položaja korisnika socijalne zaštite u prvoj fazi, a nakon konsolidacije finansiranja zdravstva očekujemo i kvalitetniju i bolje organizovanu uslugu.

4.3.2. Tržište energije, transporta i telekomunikacija

Bosna i Hercegovina je kao potpisnica Ugovora o Energetskoj zajednici preuzela obavezu da vrši liberalizaciju energetskog tržišta i usvoji set zakonskih propisa o gasu, nafti i električnoj energiji koji će omogućiti stvaranje konkurentnog, integrisanog energetskog tržišta i veća ulaganja kako bi se obezbijedilo sigurno i održivo snabdijevanje energijom. Kao problem u oblasti energetike je prepoznata nedovoljna energetska efikasnost i korišćenje obnovljivih izvora energije. S tim u vezi je potrebno raditi na projektima unaprijeđenja energetske efikasnosti u javnim objektima.

U oblasti saobraćaja, u BiH se realizuju veoma značajni investicioni projekti u cestovni saobraćaj, obnova i rekonstrukcija željeznica, te povećanje kapaciteta i kvaliteta usluga aerodroma. Prepreke za reformu transportnog tržišta u Bosni i Hercegovini su: nedovoljno razvijena transportna infrastruktura; nepostojanje pretpostavki za značajnije učešće

multimodalnog transporta; nedovoljno ulaganje u željezničku infrastrukturu (i ovaj vid prevoza) i nizak nivo sigurnosti u cestovnom saobraćaju. S tim u vezi potrebno je stvoriti održiv sistem finansiranja željezničke infrastrukture (izvršiti restrukturiranje željeznica na najprihvatljiviji način), sistemski pristupiti povećanju prevoza robe željeznicom, redefinisati izvorne prihode i stvoriti bolje pretpostavke za izgradnju cestovne infrastrukture, nastaviti izgradnju autoceste na koridoru Vc i izmeniti regulative koje se tiču cestovnog prometa. U vazduhoplovnom saobraćaju potrebno je uspostaviti bazu podataka i stanju vazduhoplovne infrastrukture u FBiH u cilju utvrđivanja stanja i potreba razvoja.

Ukupna proizvodnja električne energije u FBiH u 2016. godini iznosila je 8.983,10 GWh, što je za 1,5% više u odnosu na 2015. godinu. Ostvarena proizvodnja u termoelektranama iznosila je 5.792,01 GWh, što je za 7,0% više nego prethodne godine i čini 64,5% ukupne proizvodnje. Za isti period u hidroelektranama je proizvedeno 2.935,27 GWh električne energije, što je za 9,9% manje u odnosu na 2015. godinu, i čini 32,7% ukupne ostvarene proizvodnje. Smanjenje proizvodnje u hidrocentralama posljedica je nepovoljnih hidroloških uslova u kojoj su ostvareni dotoci nešto niži od višegodišnjih prosjeka.

Ukupna proizvodnja električne energije iz OIEiEK⁸⁴ u 2016. godini iznosila je 3.091,17 GWh, što čini 34,4% ukupne proizvodnje električne energije u FBiH. Proizvodnja električne energije iz obnovljivih izvora je vršena uglavnom u hidroelektranama, dok je proizvodnja u solarnim i vjetroelektranama iznosila svega 11,7 GWh, što je zanemarivo u odnosu na ukupnu proizvodnju iz obnovljivih izvora energije. U odnosu na prethodnu godinu, proizvodnja iz solarnih i vjetroelektrana u 2016. godini se povećala za više od dva puta.

Ukupna ostvarena godišnja potrošnja električne energije u 2016. godini iznosila je 7.925,71 GWh, što je za 2,7% manje u odnosu na 2015. godinu. U 2017. godini usvojen je Zakon o energetskej efikasnosti u Federaciji BiH čijom implementacijom se nastoji ostvariti ciljevi održivog eneretskog razvoja kroz smanjenje negativnih uticaja na okoliš, povećanje sigurnosti snabdijevanja energijom, zadovoljavanje potreba za energijom krajnjih potrošača i ispunjenje međunarodnih obaveza koje je preuzela Bosna i Hercegovina u pogledu smanjenja emisija gasova staklene bašte primjenom mjera energijske efikasnosti u krajnjoj potrošnji. Ovim zakonom je definisano uspostavljanje Agencije za energetske efikasnost nadležno za sprovođenje odredbi ovog Zakona. U narednom periodu očekuje se donošenje podzakonskih propisa iz Zakona o energetskej efikasnosti u Federaciji BiH.

Kada je u pitanju energetski sektor, još uvijek nije donesen Zakon o energiji BiH, kao krovni energetski zakon. Takođe, još uvijek nije donesen Zakon o gasu kojim bi se uredila i ova oblast, i niz drugih podzakonskih akata koji proističu iz ovih zakona.

Na predloženi nacrt Zakona o regulatoru električne energije i prirodnog gasa, prenosu i tržištu električne energije u Bosni i Hercegovini od strane Federalnog ministarstva energije, rudarstva i industrije dostavljene su primjedbe i komentari, očekuju se dalje aktivnosti na donošenju istog od strane Ministarstva vanjske trgovine i ekonomskih odnosa Bosne i Hercegovine.

Gustoća ukupne cestovne mreže u FBiH u 2016. godini nije se značajnije promijenila u odnosu na prethodnu godinu, i iznosi oko 18 km/100 km² i značajno je ispod EU prosjeka. Došlo je do povećanja dužine magistralnih cesta za 91 km, dijelom izgradnjom novih kilometara magistralnih cesta, dijelom zbog promjene kategorizacije cesta u Federaciji BiH budući da se i dužina regionalnih cesta smanjila za 65 km. Step en motorizacije⁸⁵ u 2016. godini se povećao za 21 i iznosi 242, ali je i dalje za oko dva puta manji u odnosu na prosjek EU. Broj registriranih putničkih vozila u FBiH u 2016. godini iznosi 534.936, što je za 3,6% više u odnosu na prethodnu godinu.

⁸⁴ Proizvodnja ostvarena u hidroelektranama (JP EP BiH i JP EP HZHB, te male hidroelektrane nezavisnih kvalifikovanih proizvođača), solarnim i vjetroelektranama – proizvodnja iz obnovljivih izvora energije.

⁸⁵ Broj putničkih vozila na 1000 stanovnika

Transport robe cestovnim prijevozom je i dalje dominantan, sa udjelom u ukupnom prevozu roba u 2016. godini od 75%, a ostvareni prevoz je niži u odnosu na prethodnu godinu za 1,9%. Transport robe željezničkim prijevozom u 2016. godini se smanjio za 67 mil. tonskih kilometara⁸⁶, odnosno za 8% u odnosu na prethodnu godinu i iznosi 768 mil. tonskih km. Cestovni prijevoz putnika u 2016. godini je viši za 2,6% u odnosu na prethodnu godinu, dok je prijevoz putnika željeznicom manji čak za 42,9%, čime je nastavljen trend smanjenja prevoza putnika željezničkim transportom.

Ključna prepreka u procesu upravljanja željezničkim sektorom u FBiH je nedovoljno finansiranje održavanja željezničke infrastrukture koju je po Zakonu o finansiranju željezničke infrastrukture i sufinansiranju putničkog i kombinovanog saobraćaja („Službene novine Federacije BiH“ broj 57/03) Federacija BiH dužna finansirati iz Budžeta FBiH. Federacija u potpunosti ne finansira troškove održavanja željezničke infrastrukture i ne sufinansira javni putnički prevoz u onoj mjeri kako je to praksa Evropskih zemalja. Te obaveze provodi sa svega 20%, tako da se iz tog osnova ostvaruje gubitak od cca 40 miliona KM godišnje. Gubitak koji nastane prvenstveno zbog neizvršavanja obaveze finansiranja željezničke infrastrukture pokriva se na teret kapitala, tako da je u zadnjih deset godina kapital smanjen cca 480 miliona KM odnosno 479.300.728 KM.

Prema Prometnoj strategiji FBiH, koja je usvojena od strane Vlade Federacije BiH i oba doma Parlamenta Federacije BiH u 2016. godini, definisane su smjernice budućeg razvoja prometnog sektora u BiH, podjela odgovornosti, te investiciona politika koja bi trebala poslužiti kao osnova za ubrzaniji razvoj transportnog sektora, te je utvrđen i akcijski plan za razvoj u resoru autocesta, cesta i željeznica.

Započeta je rekonstrukcija terminalnih zgrada na Međunarodnim aerodromima Sarajevo i Tuzla kao i proširenje i rekonstrukcija platforme za prihvrat i otpremu zrakoplova na Međunarodnoj Zračnoj Luci Mostar.

Aerodromi u Federaciji bilježe stalan porast broja putnika, i u 2016. godini je na tri Međunarodna aerodroma zabilježeno oko 1.200.000 putnika, a prema svim pokazateljima u 2017. godini se očekuje će se dostići broj od 1.500.000 putnika a predložena reforma će omogućiti da aerodromska infrastruktura prati daljnje povećanje broja putnika i roba.

U zrakoplovstvu je zakonodavna reforma završena 2009 godine donošenjem dvaju Zakona, Zakona o zrakoplovstvu BiH i Zakon o Agenciji za pružanje usluga u zračnoj plovidbi BiH te su standardi u zrakoplovstvu usuglašeni s standardima ICAO-a i EUROCONTROL-a.

Trenutno ne postoji baza podataka o stanju zrakoplovne infrastrukture u FBiH sa ciljem utvrđivanja stanja i potreba razvoja, s obzirom na stalno povećanje broja prevezenih putnika i povećanje cargo prometa.

U 2016. godini nastavljene su aktivnosti na implementaciji projekta izgradnje telekomunikacionog sistema za podršku Fe Uprava. Kao osnovne aktivnosti u cilju realizacije projekta u 2015. godini navedeni su slijedeći podprojekti: izrada softverskog sistema One Stop e-Gov Portal (jedinствена web bazirana tačka za organe Javne uprave FBiH), automatizacija registracije preduzeća bazirana na jednoj web baziranoj pristupnoj tački, elektronske prijave poreza za pravna i fizička lica bazirane na jednoj web pristupnoj tački, e-Grunt baziran na jednoj web pristupnoj tački, te operativna interoperabilnost jedinica javne uprave na nivou budžeta FBiH. Ove aktivnosti će se nastaviti i u budućnosti.

U oblasti energije, u 2017. godini, u okviru saradnje Ministarstva za prostorno uređenje, građevinarstvo i ekologiju Republike Srpske i Njemačkog društva za međunarodnu saradnju (GIZ) kroz projekat „Podsticanje energetske efikasnosti u BiH“, počele su aktivnosti na izradi „Operativnog plana implementacije pravnog okvira za energetska efikasnost u zgradarstvu u Republici Srpskoj za period 2017–2019. godine“.

⁸⁶ Tonski kilometar predstavlja prevoz jedne tone robe na udaljenosti od jednog kilometra.

U Republici Srpskoj, najaktuelnija je izgradnja hidroelektrana, a dominantan je veliki broj koncesija (oko 230) za izgradnju malih i mikro hidroelektrana (MHE). Uloga i značaj MHE trebali bi jasno da se valorizuju i u konceptima vodosnabdijevanja, navodnjavanja, razvoja poljoprivrede, ribogojstva, rekreacije i turizma, što nije slučaj u do sada izgrađenim MHE. Da bi se pristupilo planiranju pojedinih MHE potrebno je definisati osnovni pristup kroz hidrološke osobine vodnih tijela, odnosno hidrološke osnove određenog vodnog sliva. Obnovljivi izvori energije u Republici Srpskoj, u dugoročnijoj strategiji, trebali bi da se baziraju na upotrebi energije hidropotencijala (MHE), geotermalne energije i upravljanju procesom cirkulacije biomase. Kod uticaja MHE, u okviru projektovanog održivog razvoja određenog geografskog prostora, bitni su koncepti rješavanja pitanja smanjivanja iseljavanja stanovništva posebno na nerazvijenim područjima iz, uglavnom, nerazvijenih područja, kao i zaštita visokokvalitetnih voda, korišćenje tih voda i zaštita od štetnog dejstva voda.

Unapređivanje energetske efikasnosti u javnim objektima je nastavljeno kroz realizaciju projekta Svjetske banke „Energetska efikasnost u BiH“, koji se finansira iz sredstava kredita Svjetske banke. Otvoreni su pregovori sa Svjetskom bankom i drugim partnerima o novim sredstvima koja bi se investirala u ove svrhe u narednom periodu.

Strategijom transporta Republike Srpske 2016–2030. („Službeni glasnik Republike Srpske“, broj 20/17) utvrđeni su opšti i posebni ciljevi kao i akcioni planovi za kratkoročne, srednjoročne i dugoročne aktivnosti za razvoj svih vidova saobraćaja u Republici Srpskoj.

U oblasti saobraćaja, Republika Srpska realizuje veoma značajne investicione projekte, od kojih se posebno izdvaja izgradnja autoputa Banjaluka – Doboj, izgradnja mosta preko rijeke Save kod Gradiške, završetak projekta obnova željeznica BiH II, koji je finansiran od EBRD i EIB, te povećanje kapaciteta i kvaliteta usluga Aerodroma Republike Srpske. Na auto-putu „9. januar“, završena je dionica od Prnjavora do Doboja i dio od Mahovljanske petlje do Drugovića, dok se u 2018. godini planira završetak kompletne dionice od Prnjavora do Banje Luke. U 2018. godini planira se i početak izgradnje mosta preko rijeke Save kod Gradiške.“

S ciljem postizanja operativne efikasnosti i finansijske održivosti, te približavanja poslovanja Željeznica Republike Srpske zahtjevima direktiva Evropske unije, u januaru 2017. godine Vlada Republike Srpske je podržala projekat restrukturiranja ovog strateškog privrednog društva, a podršku za njegovu realizaciju pruža Svjetska banka. Kroz analizu stanja u Željeznicama Republike Srpske koju je uradila Svjetska banka tokom 2016. godine, utvrđeno je da Željeznice Republike Srpske imaju 1.000 zaposlenih viška i da bi se optimalna produktivnost postigla smanjenjem broja zaposlenih. Da bi se Željeznice dovele u stanje finansijske održivosti i operativne efikasnosti potrebno je uraditi sledeće: iz kredita Svjetske banke potrebno je izmiriti nagomilane obaveze po osnovu neisplaćenih naknada toplog obroka, prevoza i regresa prema svim zaposlenima; iz istih kreditnih sredstava potrebno je izmiriti obaveze prema Poreskoj upravi za poreze i doprinose; potrebno je izvršiti koverziju potraživanja, koja Republika Srpska ima od Željeznica Republike Srpske po osnovu servisiranja ino duga u njihovo ime, u kapital, čime bi se izvršilo saniranje tih obaveza; potrebno je smanjiti broj zaposlenih za 1.000 (500 do kraja 2017. i još 500 do okončanja projekta 2021.) kako bi se postigao optimalan stepen produktivnosti radne snage, a rashodi bruto zarada znatno smanjili što bi imalo pozitivan uticaj na finansijski rezultat; potrebno je izvršiti računovodstveno razdvajanje infrastrukture i operacija na dvije odvojene organizacione jedinice radi usklađivanja sa EU direktivama; potrebno je da Republika Srpska, nakon izvršene konverzije potraživanja u kapital postane 100% vlasnik Željeznica Republike Srpske, kako bi se mogla zaduživati za potrebe obnove i modernizacije željezničke infrastrukture.

Prema tome, ključne prepreke za rast i konkurentnost u oblasti reforme tržišta energije i transporta su: Nedovoljno razvijena transportna infrastruktura, te Fiskalna neodrživost Javnog preduzeća Željeznice Republike Srpske a.d. Doboj.

4.3.2.1. Reforma transportnog tržišta

Ovo je reforma koju predlaže/sprovodi Vijeće ministara BiH, Vlada Federacije BiH i Vlada Republike Srpske.

Reforma tržišta transporta je sveobuhvatna mjera koju bi trebalo implementirati kroz sinergiju svih institucija (na različitim nivoima vlasti) u čijoj nadležnosti je obavljanje transporta.

Ključne prepreke koje utječu na nedovoljnu reformu transportnog tržišta u Bosni i Hercegovini ogledaju se kroz slijedeće elemente:

- nedovoljno razvijena transportna infrastruktura;
- nepostojanje pretpostavki za značajnije učešće multimodalnog transporta;
- neprepoznavanje potrebe ulaganja u željezničku infrastrukturu i ovaj vid prevoza, kao osnovu razvoja održivijeg i masovnog transporta ;
- nizak nivo sigurnosti u cestovnom saobraćaju

U nastavku će biti detaljnije pojašnjeni, gore pobrojani elementi:

Ceste: Ukupna dužina cestovne mreže u BiH je 24.796 km. Cijela mreža se može podijeliti prema sljedećoj kategorizaciji:

- 3.970 km - Glavne/državne ceste (16,0%); od čega je 128,7 km klasificirano kao autoceste (120 km autoceste i 28,7 km ceste rezervirane za motorni promet)
- 4.611 km - Sekundarne/regionalne ceste (18,6%)
- 14.200 km - ostale/lokalne ceste (57,3%)

Željeznice: Ukupna dužina pruga u Bosni i Hercegovini iznosi 1.030,389 km. Od toga, na jednokolosiječne pruge procentualno otpada 91,48%, dok je procenat dvokolosiječnih pruga 8,52%. Željeznička mreža je prema administrativnoj podjeli Bosne i Hercegovine, procentualno raspoređena na 57% u FBiH, 40,4% u RS-u i 2,6% u Brčko distriktu.

Cijela željeznička mreža zasniva se na standardnoj širini kolosijeka (1.435 mm). Više od 85% mreže je svrstano kao D4 u smislu UIC kategorija opterećenja, omogućavajući maksimalna opterećenja od 22,5 tona po osovini ili 8,0 tona po dužnom metru pruge.

Oko 76% mreže je elektrificirano monofaznim sistemom 25 kV, 50 Hz.

Glavna operativna i organizaciona ograničenja su:

- Maksimalna dužina voza: 550 m;
- Maksimalna brzina: 100 km/h;
- Promjena lokomotiva za pristup neelektrificiranim sekcijama;
- Nedostatak komunikacionih uređaja.

Unutrašnji plovni putevi: Uzimajući u obzir morfološke i hidrološke karakteristike vodotoka u BiH, kao i mogućnosti i potrebe za razvoj riječnog prometa, potrebno je odvojeno posmatrati rijeku Savu kao dio međunarodnog plovnog puta rijekom Savom, a odvojeno ostale rijeke – pritoke Save: rijeke Unu sa Sanom, Vrbas, Bosnu i Drinu. I Drina i Una su plovne rijeke u dužini od oko 15 km od njihovog ušća u rijeku Savu.

Zračni promet (aerodromi): U Bosni i Hercegovini postoje 4 glavna aerodroma: Sarajevo, Mostar, Banja Luka i Tuzla. Za Međunarodni aerodrom Sarajevo planirane investicije (proširivanje postojećeg terminala i prilaza aerodromu) se procjenjuju na 40 miliona eura. Za Međunarodni aerodrom Mostar planirane investicije obuhvataju: proširenje taksi stajališta, pristupno svjetlo za trake za polijetanje/slijetanje, asfaltiranje Platforme II, dodatna 4 mjesta za kod C, “usmjeravanje aviona sa putničkog terminal na pistu” itd. Za Međunarodni aerodrom Tuzla planirane investicije obuhvataju: razvoj aerodroma za teretni aviopromet. Za Međunarodni aerodrom Banja Luka srednjoročni planovi Aerodroma Republike Srpske su investiranje u infrastrukturu, proširenje piste, izgradnja novog dijela putničkog terminala, poboljšanje sigurnosti nadzora, postavljanje nove ograde oko kompleksa aerodroma, poboljšanje osvjetljenja (ugradnja LED sijalica) i poboljšanje opreme na aerodromu.

Regulatorni okvir

- **Željeznički transport**

Pristup željezničkom tržištu putničkog i teretnog saobraćaja uspostavljen je na temelju Zakona o željeznicama Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", broj 52/05).

Većinski vlasnici željezničkih kompanija koje obavljaju putnički/teretni saobraćaj su entitetske Vlade. Detaljnije odgovore na pitanja vlasničkoj strukturi ovih kompanija, te podjeli obima prevoza na putnički i teretni, bi trebali dostaviti entitetski nivoi vlasti.

Također, i na ostale odgovore na pitanja o regulatornom okviru za željeznički saobraćaj konkretnije odgovore mogu dostaviti entitetski nivoi vlasti.

- **Drumski transport**

Obavljanje cestovnog prevoza roba, odnosno međunarodnog prevoza roba regulisan je Zakonom o međunarodnom i međuentitetskom drumskom prevozu („Službeni glasnik BiH“, br. 1/02 i 14/03), i Pravilnikom o uslovima za izdavanje licence i kvalifikacione kartice vozača („Službeni glasnik BiH“, br. 77/14).

Ovim propisima definirano je da prevoznik može obavljati međunarodni prevoz roba ako posjeduje licencu za obavljanje te vrste prevoza. Ministarstvo komunikacija i transporta Bosne i Hercegovine na zahtjev prevoznika izdaje licencu prevoznika za obavljanje međunarodnog prevoza roba i putnika. Licenca za obavljanje međunarodnog prevoza roba i putnika važi i za obavljanje međuentitetskog prevoza roba.

Pravilnik propisuje da za dobijanje licence prevoznik treba imati ispunjene uslove u vezi:

- a) poslovnog nastana,
- b) dobrog ugleda,
- c) finansijskog položaja i
- d) stručne osposobljenosti.

Propisima je definirano da svako ko ispunjava propisane uvjete za dobijanje licence, ima slobodu pristupa profesiji. Cijene usluga prevoza roba u drumskom transportu ni na koji način nisu regulirani propisima, jer se iste formiraju na slobodnom tržištu

Restrukturiranje Željeznica Republike Srpske

Ovo je mjera koju predlaže/sprovodi Vlada Republike Srpske.

Restrukturiranje Željeznica Republike Srpske je definisano kao mjere ekonomske reforme u dokumentu Program ekonomskih reformi 2016 – 2018. Tokom 2015. i 2016. godine Svjetska banka je napravila analizu željezničkog sektora i sačinila dokument „Bilješka o politici željeznica“, koji je publikovala septembra 2016. godine. Svjetska banka je u ovom dokumentu prezentovala nekoliko scenarija budućih kretanja i aktivnosti u vezi sa poslovanjem Željeznica Republike Srpske. Tokom 2016. godine radilo se na Nacrtu zakona o Željeznicama, koji je u redovnoj skupštinskoj proceduri usvojen i stupio na snagu marta 2017. godine („Službeni glasnik Republike Srpske“, broj 19/17 i 100/17). Ovaj zakon predstavlja osnovu za sprovođenje procesa restrukturiranja. Na bazi analiza sprovedenih od Svjetske banke, Uprava „Željeznica Republike Srpske“ a. d. je sačinila i uputila na Vladu Republike Srpske Informaciju „Analiza stanja u „Željeznicama Republike Srpske“ sa prijedlogom restrukturiranja“ koja je Zaključkom Vlade Republike Srpske usvojena. Nakon toga se pristupilo intezivnim pregovorima sa Svjetskom bankom, koja je izrazila spremnost da pruži finansijsku podršku u vidu kreditnih sredstava ovom projektu. Sačinjena su i usaglašena pravna dokumenta za ovaj projekat, te Dokument o procjeni projekta, koji su upućeni Bordu banke na usvajanje i odobravanje kreditnih sredstava. Nakon odobrenja kredita, pristupiće se zakonskoj proceduri zaduživanja kako na nivou Republike Srpske, tako i na nivou Bosne i Hercegovine.

Restrukturiranje će biti realizovano kroz tri komponente: vlasničko, finansijsko i organizaciono restrukturiranje. Vlasničko restrukturiranje se može postići kroz konverziju duga, koji „Željeznice Republike Srpske“ a.d. imaju prema Vladi Republike Srpske po osnovu inostranih kredita koje Vlada Republike Srpske otplaćuje u njihovo ime, u kapital. Na ovaj način bi Republika Srpska postala vlasnik više od 99% akcija „Željeznica Republike Srpske“ a.d.,

nakon čega bi se moglo pristupiti otkupu akcija manjinskih akcionara. Finansijsko restrukturiranje podrazumijeva izmirenje obaveza prema Poreskoj upravi Republike Srpske za poreze i doprinose, izmirenje obaveza prema radnicima za naknade za prevoz, topli obrok i regres od 2011–2016. godine, konverziju duga prema Vladi Republike Srpske u kapital, što će dati osnovu za vlasničko restrukturiranje, te finansiranje informatizacije Društva. Organizaciono restrukturiranje bi se provelo kroz smanjenje broja zaposlenih, razdvajanje poslova infrastrukture i poslova operacija na računovodstveno odvojene organizacione cjeline, te kroz formiranje profitnih centara od pojedinih organizacionih dijelova preduzeća. Planirano je da se broj zaposlenih smanji za 1.000 radnika i to 500 zaposlenih do kraja 2017. godine i preostalih 500 do okončanja procesa restrukturiranja, do kraja 2021. godine.

Svjetska banka je izrazila spremnost da finansira ovaj projekat, te je održan niz sastanaka s ciljem što preciznijeg definisanja projekta restrukturiranja, kao i okvirnog iznosa zajma. Utvrđen je okvirni iznos zajma, potreban za finansiranje projekta i realizaciju sve tri komponente restrukturiranja u visini od 51,3 miliona evra. Ovaj iznos je podijeljen na tri komponente zajma i to: za potrebe finansijskog restrukturiranja (komponenta 1) predviđen je iznos od 42,7 miliona evra; za potrebe finansiranja otpremnina zaposlenima (komponenta 2) predviđen je iznos od 3,5 miliona evra; te za potrebe finansiranja organizacionog restrukturiranja – razdvajanje infrastrukture i operacija, konsultantske usluge i informatizacija (komponenta 3) predviđen je iznos od 5 miliona evra. Takođe, dogovoreno je da utvrđeni iznos za komponentu 1 vraća Vlada Republike Srpske, dok će utvrđeni iznos za komponente 2 i 3 vraćati Željeznice Republike Srpske.

Iako detaljan plan dinamike povlačenja sredstava još nije usaglašen, predviđeno je da se u toku 2018. godine za realizaciju ovog projekta povuče 80 – 90% ukupnog iznosa kredita, a preostali iznos do kraja 2021. godine. Treba imati u vidu da će se sredstva povlačiti tokom sve četiri godine realizacije projekta, te ukupan zbir sredstava povučenih tokom perioda 2018–2020. (period za koji se radi ovaj dokument) neće odgovarati ukupnom iznosu kredita (biće manji za iznos otpremnina u poslednjoj godini projekta 2021. i za iznos nealociranih troškova koji za ovaj projekat iznose 2 miliona KM). Prvom tranšom treba da budu izmirena najznačajnija dugovanja prema radnicima i Poreskoj upravi Republike Srpske, te da broj zaposlenih bude smanjen za 500. Realizacija po godinama je sljedeća:

- 2017: Smanjenje broja radnika za 500.
- 2018: Vlasničko restrukturiranje preduzeća kroz konverziju duga u akcije, te otkup akcija manjinskih akcionara; Finansijsko restrukturiranje preduzeća; Smanjenje broja radnika za 100.
- 2019: Informatizacija preduzeća; Smanjenje broja radnika za 100.
- 2020: Razdvajanje poslova infrastrukture i poslova operacija na računovodstveno odvojene organizacione cjeline, te formiranje profitnih centara od pojedinih organizacionih dijelova preduzeća; Smanjenje broja radnika za 150 (i još 150 u 2021. godini).

Za realizaciju navedenog projekta zadužene su Željeznice Republike Srpske, Ministarstvo saobraćaja i veza i Ministarstvo finansija Republike Srpske.

Troškovi realizacije i uticaj na budžet: Troškovi realizacije su jednaki ukupnom zajmu od Svjetske banke, koji iznosi 51,3 miliona evra, za realizaciju sve tri faze restrukturiranja. Opterećenje za budžet Republike je otplata duga po osnovu zaduženja kod Svjetske banke za finansiranje komponente 1, u iznosu od 42,7 miliona evra.

Uticaj na rast i konkurentnost: Realizacija projekta restrukturiranja će dovesti do rasterećenja Željeznica Republike Srpske dugova koje imaju prema Vladi Republike Srpske po osnovu inostranih kredita, a koje ne mogu samostalno servisirati, te dugovanja prema radnicima i Poreskoj upravi Republike Srpske, kao i do smanjenja troškova poslovanja, prije svega usljed smanjenja troškova bruto zarada, ali zbog optimizacije poslovanja i informatizacije društva. Konačan rezultat bi trebalo da se ogleda u sposobnosti Željeznica da budu finansijski samoodržive, kao i u kvalitetu pruženih usluga, što će u značajnoj mjeri povećati konkurentnost

javnog preduzeća.

Socijalni ishodi: Smanjenje broja zaposlenih i smanjenje ukupnih troškova preduzeća, imaće negativan uticaj na ekonomski i socijalni položaj radnika koji ne budu zbrinuti po Zakonu o izmjeni i dopunama Zakona o željeznicama Republike Srpske („Službeni glasnik Republike Srpske“, broj 100/17, koji je usvojen na 22. redovnoj sjednici NSRS, održanoj 17. oktobra 2017. godine (procjena je da se radi oko 100 radnika u 2017. godini). Željeznice Republike Srpske su obavezne da sačine Program zbrinjavanja viška radnika u skladu sa Zakonom o radu Republike Srpske. U okviru tog programa radnici kojima u skladu sa Zakonom o izmjeni i dopunama Zakona o željeznicama Republike Srpske prestane ugovor o radu će biti zbrinuti na način da će imati mogućnost ostvarivanja prava na punu penziju. Preostali broj radnika će imati mogućnost dobrovoljnog odlaska uz dobijanje posebnih naknada za dobrovoljni odlazak, a oni koji to ne žele će biti proglašeni tehnološkim viškom i ostvarivaće pravo na naknadu u skladu sa Zakonom o radu. Takođe, ovi radnici će imati mogućnost besplatne pravne pomoći u Željeznicama RS, u smislu ostvarivanja sopstvenih prava (prekvalifikacija, ostvarivanje pomoći pri novom zapošljavanju i slično).

Rizik realizacije mjere: Glavni rizik sprovođenja mjere restrukturiranja Željeznica Republike Srpske ogleda se u dobijanju političke podrške na nivou Bosne i Hercegovine, što može prouzrokovati kašnjenje odobrenja kredita od strane Svjetske banke. Plan B za ovaj kompleksan projekat nije razmatran.

Stvoriti održiv sistem finansiranja željezničke infrastrukture, povećati promet putnika i roba na aerodromima, stvoriti bolje pretpostavke za izgradnju cestovne infrastrukture, te modele finansiranja autocesta sa akcentom na koncesije i javno privatno partnerstvo

Ovu mjeru predlaže/sprovodi Vlada Federacije BiH.

- Stvoriti održiv sistem finansiranja željezničke infrastrukture putem iznalaženja sredstava za ove namjene kako bi se izvršilo razdvajanje odnosno restrukturiranje JP Željeznice Federacije BiH, što je i obaveza po direktivama EU i Zakonu o željeznicama BiH,
- Potrebno je izraditi baze podataka o stanju zrakoplovne infrastrukture u FBiH će omogućiti da infrastruktura na aerodromima omogućava povećanje prometa putnika i roba,
- stvoriti bolje pretpostavke za izgradnju cestovne infrastrukture, te modele finansiranja autocesta sa akcentom na koncesije i javno privatno partnerstvo,
- Novi Zakon o cestama.

Aktivnosti po godinama

a) Aktivnosti planirane u 2018

- Utvrđivanje modela restrukturiranja željeznica po sticanju uslova, odnosno po sprovođenju aktivnosti iz Refomske agende koja je u nadležnosti Premijera Vlade Federacije BiH i FMERI/ implementator Vlada FBiH, FMPiK, JP Željeznice FBiH,
- Po utvrđivanju modela restrukturiranja željeznica pristupiti izradi akcijskog plana za restrukturiranje željeznice - utvrditi obaveze i finansijsku konstrukciju/ implementator Vlada FBiH, FMPiK, FMF, JP Željeznice FBiH,
- Pripremne aktivnosti za izradu novog Zakona o cestama u Federaciji BiH/implementator FMPiK u suradnji sa resornim poduzećima i Kantonima/Županijama,
- Nastavak izgradnje autoceste na koridoru Vc/ implementator JP Autoceste FBiH u suradnji sa FMPiK i MkiPBiH,
- Nastavak projekta obnove željezničkog koridora Vc od Sarajeva prema Podlugovima u dužini 270km/ implementator JP Željeznice FBiH, BHŽJK u suradnji sa FMPiK i MkiPBiH,

- Implementacija Programa Modernizacije magistralnih cesta(uz uvjet prethodnog usvajanja Zakona o trošarinama/akcizama)/ implementator JP Ceste FBiH u suradnji sa FMPiK, FMF i MkiPBiH,
- Implementacija Programa Vlade Federacije BiH realizacije projekata iz sredstava klirinškog duga Ruske Federacije i dobiti javnih poduzeća (uz uvjet prethodnog usvajanja Proračuna/Budžeta FBiH za 2018.g. i rebalansa za 2017.g.) /implementator JP Autoceste FBiH, JP Ceste FBiH u suradnji sa FMPiK, FMF i MkiPBiH,
- Implementacija Programa Vlade Federacije BiH realizacije projekata iz preostalih sredstava GSM licence (uz uvjet prethodnog usvajanja rebalansa Proračuna/Budžeta FBiH za 2017.g./ implementator JP Ceste FBiH, Kantoni/Županije, općine u suradnji sa FMPiK,
- Usvajanje i implementacije Programa utroška sredstava tekućih i kapitalnih transfera prema zračnim lukama u Federaciji BiH (uz uvjet prethodnog usvajanja Proračuna/Budžeta FBiH za 2018.g.)/ implementator FMPiK i zračne luke u Federaciji BiH.

b) *Aktivnosti planirane u 2019*

- Izrada novog Zakona o cestama u Federaciji BiH/implementator FMPiK u suradnji sa resornim poduzećima i Kantonima/Županijama,
- Nastavak izgradnje autoceste na koridoru Vc/ implementator JP Autoceste FBiH u suradnji sa FMPiK i MkiPBiH,
- Nastavak projekta obnove željezničkog koridora Vc od Sarajeva prema Podlugovima u dužini 270km/ implementator JP Željeznice FBiH u suradnji sa FMPiK i MkiPBiH, Implementacija Programa Modernizacije magistralnih cesta(uz uvjet prethodnog usvajanja Zakona o trošarinama/akcizama)/ implementator JP Ceste FBiH u suradnji sa FMPiK i MkiPBiH,
- Implementacija Programa Vlade Federacije BiH realizacije projekata iz sredstava klirinškog duga Ruske Federacije i dobiti javnih poduzeća (uz uvjet prethodnog usvajanja Proračuna/Budžeta FBiH za 2018.g. i rebalansa za 2017.g.) /implementator JP Autoceste FBiH, JP Ceste FBiH u suradnji sa FMPiK, FMF i MkiPBiH,
- Implementacija Programa Vlade Federacije BiH realizacije projekata iz preostalih sredstava GSM licence (uz uvjet prethodnog usvajanja rebalansa Proračuna/Budžeta FBiH za 2017.g./ implementator JP Ceste FBiH, Kantoni/Županije, općine u suradnji sa FMPiK,
- Usvajanje i implementacije Programa utroška sredstava tekućih i kapitalnih transfera prema zračnim lukama u Federaciji BiH (uz uvjet prethodnog usvajanja Proračuna/Budžeta FBiH za 2019.g.)/ / implementator FMPiK i zračne luke u Federaciji BiH,

c) *Aktivnosti planirane u 2020*

- Nastavak izgradnje autoceste na koridoru Vc/ implementator JP Autoceste FBiH u suradnji sa FMPiK i MkiPBiH,
- Nastavak projekta obnove željezničkog koridora Vc od Sarajeva prema Podlugovima u dužini 270km/ implementator JP Željeznice FBiH u suradnji sa FMPiK i MkiPBiH Implementacija Programa Modernizacije magistralnih cesta(uz uvjet prethodnog usvajanja Zakona o trošarinama/akcizama)/ implementator JP Ceste FBiH u suradnji sa FMPiK i MkiPBiH,
- Implementacija Programa Vlade Federacije BiH realizacije projekata iz sredstava klirinškog duga Ruske Federacije i dobiti javnih poduzeća (uz uvjet prethodnog usvajanja proračuna/Budžeta FBiH za 2018.g. i rebalansa za 2017.g.) /implementator JP Autoceste FBiH, JP Ceste FBiH u suradnji sa FMPiK, FMF i MkiPBiH,
- Implementacija Programa Vlade Federacije BiH realizacije projekata iz preostalih sredstava GSM licence (uz uvjet prethodnog usvajanja rebalansa Proračuna/Budžeta

FBiH za 2017.g./ implementator JP Ceste FBiH, Kantoni/Županije, općine u suradnji sa FMPiK,

- Usvajanje i implementacije Programa utroška sredstava tekućih i kapitalnih transfera prema zračnim lukama u Federaciji BiH (uz uvjet prethodnog usvajanja Proračuna/Budžeta FBiH za 2020.g.) / implementator FMPiK i zračne luke u Federaciji BiH.

Očekivani uticaj na konkurentnost: Ulaganje u aerodromsku infrastrukturu u Federaciji BiH povećava konkurentnost aerodroma u odnosu na aerodrome u zemljama u okruženju. Samim razdvajanjem infrastrukture od operatora doprinjet će povećanju konkurentnosti na tržištu, s tim da treba stvoriti uslove kako bi i naša preduzeća, odnosno u ovom slučaju JPŽFBiH, mogla biti konkurentna na tržištu EU, odnosno da im se omogući pristup na željezničku mrežu EU, tačnije Luci Ploče, kako bi mogli prevoziti robu iz Luke koja je 98% vezana za tržište BiH. Finansiranjem održavanja željezničke infrastrukture u cjelosti od Federacije BiH zaustavila bi se diskriminacija odnosno favoriziranje drugih vidova saobraćaja, u ovom slučaju cestovnog, koji ima svoje izvore finansiranja (Akciza na naftu i putarinama).

Procjena troškova i informacija o budžetskom utjecaju aktivnosti: Troškovi implementacije su u skladu sa planovima upravitelja javnim cestama, te u skladu sa bilješkom o politici koju je uradila Svjetska banka (WB), strategijom Federacije BiH, te Budžetom FBiH (za željeznice).

4.3.2.2. Povećanje energetske efikasnosti i korištenja obnovljivih izvora energije

Ovu reformu predlažu/sprovode Vijeće ministara BiH i Vlada Federacije BiH.

Usvojiti Okvirnu energetska strategiju BiH

Ovu mjeru predlaže/sprovodi Vijeće ministara BiH.

Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa BiH je u skladu sa svojim nadležnostima, u saradnji sa predstavnicima međunarodne zajednice i nadležnim entitetskim ministarstvima nadležnim za oblast energije, učinilo značajne korake na izradi strateškog okvira u oblasti energetike u Bosni i Hercegovini.

U januaru 2017. godine, tri nadležna ministra za sektor energije u Bosni i Hercegovini su se usaglasila da se pokrenu aktivnosti na izradi strateškog dokumenta za sektor energije na nivou Bosne i Hercegovine do 2035. godine. Izradom navedenog dokumenta, Bosna i Hercegovina bi ispunila preuzetu međunarodnu obavezu te bi bio omogućen pristup Evropskim fondovima (IPA II, WBIF, ...). Dogovoreni proces je obuhvatio izradu energetske strategije za Federaciju Bosne i Hercegovine i Brčko distrikt BiH te ažuriranje postojeće energetske strategije u Republici Srpskoj do 2035. godine, sa čime je uporedo urađen strateški dokument za sektor energije na nivou Bosne i Hercegovine do 2035. godine. Britanska ambasada je finansirala troškove izrade strateških dokumenata, za šta su angažovali konzorcij međunarodnih konsultanata na čelu sa PriceWaterhouseCoopers (PWC). Na izradi dokumenta, zajedno sa konsultantima iz PWC-a, radili su članovi Radne grupe sastavljeni od predstavnika nadležnih entitetskih ministarstava i institucija sa nivoa Bosne i Hercegovine, a navedeni dokument je usaglašen od strane Radne grupe.

Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa Bosne i Hercegovine je 22.06.2017. godine pozvalo javnost, sve zainteresovane subjekte i organizacije da dostave eventualne komentare na Okvirnu energetska strategiju Bosne i Hercegovine do 2035. godine.

Vlada Federacije Bosne i Hercegovine je Zaključkom Vlade Federacije BiH broj 958/2017 od 10.07.2017. godine dala pozitivno mišljenje na dokument Okvirne energetske strategije Bosne i Hercegovine, a Vlada Republike Srpske još nije dala mišljenje. Nakon zaprimanja pozitivnog odgovora od Vlade Republike Srpske, dokument Okvirne energetske strategije Bosne i Hercegovine će biti upućen u proceduru usvajanja prema Vijeću ministara Bosne i Hercegovine. Cilj je da Vijeće ministara BiH do kraja novembra 2017. godine usvoji ovaj strateški dokument.

Zaključak Vlade Brčko distrikta BiH od 06.11.2017. godine je da daju pozitivno mišljenje na dokument Okvirna energetska strategija BiH do 2035. godine. Okvirna energetska strategija Federacije Bosne i Hercegovine do 2035. godine je dio projekta koji se realizuje pod pokroviteljstvom Evropske komisije i uz finansijsku podršku Odjela za međunarodni razvoj Vlade Velike Britanije i angažman konsultanata PriceWaterhouseCoopers u saradnji sa ostalim partnerima.

U Federaciji BiH je u martu 2017. godine donesen Zakon o energijskoj efikasnosti u Federaciji BiH, a Vlada Federacije BiH je Zaključkom od 10.07.2017. godine donijela Akcioni plan energetske efikasnosti Federacije BiH (EEAPF) na period od tri godine, čime su se stekli uslovi da kantoni donesu svoje kantonalne planove koji će biti usaglašeni sa EEAPF.

Na istoj sjednici donesena je i Odluka o utvrđivanju „Privremenih smjernica politike za provođenje energetske efikasnosti u Federaciji BiH”, s ciljem definisanja pravaca i aktivnosti za realizaciju dugoročnih ciljeva u oblasti energetske efikasnosti u Federaciji BiH. Usvojen je i Aneks – Mapa puta za transponovanje i implementaciju preuzetih obaveza Ugovorom o uspostavi Energetske zajednice za oblast energetske efikasnosti koji je sastavni dio EEAPF-a.

Koncept Strategije razvoja energetskog sektora Republike Srpske do 2030. godine baziran je na okvirima međunarodnih obaveza BiH (konvencijama, poveljama, protokolima, Ugovoru o Energetskoj zajednici, direktivama EU i dr.) u odnosu na planirani razvoj i strateške planove za energetski sektor. U skladu s Akcionim planom za realizaciju Strategije razvoja energetike u Republici Srpskoj izvršeno je donošenje i usklađivanje odgovarajućih novih zakonskih i podzakonskih propisa sa direktivama EU u oblasti energetske efikasnosti, obnovljivih izvora energije te nafte i gasa.

Razvoj tržišta električne energije

Pripremljen je tekst Zakona o regulatoru električne energije i prirodnog gasa, prenosu i tržištu električne energije u BiH. Proces usaglašavanja nacrtu zakona je još uvijek u toku. Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa BiH je 3.5.2017. godine pozvalo javnost, sve zainteresovane subjekte i organizacije da eventualne komentare na Prednacrt zakona o regulatoru električne energije i prirodnog gasa, prenosu i tržištu električne energije u BiH, u cilju dobijanja što kvalitetnijeg dokumenta. U toku je analiza dostavljenih komentara, nakon čega će se pristupiti daljoj proceduri.

Usvajanjem ovog zakona stvorit će se preduslovi za uspostavljanje organizovanog veleprodajnog tržišta električne energije u BiH kao i njegovo povezivanje sa tržištima zemalja regiona.

Prekogranično balansiranje

Kada je u pitanju balansno tržište učinjen je značajan napredak. Usvajanjem tržišno zasnovanog modela uravnoteženja i uspostavljanje funkcionalnog nacionalnog tržišta uravnoteženja je završeno. Usvojena su nova tržišna pravila sa modelom balansiranja (uravnoteženja) zasnovanog na tržišnim i nediskriminatornim principima. Ova pravila na nacionalnom nivou počela su da se primjenjuju od 1.1. 2016.godine. Navedeni napredak je konstatovan i u izvještajima Sekretarijata Energetske zajednice kao dobar primjer u regiji. Nastavljaju se aktivnost koje će omogućiti prekogranično balansiranje, prvo u okviru kontrolno-regulacionog bloka BiH-Hrvatska-Slovenija sa tendencijom da se proširi na blok Srbija-Crna Gora-Kosovo⁸⁷-Makedonija. Nezavisni operator sistema u BiH NOS BiH je potpisnik Sporazuma sa Slovenijom i Hrvatskom u SHB bloku R.Slovenija, R.Hrvatska, BiH, a takođe je potpisao sporazume sa EMS.Srbija i CSG-Crna Gora o isporuci havarijske energije.

Regionalna saradnja

Regionalna dodjela prekograničnih kapaciteta podrazumijeva Sporazum sa operatorima prenosnog sistema u regionu za uspostavljanje koordinisanog proračuna kapaciteta, uvođenje

⁸⁷Ova oznaka ne prejudicira stavove o statusu, te je u skladu s Rezolucijom Savjeta sigurnosti UN 1244/99 i mišljenjem Međunarodnog suda pravde (ICJ) o Deklaraciji o nezavisnosti Kosova.

procesa koordinisanog izračunavanja kapaciteta zatržište dan unaprijed i potpisivanje Sporazuma između SEECAO i EU zemalja.

Po pitanju Regionalne dodjele prekograničnih kapaciteta, NOS BiH je ispunio sve uslove u skladu sa trećim energetskeg paketa EU direktiva (714/2009) i aktivno učestvuje u radu Kompanije za dodjelu prekograničnih kapaciteta sa sjedištem u Podgorici (SEE CAO – South East Europe Coordinated Auction Office).

BiH je putem NOS BiH suvlasnik SCC-a (Sigurnosni koordinacijski centar u Beogradu). SCC postoji već dvije godine i, pored ostalih aktivnosti, radi na razvoju dodjele kapaciteta za dan unaprijed na temelju regionalno usklađenog predviđanja zagušenja.

Međusektorske mjere

U Republici Srpskoj restrukturisanje elektroenergetskog sektora vezano je dijelom za usvajanje nove zakonske regulative. U pogledu razdvajanja djelatnosti distribucije i snabdijevanja električnom energijom u Republici Srpskoj, sve elektrodistribucije u MH Elektroprivreda RS su prema uslovima iz dozvola za obavljanje djelatnosti i rješenja iz regulatornog nadzora Regulatorne komisije za energetiku RS prije više od 5 godina bile obavezne da obezbijede funkcionalno i računovodstveno razdvajanje djelatnosti distribucije električne energije od djelatnosti snabdijevanjarifnih kupaca električnom energijom.

Pravno razdvajanje operatora distributivnog sistema od djelatnosti snabdijevanja još uvijek nije izvršeno, budući da distribucije još uvijek obavljaju i djelatnost javnog snabdijevanja. Pored toga, svi kupci, formalno, imaju mogućnost da slobodno izaberu svoga snabdjevača na tržištu.

4.3.3. Sektorski razvoj

4.3.3.1. Razvoj poljoprivrednog sektora

Sektor poljoprivrede u BiH odlikuje spoljnotrgovinski deficit kod većine poljoprivrednih proizvoda. Stanje u poljoprivrednoj proizvodnji se pogoršalo u 2017. godini uslijed ekstremne suše i pojave mraza na početku vegetacije. S tim u vezi, izvjesni su značajni finansijski gubici u ovom sektoru, naročito u proizvodnji kukuruza. Ostali otežavajući faktor su rizici od zaraznih bolesti u animalnoj proizvodnji i izostanak adekvatnih mjera zaštite domaće proizvodnje. U narednom periodu će se raditi na unaprjeđenju poljoprivredne proizvodnje i aktivnostima koje su predložene prethodne godine obzirom da većina njih nije u potpunosti realizovana.

Raspoloživi budžeti institucija namijenjeni za podršku razvoja poljoprivrede su nedovoljni da podrže reformske procese i ne mogu osigurati jačanje konkurentnosti poljoprivrede u BiH. Da bi se u potpunosti stekli uslovi za korištenje EU predpristupnih sredstava namijenjenih za poljoprivredu i ruralni razvoj potrebno je usvojiti strateški dokument u ovoj oblasti i uspostaviti IPARD operativnu strukturu. Donošenje Strategije ovog sektora bi olakšalo i ubrzalo aktivnosti koje bi direktno uticale na razvoj poljoprivrednog informacionog sistema i provođenje poljoprivrednog popisa. U cilju unaprjeđenja lanca upravljanja i službenog sistema kontrole hrane za ljude i za životinje, neophodno je izvršiti harmonizaciju propisa iz ove oblasti. To bi pospješilo izvoz roba životinjskog porijekla na tržište EU.

Poljoprivredna proizvodnja u Republici Srpskoj u 2017. godini odvija se ponovo u otežanim okolnostima, uzrokovanim prije svega ekstremnom sušom, pojavom mraza na početku vegetacije, rizicima od novih zaraznih bolesti u animalnoj proizvodnji, ali i rizicima povezanim sa otvorenim tržištem, poroznošću granica i izostanku adekvatnih mjera zaštite domaće proizvodnje.

Republika Srpska ima spoljnotrgovinski deficit kod većine poljoprivrednih proizvoda. Samo nekoliko carinskih tarifa (mlijeko i drugi mliječni proizvodi, jaja, prirodni med, jestivi proizvodi životinjskog porijekla, povrće, šećer i proizvodi od šećera i riba) ostvarili su veće ukupne vrijednosti izvoza u odnosu na vrijednost uvoza. Nedovoljan je obim investicija u domaću proizvodnju hrane i njen otkup, a mnogo više je u izgradnju tržnih centara i marketa u kojima se prodaje hrana proizvedena u različitim dijelovima svijeta.

Ključne prepreke za rast i konkurentnost u oblasti poljoprivrede su: izvori i obim finansiranja sektora poljoprivrede, ukupan obim i struktura poljoprivredne proizvodnje, tehnološki nivo i produktivnost poljoprivredne proizvodnje, struktura poljoprivrednih gazdinstava (dominantno učešće malih gazdinstava, uređenost spoljnotrgovinskog poslovanja, nisko učešće tržišno orijentisanih proizvođača), spoljnotrgovinski deficit poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda, imovinska i pravna pitanja koja se odnose na poljoprivredno zemljište, usklađivanje sa zajedničkom agrarnom politikom EU, nemogućnost korišćenja bespovratnih novčanih sredstava iz pretpristupnih fondova EU, te klimatske promjene i sve učestalije prirodne katastrofe (poplave, suše, grad, oluja, zarazne bolesti životinja i sl.)

Visok udio poljoprivrede u strukturi BDP-a, nivo zaposlenosti u poljoprivredi i učešće u vanjsko-trgovinskom deficitu su tri glavne karakteristike poljoprivrede u ekonomiji Federaciji BiH. Stopa realnog rasta bruto dodane vrijednosti u 2016. godini u odnosu na 2015. godinu u području poljoprivrede, šumarstva i ribolova bilježi rast od 8,9%. Udio poljoprivrede, šumarstva i ribolova u ukupnom BDP-u Federacije BiH u odnosu na 2015. godinu (4,6%) je viši i iznosi 4,8%.

U mjesecu decembru 2016. godine ukupan broj zaposlenih u području poljoprivrede, šumarstva i ribolova iznosio je 8.983 i veći je u odnosu na godišnji prosjek zaposlenih u 2015. godini (7.940).

Poljoprivredna djelatnost u Federaciji BiH, kao i u predhodnim godinama i u 2017. godini odvijala se u otežanim uslovima u kojima su se poljoprivredni proizvođači suočavali s mnogobrojnim problemima, a to su: kašnjenja u isplati podsticaja, mali iznosi podrški, nepovoljna struktura sektora (mali posjed), nedovoljna tehnička opremljenost i specijalizacija, niska dostupnost kvalitetnih inputa, nizak nivo sposobnosti i poduzetnosti proizvođača, nepostojanje mehanizama za ublažavanje posljedica prirodnih nepogoda (uključujući i posljedice klimatskih promjena), karakteristika tržišta inputa i outputa (nepredvidivo variranje cijena, nedostupnost kvalitetnih inputa.), ograničenja u pogledu politika razvoja poljoprivrede i zakonodavstva (nema strateškog okvira za razvoj poljoprivrede i ruralnih područja na nivou BiH, a nije regulisano ni tržište poljoprivrednih proizvoda u BiH, kao ni zaštita domaće proizvodnje).

Uzimajući u obzir da je 2017. godina bila ekstremno sušna, te da su određene uzgajane kulture pretrpjele štete uzrokovane proljetnim mrazovima, došlo je i do smanjenja ostvarenih prinosa kod ranih usjeva i voća, a smanjenje se očekuje i kod kasnih usjeva i voća zbog suše. U Registru poljoprivrednih gazdinstava i Registru klijenata Federalnog ministarstva poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva upisano je 74.022 poljoprivrednika⁸⁸, od čega njih 67% rapolaže sa manje od 1 ha poljoprivrednog zemljišta.

Poljoprivredni sektor nije konkurentan, a konkurencija u poljoprivredi postaje sve veća kako napreduje proces približavanja BiH Europskoj uniji. Dva puta više poljoprivrednih proizvoda uvozimo nego izvozimo. Federacija BiH ima negativan trgovinski saldo u skoro svim oblastima poljoprivrede i prehrambene industrije, gdje je u prosjeku pokrivenost uvoza izvozom tek oko 21%. Izuzetak je jedino u proizvodnji brašna, gdje je ostvareni izvoz veći za 27,5% u odnosu na uvoz. Najmanja pokrivenost uvoza izvozom zabilježena je kod svinjskog mesa i mesnih prerađevina, piva, voćnih sokova, te čokolade i iznosila je u prosjeku ispod 1%. Dakle, nedovoljna i nekonkurentna proizvodnja u navedenim kategorijama i dalje je veliki ograničavajući faktor povećanja izvoza. Bez poljoprivrednog popisa nije moguće postaviti smislene ciljeve programa razvoja poljoprivrede i politike njene nadogradnje – razvoja ruralnih područja.

Na godišnjem nivou iz Budžeta Federacije BiH za novčane podrške za poljoprivredu se u prosijeku isplati oko 65 milijuna KM, a ovim ulaganjima treba dodati i u ulaganja iz kantonalnih Budžeta, koja su u 2015. godini iznosila oko 15 miliona KM. Države članice EU u

⁸⁸Federalno ministarstvo poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva- Izvod iz Registra poljoprivrednih gazdinstava i Registra klijenata, na dan 21.11.2017. godine.

poljoprivredu ulažu devet puta više. Većina novčanih podrški u Federaciji BiH namijenjena je za direktna plaćanja poljoprivrednicima. Od 2012. godine nema mjera ruralnog razvoja koje predstavljaju osnov strukturnih mjera, koje su neophodne poljoprivrednom sektoru u Federaciji BiH.

Posjedi poljoprivrednika u Federaciji BiH su mali, u prosjeku ispod tri hektara, dok na nivou EU u prosjeku iznosi 14 hektara. Nepovoljna je i struktura proizvodnje, posebno u biljnoj proizvodnji. Pretežno proizvodimo žito, a nedovoljno voća i povrća, iako upravo u ovom segmentu proizvodnje, pored proizvodnje mlijeka i mliječnih proizvoda koji su identifikovani kao konkurentni, imamo najveći potencijal.⁸⁹

Najzastupljenije grane prehrambene industrije u Federaciji BiH su proizvodnja mlijeka i mliječnih prerađevina, proizvodnja mesa i mesnih prerađevina, proizvodnja vode i osvježavajućih bezalkoholnih pića, prerada žitarica i proizvodnja brašna i mlinarsko-pekarskih proizvoda, proizvodnja alkoholnih pića (pivo, vino i jaka alkoholna pića), te prerada voća i povrća.

Ukupna proizvodnja mesa i mesnih prerađevina u 2016. godini je povećana za 13% u odnosu na 2015. godinu; proizvodnja proizvoda od voća i povrća veća je za 18% (proizvodnja soka od jabuke i ostalih sokova od voća veća je za 50% , a proizvodnja soka od naranče je smanjena za 60%); mlijeka i proizvoda na bazi mlijeka je ostala skoro na istom nivou kao i 2015. godine; proizvodnja brašna i proizvoda na bazi brašna je povećana za 15%; proizvodnja čokolade i ostalih konditorskih proizvoda je povećana za 25%; tjestenine, gotova jela, čaj, kafa, dodaci jelima povećana je za 14%, proizvodnja prirodne mineralne i izvorske vode, gaziranih i negaziranih pića, alkoholnih pića, vina i piva je na istom nivou kao i u 2015., godini, a proizvodnja cigareta je manja za 22% u odnosu na 2015. godinu.

U 2016. godini u pojedinim granama prehrambene industrije, u odnosu na 2015. godinu, bilježi se blagi porast i neznatno povećanje, a kod nekih smanjenje iskorištenosti raspoloživih kapaciteta, ali je i dalje stepen iskorištenosti raspoloživih domaćih kapaciteta na niskom nivou. Do povećanja iskorištenosti kapaciteta u 2016. godini došlo je u mlinskoj industriji sa 36,8% u 2015. godini na 41,54% u 2016. godini, u preradi mesa sa 33% na 37%, preradi voća i povrća sa 62% na 77%, u proizvodnji piva sa 27% na 29%, te proizvodnji mineralne i izvorske vode sa 15% na 17%. Do smanjenja iskorištenosti kapaciteta došlo je kod prerade mlijeka, koja je sa 56% u 2015. godini, pala na 43,87% u 2016. godini, u proizvodnji bezalkoholnih pića sa 53% na 47%, dok je kod proizvodnje cigareta kod koje se iz godine u godinu bilježi stalni pad iskorištenosti kapaciteta, koji je sa 32% u 2015. godini pao na 25% u 2016. godini.

Reformske mjere

Uzimajući u obzir da aktivnosti za realizaciju prošlogodišnje mjere nisu u potpunosti realizovane, potrebno je da se i u 2018. godini nastavi sa aktivnostima na realizaciji mjere **unaprijeđenja poljoprivredne proizvodnje**.

Poljoprivreda se ne može posmatrati kao osnovna pokretačka snaga cjelokupne ekonomije. Ona ipak može dati važan doprinos ako se u obzir uzme značajan potencijal za povećanje njene konkurentnosti. Pred poljoprivredom u Federaciji BiH i BiH u predstojećem periodu, kao važan prioritet, ostaje potreba kreiranja poljoprivredne politike i politike ruralnog razvoja i uvođenje onih instrumenata koji će omogućiti postepeno restrukturiranje poljoprivrednog sektora.

Poljoprivredna politika u Federaciji BiH je usmjerena na unapređenje razvoja poljoprivrede i pripadajućih sektora uz podizanje tehničko-tehnološkog nivoa, efikasnije korištenje raspoloživih resursa, te uvažavanje zahtjeva modernih tržišta – povećanje konkurentnosti, osiguranje uvjeta za snažnije generisanje stabilnijeg dohotka u okviru

⁸⁹Odluka o usvajanju Strategije povećanja konkurentnosti i privlačenja ulaganja u vrijednosne lance mlijeka i mliječnih proizvoda i voća i povrća u Federaciji Bosne i Hercegovine 2014.-2020. (Službene novine Federacije BiH», broj 1/15).

poljoprivrednog sektora, te unapređenje kvaliteta života u ruralnim sredinama – jačanje diverzifikacije ruralne ekonomije. Strateški i operativni ciljevi, te mjere i aktivnosti za prilagođavanje poljoprivrede u FBiH su definisani u Srednjoročnoj strategiji razvoja poljoprivrednog sektora za period 2015.-2019. (SSRPS)⁹¹. Navedeni strateški ciljevi poljoprivredne politike su u skladu sa strateškim opredjeljenjem i prioritetima Vlade FBiH⁹², a trebaju da doprinesu općem cilju održivog rasta.

U periodu 2018.-2020. godina nastavljaju se provoditi aktivnosti na uzradi zakona o poljoprivredi i novčanim podrškama u Federaciji BiH, odnosno na kreiranju pravnog okvira poljoprivrednih politika i politika finansijske podrške ovom sektoru usaglašanog sa zakonodavstvom i politikom EU, vodeći pri tome računa o stepenu razvoja u kojem se ovaj sektor nalazi.

4.3.3.1.1. Unaprijeđivanje poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede

Ovo je reforma koju predlažu/sprovode Vijeće ministara BiH, Vlada Federacije BiH i Vlada Republike Srpske.

Ispunjavanje preduslova za korištenje IPA (RD) fondova

Ovo je mjera koju predlaže/sprovodi Vijeće ministara BiH

Uzimajući u obzir da Zajednička poljoprivredna politika predstavlja jednu od najznačajnijih politika EU, neophodno je obezbijediti podršku da se sektor poljoprivrede i ruralnog razvoja u BiH integriše u evropska i globalna tržišta. Imajući u vidu kompleksnost sistema zajedničke poljoprivredne politike, EU zemljama u procesu pristupanja pruža podršku u procesu prilagođavanja poljoprivrednog sektora i ruralnih oblasti, kao i za implementaciju zakonodavstva EU u okviru Zajedničke poljoprivredne politike.

Preduslovi koje je neophodno ispuniti da bi se koristila sredstva koja su namijenjena za poljoprivredu i ruralni razvoj su vezani za donošenje Strateškog plana ruralnog razvoja BiH kao i obezbjeđenje pravnog okvira tj. operativne strukture koja je usklađena sa Uredbom IPA II. Operativna struktura podrazumijeva uspostavljanje posebnog institucionalnog aparata zaduženog za implementiranje IPARD sredstava. Proces izgradnje IPARD operativne strukture podrazumijeva reformu postojećih uprava (ili dijelova uprava) u IPARD operativnu strukturu. Iako stavovi po pitanju IPARD operativne strukture nisu u potpunosti usaglašeni, sve nadležne institucije se slažu da je neophodno što hitnije postizanje dogovora po ovim pitanjima, te da ga treba razmatrati u okviru svih aktivnosti na ispunjenju uslova za pristupanje EU.

Realizacija navedene mjere bi u narednim godinama dovela do unapređenja konkurentnosti poljoprivredno-prehrambenih proizvoda i kvaliteta života u ruralnim područjima kao i unapređen kvalitet proizvoda i povećan nivo investicija.

Interresorna komisija za izradu Nacrta SPRR je, u skladu sa Zakonom o poljoprivredi, ishrani i ruralnom razvoju, pripremila Nacrt dokumenta koji je upućen nadležnim institucijama na davanje mišljenja.

Donošenje Strategije bi olakšalo i ubrzalo aktivnosti koje bi direktno uticale na razvoj poljoprivrednog informacionog sistema i provođenje poljoprivrednog popisa. Sam poljoprivredni informacioni sistem bi omogućio uspostavu raznih registara i operativnih sistema u poljoprivredi samim tim jer donošenje Strategije otvara finansijske kanale bez kojih nije moguć razvoj informacionog sistema uz jačanje administrativnih kapaciteta.

Izmjena i dopuna Zakona iz oblasti poljoprivrede na nivou Bosne i Hercegovine (Zakon o veterinarstvu, Zakon o hrani i Zakon o poljoprivredi i ruralnom razvoju)

⁹¹ Odluka Parlamenta Federacije BiH o usvajanju Srednjoročne strategije razvoja poljoprivrednog sektora u Federaciji BiH za period 2015.-2019. (Službene novine Federacije BiH br. 47/15).

⁹² Program rada Vlade Federacije BiH za mandatni period 2015.-2020.; Reformska agenda 2015.-2018. i Smjernice ekonomske i fiskalne politike za period 2018.-2020. kao i strateški okvir koji uključuje Strategiju EU 2020. i Strategija razvoja Jugoistočne Evrope 2020.

Ovo je mjera koju predlaže/sprovodi Vijeće ministara BiH.

U cilju unapređenja lanca upravljanja i službenog sistem kontrole hrane za ljude i za životinje, obzirom da još uvijek nisu u potpunosti usklađeni sa evropskim standardima, zbog čega još uvijek nije dozvoljen izvoz većine roba životinjskog porijekla na tržište EU, neophodno je izvršiti izmjene i dopune Zakona o veterinarstvu, Zakona o hrani i Zakona o poljoprivredi i ruralnom razvoju.

U ispunjenju obaveze mijenjanja zakonodavnog okvira formirana je Interresorna radna grupa (IRG) koja je pripremila tekstove Prednacrta zakona o hrani, Prednacrta zakona o veterinarstvu i Prednacrta zakona o izmjeni Zakona o poljoprivredi, ishrani i ruralnom razvoju Bosne i Hercegovine. Nakon završetka rada Interresorne radne grupe i izrade tekstova prednacrta sva tri propisa, isti su upućeni nadležnim institucijama i zainteresovanim stranama na uvid i komentare. Na sastanku ministara ministarstava nadležnih za poljoprivredu sredinom 2015. godine u Sarajevu, zaključeno je da se u cilju završetka aktivnosti izrade teksta sva tri propisa formira stručno, tehničko tijelo sastavljeno od visokorangiranih predstavnika nadležnih institucija, koji će razmotriti dostavljene komentare i mišljenja na prednacrt sva tri propisa koji su prikupljeni u toku javnih konsultacija nakon završetka rada Interresorne radne grupe. Komentari i mišljenja su zaprimljeni od svih nadležnih institucija, Evropske komisije, zainteresovanih pravnih lica i pojedinaca. Stručni tim je formiran i intenzivno se radilo na pripremi Nacrta Zakona o hrani, Nacrta Zakona o veterinarstvu u Bosni i Hercegovini i Nacrta Zakona o izmjenama Zakona o poljoprivredi, ishrani i ruralnom razvoju Bosne i Hercegovine. Stručni tim je finalizirao tekstove predmetnih zakona, i isti su u skladu sa dogovorom unutar tima, od strane Ministarstva spoljne trgovine i ekonomskih odnosa BiH uređeni, i dalje upućeni enitetima na mišljenje (29.02.2016. godina). Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede RS nije dostavilo mišljenje na Nacrt zakona. Nakon finaliziranja tekstova izvršiće se dalja procedura, u skladu sa Poslovníkom o radu Savjeta ministara BiH i Pravilima za konsultacije u izradi pravnih propisa („Službeni glasnik BiH“ broj 81/06).

Vrijeme početka predložene reforme bi bilo u 2017. godini, a završetak u 2020. godini kako je i navedeno u tabeli. Bez usvajanja izmjena i dopuna navedenih zakona i donošenja podzakonskih akata koji su vezani za njih teško će se izvoziti poljoprivredni proizvodi, ukoliko oni nisu konkurentni s izvoznim brendovima u regiji ili Europskoj uniji, a za to je potrebno doseći visoke standarde kvalitete, ali i zdravstvenu ispravnost, s obzirom na to da se najčešće radi o prehrambenim proizvodima. S tim u vezi, neophodno je izvršiti određene izmjene i dopune predmetnih zakona.

Unapređivanje poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede

Ovo je mjera koju predlaže/sprovodi Vlada Republike Srpske.

Unapređivanje poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede biće realizovano kroz sljedeće aktivnosti: unapređivanje izvora finansiranja agrarnog sektora; usvajanje propisa iz oblasti poljoprivrede na nivou Republike Srpske i harmonizacija ovih propisa unutar BiH; uspostavljanje sistema identifikacije zemljišnih parcela; sprovođenje procesa identifikacije životinja kroz usavršavanje sistema kontrole kretanja životinja; unapređivanje spoljnotrgovinskog poslovanja i zaštite domaće poljoprivredne proizvodnje; rad na kreiranju IPARD Operativne strukture, izgradnju organizaciono-ekonomskih i tržišnih subjekata s ciljem povezivanja ukupne agrarne reprodukcije i tržišta (klasteri, kooperative i drugi oblici povezivanja); unapređivanje sistema obrazovanja kadrova i edukacije subjekata agrarne proizvodnje, prije svega farmera, unapređivanje savjetodavstva i drugo; uvođenje novog informacionog sistema u šumarstvu; izradu master plana izgradnje šumskih puteva; unaprijeđenje rada izvještajno – dijagnostičke i prognozne službe, stavljanje etata na raspolaganje domaćim drvoprerađivačima; raspodjelu šumskih drvnih sortimenata prema usvojenim kriterijumima; donošenje novog cjenovnika šumskih drvnih sortimenata i uspostavu informacionog sistema voda u vodoprivredi.

Realizacija po godinama je sljedeća:

- 2017: unaprijediti izvore finansiranja agrarnog sektora što podrazumijeva obezbjeđivanje sredstava agrarnog budžeta, sredstava IRB-a i međunarodnih izvora finansiranja, a ukupni obim finansiranja procijenjen je na oko 170 miliona KM; unapređivanje spoljnotrgovinskog poslovanja i zaštite domaće poljoprivredne proizvodnje je aktivnost koja će se sprovoditi u kontinuitetu;
- 2018: Unaprijediti model finansiranja razvoja agrarnog sektora, zasnovan na tri stuba: posebna kreditna linija IRB, kreditne linije za dugoročne i kratkoročne plasmane u poljoprivredi i sredstva podsticaja iz tekućeg budžeta. Pored navedena tri stuba podrške, uključujući i Garantni fond, za finansiranje razvoja agrarnog sektora koristiti sredstva Svjetske banke i IFAD-a, kao i druge međunarodne izvore finansiranja i dr. Unaprijeđenje spoljnotrgovinskog poslovanja i zaštita domaće poljoprivredne proizvodnje je aktivnost koja će se sprovoditi u kontinuitetu; Izraditi Master plan izgradnje šumskih kamionskih puteva kao strateškog okvira za investiranje u sektoru šumarstva; Etat JPŠ „Šume RS“ će se staviti na raspolaganje domaćim prerađivačima, sa ciljem ukupnog jačanja ekonomije RS; Obezbjediti raspodjelu šumskih drvnih sortimenata u skladu sa utvrđenim kriterijumima koji imaju za cilj jačanje finalnih prerađivača izvoznog karaktera; Usvojiti novi cjenovnik šumskih drvnih sortimenata, u smislu njegovog usklađivanja sa okruženjem sa ciljem povećanja konkurentnosti uz pozitivne efekte za JPŠ „Šume“ u smislu obezbjeđivanja sredstava za neophodne investicije; Uspostaviti informacioni sistem voda;
- 2018 i 2019: Izraditi novi informacioni sistem u šumarstvu koji treba da obezbijedi kvalitetnije podatke, praćenje i kontrolu u svim segmentima poslovanja JPŠ „Šume“;
- 2018–2020: Unaprijediti rad izvještajno – dijagnostičke i prognozne službe (IDP) kroz tehnološko usavršavanje unaprijediće se mogućnost dijagnoze zdravstvenog stanja šuma i preventivnog djelovanja u zaštiti šumskih ekosistema sa ciljem sprečavanja velike ekološke i ekonomske štete;
- 2019: Uspostaviti sistem identifikacije zemljišnih parcela; sprovođenje procesa identifikacije životinja kroz usavršavanje sistema kontrole kretanja životinja; navedene mjere bi se finansirale iz IPA2 sredstava a navedena sredstva će biti operativna 2019. godine. Unaprijeđenje spoljnotrgovinskog poslovanja i zaštite domaće poljoprivredne proizvodnje je aktivnost koja će se sprovoditi u kontinuitetu;
- 2020: raditi na kreiranju IPARD Operativne strukture. Očekuje se da će se do 2020. godine steći uslovi za nastavak na kreiranju operativne strukture za korištenje IPARD sredstava kako bi se ova sredstva mogla planirati u IPA3 programskom periodu. Unaprijediti spoljnotrgovinsko poslovanje i zaštitu domaće poljoprivredne proizvodnje je aktivnost koja će se sprovoditi u kontinuitetu.

Zadužene institucije za realizaciju mjere su Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede Republike Srpske u saradnji sa Agencijom za agrarna plaćanja i Investiciono-razvojnou bankom Republike Srpske. Osim navedenih za realizaciju određenih aktivnosti kao što su unapređivanje spoljnotrgovinskog poslovanja i zaštita domaće proizvodnje nadležna institucija je Ministarstvo spoljne trgovine i ekonomskih odnosa. Za aktivnosti koje se odnose na kreiranje IPARD operativne strukture pored institucija iz Republike Srpske, zaduženo je i Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede Federacije BiH, kao i Ministarstvo spoljne trgovine i ekonomskih odnosa. Za realizaciju aktivnosti u oblasti šumarstva zaduženi su Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede i JPŠ „Šume RS“ a.d. Sokolac. Za realizaciju aktivnosti uspostavljanja informacionog sistema voda zaduženi su Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede i Javna ustanova „Vode Srpske“.

Troškovi realizacije i uticaj na budžet: Troškovi realizacije su usklađeni sa postojećim budžetskim okvirom, koji iznosi 60 miliona KM na godišnjem nivou, te u tom smislu nijedna od aktivnosti neće zahtijevati izdvajanje dodatnih budžetskih sredstava. Međutim, za neke od

aktivnosti biće korištena sredstva međunarodnih finansijskih institucija kao što su Svjetska banka i Evropska Unija, što je uslovljeno usvajanjem strateškog okvira razvoja poljoprivrede i ruralnih područja na nivou Bosne i Hercegovine. Uspostava informacionog sistema voda će se finansirati iz *UNDP* projekta „Integrisanje klimatskih promjena u smanjenje rizika od poplava u slivu rijeke Vrbas“ u vrijednosti 750.000,00 KM.

Uticaj na rast i konkurentnost: Prosječna efektivna sektora poljoprivrede i prehrambene industrije u Republici Srpskoj kreće se od 1,2 do 1,5 milijardi KM. Kao efekat realizacije gore navedenih mjera očekuje se povećanje ukupnog rezultata sektora za od 2% do 5%. Svako povećanje obima proizvodnje kao rezultat većeg obima finansiranja treba da rezultira i u novim radnim mjestima. Trenutno obim formalnog zaposlenja u sektoru poljoprivrede i prehrambene industrije je oko 4% dok je obim neformalnog zaposlenja oko 30%. Efekat mjere za unapređivanje poljoprivredne proizvodnje bi trebalo da se ogleda u povećanju formalne, a smanjenju neformalne zaposlenosti u sektoru. Sve aktivnosti identifikovane u okviru mjere za unapređivanje poljoprivredne proizvodnje doprinijeće unapređivanju konkurentnosti a konkretno u sledećem: unapređivanje izvora finansiranja agrarnog sektora doprinosi povećanju nivoa ulaganja i snižavanju cijene koštanja krajnjeg proizvoda; usvajanje i harmonizacija propisa iz oblasti poljoprivrede na nivou Republike Srpske i BiH doprinosi konkurentnosti u pogledu standardizacije kvaliteta i usklađivanja sa tržišnim standardima; uspostavljanje sistema identifikacije zemljišnih parcela doprinosi unapređivanju kontrole u realizaciji budžetskih sredstava i drugih izvora finansiranja sektora poljoprivrede; sprovođenje procesa identifikacije životinja kroz usavršavanje sistema kontrole kretanja životinja doprinosi unapređivanju zdravstvenog stanja i efikasnije kontrole budžetskih i vanbudžetskih transfera u animalnom sektoru; unapređivanje spoljnotrgovinskog poslovanja i zaštite domaće poljoprivredne proizvodnje doprinosi unapređivanju konkurentnosti u odnosu na globalno okruženje.

Socijalni ishodi: Socijalni efekti su višestruki i ogledaju se u: stabilizaciji prihoda poljoprivrednika kroz podršku dohotku; rast prihoda poljoprivrednika kroz rast produktivnosti i konkurentnosti u sektoru; unapređivanje kvaliteta života u ruralnom području kroz unapređivanje ekonomske efikasnosti; unapređivanje zdravlja životinja; unapređivanje ugleda i identiteta domaće proizvodnje.

Rizik za realizaciju ove mjere odnosi se na nemogućnost postizanja dogovora sa nadležnim institucijama na nivou Federacije BiH i BiH u vezi sa pitanjima zaštite domaće proizvodnje, kao i pitanja u vezi sa IPARD operativnom strukturom. Međutim, dati rizik ne ugrožava realizaciju suštinskih aktivnosti za koje su nadležne institucije na nivou Republike Srpske. „Plan B“ za realizaciju aktivnosti za koje je potrebno postići dogovor sa institucijama na ostalim nivoima vlasti u BiH biće upravo prevaziđen realizacijom aktivnosti na unapređivanju izvora finansiranja u agrarnom sektoru iz budžetskih i vanbudžetskih izvora na nivou Republike Srpske tako da Republika Srpska nije ovisna o pristupu IPA fondovima za koje je potreban dogovor svih nivoa vlasti u BiH.

Unapređenje poljoprivredne proizvodnje

Ovo je mjera koju predlaže/sprovodi Vlada Federacije BiH.

U cilju realizacije predložene mjere nastaviti će se provoditi sljedeće aktivnosti na izradi novih i izmjena i dopuna važećih zakona i podzakonskih akata iz oblasti poljoprivrede i ruralnog razvoja i novčanih podrški na nivou Federacije BiH, strategija i programa za oblast poljoprivrede usklađenih unutar Bosne i Hercegovine i sa zakonodavstvom EU i međunarodnim standardima, unaprijeđenju primjene važećih zakonskih odredbi, uspostavi redovnosti isplate novčanih podrški i isplati zaostalih dugovanja poljoprivrednicima, unaprijeđenju izvora finansiranja poljoprivrednog sektora, uspostavljanju odgovarajućih mjera za zaštitu domaće poljoprivredne proizvodnje, jačanju sistema kontrole, podržavanju i pokretanju inicijativa za izradu i usvajanje sektorskih strategija i zakona za oblast poljoprivrede i ruralnog razvoja na nivou BiH (uređenje

tržišta poljoprivrednih proizvoda; zaštiti domaće proizvodnje; unaprijeđenju sistema kontrole), unaprijeđenju kvaliteta javnih usluga (stručnih i savjetodavnih službi), organizovanju edukacije poljoprivrednika, te unaprijeđenju i ažuriranju informacionih sistema, registara i baza podataka za oblast poljoprivrede u skladu sa zahtjevima EU (LPIS, GIS; Registri i dr.).

Aktivnosti po godinama

a) Aktivnosti planirane u 2018

- Izraditi i usvojiti zakone kojima se uređuje oblast poljoprivrede i ruralnog razvoja i novačanih podrški usklađenih u BiH i zakonodavstvom EU, a koji imaju najveći uticaj na unaprijeđenje poljoprivredne proizvodnje. Aktivnosti će se provoditi u saradnji sa nadležnim kantonalnim organima uprave za oblast poljoprivrede i federalnim i kantonalnim stručnim upravnim organizacijama, te u saradnji sa nadležnim institucijama na državnom nivou i zainteresovanim stranama ovog ministarstva⁹³;
- Reformisati sistem direktnih plaćanja u svrhu uspostave plaćanja po grlu za muzne krave u sistemu otkupa mlijeka i direktnih plaćanja po hektaru za novčane podrške za poljoprivredu u saradnji sa nadležnim kantonalnim organima uprave za oblast poljoprivrede i stručnim upravnim organizacijama i zainteresovanim stranama ovog ministarstva;
- Unaprijediti model finansiranja razvoja poljoprivrednog sektora kroz obezbjeđivanje sredstava iz Budžeta Federacije BiH i Budžeta 10 kantona, međunarodnih izvora finansiranja, uspostavu posebne kreditne linije kod Razvojne banke FBiH za financiranje investicijskih projekata u poljoprivredi i ruralnom razvoju, te formiranje Garantnog fonda u uz podršku RB FBiH;
- Primjeniti važeću odredbu Zakona o poljoprivredenom zemljištu⁹⁴ u cilju stavljanja u funkciju proizvodnje neobrađenog poljoprivrednog zemljišta i usmjeravanje naplaćenih naknada koja su namjenska vrsta prihoda budžeta općine, a mogu se koristiti za razvoj, poticaj i intenziviranje poljoprivredne proizvodnje na području općine gdje su one prikupljene, u saradnji sa Savezom općina i gradova, te nadležnim kantonalnim ministarstvima za poljoprivredu.
- Unaprijediti informacione sisteme za oblast poljoprivredu i ruralni razvoj u skladu sa zahtjevima i standardima EU, u saradnji sa svim institucijama u BiH nadležnim za oblast poljoprivrede, Geodetskom upravom FBiH i Poreznom upravom FBiH.

b) Aktivnosti planirane u 2019

- Uspostaviti okvir (izrada podzakonskih akata) za primjenu zakona o poljoprivredi i ruralnom razvoju i novčanim podrškama usklađenih unutar BiH i sa zakonodavstvom EU, u saradnji sa nadležnim kantonalnim ministarstvima za poljoprivredu i državnim institucijama nadležnim za poljoprivredu i ruralni razvoj;
- Pratiti utrošak naplaćenih naknada koja su namjenska vrsta prihoda budžeta općine, koje se koristi za razvoj, poticaj i intenziviranje poljoprivredne proizvodnje na području općine u Federaciji BiH, u saradnji sa Savezom općina i gradova, te nadležnim kantonalnim ministarstvima za poljoprivredu.
- Unaprijediti kvalitet javnih usluga – stručnih i savjetodavnih službi, organizovati edukacije farmera i unaprijeđivati i ažurirati informacione sisteme, registre i baze podataka za oblast poljoprivrede u skladu sa zahtjevima EU (LPIS, GIS, Registri i dr.) u saradnji sa Geodetskom upravom FBiH;

c) Aktivnosti planirane u 2020

- Uspostaviti institucionalni okvir za primjenu zakona o poljoprivredi i ruralnom razvoju i novčanim podrškama usklađenih unutar BiH i sa zakonodavstvom EU, u saradnji sa

⁹³ www.fmpvs.gov.ba- Lista zainteresovanih strana

⁹⁴ ("Službene novine Federacije BiH", broj 52/09)

nadležnim kantonalnim ministarstvima za poljoprivredu i državnim institucijama nadležnim za poljoprivredu i ruralni razvoj;

- Pratiti utrošak naplaćenih naknada koja su namjenska vrsta prihoda budžeta općine, koje se koristi za razvoj, poticaj i intenziviranje poljoprivredne proizvodnje na području općine u Federaciji BiH, u saradnji sa Savezom općina i gradova, te nadležnim kantonalnim ministarstvima za poljoprivredu.
- Uspostaviti i jačati institucionalni okvir za pružanje javnih usluga poljoprivrednicima od strane stručnih i savjetodavnih službi, te organizovati edukacije farmera;
- Uunaprijediti i ažurirati informacione sisteme, registre i baze podataka za oblast poljoprivrede u skladu sa zahtjevima EU (LPIS, GIS; Registri i dr.) u saradnji sa Geodetskom upravom F BiH;

Očekivani uticaj na konkurentnost: Očekivani uticaj na konkurentnost sektora poljoprivrede je pozitivan i očekuje se stabilizacija dohotka poljoprivrednika, povećanje produktivnosti i profitabilnosti poljoprivredne proizvodnje koje će dovesti do rasta dohotka poljoprivrednika, te značajno povećanje nivoa konkurentnosti poljoprivrednika iz Federacije BiH u poređenju sa zemalja regije, EU i ostatka svijeta.

Procjena troškova i informacija o budžetskom utjecaju aktivnosti: Primjena, odnosno provođenje planiranih aktivnosti neće zahtijevati dodatna sredstva za izdvajanje iz Budžeta Federacije BiH. Ukupni projicirani iznos sredstava u 2018. godini iz ukupnih rashoda Budžeta Federacije za subvencije privatnim preduzećima i poduzetnicima – Poticaj za poljoprivredu iznosi 69,2 mil. KM, a ovaj iznos je projiciran i za naredne dvije godine.

Planirana ulaganja u dva projekte za poljoprivredu prema DAC klasifikaciji, koja su uključene u PJI Federacije BiH 2017.-2019. godina, iznose 59,85 mil. KM od čega je u predhodnim godinama utrošeno 6,39 mil. KM odnosno 10, 65% , a planiran je utrošak u 2017. godini 11,53 mil. KM, u 2018. godini 9,58 mil. KM i u 2019. godini 1,03 mil. KM.(nije još uvijek usvojen PJI za period 2018.-2020.)

Očekivani uticaj na zapošljavanje i rodno pitanje: Očekuje se da će realizacija planiranih aktivnosti doprinijeti održivom i stabilnom rastu poljoprivredne proizvodnje te da će se osigurati bolji životni standard poljoprivrednika, a kao rezultat se očekuje povećanje broja zaposlenih u sektoru poljoprivrede i djelatnostima povezanim sa poljoprivredom, te angažman većeg broja žena.

Potencijalni rizici: Potencijalni rizik su izostanak dogovora i saradnje svih nivoa vlasti u kreiranju politika i zakonskih akata, te donošenju strateških okvira i uspostavu institucionalnih sistema za oblast poljoprivrede i ruralnog razvoja u skladu sa zahtjevima EU-ije; nove strožije politike i zakonski okviri u EU-iji nakon 2020. godine; kašnjenja i zastoji u usklađivanju zakonskih odredbi; nedostatna finansijska sredstava; nepovoljni klimatski uslovi (mrazevi, suše, poplave i sl.). Potencijalni rizik za implementaciju Program ruralnog razvoja u Federacije BiH 2018-2021 je taj što Vlada FBiH isti nije uvrstila u PJI Federacije BiH 2018-2021, Vlada FBiH nije prihvatila nacrt kreditnog sporazuma o novom zaduživanju koji je pripremila delegacija za pregovore, Parlamentarna skupština BiH nije dala suglasnost za zaključivanje kreditnog sporazuma i da Parlament Federacije BiH nije donio Odluku o vanjskom zaduženju.

4.3.3.2. Sektor okoliša

Vlada Federacije BiH

U odnosu na 2015. godinu, u 2016. godini nije zabilježen značajan napredak u poboljšanju regulatornog okvira u oblasti zaštite okoliša. Još uvijek nisu okončane procedure donošenja novog Zakona o zaštiti okoliša i novog Zakona o Fondu za zaštitu okoliša i energetske efikasnost, koji bi na sveobuhvatan način uredili pitanja uspostave i korištenja ekonomskih instrumenata za okoliš, čime bi se olakšala primjena načela integralnog pristupa okolišu,

održivog razvoja i načela zagađivač plaća, kao važnih načela formalne politike zaštite okoliša u FBiH.

U Federaciji BiH posljednjih godina sve je izražajni problem velike zagađenosti zraka. Pravilnikom o načinu vršenja monitoringa kvaliteta zraka i definiranju vrsta zagađujućih materija, graničnih vrijednosti i drugih standarda kvaliteta zraka, kvalitet zraka se prati mjerenjem koncentracija sumpordioksida, azotnih oksida, lebdećih čestica PM10 i PM2.5, olova, benzena, ugljičnog monoksida, arsena, kadmija, žive, nikla, te benzo-a-pirena. Postojeći uslovi u Federaciji Bosne i Hercegovine ne omogućavaju redovan monitoring svih navedenih parametara, a pojedini parametri se uopšte ne mjere. Prema podacima Federalnog hidrometeorološkog zavoda, koncentracije većine vrsta čestica koje se mjere tokom 2016. godine uglavnom su dostizale ili značajno premašivale dozvoljene vrijednosti.

Značajno je napomenuti da je postojeći mehanizam dostave, provjere i obrade podataka o emisijama zagađujućih materija u zrak još uvijek neadekvatan za izradu izvještaja i nije na nivou na kojem to rade pojedine zemlje u Evropi i regionu. Postojeći Registar postrojenja i zagađivača koji vodi Federalno ministarstvo okoliša i turizma sadrži nepotpune podatke o emisiji zagađenja na osnovu kojih se ne može izraditi proračun ukupne emisije zagađenja. Ne postoje precizne liste operatera postrojenja koji su dužni dostaviti podatke o emisiji zagađujućih materija u zrak, ne postoje kriteriji za odabir metode mjerenja emisije zagađujućih materija u zrak u zavisnosti od vrste, tipa i kapaciteta postrojenja, ne postoji pravilnik za proračun emisija zagađujućih materija u zrak, te kontrole mjerenja emisija zagađujućih materija u zrak nisu dovoljno efikasne. Svi ovi nedostaci značajno ograničavaju mogućnosti kreiranja adekvatnih politika održivog upravljanja okolišom. U planu je izrada Pravilnika o supstancama koje oštećuju ozonski omotač.

Takođe, je u pripremi izrada i drugih zakonskih i podzakonskih propisa, koji zbog neophodnosti usaglašavanja sa RS-om, još uvijek nisu usvojeni. Tu se prvenstveno misli na Zakon o izmjeni i dopuni Zakona o upravljanju otpadom, na osnovu kojeg će se raditi Uredba o informacionom sistemu upravljanja otpadom, Uredba o proizvodima koji poslije upotrebe postaju posebne kategorije otpada, Uredba o načinu ulaganja te uslovima dodjele poticajnih sredstava, kao i niz pravilnika za posebne kategorije otpada kao što su otpadne gume, otpadna ulja, otpadna vozila, baterije i akumulatori, itd.

Izrađen je Projektni zadatak za izradu nove Strategije zaštite okoliša Federacije BiH i Federalni plan upravljanja otpadom.

Implementacija Drugog projekta upravljanja čvrstim otpadom (financiran kreditima Svjetske banke) i dalje se odvija otežano. Napredak u identifikaciji i pružanju podrške novim regijama u FBH je značajan, ali implementacija u novim regijama (Gornji Vakuf, Bihać, Živinice) bila je jako usporena zbog velikih problema oko izrade projektne dokumentacije i dobijanja dozvola neophodnih za početak građevinskih radova na izgradnji novih regionalnih deponija. Regije Bihać i Gornji Vakuf nisu dobile okolinsku dozvolu za odabrane lokacije budućih regionalnih deponija, a regija Živinice je dobila okolinsku dozvolu i urbanističku suglasnost, ali nije dobila dozvolu za građenje (očekuje se dobijanje ove dozvole u toku 2017. godine). Budući da navedene regije nisu osigurale potrebne dozvole do 30.06.2016. godine, Svjetska banka je otkazala dio kreditnih sredstava za finansiranje izvođenja radova izgradnje regionalnih deponija u regijama Bihać, Gornji Vakuf i Živinice.

4.3.3.2.1. Očuvanje, zaštita i poboljšanje kvaliteta okoliša

Ovo je reforma koju predlaže/sprovodi Vlada Federacije BiH.

Ekonomski instrumenti ključni su u sprovođenju mjera zaštite okoliša. U Federaciji BiH ekonomski instrumenti, radi obezbjeđivanja finansiranja i ostvarivanja ciljeva zaštite okoliša, primarno su uspostavljeni kroz mehanizme Fonda za zaštitu okoliša Federacije BiH. Prihodi Fonda za zaštitu okoliša Federacije BiH ostvaruju se putem naknada, uvedenih po osnovu zagađenja okoliša u skladu sa principom „zagađivač plaća“.

Prihodi Fonda osiguravaju se prevashodno po osnovu Zakona o Fondu za zaštitu okoliša („Službene novine Federacije BiH“, broj:33/03), Zakona o vodama („Službene novine Federacije BiH“, broj:70/06) i Zakona o upravljanju otpadom („Službene novine Federacije BiH“, br.33/03 i 72/09).

Temeljem naprijed navedenog, glavni prihodi Fonda za zaštitu okoliša osiguravaju se putem naknade koja se plaća pri registraciji motornih vozila, naknada koju plaćaju zagađivači zraka po količini godišnjih emisija sumpor dioksida, azotnih oksida i prašine, te vodnih naknada. S ciljem unapređenja zakonskog okvira, u proteklom periodu izvršeno je izrada novog Prijedlog zakona o Fondu za zaštitu okoliša, kojim se preciznije definira način prikupljanja sredstava Fonda i distribucije sredstava između Federacije, kantona, općina, kao i pitanja transparentnog rada, planiranja i izvještavanja u cilju efikasnog i namjenskog trošenja sredstava primarno namijenjenih sveukupnom unaprjeđenju stanja okoliša i stvaranju preduslova održivog razvoja. Detaljnije je definiran upravni i inspeksijski nadzor nad provođenjem Zakona uz detaljnije propisivanje kaznenih odredbi.

Unapređenje sistema okolinskih dozvola jeste tendencija za naredni period s ciljem daljeg usaglašavanja sa EU zakonodavstvom u oblasti horizontalnog zakonodavstva kao i oblasti industrijskog zagađenja. Veliki su izazovi u nadzoru zagađivača, kako zbog podkapacitiranosti institucija u ovoj oblasti, tako i zbog nepostojanja Agencije za okoliša kao stručne institucije u svrhu adekvatnog nadzora.

Aktivnosti po godinama:

a) Aktivnosti planirane u 2018

- Uspostava regionalnih centara za upravljanje otpadom i zatvaranje na okolišno prihvatljiv način neuređenih općinskih deponija uz razvoj infrastrukture za selektivno prikupljanje ambalažnog, električnog, elektronskog i drugog otpada, uspostava reciklažnih centara korištenjem finansijskih sredstava iz različitih izvora.
- Federalno ministarstvo okoliša i turizma, Fond za zaštitu okoliša, Vlada FBiH i Parlament FBiH su nadležni za implementaciju mjera na unapređenju ekonomskih instrumenata, ako i unapređenja sistema okolinskih dozvola..
- Zakon o Fondu za zaštitu okoliša i energetske efikasnosti Fokus je na namjenskom korištenju sredstava iz fonda, a proširuje se i na energetske efikasnosti. Predviđa se finansiranje mjera za povećanje energetske efikasnosti u oblastima zaštite okoliša i smanjenja stakleničkih gasova, te ispunjenja obaveza iz ugovora Energetske zajednice.
- Novi Zakon o zaštiti okoliša

b) Aktivnosti planirane u 2019

- Implementacija zakonodavnog okvira u oblasti okoliša uz adekvatnu obezbijedjenost finansijskih mehanizama. Unapređenje poslovnog ambijenta i uvjeta za investicije uz adekvatne poduzimanje mjera zaštite okoliša. Federalno ministarstvo okoliša i turizma, Fond za zaštitu okoliša i Vlada FBiH su nosioci aktivnosti.

c) Aktivnosti planirane u 2020

Implementacija zakonodavnog okvira u oblasti okoliša uz adekvatnu obezbijedjenost finansijskih mehanizama. Unapređenje poslovnog ambijenta i uvjeta za investicije uz adekvatne poduzimanje mjera zaštite okoliša. Federalno ministarstvo okoliša i turizma, Fond za zaštitu okoliša i Vlada FBiH su nosioci aktivnosti.

Očekivani uticaj na konkurentnost: Očekivani uticaj je pozitivan.

Procjena troškova i informacija o budžetskom utjecaju aktivnosti: Donošenje Zakona o Fondu za zaštitu okoliša i energetske efikasnosti nema uticaja na budžet jer će biti urađen redovnim aktivnostima i kapacitetima, bez dodatnih troškova.

Očekivani uticaj na zapošljavanje i rodno pitanje: Zaštita okoliša generira otvaranje novih radnih mjesta, bez uticaja na rodna pitanja.

Potencijalni rizici: Nedovoljno ljudskih kapaciteta i stručnost jeste ograničavajući faktor i potencijalni rizik.

4.3.3.3. Razvoj sektora usluga

Industrija

Nerazvijena i nedovoljno diverzificirana industrijska baza predstavlja jedan od najvećih izazova sa kojima se susreće ekonomija Bosne i Hercegovine. Ovakvo stanje u okviru bh. industrijske strukture posljedica je historijskog nasljeđa, neadekvatnih ekonomskih politika u vrijeme tranzicije kao i globalne ekonomske krize. Tako trenutnu industrijsku strukturu karakteriše: nizak nivo iskorištenosti tehnološki zastarjelih kapaciteta, slaba zaposlenost i obrazovana struktura zaposlenih, kao i skroman obim proizvodnje proizvoda niske dodane vrijednosti i slabe izvozne zastupljenosti. Tako u strukturi bh. industrije dominiraju tradicionalne radno intenzivne industrijske grane koji se uglavnom temelje na iskorištavanju prirodnih resursa, dok je udio srednje i visokotehnoloških proizvoda relativno skroman u odnosu na konkurentne zemlje. Rezultat ovakvog načina proizvodnje jeste industrijski output u kome primarnu ulogu imaju proizvodi sa niskom stopom finalne obrade i malom dodanom vrijednosti. Iako je Bosna i Hercegovina u posljednjih nekoliko godina ostvarivala povećanje fizičkog obima industrijske proizvodnje po prosječnoj stopi od oko 3% na godišnjem nivou, do sada nisu napravljeni značajniji iskoraci kada je u pitanju konkurentnost bh. industrije na šta ukazuju određeni strukturalni indikatori. Tako je npr. udio industrijske proizvodnje u BDP-u sa 17% u 2005. godini povećan za 1,2 p.p. i na kraju 2016. godine je iznosio 18,2%. Slično je i sa pokazateljima prerađivačke industrije koja predstavlja okosnicu bh. izvoza roba i u okviru koje je u istom vremenskom periodu registrirana prosječna godišnja stopa rasta proizvodnje od 3,9%, a udio iste u BDP-u povećan je sa 9,9% u 2005. na 12,4% BDP-a na kraju 2016. godine.

Finansijsko tržište

Zdrav bankarski sustav neophodan je za razvoj gospodarstva svake zemlje. Na ovo su posebno ukazali događaji na finansijskom tržištu u svijetu u zadnjem desetljeću kada je postalo jasno da je potrebno pooštriti bonitetne kriterije finansijskih institucija, naročito velikih banaka i bankarskih grupacija (tzv. to big to fail institucija). Glavni cilj unapređenja finansijskog sektora jeste osiguranje finansijske stabilnosti zemlje, te omogućavanje likvidnosti i pristupa izvorima financiranja različitim subjektima u gospodarstvu.

Prateći ovaj trend, unazad nekoliko godina radi se na promjeni zakonodavnog okvira za poslovanje banaka u BiH, a kako bi se približio zakonodavstvu EU i omogućila primjena principa Bazela II i III u bankarskom poslovanju. Cilj usvajanja novih zakona o bankama u FBiH i RS te zakona o Agenciji o bankarstvu FBiH i izmjenama i dopunama zakona o Agenciji za bankarstvo RS, između ostalog, jeste da se sektor kapitalno osnaži, regulira postupak sanacije nezdravih banaka, prošire nadležnosti agencija za bankarstvo, riješi problem nekvalitetnih kredita, itd.

Pored unapređenja bankarskog sektora, potrebno je raditi i na razvoju ostalih finansijskih institucija u oba entiteta. Svjetski ekonomski forum dao je skromnu ocjenu BiH za razvoj finansijskog tržišta (3,5 na skali od 1 – 7, gdje je 7 najbolja ocjena), te se od 137 obuhvaćenih zemalja, BiH našla na 104 mjestu.

U FBiH je tijekom 2017. usvojen niz zakona koji se odnose na osiguravajuća društva, lizing poduzeća i investicijske fondove, dok je izrada novog Zakona o mikrokreditnim institucijama planirana u 2018. godini.

Zbog dugogodišnje inertnosti i neefikasnosti zatvorenih investicijskih fondova, u RS je u 2017. godini započet, a očekuje se da će se u 2018. godini završiti njihovo preoblikovanje u otvorene investicijske fondove. Očekuje se da rezultat ove mjere bude veće trgovanje vrijednosnim papirima od strane investicijskih fondova. Pored ovoga, u RS se radi na unapređenju trgovanja

dužničkim vrijednosnim papirima, a naglasak je na dužničkim vrijednosnim papirima plasiranim od strane javnog sektora.

Turizam

Razvoj turizma i prateće turističke infrastrukture u BiH i dalje veoma zaostaje za zemljama koje imaju ovaj sektor dobro uređen i od njega bilježe veoma velike prihode. Podaci govore da se iz godine u godinu u BiH povećava broj dolazaka gostiju, pa je tako i u 2017. godini zabilježen porast od 11,3%.⁹⁵ Jedna od činjenica koja govori u prilog porastu turističkog tržišta BiH je dolazak svjetskih hotelijerskih lanaca koji su prepoznali potencijale i koji otvaraju hotele sa luksuznim smještajem.

Turizam je jedna od grana privrede koja bi BiH mogla da obezbijedi znatno veće prihode od dosadašnjih kada bi se mnogobrojne usluge unaprijedile: postavili adekvatni putokazi, turističke organizacije bile bolje uvezane sa kulturnim ustanovama te kada bi bio organizovaniji prevoz do turističkih destinacija.

I ovaj sektor kao i druge prati niz poteškoća kao što su: slaba turistička infrastruktura, nepostojanje strateških dokumenta i jedinstvenog registra pružatelja usluga.

Dodatni problem koji se nameće je insitucionalne prirode a tiče se problema u donošenju zakona i pravilnika kojima se reguliše oblast turizma (prvenstveno u FBiH gdje se uveliko kasni sa donošenjem Zakona o turizmu koji reguliše oblasti turističke zajednice, turističkih agencija i vodiča). Jedan od problema koji je također izražen je i neplaćanje turističkih taksi, odnosno utaja prihoda od noćenja i iznajmljivanja kapaciteta.

Prerađivačka industrija predstavlja jedan od najznačajnijih sektora privrede Republike Srpske, sa učešćem u ukupnoj industriji Republike Srpske u iznosi od 62,6%, učešćem u izvozu Republike Srpske iznosi 95,0%, a zapošljava 52.116 radnika ili 20,6% ukupnog broja zaposlenih radnika Republike Srpske.

Ključne prepreke za rast i konkurentnost u oblasti proizvodne djelatnosti ogledaju se u tome što prerađivačka industrija ima nizak nivo konkurentnosti svojih proizvoda, što je rezultat primjene zastarjelih tehnologija, nedostatka razvojnih kapaciteta i nedovoljno razvijenog sistema kvaliteta u privrednim društvima. S tim u vezi potrebno je raditi na podršci prerađivačkoj industriji, koja će se ogledati kroz smanjenje opterećenja rada i ukidanje neporeskih davanja, čime će se osloboditi sredstva za investicije u poboljšanje tehnologije proizvodnje, a sa druge strane, kroz mjere za unapređivanje poslovnog ambijenta, preduzeća iz oblasti prerađivačke industrije imaće bolju konkurentsku poziciju na inostranom tržištu. Pored toga, ključna prepreka za rast i konkurentnost u ovoj oblasti odnosi se i na nizak nivo produktivnosti i nedostatak i odliv radne snage, sa kojim se suočava sve više proizvodnih privrednih društava, ali i privredna društva u sektoru usluga.

4.3.3.3.1. Uvođenje strožih bonitetnih zahtjeva bankarskog poslovanja i uređenje postupka restrukturiranja banaka

Ovo je reforma koju predlaže/sprovodi Vlada Republike Srpske.

U 2017. godini, na osnovu identifikovanih prepreka za rast i konkurentnost, definisane su potrebne mjere i u toku je realizacija mjere iz oblasti finansijskog sektora, koja se odvijala prema utvrđenim aktivnostima i planiranoj dinamici iz PER 2017–2019. godina, i to:

Uvođenje strožih bonitetnih zahtjeva bankarskog poslovanja i uređenje postupka restrukturiranja banaka realizovana je donošenjem Zakona o bankama Republike Srpske („Službeni glasnik Republike Srpske“, broj 4/17) i Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o Agenciji za bankarstvo Republike Srpske („Službeni glasnik Republike Srpske“, broj 4/17), koji su značajno usklađeni sa direktivama EU, a kojima su uvedeni stroži bonitetni zahtjevi

⁹⁵ Izvor: Agencija za statistiku BiH, Kumulativni podaci, novembar 2017.

bankarskog poslovanja i uređen postupak restrukturiranja banaka, te proširene nadležnosti Agencije za bankarstvo Republike Srpske na poslove restrukturiranja banaka i unaprijeđeni interni procesi upravljanja i odlučivanja.

Upravni odbor Agencije za bankarstvo je u junu 2017. godine donio Statut Agencije („Službeni glasnik Republike Srpske“, broj 63/17), na kojeg je Vlada Republike Srpske dala saglasnost, u skladu sa Zakonom o Agenciji za bankarstvo RS, a kojim su stvoreni uslovi za dalje institucionalno jačanje Agencije za bankarstvo Republike Srpske u pogledu organizacije nadzora i restrukturiranja banaka, uz poštovanje principa funkcionalne podvojenosti poslova nadzora od poslova restrukturiranja banaka.

Upravni odbor Agencije za bankarstvo Republike Srpske je u julu 2017. godine usvojio podzakonske akte kojima se reguliše poslovanje banaka.

Podzakonski akti u vezi sa restrukturiranjem banaka biće doneseni do kraja 2017. godine, u skladu sa rokovima određenim za njihovo donošenje.

Navedena aktivnost povezana je sa Projektom Svjetske banke za jačanje bankarskog sektora, koji će se realizovati kroz pet komponenata: unapređivanje regulative i nadzora banaka u skladu sa kriterijumima Bazela II/III, rješavanje slabosti u bankarskom sektoru, uspostavljanje okvira za restrukturiranje banaka, unapređivanje upravljanja i poslovanja entitetskih razvojnih banaka i tehnička podrška. Narodna skupština Republike Srpske je u julu 2017. godine donijela Odluku o prihvatanju zaduženja Republike Srpske prema Svjetskoj banci – Međunarodnoj banci za obnovu i razvoj po Projektu jačanja bankarskog sektora (8741-BA), („Službeni glasnik Republike Srpske“, broj 73/17). Do kraja 2017. godine planirano je: potpisivanje Sporazuma o zajmu između BiH i Međunarodne banke za obnovu i razvoj, kao i relevantnih supsidijarnih sporazuma između BiH i entiteta, imenovanje Tim za realizaciju Projekta, te sačinjavanje i usvajanje Operativnog priručnika za Projekat.

Realizacija po godinama je sljedeća:

- 2017: 4. kvartal: donošenje podzakonskih akata u vezi sa restrukturiranjem banaka, unapređivanje sposobnosti Agencije za bankarstvo Republike Srpske da obavlja funkcije oporavka i restrukturiranja banaka (Agencija za bankarstvo Republike Srpske);
- 2018: 1. kvartal: izrada i dostavljanje planova oporavka banke i planova oporavka bankarske grupe Agencije za bankarstvo Republike Srpske (banke), 3. kvartal: preispitivanje planova oporavka banke i planova oporavka bankarske grupe (Agencije za bankarstvo Republike Srpske); 4. kvartal: izrada planova restrukturiranja za banke koje na dan stupanja na snagu Zakona o bankama Republike Srpske imaju dozvolu za rad (Agencije za bankarstvo Republike Srpske);
- 2019: 2. kvartal: izrada planova restrukturiranja za bankarske grupe (Agencije za bankarstvo Republike Srpske).

Troškovi realizacije i uticaj na budžet: Predložena mjera neće uticati na troškove budžeta u periodu 2018–2020. godine, jer je Odlukom o prihvatanju zaduženja Republike Srpske prema Svjetskoj banci – Međunarodnoj banci za obnovu i razvoj po Projektu jačanja bankarskog sektora, predviđena odgoda otplate zajma od 7 godina, nakon čega će nastati trošak u budžetu u visini godišnjih otplate zajma. Realizacijom komponenata ovog projekta u periodu do 2020. godine biće ostvaren priliv sredstava u budžet u ukupnom iznosu zajma od 27,3 miliona evra, koja sredstva će se koristiti za redovno finansiranje budžetskih potreba i za sprovođenje strukturnih reformi u skladu sa pojedinim strategijama Vlade Republike Srpske.

Uticaj na rast i konkurentnost: Predložena mjera ima za cilj obezbjeđenje stabilnog i sigurnog bankarskog sektora i zaštitu deponenata, kao i veću tržišnu disciplinu poslovanja banaka. Jačanje regulative i nadzora banaka i realizacija zakonodavnog okvira za restrukturiranje banaka doprinijeće povećanju povjerenja u bankarski sektor, što može uticati na povećanje investicija, porast zaposlenosti, te konkurentnosti.

Socijalni ishodi: Predložena mjera ima za cilj unapređivanje poslovnog ambijenta za pristup finansiranju domaćinstava i poslovnih subjekata, a usmjerena je na unapređivanje

institucionalnog, regulatornog i nadzornog okvira za bankarski sektor, te nema značajniji socijalni uticaj na bilo koju konkretnu socijalnu grupu.

Rizik realizacije mjere: Ova reformska mjera ne sadrži potencijalne rizike za realizaciju.

U periodu 2018-2020. godina aktuelizovati ranije usvojeni zaključak Narodne skupštine Republike Srpske o objedinjavanju tri regulatorne agencije – za bankarstvo, za osiguranje i za hartije od vrijedosti – u jednu agenciju, kako bi se ojačala njihova snaga i smanjila mogućnost ugrožavanja opstanka i rada bilo koje od njih u kontekstu mogućeg oduzivanja ovlašćenja i prenosa nadležnosti u ovoj oblasti sa Republike Srpske na nivo institucija BiH.

4.3.4. Poslovno okruženje i smanjenje neformalne ekonomije

Unapređenje poslovne klime i konkurentnosti predstavljaju osnovne preduslove za obezbjeđenje stabilnog privrednog rasta. Međunarodni izvještaji (Doing Business, Globalni indeks konkurentnosti) ukazuju na najslabiju poziciju u regionu, kada su u pitanju faktori koji utiču na konkurentnost BiH.

Među najčešće spomenutim preprekama rastu i konkurentnosti su slab pristup finansiranju MSP-ova uz slabu vladavinu prava i nejasni zakonodavni i regulatorni okvir. To nameće potrebu unapređenja poslovnog ambijenta i konkurentnosti u oblasti početka poslovanja, brzine registracije firme, dobijanja građevinske dozvole i zaštita investitora. (Prema Doing Business 2018. god. dobijanje građevinskih dozvola na 166. mjestu sa 16 procedura i potrebnih 193 dana, provođenju zakona na 71. mjestu od 190 zemalja sa prosjekom od 595 dana za rješavanje sporova. Unapređenje poslovnog poslovnog okruženja u BiH se provodi na nivou više nivoa BiH (Vijeće ministara te na entitetskim nivoima FBiH i RS). Na državnom nivou Vijeće ministara provodi uvođenje elektronskog potpisa – ePotpis. U okviru toga Ministarstvo komunikacija i transporta BiH je formiralo Ured za nadzor i akreditaciju ePotpisa. U procesu je usvajanje novog zakona i više podzakonskih akata.

Na nivou entiteta provode se u isto vrijeme mjere u dva pravca za poboljšanje poslovnog okruženja (prema Doing Business BiH je na 175. mjestu od 190 zemalja prema lakoći pokretanja poslovanja i zadnja je u regionu) i podrške MSP. U RS se radi na donošenju novog Zakona o poreskom sistemu radi uspostavljanja registra parafiskalnih nameta, kao preduslova za ukidanje onih nameta koji nisu opravdani (prema ocjeni Doing Business 2018. god. plaćanje poreza BiH je na 137. od 190. zemalja).

U području za podršku MSP navodi se donošenje Zakona o stečaju kojim se uređuje postupak restrukturiranja i stečajnog postupka. Kao rezultat se navodi smanjenje troškova vođenja stečajnog postupka i postupka restrukturiranja, i naplatu potraživanja što povećava i likvidnost privrede.

U FBiH se radi na više aspekata u oblasti poboljšanja poslovnog okruženja uz set mjera: smanjenje fiskalnih i parafiskalnih nameta uz set mjera, pojednostavljenje registracije poslovnih subjekata uz potrebnu podmjere nabavke novog softvera, skraćivanje rokova i pojednostavljenje procedura za izdavanje različitih dozvola. U procesu su donošenje više zakona. Za uspješno preduzetništvo treba imati dobru infrastrukturu. Uz ideje, potrebno je i podsticajno preduzetničko okruženje. U okviru toga razvijaju se projekti: Razvoj preduzetničkih zona u FBiH uz projekat Unapređenje institucijske preduzetničke infrastrukture u FBiH. Da bi se poboljšalo i finansiranje (koje se u međunarodnim izvještajima navodi kao jedna od glavnih prepreka u razvoju MSP) usvojen je Zakon o faktoringu uz kreiranje novih fondova za podršku MSP-u. Neophodna je jača budžetska i sistemska podrška za razvoj MSP-ova.

Republika Srpska je sprovela reformu registracije poslovanja uvođenjem jednošalterskog sistema registracije poslovnih subjekata kao jednog od parametara bitnih za poslovanje. Rezultat je bio značajno smanjenje troškova, procedura i dana potrebnih za registraciju i povećan broj novoregistrovanih poslovnih subjekata. Ovaj rezultat nije vidljiv u međunarodnim izvještajima kao što je Doing Business Svjetske banke, budući da prati stanje samo za jedan/najveći grad u jednoj zemlji (u slučaju BiH za Sarajevo). U Republici Srpskoj

postoji određen, ali nedovoljan napredak, u uspostavljanju javnih elektronskih usluga, posebno broja usluga prema poslovnoj zajednici. Ključni cilj u uspostavljanju javnih elektronskih usluga jeste smanjenje troškova, vremena i povećanja transparentnosti rada javne uprave. Sa ciljem daljeg poboljšanja u ovoj oblasti i uopšte razvoja elektronske uprave Vlada Republike Srpske je pokrenula aktivnosti na sljedećem koraku u reformi registracije poslovnih subjekata, koja se odnosi na registraciju elektronskim putem. Ovo je šireg značaja od same elektronske registracije, budući da stvara pretpostavke i za niz drugih potencijalnih elektronskih servisa (za građane i privredu). Projekat onlajn registracije je odobren od Vlade Republike Srpske u maju 2016. godine, te je formirana radna grupa za izradu akcionog plana za onlajn registraciju. Za značajan dio projekta osigurana su sredstva Vlade Velike Britanije. Projekat podrazumijeva više segmenata: Prvi – komplementu digitalizaciju sudskih spisa o registrovanim privrednim subjektima u RS, te njihovu konačnu verifikaciju i vezivanje za privredni registar. Drugi segment se odnosi na sistemsko, aplikativno i zakonodavno prilagođavanje reformi, a treći na uspostavu kvalifikovanog izdavaoca digitalnih certifikata za Republiku Srpsku (certifikaciono tijelo). U julu mjesecu 2017. godine Vlada Republike Srpske je razmatrala i usvojila koncept za sprovođenje projekta. Završen je izbor izvođača za sprovođenje digitalizacije sudske arhive, Agencije za informaciono društvo je zadužena i pokrenula je aktivnosti na uspostavu Centra za upravljanje digitalnim certifikatima Republike Srpske, a resorna ministarstva su zadužena da pokrenu aktivnosti na izmjeni propisa potrebnim za sprovođenje ovog projekta.

Uvođenjem multilateralne kompenzacije Vlada Republike Srpske je načinila prvi korak sa namjerom da smanji nelikvidnost privrede. Pored toga, bio je pokrenut postupak donošenja Zakona o rokovima izmirenja novčanih obaveza, ali sa namjerom da se sačeka identično rješenje i u Federaciji BiH, postupak usvajanja zakonskog rješenja je odložen.

Ključne prepreke za rast i konkurentnost u oblasti poslovnog okruženja i smanjenja neformalne ekonomije su: nedovoljna svijest o potrebi primjene e-usluga u javnoj upravi, i mogućnost za istu, prevelik broj dokumentacije iz oblasti prostornog planiranja, te nelikvidnost privrede.

Poslovno okruženje je posebno značajno sa aspekta poslovanja malih i srednjih preduzeća. Nakon donošenja Odluke o provođenju Projekta unapređenja poslovnog okruženja i pristupa tržištu na nivou Federacije Bosne i Hercegovine i Projekta unapređenja poslovnog okruženja na lokalnom nivou, u skladu s obavezama preuzetim Ugovorom o savjetovanju između Vlade Federacije Bosne i Hercegovine i Međunarodne finansijske korporacije, poduzete su određene aktivnosti ka poboljšanju pravnog okvira kojim se reguliraju poslovno okruženje i infrastruktura kvaliteta u cilju smanjenja regulatornih troškova koji se odnose na sirovine, proizvodnju, skladištenje i logistiku, povećanju kapaciteta regulatora u cilju osiguranja ispunjavanja zahtjeva proizvoda u skladu s EU standardima, zatim jačanju investicijske politike i privlačenju investitora, te omogućavanju pristupa tržištima u regiji, a i šire, smanjenju prekograničnih troškova i kašnjenja u kretanju roba, kao i na smanjenju troškova i rizika za rad poslovnih subjekata. Pored toga, ovim projektima predviđeno je i pojednostavljenje procedura na lokalnom nivou na 10-12 lokacija u Federaciji BiH, smanjenje troškova i vremena čekanja za firme, te pojednostavljenje procesa registracije poslovnih subjekata u Federaciji Bosne i Hercegovine.

U Kantonu Sarajevo zabilježen je značajan napredak u smislu dobijanja građevinskih dozvola donošenjem novog Zakona o prostornom uređenju u KS, kojim se predviđa uspostavljanje Centra za pružanje usluga u oblastima prostornog uređenja i građenja koji primjenjuje jednošalterski sistem poslovanja, tj. da građani i poslovni subjekti sve dobijaju na jednom mjestu. Time se značajno skraćuje broj procedura i potrebno vrijeme za dobijanje urbanističkih i građevinskih dozvola.

Uz to, u Kantonu Sarajevo donesene su izmjene zakona o sudskim i administrativnim taksama, čime se smanjuju, između ostalog, troškovi postupaka u vezi sa dobijanjem

urbanističkih i građevinskih dozvola, registracije imovine i osnivanja privrednih subjekata. Ovaj primjer svakako trebaju slijediti i ostali kantoni.

Ključne prepreke intenzivnijem razvoju su nepostojanje harmonizacije sektorskih strategija i akcionih planova sa strategijama na kantonalnom i državnom nivou i Akcionim planom za Federaciju BiH, te proračunskih izdvajanja za poticaje razvoju u dijelu koji se odnosi na sektor malih i srednjih preduzeća i obrta. Pored ove harmonizacije neophodno je ove sektorske strategije uskladiti i sa preporukama EU Akta o malim biznisima.

Nepostojanje jasnih kriterija na svim nivoima kako bi se utvrdilo kategorisanje poslovnih subjekata u malom gospodarstvu, te jedinstvenog pravnog okvira za provođenje programa razvoja odnosno poticaja razvoja poduzetništva i jedinstvene kriterijalne osnove za dodjelu poticaja sa naglaskom poticaja onim/onoj djelatnosti koja je u Strategiji razvoja (a to je u stvari i poštivanje specifičnosti određenog kantona/županije).

Neophodno je uraditi optimiziranje strategije Projekta „Razvoj malog i srednjeg poduzetništva u Federaciji BiH”, odnosno njenih ciljeva, prioriteta i mjera na srednjoročni period, odnosno omogućiti kvalitetnije planiranje akcionog plana za implementaciju. Za utvrđene srednjoročne strateške ciljeve koji budu identifikovani kao prioritetni, potrebno je izdvojiti prioritete i mjere za implementaciju te razviti akcioni plan aktivnosti za trogodišnji period, a sve u skladu sa strateškim dokumentima na državnom nivou.

4.3.4.1. Unapređenje poslovnog ambijenta i smanjenje neformalne ekonomije

Usaglašavanje sistema infrastrukture kvaliteta u BiH

Ovo je mjera koju predlaže/sprovodi Vijeće ministara BiH

Postojeći sistem infrastrukture kvaliteta u BiH nije usuglašen sa evropskim pravnim okvirom, kao ni sa zemljama okruženja, što ima negativne posljedice za poslovno okruženje i utiče na pojavu nekarinskih barijera u trgovini.

Set propisa iz oblasti infrastrukture kvaliteta je potrebno ažurirati jer su od 2008. godine u EU intenzivno mijenjani propisi i tehnička rješenja. Od njih se posebno ističu EU Paket mjera iz 2008. godine, Paket usaglašavanja iz 2014. godine sa 10 novih direktiva novog pristupa, EU Uredba 305/2011 o građevinskim proizvodima, itd.

Strateški okvir za BiH iz 2015. godine unutar strateškog cilja integrisani rast, predviđa unapređenje razvoja konkurentnog ekonomskog okruženja. Kao važan princip se ističe sloboda kretanja roba koja se treba ostvariti preuzimanjem EU propisa, usklađivanjem tehničke regulative i standarda, stalno unapređenje sistema infrastrukture kvaliteta kojeg čine tehnička regulativa, standardizacija, metrologija, akreditacija, ocjenjivanje usklađenosti i nadzor nad tržištem.

Srednjoročni program rada kao jedan od strateških ciljeva predviđa unapređenje konkurentnog ekonomskog okruženja. U nastavku je kao strateški cilj je navedena potreba za unaprijeđenjem sistema infrastrukture kvaliteta u skladu sa EU legislativama i dobrom praksom EU, efikasniju regulaciju tržišta u svrhu obezbjeđenja slobodnog kretanja roba i usluga i tržišne fer konkurencije. Konačno, kao program koji treba realizirati naprijed navedene ciljeve je razvoj strateškog okvira sistema infrastrukture kvaliteta u BiH.

Kao jedan od glavnih izazova pred BiH, u dokumentu Procjena ERP-a 2017-2019 od Evropske komisije, navodi se da konkurentnost Bosne i Hercegovine i dalje otežava činjenica da ona nije jedinstven ekonomski prostor sa jedinstvenim pristupom politici poduzetništva.

U navedenom dokumentu, kao glavne prepreke konkurentnosti su glomazan, neefikasan, kompliciran i opterećujući javni sektor koji dominira ekonomijom te nedostatak jedinstvenog ekonomskog prostora. Važno je da se uspostave koherentni i učinkoviti mehanizmi koordinacije i postave zajednički srednjoročni ciljevi koji će efikasno prevazići kontinuirani nedostatak jedinstvenog ekonomskog prostora uz izrazito isfragmentirana tržišta koja su uglavnom na entitetskom ili čak na kantonalnom nivou.

U Izvještaju EU o napretku BiH za 2016. godinu posebno je konstantirano slijedeće: „Bosna i Hercegovina je u ranoj fazi pripremljenosti u oblasti slobodnog kretanja robe. U protekloj godini u ovoj oblasti nije bilo napretka. Potrebno je poduzeti velike korake da bi se ostvarila puna funkcionalnost sistema za osiguravanje slobode kretanja robe. U narednoj godini Bosna i Hercegovina bi posebno trebala uraditi sljedeće:

- dodatno poboljšati koordinaciju između nadležnih institucija;
- uspostaviti registar važećih tehničkih propisa, te započeti ukidanje domaćih propisa koji su protivrječni evropskim standardima;
- usvojiti koordinisanu cjelodržavnu strategiju za infrastrukturu kvaliteta.“

U preporukama EU sa Prvog sastanka Pododbora za trgovinu, industriju, carine i oporezivanje u okviru SSP-a, održanom u Briselu 8.6.2016. godine, između ostalog, za oblast infrastrukture kvaliteta navedeno je slijedeće:

- S obzirom na buduće učešće BiH u jedinstvenom tržištu EU, Komisija poziva BiH da uspostavi potpuno funkcionalan unutrašnji jedinstveni ekonomski prostor. To podrazumijeva uklanjanje svih nepotrebnih administrativnih, pravnih i tehničkih prepreka slobodnom kretanju roba u državi.
- Komisija poziva BiH da u cijeloj državi uvede harmonizovani pristup usklađivanju sa *acquis-em* EU. Usvajanje cjelodržavne Strategije za infrastrukturu kvaliteta u BiH ostaje od najveće važnosti.
- Komisija poziva BiH da osigura jednaku primjenu postupaka ocjenjivanja usklađenosti u cijeloj državi.
- Komisija podstiče BiH da nastavi usklađivanje sa *acquis-em* EU uporedo sa stavljanjem van snage domaćih propisa koji su u koliziji.
- BiH će u pismenoj formi dostaviti popratne informacije o ukidanju kontrola neprehrambenih proizvoda prije stavljanja na tržište u RS, kao i o aktivnostima inspekcije za nadzor nad tržištem u FBiH.
- BiH će Komisiji dostaviti analizu pravnog okvira i podjele nadležnosti za usklađivanje sa direktivama Starog i Novog pristupa.

Izrada i donošenje Strategije infrastrukture kvaliteta u BiH

Predviđeno 322.710,87KM iz Budžeta institucija BiH, i 247.289,13KM iz donacija, što je ukupno 570.000,00 KM. U BiH su na snazi tehnički propisi doneseni na nivou BiH, entiteta, Brčko Distrikta BiH pa čak i kantona u FBiH. U različitim propisima su navedeni različiti zahtjevi koje proizvodi moraju zadovoljavati. To *de facto* i *de iure* znači da u BiH ne postoji jedinstveni ekonomski prostor.

Strateškim dokumentom se treba identificirati grupa proizvoda od posebnog značaja za privredu BiH. Svakako, u obzir treba uzeti i potencijal razvoja neke grane industrije koja može biti od značaja za BiH. Na osnovu tog odabira trebao bi se pripremiti sistem infrastrukture kvaliteta u BiH za otpočinjanje pregovora sa Evropskom komisijom oko zaključenja sporazuma o međusobnom priznavanju dokumenata o ocjenjivanju usklađenosti (tzv. ACAA sporazum), što bi ukinolo većinu tehničkih barijera u trgovini sa EU.

Konkurentnost malih i srednjih preduzeća bi se povećala smanjenjem troškova laboratorijskih ispitivanja i certifikacije. Danas preduzeća u BiH moraju koristiti inostrane ispitne kuće ukoliko žele izvoziti svoje proizvode. Uspostavljanjem efikasnog sistema infrastrukture kvaliteta poboljšao bi se stepen sigurnosti proizvoda na domaćem tržištu. Uspostavljanjem efikasnog sistema infrastrukture kvaliteta proširili bi se kapaciteti postojećih i otvorila nove ispitne kuće. To znači upošljavanje visoko obrazovanih kadrova, korištenje domaće pameti. Potrošači bi bili zadovoljniji jer bi imali veću i kvalitetniju kontrolu sigurnosti proizvoda. Sve one mjere koje za cilj imaju usklađivanje sa pravnom stečevinom EU u oblasti infrastrukture kvaliteta će imati za cilj jaču podršku industrijskom sektoru. Oblasti

standardizacije, mjeriteljstva, ocjenjivanja usklađenosti i nadzora nad tržištem je potrebno reformisati u skladu sa EU, regionalnim i svjetskim trendovima.

Unapređenje poslovnog ambijenta i smanjenje neformalne ekonomije

Ovo je mjera koju predlaže/sprovodi Vlada Federacije BiH.

Neophodno je uraditi optimiziranje strategije Projekta „Razvoj malog i srednjeg poduzetništva u Federaciji BiH”, odnosno njenih ciljeva, prioriteta i mjera na srednjoročni period, odnosno omogućiti kvalitetnije planiranje akcionog plana za implementaciju. Za utvrđene srednjoročne strateške ciljeve koji budu identifikovani kao prioritetni, potrebno je izdvojiti prioritete i mjere za implementaciju te razviti akcioni plan aktivnosti za trogodišnji period, a sve u skladu sa strateškim dokumentima na državnom nivou. U svrhu stvaranja povoljnog poslovnog ambijenta potrebno je izvršiti harmonizaciju sektorskih strategija, kao i uskladiti sa preporukama iz Akta o malom biznisu.

U narednom periodu će se nastaviti pružati podrška razvoju poduzetničke infrastrukture u Federaciji BiH sa ciljem većeg ekonomskog rasta i zapošljavanja na lokalnom nivou. Ova mjera, također doprinosi realizaciji ekonomskih prioriteta definiranih u strategijama razvoja jedinica lokalne samouprave, te realizaciji prioriteta utvrđenih u strateškim dokumentima Federacije BiH.

Proces uspostave i unapređenja poduzetničke infrastrukture bi se trebao odvijati direktnim poticajima sa svih nivoa, kreiranjem strateških i zakonskih dokumenata, u cilju realizacije ekonomskih prioriteta definiranih u strategijama razvoja jedinica lokalne samouprave, te prioriteta utvrđenih u strateškim dokumentima Federacije BiH. Nadalje, radiće se na uspostavljanju sistema eUprava koji će putem centralnog portala eVlada osigurati osnovne e-Servise za biznis sektor, građane i javnu upravu. čime bi se značajno unaprijedila dostupnost usluga za korisnike, skratilo potrebno vrijeme za obavljanje upravnih postupaka i standardizirali procesi. Nastaviće se raditi i na uspostavi jednošalterskog sistema poslovanja i elektronske registracije poslovnih subjekata.

Aktivnosti po godinama:

a) Aktivnosti planirane u 2018

- Izmjena Zakona o poticaju razvoja malog gospodarstva. Cilj je stvaranje povoljnijeg poslovnog okruženja za rast i razvoj malog gospodarstva,
- Izrada informacionog sistema sa web portalom poduzetničkih zona u Federaciji BiH,
- Izmjena Zakona o obrtu i srodnim djelatnostima. Cilj je olakšati poslovanje obrtnika u FBiH i stvoriti ambijent za rast obrtništva, sa nizom podzakonskih akata,
- Izrada Zakona o unapređenju poduzetničke infrastrukture u FBiH.
- Registar obrta, sa ciljem unapređenja poslovanja i donešenja kvalitetnih politika u oblasti MSP,
- Registri o stanovništvu i matične knjige ,
- E portal,
- Izrada Zakona o turizmu i niza podzakonskih akata,
- Izrada Zakona o ugostiteljstvu i niza podzakonskih akata,
- Izrada Zakona o boravišnoj taksi u FBiH,
- Izrada Strategije razvoja turizma za period 2018-2028 (Zaključak Vlade Federacije BiH V.broj:1319/2017 od 28.09.2017. godine)

b) Aktivnosti planirane u 2019

- Intenziviranje izgradnje poduzetničke infrastrukture (poduzetničke zone, tehnološki parkovi, inkubatori, poduzetnički centri i klasteri) kroz dodjelu poticajnih sredstava i poboljšanu suradnju sa jedinicama lokalne samouprave,

Očekivani uticaj na konkurentnost: Puno je studija koje pokazuju kako poboljšanje poslovnog okruženja pozitivno utiče na konkurentnost privrede. Efikasniji akcioni planovi za realizaciju sektorske strategije će doprinijeti konkurentnijem privatnom sektoru.

Procjena troškova i informacija o budžetskom utjecaju aktivnosti: Za projekat podrške izgradnje poduzetničkih zona će biti utrošen 5 mil. KM a za uspostavu i razvoj poduzetničkih potpornih institucija 0,15 mil. KM budžetskih sredstava. Dodatna podrška podizanju konkurentnosti MSP-a se planira kroz dodjelu kreditnih sredstava u iznosu od 2 mil. KM i sredstva tekućih Transfera za dodjelu poticajnih sredstava u cilju poboljšanja konkurentnosti MSP-a u iznosu od 3,07 mil. KM. Za normativne aktivnosti neće biti dodatnih troškova jer će se raditi u okviru redovnih aktivnosti.

Aktivnosti na harmonizaciji sektorskih strateških dokumenata na svim nivoima i usklađivanje sa Aktom o malom biznisu provodit će osoblje Federalnog ministarstva razvoja, poduzetništva i obrta, tako da će troškovi za realizaciju biti redovni troškovi za plate uposlenih (neće biti dodatnih troškova).

Očekivani uticaj na zapošljavanje i rodno pitanje: Pozitivan efekat na zapošljavanje.

Potencijalni rizici: Postoji rizik nedostatka finansijskih sredstava.

4.3.5. Istraživanje i inovacije

Poticanje na inovacije i znanja na području cijele BiH omogućit će da se u potpunosti iskoriste informaciono komunikacione tehnologije te obezbjedi da se inovativne ideje pretvore u nove proizvode i usluge koje stvaraju rast, kvalitetna radna mjesta i pomažu u rješavanju evropskih i globalnih društvenih izazova.

Razvoj informaciono komunikacionih tehnologija je i dalje na niskom nivou i potrebno je uskladiti regulative i legislative i shvatiti važnost potrebe i značaja širokopojasne infrastrukture i pristupa internetu.

Mala i srednja preduzeća su ključna za povezivanje visoko-tehnoloških inovacija i digitalizacije jer najbrži rast ostvaruju ona preduzeća koja koriste tehnologiju za digitalizaciju svog poslovanja. U BiH je jako mali broj preduzeća uveo tehnološke inovacije, nedostatak u ovom procesu je nepostojanje programa podrške preduzećima u pogledu tehnološke obuke i nepovezanost sa istraživačko – obrazovnim ustanovama.

Naučno istraživački sektor pogođen je odlaskom mladih, sposobnih ljudi i kvalitetnim kadrom sa univerziteta i istraživačkih instituta, a oni koji su ostali još uvijek nemaju adekvatne uslove za rad. BiH ne izdvaja velika sredstva za istraživanje i razvoj. Veliki dio istraživačke infrastrukture, laboratorije i opreme je uništen, zastario i neupotrebljiv. Zbog specifičnosti državne strukture i nepostojanja koordinacije, nedostaje naučna saradnja unutar zemlje, regiona i sa međunarodnim partnerima što značajno utiče na efikasnije organizovanje naučnog sektora.

Proces digitalizacije zemaljske radiodifuzije je potrebno intenzivirati jer oslobađanjem frekvencijskog opsega, omogućava se napredak telekomunikacionog sektora koji je ključan za razvoj digitalne ekonomije.

Strategija naučnog i tehnološkog razvoja Republike Srpske za period od 2017. do 2021. godine – „Znanje za razvoj“ pokazuje da je u prethodnom petogodišnjem periodu izvršen značajan napredak u oblasti istraživanja i razvoja u RS, kao što su institucionalizacija ove oblasti, organizacija naučnoistraživačkog rada i tehnološkog razvoja, uvođenje savremenih kriterijuma za sufinansiranje programskih aktivnosti i podizanje kvaliteta naučnoistraživačkog rada i inovacija.

Stanje u oblasti istraživanja i inovativnosti slično je zemljama regiona, iako postoje specifičnosti koje se odnose na Republiku Srpsku. U oblasti istraživanja karakteriše ga institucionalni okvir nedovoljno usklađen sa dobrim evropskim praksama, nezadovoljavajući nivo i kvalitet naučne produktivnosti, nizak nivo saradnje naučnoistraživačke zajednice sa

privredom, izuzetno niska ulaganja u naučnoistraživački, odbojnost ka uvođenju eksternog vrednovanja rada pojedinaca i organizacija, te nedovoljna interdisciplinarnost u istraživanju.

Oblast tehnološkog razvoja karakteriše izražen jaz između mogućnosti privrede da apsorbuje nova tehnološka rješenja i nedovoljno razvijena svijest donosilaca odluka o važnosti inovacija i nužnosti korišćenja savremenih tehnoloških rješenja. Istovremeno, u Republici posluje mali broj velikih kompanija koje ulažu u inovativnost. Na visokoškolskim ustanovama nema sistemske usmjerenosti ka razvoju inovacija, niti postoji adekvatan sistem vrednovanja i nagrađivanja inovatora, odnosno upravljanja intelektualnom svojinom. Prema izvještaju Globalnog indeksa inovativnosti koji rangira 128 zemalja u 2016. godini, BiH zauzima 87. mjesto (u 2015. godini od 141 zemlje, BiH je bila na 79. mjestu), sa izrazito niskim ocjenama u oblasti inovativnosti i poslovne sofisticiranosti.

Naučna produktivnost u Republici višestruko je manja od naučne produktivnosti zemalja regiona. Konkurentnost zemalja sve više zavisi od njihovih inovativnih sposobnosti. Republika Srpska spada u red skromnih inovatora. Uspješan model saradnje različitih aktera jeste Fondacija Inovacioni centar Banja Luka (ICBL), kao prvi moderno opremljeni kombinovani centar za podršku i razvoj preduzetništva u Republici Srpskoj.

Ključne prepreke za rast i konkurentnost u oblasti istraživanja, razvoja i inovacija i digitalne ekonomije su: Institucionalni okvir koji je nedovoljno usklađen sa dobrim evropskim praksama, nezadovoljavajući nivo i kvalitet naučne produktivnosti, nizak nivo saradnje naučnoistraživačke zajednice sa privredom, izuzetno niska ulaganja u naučnoistraživački razvoj u odnosu na razvijene evropske zemlje, odbojnost ka uvođenju eksternog vrednovanja rada pojedinaca i organizacija.

4.3.5.1. Uspostavljanje efikasnijeg sistema upravljanja naučnoistraživačkim i inovacionim potencijalom u Republici Srpskoj

Ovo je reforma koju predlaže/sprovodi Vlada Republike Srpske.

Uspostavljanje efikasnijeg sistema upravljanja naučnoistraživačkim i inovacionim potencijalom u Republici Srpskoj: Kvalitetno obrazovanje, razvijen naučnoistraživački potencijal i snažne institucije predstavljaju potreban, ali ne i dovoljan uslov razvoja naučnoistraživačke djelatnosti. Uloga javnog sektora u ovom segmentu je posebno naglašena kod prevazilaženja parcijalnog odnosa prema istraživanju i inovacijama. Ključni zadatak politika javnog sektora je da podstiču i stvaraju ambijent pogodan za umrežavanje i strukturno povezivanje obrazovnog, naučnoistraživačkog i institucionalnog sektora sa privredom. Kompleksnost ovako definisanog zadatka nije samo u stvaranju, nego i u efikasnom upravljanju ranije stečenim pretpostavkama tog razvoja. Prethodni period karakterišu značajni pozitivni pomaci u smislu institucionalizacije ove oblasti, snažnije promocije i bolje organizacije naučnoistraživačkog rada i tehnološkog razvoja, uvođenja savremenih kriterijuma za sufinansiranje programskih aktivnosti i podizanja opšteg kvaliteta naučnoistraživačkog rada i inovativnosti. Iako su uloženi ozbiljni napor i sa ciljem unapređivanja, postoje brojni izazovi i prepreke za dalja poboljšanja, kao što su: nedovoljna horizontalna i vertikalna institucionalna usklađenost i saradnja, nedovoljan broj i/ili struktura istraživača i istraživačkih institucija, izražen «odliv mozgova», nizak nivo i kvalitet naučne produktivnosti, nedovoljna saradnja naučnoistraživačke i inovatorske zajednice sa privredom, skromna ulaganja u naučnoistraživački razvoj, nedostatak objektivnosti i pristrasnost u procesu procjene istraživačkih rezultata i nedovoljna interdisciplinarnost u istraživanju. Izražen je i nesklad između mogućnosti privrede da apsorbuje nova tehnološka rješenja i nedovoljno razvijene svijesti donosilaca odluka o važnosti inovacija i korišćenja savremenih tehnoloških rješenja, dodatno pojačan vrlo skromnom finansijskom podrškom iz javnih izvora. Takođe, vidljiv je izostanak sistemskog pristupa inovacijama, naročito na visokoškolskim ustanovama, kao i nezainteresovanost privrede za ulaganja u istraživačke centre koji mogu da podstaknu i promovišu razvoj inovatorstva. Posljedica su nedovoljan nivo inovativnih aktivnosti, zastarjela

tehnološka rješenja u privredi i nedovoljno kreativno prilagođavanje postojećim svjetskim tehnologijama. U skladu sa ovako definisanim stanjem u oblasti istraživanja i inovacija, neophodna je primjena jasnih i ciljanih javnih politika, usmjerenih na povećanje kvaliteta rezultata istraživanja, jačanje postojećih i izgradnju savremenih kapaciteta, uz prethodno određene prioritete, jer samo ovakav pristup može povećati kapacitet privrede u smislu primjene inovativnih rješenja kao efikasnog instrumenta povećanja konkurentnosti. Pretpostavke za sprovođenje navedene reformske mjere u narednom periodu su: Unapređivanje sistema vrednovanja naučnoistraživačkog rada i obezbjeđenje materijalnih uslova za rad Centra za scijentometriju i promociju nauke; Promjena modela finansiranja istraživanja i inovacija, koja uključuje osnivanje Fonda za nauku i inovativnost Republike Srpske (FNIRS); i Identifikacija i sprovođenje potrebnih izmjena i dopuna pravnog okvira u skladu sa reformskim ciljevima.

Realizacija po godinama je sljedeća:

- 2018: 1. i 2. kvartal: Izrada Elaborata o opravdanosti osnivanja Fonda za nauku i inovativnost Republike Srpske; Analiza postojećeg pravnog okvira i identifikacija potrebnih izmjena i dopuna pravnog okvira u skladu sa reformskim ciljevima (Ministarstvo nauke i tehnologije); (3. i 4. kvartal): Realizacija pretpostavki za osnivanje Centra za scijentometriju i promociju nauke, izbor adekvatnog modela i pilot projekat (Ministarstvo nauke i tehnologije);
- 2019: 1. i 2. kvartal: Uspostavljanje adekvatnog i podsticajnog pravnog okvira za istraživanja i inovacije, kao procesa koji zahtijeva koordinisan pristup više ministarstava u Vladi Republike Srpske i drugih javnih institucija i agencija, ali i svih učesnika u društveno-ekonomskom životu Republike (Ministarstvo nauke i tehnologije, Privredna komora Republike Srpske, resorno nadležna ministarstva, lokalne zajednice); 3. i 4. kvartal: Osnivanje Fonda za nauku i inovativnost Republike Srpske; Evaluacija prvih rezultata realizacije izabranog modela Centra za scijentometriju i promociju nauke (Ministarstvo nauke i tehnologije).
- 2020: 1. i 2. kvartal: Usklađivanje pravnog okvira u skladu sa uočenim nedostacima i potrebama efikasnijeg funkcionisanja Centra za scijentometriju i promociju nauke i Fonda za nauku i inovativnost Republike Srpske (Ministarstvo nauke i tehnologije); 3. i 4. kvartal: Komparativna analiza prethodnog i novog sistema upravljanja naučnoistraživačkim i inovacionim potencijalom Republike Srpske; Dalja unapređivanja zasnovana na rezultatima prethodne analize (Ministarstvo nauke i tehnologije).

Troškovi realizacije i uticaj na budžet: Značajni fiskalni efekti predloženih reformskih mjera biće vidljivi tek u dugom roku, s obzirom na specifičnost investicija u istraživanje i razvoj. S druge strane, ulaganja u realizaciju predloženih mjera predstavljaju relativno skroman iznos, s obzirom na očekivane efekte. Troškovi realizacije predloženih aktivnosti: u prvoj (2018) godini predviđeni su za realizaciju pilot projekta Centra za scijentometriju i promociju nauke i inovativnosti (tzv. virtuelni model, pogodan za ocjenu korisnosti) u iznosu od 50.000 KM; Druga (2019) godina, pod uslovom da se izabrani model Centra pokaže adekvatan, zahtijeva 150.000 KM za njegovo funkcionisanje i razvoj; Treća (2020) godina je prva godina punog kapaciteta Centra i troškovi su planirani u iznosu od 200.000 KM, što je prosječan iznos i za svaku narednu godinu; Fond za nauku i inovativnost, koji praktično preuzima grant pozicioniran u budžetu Ministarstva, dostiže prag rentabilnosti samo ako se, kao jedan od izvora, obim budžetskih sredstava obezbijedi u iznosu minimalno 4 miliona KM (što je na nivou izdvajanja realizovanih u budžetu Republike Srpske u 2011. godini). U relativno kratkom roku (tri do četiri godine), kroz poboljšani kvalitet ljudskih istraživačkih resursa, uočavaju se finansijski mjerljive koristi u smislu smanjenja potreba za budžetskom podrškom naučnoistraživačkoj zajednici, odnosno, veće zainteresovanosti realnog sektora da preuzme značajan dio finansiranja, zbog čega se u istom omjeru mogu očekivati uštede u budžetu. Druga vrsta finansijskih efekata odnosi se na uštede koje će poslovni sektor ostvariti zbog angažovanja kvalitetnih istraživača u procesima rješavanja poslovnih problema sa kojima se suočavaju.

Uticaj na rast i konkurentnost: Primjena inovativnih procesa ili proizvoda, preuzetih ili razvijenih u okviru poslovnog subjekta, ima snažan finansijski efekat i rezultuje intenzivnim rastom i razvojem. Ovo vodi i dodatnom efektu – veće zarade znače i veću mogućnost ulaganja sredstava u istraživanje i razvoj i mogućnost novog zapošljavanja, čime se nastavlja ciklus pozitivnih aktivnosti u ovoj oblasti. Inovativno aktivne sredine snažno poboljšavaju konkurentnost ne samo između domaćih subjekata, nego i u odnosu na šire tržište. Istraživanja dovode do inovativnih rješenja koje realni sektor apsorbira i koristi, zbog čega je neophodno stalno jačanje procesa umrežavanja akademske i poslovne zajednice, u podsticajnom ambijentu i uz pomoć instrumenata kojim raspolaže javni sektor.

Socijalni ishodi: Dodatni finansijski efekti i efekti na konkurentnost će dugoročno uticati, s jedne strane, na povećanje zapošljavanja u naučnoistraživačkoj djelatnosti, ali i stvaranju novih radnih mjesta u realnom sektoru, s druge strane, zahvaljujući efektima koji proizlaze iz korišćenja kvalitetnih i upotrebljivih istraživačkih i inovativnih rješenja. Rizik realizacije mjere: Ne postoji rizik realizacije mjere.

4.3.6. Vanjska trgovina i olakšavanje investicija

Uvidom u ključne indikatore bh. vanjsko trgovinske razmjene sa svijetom može se konstatovati da je tokom prethodnih godina učinjen određen ali ipak nedovoljan napredak u okviru iste. Naime, iako BiH strategiju svog ekonomskog razvoja zasniva na vanjskotrgovinskoj integraciji sa svijetom, odnosno povećanju izvoza, činjenica je da zaostaje za konkurentskim zemljama. Prema trenutno raspoloživim podacima za 2016. godinu udio vanjskotrgovinske razmjene u BDP-u od oko 85%, udio izvoza od 30%, uvoza od oko 55%, dok je vanjskotrgovinski bilans negativan i iznosi oko 20% BDP-a. Drugim riječima, BiH nije u mogućnosti da vlastitom proizvodnjom zadovolji potrošnju, niti je u dovoljnoj mjeri uspjela razviti svoju izvoznu bazu kako bi pokrila uvoz. Glavna karakteristika bh. izvozne ponude je mali broj izvoznih proizvoda niske dodane vrijednosti koji se plasira na prilično mali broj tržišta gdje dominira EU sa tržišnim udjelom od oko 70%. Pored dugoročnih izazova kao što su ukupan poslovni ambijent i industrijska struktura, prepreke u domenu vanjskotrgovinske integracije se nameću kao ključni ograničavajući faktori. Neki od identifikovanih izazova su nizak stepen integracije domaćih kompanija u globalnim lancima vrijednosti, netarifne trgovinske barijere, složene izvozne procedure i općenito nizak nivo usklađenosti sa međunarodnim standardima.

Prema UNCTADovom izvještaju World Investment Report 2017 globalni tokovi stranih direktnih investicija su u 2016. godini zabilježili pad od 2%. Prema mišljenju multinacionalnih korporacija uzrok ovakvom trendu stranih direktnih investicija se nalazi u slabom ekonomskom rastu i značajnom političkom riziku. Investiranje u zemlje u razvoju je zabilježilo još veći pad od 14%. Iako je UNCTAD predvidio blag oporavak tokova stranih direktnih investicija u 2017–2018, očekuje se da će nivo stranih direktnih investicija ostati značajno ispod nivoa 2007. godine. U Republici Srpskoj trend je isti kao i u većini zemalja regiona tj. nije došlo do značajnijeg rasta stranih direktnih investicija.

U cilju podsticanja ulaganja usvojena je i Strategija podsticanja stranih ulaganja u Republiku Srpsku 2017–2020. godine i akcioni plan za njeno sprovođenje. Jedna od mjera jeste zadržavanje postojećih investitora, podsticanje postojećih investitora na reinvestiranje, te otklanjanje prepreka u njihovom poslovanju.

Ova oblast je podložna kretanju niza faktora: osjetljiva je na međunarodna, regionalna i unutrašnja kretanja, kao što su svjetske ekonomske ili političke krize (npr. migrantska kriza, Bregzit, prirodne katastrofe itd.). Ograničavajući unutrašnji faktori na koje se može uticati su svi elementi poslovne klime (što u širem smislu uključuje i infrastrukturu, obrazovanje, itd.)

Strategija razvoja trgovine Republike Srpske do 2022. godine usvojena je na 21. Sjednici Narodne Skupštine Republike Srpske 13. septembra 2017. godine. Akcioni plan za realizaciju Strategije razvoja trgovine Republike Srpske do 2022. godine biće usvojen na Vladi Republike Srpske do kraja 2017. godine. Strategija razvoja trgovine Republike Srpske ima značajno mjesto

i ulogu u budućem razvoju Republike Srpske. Sama Strategija predviđa, između ostalog podršku razvoju domaće proizvodnje, finalnih proizvoda i razvoju brenda.

Prema tome, ključne prepreke za rast i konkurentnost u oblasti reforme u vezi sa trgovinom Republike Srpske se ogledaju u nedovoljnoj podršci razvoju domaće proizvodnje, finalnih proizvoda i razvoju brenda proizvoda.

4.3.6.1. Liberalizacija trgovine BiH

Ovo je reforma koju predlaže/sprovodi Vijeće ministara BiH.

Bosna i Hercegovina je u potpunosti opredjeljena za izgradnju liberalne ekonomije zasnovane na tržišnim principima i slobodi kretanja ljudi, kapitala, robe i usluga. U oblasti međunarodnih trgovinskih odnosa, to podrazumjeva punu integraciju ekonomije Bosne i Hercegovine u međunarodni multilateralni trgovinski sistem, uspostavljen u okviru Svjetske trgovinske organizacije (WTO) i na izgradnju trgovinskog zakonodavstva, zasnovanog na pravilima i principima na kojima počiva ova organizacija.

Uključivanje BiH u svjetski multilateralni trgovinski sistem kroz sticanje punopravnog članstva u Svjetskoj trgovinskoj organizaciji (WTO), u prethodnom periodu je predstavljao vrlo složen proces, koji je zahtijevao višegodišnje pregovore uz donošenje niza novih propisa, uspostavljanje novih institucija i provođenje brojnih reformi, što je podrazumjevalo uklanjanje svih ne-carinskih barijera u trgovini i ne-carinskih mjera zaštite domaće industrije, redukciju carinske zaštite, liberalizaciju trgovine uslugama, obezbjeđenje jednakog tretmana za domaće i strane robe, kao i za domaće i strane pružaoce usluga

Zaključno sa septembrom 2017 godine, tzv WTO Legislativni akcioni plan je u potpunosti realizovan, čime je proces reformi na planu usaglašavanja domaćeg zakonodavstva sa pravilima i principima Svjetske trgovinske organizacije okončan.

Ovim proces reforme domaćeg zakonodavstva nije okončan. Radi se o jednom kontinuiranom procesu, koji bi u narednom periodu trebalo biti fokusiran na usaglašavanje domaćeg zakonodavstva i prezimanje pravne stečevine EU u domaće zakonodavstvo i u tom smislu uspostavljen je obavezujući mehanizam ocjene usaglašenosti u procesu usvajanja svih novih propisa na svim nivoima vlasti.

Pored toga, mjere trgovinske politike u Bosni i Hercegovini su usmjerene i na podršku domaćoj privredi na dostizanju odgovarajućih standarda u proizvodnji, a time i kvaliteta finalnih proizvoda, čime bi bio omogućen njihov plasman na veoma zahtjevna strana tržišta. Ove mjere su posebno aktuelne u oblasti poljoprivrede i u prethodnom periodu dale su određene rezultate kada je u pitanju mogućnost plasmana određenih roba na strana tržišta, kao što su riba, mlijeko, pileće meso, voće, povrće....

Paralelno sa procesom reforme domaćeg zakonodavstva, a u skladu sa opštim opredjeljenjem, Bosna i Hercegovina je u prethodnim godinama izvršila značajnu liberalizaciju tržišta roba. U tom kontekstu trgovinska razmjena Bosne i Hercegovine u okviru regionalnog CEFTA sporazuma je u potpunosti liberalizovana, dok je u okviru SSP-a sa EU i Sporazuma o slobodnoj trgovini sa EFTA-om određen broj poljoprivrednih proizvoda izuzet od liberalizacije.

Procjena je da je proces liberalizacije trgovine dao određene rezultate, koji se prije svega ogledaju u povećanju trgovinske razmjene, rastu izvoza i povećanju pokrivenosti uvoza izvozom domaćih roba. S druge strane provedena liberalizacija generalno nije dala efekat u privlačenju stranih investicija, koje su očekivane kao rezultat uspostavljanja šireg regionalnog tržišta slobodne trgovine, niti je rezultirala efektima na socijalnom planu u pogledu povećanja zaposlenosti.

Evidentno je takođe da liberalizacija trgovine i ukidanje carina na uvoz robe u okviru pomenutih integracionih procesa nisu doveli do pada budžetskih prihoda od indirektnih poreza,

prije svega jer je pad prihoda od carina nadomješten efikasnijom naplatom PDV-a, što je takođe rezultat reforme u ovoj oblasti.

U nastavku procesa liberalizacije, aktivnosti Bosne i Hercegovine u okviru CEFTA regiona, usmjerene su na dalje ukidanje svih barijera u trgovini i olakšavanje trgovine putem simplifikacije svih uvoznih i izvoznih procedura, a u skladu sa WTO Sporazumom o olakšavanju trgovine. Takođe, Bosna i Hercegovina je u okviru CEFTA Sporazuma, a i bilateralno sa Turskom ušla u proces liberalizacije trgovine uslugama, čiji efekti se očekuju na planu povećanja zaposlenosti stanovništva i kvaliteta pruženih usluga.

Izrada Opće staregije unaprijeđenja izvoza BiH

Ovo je mjera koju predlaže/sprovodi Vijeće ministara BiH.

Okvirno - vrijeme izrade III. kvartal 2020. godina - nema procjene troškove implementacije jer zavise od odobrenih sredstava IPA EU projekta – način pripreme: u radnu skupinu će biti uključeni predstavnici različitih institucija svih razina vlasti, privatnog sektora, gospodarskih komora i eksperte IPA projekta EU. Ovaj dokument treba utvrditi /analizirati postojeće stanje i precizirati mjere, aktivnosti, nadležne institucije i vremenske rokove (kroz analizu ekonomskog, institucionalnog i poslovnog konteksta itd.) i utvrditi ključne ciljeve.

Ova Strategija bi treba utvrditi jasne prioritete – npr. povećanje vrijednosti izvoza, povećanje broja izvoznika, smanjenje vanjskotrgovinskog deficita, unaprijeđenje strukture bh. izvoza, jačanje pozicije tvrtki na postojećim i izlazak na nova posebice brzo rastuća tržišta, unaprijeđenje ukupnog položaja BiH u međunarodnoj trgovinskoj razmjeni - ovo su neki od ključnih prioriteta koji mogu utjecati na rast bruto domaćeg proizvoda (BDP), otvaranje novih radnih mjesta i smanjenje nezaposlenosti, kao i unaprijeđenje konkurentnosti.

U uvjetima ekonomske krize u kojoj se nalazi BiH, izvoz predstavlja jednu od najvažnijih poluga ukupnog oporavka zemlje. Jedino izvozna orijentacija može maloj zemlji visoke razine nezaposlenosti jamčiti poboljšanje konkurentnosti i dugoročno održiv gospodarski rast /razvitak. Posljednjih 20-ak godina BiH u vanjskotrgovinskoj razmjeni bilježi stalni deficit, pri čemu je uvoz roba približno dvostruko veći od izvoza (trenutno je pokrivenost nešto bolja oko 60,0%). Udio bh. roba /usluga u BDP-u u zadnjih pet godina kretao se u rasponu od 37,0% - 43,0% (a robni izvoz predstavlja oko 19,0% – 20,0% BDP-a - u zemljama srednje Europe u istom razdoblju udjel izvoza roba /usluga u BDP-u bio je značajno viši - prema podacima Svjetske banke u Republici Slovačkoj se kretao od 71,0% - 89,0%, u Republici Češkoj od 64,0 % - 78,0%, u Republici Mađarskoj od 81,0% -94,0%.

BH proizvodi imaju uglavnom nisku dodanu vrijednost i ne mogu se uspoređivati s proizvodima tehnološki razvijenih zemalja u koje je uloženo puno više znanja i tehnologije. Razlozi za slabost bh. izvoza su višestruki, a prije svega se odnose na nekonkurentnost koja proizlazi iz visokog kumulativnog porasta cijena domaćih inputa, niskog ulaganja u istraživački i razvojni rad, usitnjenosti poduzetničke strukture, slabe povezanost izravnih ulaganja s izvoznim programima, nedovoljnih mogućnosti financiranja, neorganiziranog nastupa na inozemnim tržištima. Dosadašnja institucionalna podrška izvozu od strane državnih institucija i poslovnih udruga većinom se odnosila na segmente financiranja i podrške nastupima na sajmovima, i ne postoji razvijena horizontalna institucionalna podrška koja uključuje i podršku jačanju konkurentnosti (modernizacija proizvodnje, usluga, poslovnih procesa i tehnologija, širenje kapaciteta i asortimana, primjena znanja u proizvodnim procesima, razvojno istraživanje).

Do sada je bilo nekoliko pokušaja izrade ovog dokumenta (npr. zadnji put Sektor za vanjskotrgovinsku politiku i strana ulaganja uz pomoć experata iz IPA EU projekta je uradio Nacrt Strategije rasta izvoza BiH 2012- 2015. godine, ali ista nije usvojena radi različitih stavova iz entiteta /države).

- Promjene **Zakona o politici izravnih stranih ulaganja u BiH i Zakona o vanjskotrgovinskoj politici BiH** (potrebno uspostavljanje međuresorne skupin,

uključiti eksperimente IPA projekta EU) Okvirno - rok za ove aktivnosti IV. kvartal 2019. -2020. godina. Nema procjene troškove aktivnosti na izmjenama predmetnih zakona jer zavise od odobrenih sredstava IPA projekta EU).

Također, u cilju unaprjeđenja pravnog okvira (i usklađivanja propisa s pravnom stečevinom EU), odnosno u cilju unaprjeđenja poslovnog okruženja za povećanje izvoza roba /usluga i stranih ulaganja neophodne su izmjene h propisa u oblasti istranih ulaganja i vanjskotrgovinskog poslovanja.

Zakon o politici izravnih stranih ulaganja u BiH – strana ulaganja predstavljaju jednu od ključnih poluga stvaranja samoodrživog gospodarskog rasta u BiH, te pravni okvir treba biti usklađen s najboljim međunarodnim praksama s ciljem stvaranja povoljnijeg ambijenta za privlačenje stranih ulaganja. S tim u vezi, povećanje investicionih aktivnosti dovest će do povećanja proizvodne baze neophodne za generisanje ekonomskog rasta, privlačenje inozemnog kapitala će dovesti do profiliranja gospodarstva na više stupne obrade, kroz širenje lepeze izvoznih proizvoda. Ulaganja predstavljaju preduslov za održavanje i povećanje proizvodnje, a samim tim i povećanje izvoza.

Neke odredbe Zakona su neprovođive, nejasne, nedorečene, zbog čega je potrebno, a u cilju i udovoljavanja zahtjevima najbolje prakse, u Zakonu unaprijediti jasnoću, stabilnost i predvidivost. Detaljnom analizom su identificirane ključne nedoumice koje se javljaju prilikom primjene pojedinih odredbi postojećeg i to u segment zaštita ulagača /investitora, rješavanje sporova, sigurnost ulaganja (zaštita ili garancije), zasnivanje prava vlasništva na nekretninama za strane ulagače, itd.).

U dva navrata analiziran je pravni okvir kojim je regulirana oblast stranog ulaganja u BiH, sa posebnim akcentom na Zakon o politici izravnih stranih ulaganja u BiH (uz suradnji sa Međunarodnom finansijskom korporacijom - International Finance Corporation – IFC - članicom Grupacije Svjetske banke u sklopu „Projekta poboljšanja poslovnog okruženja i jačanja konkurentnosti i jačanja trgovinske logistike u Bosni i Hercegovini“, i o istom je dostavljano Izvješće Vijeću ministara BiH sa zaključcima tih analiza i budućim aktivnostima (nije bilo konkretnih /konačnih rezultata na izmjenama Zakona).

Komentar: **Zakon o vanjskotrgovinskoj politici BiH** - promjena postojećeg Zakona neophodna je iz slijedećih razloga - potrebno adekvatno inkorporirati odredbe WTO Općeg sporazuma o carinama i trgovini (GATT-a), odnosno njegove osnovne principe, kao i ključne odredbe TBT i SPS sporazuma WTO. Naime, iako su svi međunarodni, bilateralni i multilateralni, sporazumi zasnovani na odredbama GATT-a ovaj Zakon ni u jednom članu ne poziva na odredbe ovog ključnog međunarodnog sporazuma u oblasti trgovine. Nadalje, postoji niz neadekvatno definisanih termina, nisu u potpunosti i na adekvatan način inkorporirane odredbe Opšteg sporazuma o trgovini uslugama (GATS), uključujući i definiranje određenih pojmova koji određuju svojstvo u kojem strana fizička osoba može pružati usluge itd.). Sve ovo stvara određenu pravnu nesigurnost za poslovanje u BiH, ograničava i smanjuje strana ulaganja u pojedine oblasti /usluge, što neizravno uječe i na izvoz roba /usluga, te ove promjene će osigurati poboljšanje poslovne.

Eksperti IPA EU projekta (2016. godine) su analizirali oblast vanjskotrgovinske politike, sa posebnim osvrtom na analizu odredbi Zakona o vanjskotrgovinskoj politici BiH, ali nakon toga nisu poduzete konkretne aktivnosti od nadležnih institucija koje bi rezultirale izmjenama Zakona).

4.3.7. Obrazovanje i vještine

Izuzetno visok postotak nezaposlenih naročito mladih zahtjeva mjere za povećanje njihove zapošljivosti u smislu izgradnje kvalitetnih ljudskih resursa. To prije svega podrazumijeva izradu novih kvalifikacija baziranih na ishodima učenja i ključnim kompetencijama koje bi omogućile brzo prilagođavanje promjenama i zahtjevima na tržištu rada. Postojeće prepreke koje se odnose na nedostatak strateškog okvira za razvoj ljudskih

resursa, finansijskih sredstava i neodgovarajuće obuke za nastavnike i ostalo nenastavno osoblje će biti riješene kroz ovu reformu.

Također, nedovoljno razvijena infrastruktura i neopremljenost obrazovnih institucija doprinose neadekvatnom i nepotpunom obrazovanju i usavršavanju budućih kadrova i njihovoj spremnosti za uključivanje na tržište rada.

U informacijskom društvu individua mora razumjeti, interpretirati i koristiti naučne podatke, proizvoditi nove i imati sposobnost da rješava probleme. Okruženje 21.stoljeća zahtijeva obnovu raspoloživih informacija i vještina i znanja, i stalnu potrebu za cjeloživotnim učenjem. Za napredak društva 21. stoljeća znanje treba da bude dostupno svima. Pored zakonske i finansijske podrške obrazovanju odraslih, značajna je i informisanost i motiviranost građana s ciljem sticanja novih znanja i vještina za aktivno uključivanje na tržištu radne snage. Nužno je otkloniti barijere za ključne pokretače privrednog rasta, a jedan od najvažnijih je unapređenje kompetencija, znanja i vještina radne snage, te bolja i neposrednija veza zavoda za zapošljavanje na jednoj strani i privrednih komora i udruženja poslodavaca na drugoj strani.

Unapređivanje povezanosti obrazovanja i tržišta rada je dugotrajan proces koji zahtijeva kontinuiranu aktivnost, kako nadležnih institucija, tako i društva u cijelini. Uspješno povezivanje obrazovanja i tržišta rada zahtijeva detaljnu analizu stanja na tržištu rada, u cilju usaglašavanja upisnih politika u srednjim školama i visokoškolskim ustanovama sa potrebama poslodavaca i tržišta rada jedinica lokalne samouprave. Stavljanje akcenta na preduzetničko-inovativne komponente u oblasti srednjeg i visokog obrazovanja, usklađenost standarda zanimanja i standarda kvalifikacija sa potrebama tržišta rada zajedno sa jačanjem saradnje realnog sektora i sektora obrazovanja, može biti najkraći put za ubrzanje privrednog razvoja u Republici Srpskoj.

Prepreke za rast i konkurentnost u oblasti obrazovanja i vještina su: Neuskađenost upisnih politika sa zahtjevima tržišta rada; Nedovoljno izražena preduzetničko-inovativna komponenta u obrazovnom procesu; Praktična nastava i obuka koja se izvodi van obrazovnih ustanova nije dostupna učenicima i studentima u preduzećima, kao i nedostatak mentora u preduzećima koji bi radili i pratili učenike i studente; Nastavni procesu nisu u dovoljnoj mjeri prilagođeni savremenim metodama i oblicima rada u oblasti obrazovanja.

4.3.7.1. Unapređivanje povezanosti obrazovanja i tržišta rada

Ovo je reforma koju predlažu/sprovode Vijeće ministara BiH, Vlada Federacije BiH i Vlada RS.

Nedovoljna prohodnost i priznavanje kvalifikacija su također prepreka u efikasnom praćenju tržišta rada, te je stoga potrebno razviti metodologiju za vrednovanje neformalnog i informalnog učenja. Nepostojanje ključnih kompetencija u okviru nastavnih planova i programa sa fokusom na preduzetničku i digitalnu kompetenciju.

Nedovoljno razvijen sistem osiguranja kvaliteta u srednjem stručnom i visokom obrazovanju obrazovanju, kao i veze između sektora obrazovanja i obuke i rada i zapošljavanja. Prema podacima Agencije za statistiku BiH (izvor: Anketa o radnoj snazi iz 2016. godine) stopa nezaposlenosti u Bosni i Hercegovini je iznosila 30 %, broj nezaposlenih sa osnovnom školom je iznosio 17,1 %, sa srednjom školom 63,8 % dok je sa visokom stručnom spremom bilo 19,1 % nezaposlenih lica.

Ono što u oblasti zapošljavanja zabrinjava je visoka stopa nezaposlenosti mladih (starosti 15-24 godine), koja prema Anketi o radnoj snazi za 2017. godinu iznosi 45,8%. Osim toga, tržište rada u BiH je opterećeno izuzetno visokim učešćem dugotrajno nezaposlenih osoba, tako da čak 82,1% nezaposlenih traži posao duže od jedne godine.

Također, postoji značajna razlika u učešću žena i muškaraca na tržištu rada. Stopa nezaposlenosti muškaraca je prema Anketi o radnoj snazi 2017. je 18,9%, a za žene 23,1%. Ova razlika je također vidljiva ako se pogledaju stope aktivnosti žena i muškaraca na tržištu rada (32,4%u odnosu na 53,3%), te njihove stope zaposlenosti (24,9% naspram 43,2%).

Stopa učešća stanovništva u cjeloživotnom učenju u 2016. godini je iznosila 2,6 %, što je značajno ispod EU prosjeka (10,8 %).

Prioriteti u oblasti obrazovanja u BiH su reforma srednjeg stručnog i visokog obrazovanja prvenstveno radi povećanja zapošljivosti, sa posebnim fokusom na mlade. Kako je pomenuto, stopa nezaposlenosti mladih (15-24) u 2017. godini iznosi 45,8%, pri čemu je kod mladih žena stopa nezaposlenosti 51,4%. Povećanju zapošljavanja mladih doprinio bi i razvoj njihovih preduzetničkih i digitalnih kompetencija. Stopa kompjuterske pismenosti među mladim osoba u BiH u 2013. godini je iznosila 66,8 %, pri čemu za mlade žene 48,7 %.

Navedeni pokazatelji ukazuju da je potrebno izvršiti reformske procesa u ovoj oblasti

- Osnove kvalifikacijskog okvira u Bosni i Hercegovini (“Službeni glasnik BiH“, broj 31/11);
- Principi i standardi u oblasti obrazovanja odraslih u Bosni i Hercegovini, (“Službeni glasnik BiH“, broj 39/14);
- Strateška platforma razvoja obrazovanja odraslih u kontekstu cjeloživotnog učenja u Bosni i Hercegovini, za period 2014-2020, („Službeni glasnik BiH“, broj 96/14);
- Akcioni plan za izradu i provođenje kvalifikacijskog okvira u Bosni i Hercegovini za period 2014-2020, (“Službeni glasnik BiH“, broj 28/15);
- Odluka o usvajanju Mape puta za implementaciju EU Direktive o regulisanim profesijama 2005/36EC i 2013/55EU („Službeni glasnik BiH“ broj 10/16);
- Prioriteti za razvoj visokog obrazovanja u Bosni i Hercegovini za period 2016-2026, “Službeni glasnik BiH“, broj 35/16;
- Odluka o sistemu koordinacije procesa evropskih integracija u Bosni i Hercegovini („Službeni glasnik BiH“, broj 72/16);
- Memorandum o razumijevanju za uspostavljanje Konferencije ministara obrazovanja u Bosni i Hercegovini („Službeni glasnik BiH“ broj 19/08);
- Odluku o određivanju koordinirajuće institucije i kontakt tačke za primjenu Mape puta za implementaciju EU Direktive o regulisanim profesijama 2005/36/EZ i 2013/55/EU („Službenom glasniku BiH“ broj 30/17);
- Koordinacijski forum Ministarstva civilnih poslova i međunarodnih partnerskih organizacija u BiH
- Platforma za razvoj predškolskog odgoja i obrazovanja u BiH 2017-2022

Osnovna politika je da BiH radi na daljnjem poboljšanju kvaliteta svih vrsta i nivoa obrazovanja. Važan element je daljnja izgradnja i provođenje kvalifikacijskog okvira za cjeloživotno učenje, što podrazumijeva kvalifikacije bazirane na ishodima učenja i ključnim kompetencijama koje su relevantne na tržištu rada. U nacrtu Strateškog planskog dokumenta za period 2018-2020 fokus je na stručnom i visokom obrazovanju kao nivoima obrazovanja koji omogućuju uključivanje na tržište rada. S tim u vezi jedan od prioriteta je razvijanje i uvođenje ključnih kompetencija za cjeloživotno učenje na svim nivoima obrazovanja sa fokusom na preduzetničku i digitalnu kompetenciju.

Radi se o nastavku aktivnosti na daljem razvoju i provođenju kvalifikacijskog okvira za cjeloživotno učenje u BiH gdje su u prethodnom periodu razvijeni određeni elementi koji se odnose na kvalifikacijski okvir za opšte obrazovanje, a trenutno se provode aktivnosti na razvoju i provođenju implementacije elemenata kvalifikacijskog okvira BiH za cjeloživotno učenje odnosno u stručnom i obrazovanju odraslih.

Provođenje EU standarda u oblasti obrazovanja i obuke kroz izradu okvirnih dokumenata strateškog tipa (kvalifikacijski okvir i izrada novih kvalifikacija baziranih na ishodima učenja i s tim u vezi revidiranje nastavnih planova i programa i studijskih programa u stručnom i visokom obrazovanju; uvođenje preduzetničke i digitalne kompetencije u sve nivoe i vrste obrazovanja, obuka nastavnika). Razvoj odgovarajuće infrastrukture u oblasti obrazovanja i obuke prema EU standardima.

Provođenje ovih mjera pratit će se kroz sljedeće indikatore definisane u Sektorskom planskom dokumentu 2018-2020:

- Broj obrazovnih ustanova obuhvaćenih infrastrukturnim projektima i snabdjevenih opremom
- Izrađeni standardi zanimanja i standardi kvalifikacija zasnovani na ishodima učenja u srednjem stručnom obrazovanju i visokom obrazovanju
- Broj škola u kojima su uvedene ključne kompetencije (preduzetničke i digitalne)

Provođenje pobrojanih mjera predviđeno je finansirati iz EU fondova jer Ministarstvo civilnih poslova nema mandat u finansiranju u oblasti obrazovanja i shodno tome nema ni planirana budžetska sredstva. Razvojem novih kvalifikacija, odnosno znanja vještina i kompetencija baziranih na ishodima učenja, kao i ključnih kompetencija za cjeloživotno učenje pozitivno će uticati na povećanje ukupne zapošljivosti, prije svega u smislu lakše i brže prilagodljivosti stalnim promjenama na tržištu rada. Povećanje zapošljivosti i društvene kohezije. Reforme sektora rada i zapošljavanja i socijalne politike u smislu socijalne inkluzije i društvene kohezije

Unapređenje povezanosti obrazovanja i tržišta rada

Ovo je mjera koju predlaže/sprovodi Vlada Federacije BiH.

Federalno ministarstvo obrazovanja i nauke je završilo pripreme aktivnosti za osnivanje Fonda za mobilnost studenata i nastavnog osoblja u Federaciji BiH. Na tekst Odluke o osnivanju Fonda/fondacije dobijena su mišljenja Ureda za zakonodavstvo i usklađenost s propisima EU, Federalnog ministarstva pravde i Federalnog ministarstva finansija.

Mobilnosti studenata i nastavnog osoblja, Ministarstvo je skromnim budžetskim sredstvima sufinansiralo i u 2016. godini. Aktivnosti su rađene kroz program podrške realizaciji programa međunarodne akademske i studentske mobilnosti i razmjene kroz multilateralnu saradnju i sporazume u oblasti visokog obrazovanja (CEEPUS itd.), kao i bilateralnu saradnju i sporazume u oblasti visokog obrazovanja. Međutim, broj mobilnosti i dalje je nizak, a povećanje se očekuje osnivanjem Fonda za mobilnost. Kroz realizaciju projekta osnivanja Fonda za mobilnost osigurat će se veći stepen usklađivanja sa potrebama tržišta rada kroz projekat karijerne orijentacije.

Izrađen je dokument Strateški principi karijerne orijentacije 2015. – 2020. godine i prijedlog akcionog plana za implementaciju ovog dokumenta. U saradnji sa kantonalnim zavodima i Federalnim zavodom za zapošljavanje, koordiniraće se upisna politika za srednje škole, odnosno fakultete i kvote upisa u državne srednje škole i fakultete. Akcenat će biti na usmjeranju srednjeg obrazovanja ka stručnim vještinama, sa ciljem usklađenosti istih sa mogućnošću zapošljavanja i potrebama privrede kroz pripremu modela karijerne orijentacije.

Aktivnosti po godinama

a) Aktivnosti planirane u 2018

Privlačenje intelektualnog i naučnog potencijala dijaspore, te olakšanje viznog režima za studente, istraživače i naučne radnike kako bi se unaprijedila studentska i akademska prohodnost, te naučni potencijal dijaspore uključio u nastavni proces.

Očekivani uticaj na konkurentnost: Očekuje se pozitivan uticaj na konkurentnost.

Procjena troškova i informacija o budžetskom utjecaju aktivnosti: Troškovi implementacije ove reformske mjere su osigurani u budžetu FBiH i po godinama iznose, 2017. 0.9 mil. KM, 2018. 0,87 mil. KM i 2019. 0,86 mil. KM.

Očekivani uticaj na zapošljavanje i rodno pitanje: Očekuje se pozitivan uticaj na zaposleost i bez negativnih uticaja na rodno pitanje.

Potencijalni rizici: Potencijalni rizici podrazumijevaju izazov koordinacije sa deset kantonalnih ministarstava obrazovanja.

Unapređivanje povezanosti obrazovanja i tržišta rada

Ovo je mjera koju predlaže/sprovodi Vlada Republike Srpske

Uspješno povezivanje obrazovanja i tržišta rada zahtijeva detaljnu analizu stanja na tržištu rada, u cilju usaglašavanja upisnih politika u srednjim stručnim školama i visokoškolskim ustanovama sa zahtijevima poslodavaca.

Kvalifikacija zanimanja treba da odgovara relevantnim zahtijevima tržišta rada, a da bi se to postiglo nužno je uključiti sve društvene partnere te početi proceduru razvijanja kvalifikacionog okvira Republike Srpske, što će omogućiti adekvatno praćenje, vrednovanje i usklađivanje studijskih programa i nastavnih planova i programa, odnosno modula sa potrebama poslodavaca i tržišta rada.

Kvalifikacijskim okvirom će se opisati i vrednovati na isti način sve kvalifikacije stečene u srednjoj školi, visokoškolskim ustanovama i na radnom mjestu. Kvalifikacijski okvir obuhvata sve kvalifikacije stečene formalnim, neformalnim i informalnim obrazovanjem i definiše nivoe kvalifikacija i ishode učenja na svakom nivou. Obrazovanje je djelatnost od opšteg društvenog interesa i zato treba kontinuirano raditi na podizanju kvaliteta.

Mjera Vlade Republike Srpske u oblasti obrazovanja i vještina: „Unapređenje povezanosti obrazovanja i tržišta rada“ će se realizovati kontinuirano.

U oblasti visokog obrazovanja mjera će biti realizovana putem inoviranja studijskih programa tako da budu orijentisani prema praktičnom i istraživačkom dijelu studija, te kroz saradnju visokoškolskih ustanova i privrede, čime će se povećati učešće strukovnih studijskih programa na 7% u periodu do pet godina.

U srednjem stručnom obrazovanju potrebno je kontinuirano raditi na stvaranju uslova za razvoj standarda zanimanja i standarda kvalifikacija zasnovanih na ishodima učenja. Standard zanimanja je popis svih poslova koje pojedinac obavlja u određenom zanimanju i popis kompetencija potrebnih za njihovo uspješno obavljanje.

Realizacija po godinama je sljedeća:

- 2018: 1. kvartal: Usvajanje Zakona o srednjem obrazovanju i vaspitanju; Donošenje Pravilnika o planu upisa za narednu školsku godinu i Pravilnika o upisu učenika u prvi razred srednje škole; 2. kvartal: Upisna politika za srednje škole kreiraće se u skladu sa realnim potrebama poslodavaca; Vlada i poslodavci će dogovoriti načine opremanja tehničkih škola, a posebna pažnja biće posvećena povezivanju privrede i škola na obezbjeđenju uslova za sprovođenje prakse za deficitarna zanimanja; Iznaći će se mogućnosti za plaćanje učenika koji su na praksi kod poslodavca, uz ugovor između škole i poslodavca; Preispitaće se dosadašnji način stipendiranja visokog obrazovanja, na način da se više pažnje posveti studentima koji redovno čiste godinu; 3. kvartal: Unapređivanje kvaliteta rada Republičkog pedagoškog zavoda kroz modernizaciju; 4. kvartal: Donošenje Pravilnika o klasifikaciji zanimanja i Pravilnika o načinu obrazovanja učenika kod poslodavaca; Uspostavljena institucionalna saradnja na utvrđivanju potreba tržišta rada za strukama i zanimanjima u periodu od tri do pet godina;
- 2019: 1. kvartal: Razviti 20 standarda zanimanja; 3. kvartal: Izraditi fleksibilne programske sadržaje do 20% sadržaja da kreiraju nastavnici, učenici i škola u saradnji sa lokalnom zajednicom; 4. kvartal: U saradnji sa nadležnim institucijama izraditi Akcioni plan o izradi revidiranih modularnih nastavnih planova i programa, u skladu sa potrebama tržišta rada i pristupiti njegovoj izradi; Kontinuirano: Podizanje svijesti o značaju preduzetničkog učenja;
- 2020: 1. kvartal: Definirati pravila i procedure za izradu Kvalifikacijskog okvira za srednje stručno obrazovanje; 2. kvartal: Razviti 10 standarda zanimanja; 4. kvartal: Izrađen Kvalifikacijski okvir od drugog do petog nivoa kvalifikacija; Kontinuirano: Donesen Program kontinuirane obuke nastavnika u stručnom obrazovanju usklađen sa potrebama tržišta rada.

Institucija zadužena za realizaciju svih aktivnosti po ovoj mjeri je Ministarstvo prosvjete i kulture Republike Srpske.

Troškovi realizacije i uticaj na budžet: U ovom momentu nije moguće procijeniti fiskalne efekte, budući da se radi o mjeri koja će se realizovati u srednjeročnom periodu.

Uticaj na rast i konkurentnost: Povećanje efikasnosti obrazovanja, pa posredno i tržišta rada u značajnoj mjeri će uticati na konkurentnost privrede Republike Srpske čiji je krajnji cilj smanjenja stope nezaposlenosti. Povećanje efikasnosti obrazovanja, pa posredno i tržišta rada u značajnoj mjeri će uticati na konkurentnost privrede Republike Srpske čiji je krajnji cilj smanjenja stope nezaposlenosti.

Socijalni ishodi: Povećanje konkurentnosti privrede Republike Srpske i njene atraktivnosti za strana ulaganja, kroz povećanje efikasnosti tržišta rada ima direktne uticaje na zapošljavanje i socijalni položaj stanovništva.

Rizik realizacije mjere ogleda se u velikom broju uključenih partnera i potrebnoj veoma detaljnoj i sveobuhvatnoj analizi potrebnih zanimanja po svakoj jedinici lokalne samouprave.

4.3.8. Zapošljavanje i tržišta rada

Tržište rada predstavlja jedan od najznačajnijih segmenata svake ekonomije. BiH, kao i većina zemalja u tranziciji, suočava se sa nizom prepreka na tržištu rada. Visoka stopa nezaposlenosti (20,5%) u 2017. godini, dugoročna nezaposlenost, niske stope zaposlenosti (33,9%) i aktivnosti (42,6%) neke su od karakteristika bh. tržišta rada što je daleko lošije od prosjeka EU 28.⁹⁶ U FBiH i RS...

Iako je svjetska ekonomska kriza u posljednjoj deceniji imala značajan uticaj na dešavanja na tržištu rada, BiH se suočava i sa hroničnim, strukturnim problemima koji nisu samo rezultat sporijeg ili smanjenog ekonomskog rasta. U BiH je prisutan ogroman disparitet između ponude i potražnje radne snage (usklađenost obrazovnog sistema sa potrebama na tržištu rada). Na to ukazuje i posljednji izvještaj Svjetske banke (Global Competitiveness Report) koji BiH svrstava na nezavidno 131. mjesto od 137 zemalja, prema kriteriju koliko dobro obrazovni sistem zadovoljava potrebe konkurentne ekonomije.⁹⁷

Savremeni uslovi poslovanja iziskuju brzo i efikasno prilagođavanje profila radne snage potrebama ekonomije. Zavodi za zapošljavanje u BiH obezbjeđuju provođenje utvrđenih politika zapošljavanja radi povećanja efikasnosti i konkurentnosti tržišta rada. Zbog toga postoji potreba za jačanjem uloge zavoda za zapošljavanje i razvijanje kapaciteta za efikasnije sprovođenje aktivnih mjera na tržištu rada.⁹⁸ Nužno je osigurati da zavodi za zapošljavanje obavljaju zadatke koji prevazilaze samo registraciju nezaposlenih lica. U skladu sa navedenim predložene su reformske mjere u oblasti tržišta rada.

Iako se stanje na tržištu rada u FBiH poboljšalo u odnosu na prethodnu godinu, te se trend povećanja broja zaposlenih u Federaciji nastavio, i dalje su stope koje pokazuju realnu sliku stanja tržišta rada daleko od prosjeka zemalja u regionu ili zemalja u EU.

Stopa zaposlenosti u 2016. godini u Federaciji BiH (mjerena u odnosu na radno sposobno stanovništvo prema metodologiji Eurostata – registrirana zaposlenost) iznosila je 29,4% i viša je za 2,0 p.p. u odnosu na prethodnu godinu. Ukoliko, radi poređenja, posmatramo anketnu stopu zaposlenosti (prema podacima iz Ankete o radnoj snazi 2016) u Federaciji BiH ona je u 2016. godini iznosila 30,5% (nešto viša u odnosu na registrovanu) ali i dalje više od dva puta manja od evropskog prosjeka. U izvještajnoj godini u 28 zemalja EU stopa zaposlenosti prema mjerenjima EU ankete o radnoj snazi iznosila je 66,6% što za Federaciju znači da ona ima najmanju stopu zaposlenosti u okruženju.⁹⁹

⁹⁶ Izvor: Anketa o radnoj snazi BiH 2017. godine. Poređenja radi, u 2016. godini stopa nezaposlenosti u EU 28 je iznosila 8,6%, stopa zaposlenosti 52,8% (15+), a stopa aktivnosti 57,7% (15+).

⁹⁷ Prema Izvještaju, BiH je najlošije rangirana ne samo među susjednim zemljama nego i u poređenju sa zemljama EU.

⁹⁸ Omjer zaposlenih u službi i broja osoba koje traže posao u BiH iznosi 1/600 (tj. 1 zaposleni u službi na 600 osoba koje traže posao), što je vrlo visoko po međunarodnim standardima. Poređenja radi, Crna Gora ima najniži odnos 1/84. Izvor: OECD, Competitiveness in South East Europe 2016.

⁹⁹ Stopa zaposlenosti prosjeka EU28 u 2016. godini iznosi 66,6%, Njemačke 74,7%, Bugarske 63,4%, Rumunije 61,6 %, Mađarske 66,5% i Slovačke 64,9%, Slovenije 65,8%, Hrvatske 56,9%, Albanije 55,9%, Srbije 55,2%, Crne Gore 52,0% i Makedonije 49,1%.

Tržište rada u FBiH karakterizira također i veoma niska stopa aktivnosti radne snage koja je u 2016. godini iznosila 50,8% i koja je u odnosu na prošlu godinu zabilježila pad od 1,5 p.p, dok u zemljama EU 28 stopa aktivnosti radne snage iznosi 73,0%. To znači da je na tržištu rada u Federaciji dostupno svega nešto malo više od 50% radnosposobnih osoba koje bi se mogle uključiti u proizvodnju roba i usluga.

Iako od 2014. godine Federacija BiH bilježi trend pada broja nezaposlenih osoba, nezaposlenost kao socijalna kategorija i dalje ostaje jedan od najvećih izazova sa kojima se suočava Federacija BiH. U Federaciji BiH je nešto manje od 50% nezaposlenih koji ne mogu naći zaposlenje. Znači da nije u pitanju ciklična, već strukturna nezaposlenost, kod koje su šanse za ponovno zapošljavanje sve manje. Posebno su pogođeni mladi ljudi koji godinama ne uspijevaju da se uključe na tržište rada. Međutim, ono što posebno brine je veliki broj mladih bez ikakvih kvalifikacija. Poslodavci u 90% objavljenih oglasa traže dodatna znanja i vještine, što mlade osobe koje su tek izašle iz procesa obrazovanja ne posjeduju. Na evidencijama su najviše prijavljene osobe sa trećim stepenom obrazovanja koje posjeduju neadekvatna zanimanja sa zastarjelim znanjima i vještinama za kojima ne postoji tražnja na tržištu rada. S druge strane, izuzetno su tražena pojedina zanatska zanimanja za koja postoji mali ili nikakav interes za upis učenika. Značajan razlog nezaposlenosti mladih osoba jeste nedovoljan broj radnih mjesta na tržištu rada i neravnotežan položaj mladih bez radnog iskustva.

Stopa nezaposlenosti (registrovana nezaposlenost) iznosila je 45,2%, i smanjena je za 1,2 p.p u odnosu na prethodnu godinu, a ako posmatramo anketnu nezaposlenost Federacija sa 25,6% i dalje prednjači u odnosu na region i zemlje EU.¹⁰⁰

Tržište rada u BiH karakterišu niska stopa zaposlenosti i aktivnosti, visoka stopa nezaposlenosti, posebno među mladima, kao i visok nivo neformalnog zapošljavanja (rada „na crno“). Visoko učešće neregularnog zapošljavanja u ukupnom broju zaposlenih i dalje je jedan od glavnih problema na tržištu rada koje evidentno utiče na sagledavanje realne stope nezaposlenosti.

U oblasti rada i zapošljavanja i dalje osnovni problem predstavljaju visoke stopa nezaposlenosti i ekonomske neaktivnosti radno sposobnog stanovništva. Iako je kroz primjenu reformskog Zakona o radu iz 2016. godine došlo do smanjenja rigidnosti u postupcima zapošljavanja, ostvarivanja i zaštite prava po osnovu rada te otpuštanja i dalje postoje prigovori poslovne zajednice na nedovoljnu fleksibilnost radnog zakonodavstva.

U cilju povećanja zapošljavanja neophodno je obezbijediti novi poslovni ambijent i proširiti tržište rada kroz organizovan i sistematičan razvoj poljoprivrede i industrijske proizvodnje i da iskoriste prednosti koje postoje u ovim oblastima, kroz razvijanje zadružnog modela.

Prepreke za rast i konkurentnost u oblasti zapošljavanja i tržišta rada su: nepostojanje preciznih evidencija i podataka o aktivnoj ponudi radne snage; slaba povezanost sistema obrazovanja sa tržištem rada; neusaglašeno i nekoordinisano djelovanje i slab razvoj institucija na tržištu rada, te nizak nivo zapošljivosti aktivnih tražilaca posla.

4.3.8.1. Povećanje efikasnosti tržišta rada

Ovo je reforma koju predlaže/sprovodi Vijeće ministara BiH, Vlada Federacije BiH i Vlada Republike Srpske.

Postoji potreba za jačanjem institucija tržišta rada i službi za zapošljavanje i dalje razvijanje kapaciteta za efikasnije sprovođenje aktivnih mjera tržišta rada. Trenutno provođenje pasivnih mjera tržišta rada preovladava u aktivnostima javnih službi za zapošljavanje u odnosu na provođenje aktivnih mjera. Navedeno je posljedica toga što entitetske vlade i javne službe za

¹⁰⁰ Stopa anketne nezaposlenosti prosjeka EU28 u 2016. godini iznosi 8,5%, Njemačke 4,1%, Slovenije 8,0%, Hrvatske 13,3%, Albanije 15,6%, Srbije 15,9%, Crne Gore 18,0% i Makedonije 24,0%

zapošljavanje nemaju administrativne i finansijske kapacitete za implementaciju sveobuhvatnih aktivnih mjera tržišta rada.

Odnos nezaposlenih prijavljenih na evidenciji i službenika koji učestvuju u posredovanju u zapošljavanju. ERP 2017, strateški dokumenti entiteta u oblasti zapošljavanja.

Mjera koja je u ERP-u 2017. navedena za unapređenje efikasnosti tržišta rada uključuje odgovarajuće aktivnosti. Pored poboljšanog ciljanja aktivnih politika tržišta rada (APTR), smanjenje administrativne preopterećenosti biroa za zapošljavanje je korak u dobrom smjeru. Ne postoji strateška aktivnost za formaliziranje zapošljavanja.

Ovom reformom će se uticati na jačanje usluga i povećanje efikasnosti javnih službi za zapošljavanje, a čime bi se povećala konkurentnost u zemlji. Unapređenjem rada javnih službi za zapošljavanje uticaće se na povećanje zapošljivosti radne snage, te time i na socijalnu inkluziju. Unapređenje pružanja blagovremenih i iscrpnih statističkih podataka, naročito u oblasti javnih finansija, nacionalnih računa i tržišta rada.

Povećanje efikasnosti tržišta rada

Ovo je mjera koju predlaže/sprovodi Vlada Federacije BiH.

Osnov za ovu reformsku mjeru je visoka stopa nezaposlenosti mladih, žena i socijalno ugroženih kategorija. Niska stopa aktivnosti radno sposobnog stanovništva u Federaciji BiH s jedne strane i neusklađenost sistema obrazovanja sa potrebama tržišta rada, zahtjeva novi pristup u promoviranju zapošljavanja, poticanju potražnje za radnom snagom putem subvencioniranja poslodavaca, poticanju samozapošljavanja, jačanju kapaciteta javnih službi za zapošljavanje i poboljšanju njihove funkcionalnosti. Konačan cilj, pored povećanja zapošljavanja i unapređenja rada službi za zapošljavanje, je i stimulisanje razvoja privatnog sektora, te borba protiv sive ekonomije. U tom smislu Projekat podrške zapošljavanju u FBiH u periodu do 2020. godine ima za cilj:

- Povećavanje zapošljavanja kroz unapređenje programa zapošljavanja za različite kategorije nezaposlenih koje pružaju javne službe za zapošljavanje. Ovo se odnosi na kategorije mladih (15-30 godina), žena, socijalno ugroženih kategorija, kao i nezaposlenih koje imaju 40 godina starosti i više. U projekat je uključeno i poticanje samozapošljavanja, izuzev samozapošljavanja u oblasti poljoprivrede.
- Povećanje zapošljavanja kroz unapređenje usluga posredovanja u zapošljavanju. Cilj ove komponente projekta je unapređenje usluga posredovanja u zapošljavanju koje pružaju federalne i kantonalne službe za zapošljavanje putem uvođenja novog Pravilnika o aktivnom traženju posla, sa akcentom na profiliranje nezaposlenih, ulaganje u usluge posredovanja, jačanje kapaciteta, uvođenje novih sistematizacija i modernizaciju službi za zapošljavanje.

Pored ovih, planirane su i aktivnosti na izmjenama radnog zakonodavstva koje regulišu štrajk, sigurnost i zaštitu na radu. Cilj je da se izbjegnu zloupotrebe i štete koje mogu imati i poslodavci i radnici u slučaju obustava rada koje su mogle biti prevenirane dijalogom i arbitražom.

Aktivnosti po godinama

2017.

- Provođenje programa zapošljavanja i samozapošljavanja mladih, žena i drugih ugroženih grupa nezaposlenih osoba
- Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o posredovanju u zapošljavanju i socijalnoj sigurnosti nezaposlenih osoba kojim će se visina novčane naknade za vrijeme nezaposlenosti vezati za procenat plaće svake nezaposlene osobe

a) Aktivnosti planirane u 2018

- Pravilnik o evidencijama u oblasti zapošljavanja
- Zakon o štrajku
- Zakon o sigurnosti i zaštiti na radu
- Zakon o mirnom rješavanju radnih sporova

- Provođenje programa zapošljavanja i samozapošljavanja mladih, žena i drugih ugroženih grupa nezaposlenih osoba
- Zakon o reprezentativnosti sindikata i udruženja poslodavaca

b) Aktivnosti planirane u 2019

- Zakon o Ekonomsko-socijalnom vijeću

c) Aktivnosti planirane u 2020

- Zakon vijeću zaposlenika

Očekivani uticaj na konkurentnost: Programi zapošljavanja daju podršku poslodavcima, a time utiče na povećanje njihove konkurentnosti na tržištu. Očekivani uticaj poboljšanja regulative vezano za štrajkove, zaštitu na radu i mirno rješavanje sporova je pozitivan.

Procjena troškova i informacija o budžetskom utjecaju aktivnosti: Ukupna vrijednost projekta podrške zapošljavanju iznosi 110 miliona KM, od čega se na Federaciju odnosi iznos nešto viši od 50 miliona KM i finansira se dijelom iz kredita Svjetske banke, dijelom iz budžetskih sredstava.

Očekivani uticaj na zapošljavanje i rodno pitanje: Provedbom planiranog projekta planirano je zapošljavanje oko 21.000 osoba s biroa tokom četiri godine, iz kategorije mladih (15-30 godina) i teško zapošljivih. Za očekivati je da će ova reformska mjera dovesti do povećanja broja zaposlenih u FBiH. Rast zaposlenosti doprinosi izlasku iz siromaštva za ugrožene grupe i njihove porodice, sprječava odlazak mladih iz zemlje, a za žene utiče na ekonomsko osnaživanje stvarajući jednake mogućnosti i ravnopravan pristup tržištu rada.

Potencijalni rizici: Neizvjesnost usvajanja Zakona u parlamentarnoj proceduri, te mogućnost obezbjeđenja kredita za finansiranje poticaja zapošljavanja.

4.3.8.3. Povećanje efikasnosti tržišta rada i reforma Zavoda za zapošljavanje

Ovo je mjera koju predlaže/sprovodi Vlada Republike Srpske.

Povećanje efikasnosti tržišta rada i reforma Zavoda za zapošljavanje: U realizaciji ove mjere ostvaren je djelimičan uspjeh, jer je planirana i u 2017. godini. Naime, ovom mjerom kao ključna aktivnost povećanja efikasnosti tržišta rada Republike Srpske planirana je reformacija i redefinisane uloge javne službe za zapošljavanje – JU Zavod za zapošljavanje Republike Srpske, u skladu sa usvojenim strateškim ciljevima iz Strategije zapošljavanja Republike Srpske 2016–2020. i Akcionim planom zapošljavanja u Republici Srpskoj za 2017. godinu. Osnov za planiranu mjeru je usvajanje izmjena i dopuna Zakona o posredovanju u zapošljavanju i pravima za vrijeme nezaposlenosti i drugih propisa u vezi sa vođenjem evidencija o nezaposlenim licima. U tom cilju formirana je interresorna radna grupa u čiji rad su aktivno uključeni i predstavnici socijalnih partnera. Ova radna grupa je i pripremila radni tekst Zakona, ali su dalje aktivnosti obustavljene zbog činjenice da istovremeno nije postignut značajan napredak u izradi novog Zakona o zdravstvenom osiguranju, kojim između ostalog treba na drugačiji način da bude uređeno ostvarivanje prava na zdravstveno osiguranje nezaposlenih lica, a čije donošenje je preduslov za dalje aktivnosti na formaliziranju Nacrta zakona i drugih vezanih propisa.

Realizacija po godinama je sljedeća:

- 2018: Usvajanje Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o štrajku (Ministarstvo rada i boračko-invalidske zaštite Republike Srpske); Usvajanje Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o posredovanju u zapošljavanju i prvim za vrijeme nezaposlenosti (i drugih propisa u vezi sa vođenjem evidencija nezaposlenih lica); (Ministarstvo rada i boračko-invalidske zaštite Republike Srpske), a što je direktno uslovljeno prethodnim usvajanjem Zakona o zdravstvenom osiguranju Republike Srpske (Ministarstvo zdravlja i socijalne zaštite Republike Srpske), kojim će na adekvatan način biti uređeno ostvarivanje prava na zdravstveno osiguranje nezaposlenih lica.

Troškovi realizacije i uticaj na budžet: Zavod za zapošljavanje Republike Srpske će se osloboditi servisiranja usluga zdravstvenog osiguranja, odvajanjem aktivnih tražilaca posla od lica koja su na evidenciji radi ostavljavanja prava na zdravstveno osiguranje. Odvajanjem aktivnih od pasivih tražilaca posla, ojačaće se posrednička uloga Zavoda za zapošljavanje sa svrhom poredovanja za lica koja su stvarno zainteresovana za zaposlenje.

Uticaj na rast i konkurentnost: Jačanje posredničke uloge Zavoda za zapošljavanje i povećanje kvaliteta usluga posredovanja i bolje ciljanje aktivnih politika zapošljavanja.

Socijalni ishodi: Obzirom da se radi o kompleksnoj oblasti, koja je ujedno i socijalno osjetljiva, neophodna je stručna, detaljna i pažljiva analiza stanja u svrhu sinhronizovane aktivnosti izdvajanja zdravstvenog osiguranja iz Zavoda za zapošljavanje od Ministarstva zdravlja i socijalne zaštite, Ministarstva rada i boračko invalidske zaštite, Zavoda za zapošljavanje i Fonda zdravstvenog osiguranja Republike Srpske kako bi nezaposlena lica imala kontinuiranu zdravstvenu zaštitu.

Rizik realizacije mjere jeste neusvajanje Zakona o zdravstvenom osiguranju Republike Srpske, koji je prethodna aktivnost koju treba da sprovede Ministarstvo zdravlja i socijalne zaštite Republike Srpske.

4.3.9. Socijalna inkluzija, smanjenje siromaštva i jednake mogućnosti

Socijalna zaštita

Socijalna zaštita u Bosni i Hercegovini je fragmentirana pravnim okvirom kojeg određuju entiteti FBiH i RS, kao i kantoni u FBiH, dok socijalne usluge na lokalnom nivou pružaju Centri za socijalni rad koji su uspostavljeni i financirani s nivoa općina, što dovodi do neadekvatnog funkcioniranja sistema socijalne zaštite. Dodatne poteškoće su nedovoljni kapaciteti centara za socijalni rad i ustanova socijalne zaštite, što uz neefikasno budžetiranje dovodi do ograničene i neadekvatne podrške najugroženijim grupama u društvu.

Ovakav sistem socijalne zaštite dovodi i do dugoročne ovisnosti korisnika o socijalnim uslugama i davnjima čime se umanjuje mogućnost socijalne inkluzije (zapošljavanje, obrazovanje,...). Pored navedenog i dalje su dominantni institucionalni oblici socijalne zaštite, što se nepovoljno odražava na razvoj i socijalno uključivanje korisnika. Procjenjuje se da postoji više od 70.000 djece pod rizikom odvajanja u BiH, a oko 350 djece odvojeno od bioloških porodica godišnje i stavljeno u zbrinjavanje (BHAS).

Prema podacima UNICEF-a, preko 55% djece uzrasta od 2-14 godina je izloženo fizičkom nasilju / nasilnoj disciplini u porodici. Strateški dokumenti entiteta i BD BiH u oblasti socijalne zaštite. Opisano u strateškim dokumentima entiteta i BD BiH u oblasti socijalne zaštite.

Poboljšanje socijalnog položaja stanovništva i funkcioniranja sistema socijalne zaštite će tražiti veće napore i koordinirano djelovanje. Prepoznata je potreba za jačanjem ispunjavanja uvjeta za stjecanje prava i primjene prava kako bi se poboljšalo ciljanje socijalne pomoći i pružanje socijalnih usluga usmjerilo na one kojima su najpotrebnije. Ključna aktivnost je rad na „mapiranju“ socijalnih naknada. ERP ne uključuje nikakvu mjeru za ispunjavanje ove potrebe na nivou cijele zemlje. Procjena troškova implementacije i raspodjela sredstava je na nižim nivoima vlasti u BiH.

Kultura

Kulturne industrije su one industrije koje proizvode materijalne i nematerijalne umjetničke i kreativne proizvode, i koje imaju potencijal za kreiranje bogatstva i generisanje prihoda kroz eksploataciju kulturnih dobara i proizvodnju robe i usluga (tradicionalnih i savremenih) baziranih na znanju. Zajedničko za sve kulturne industrije je korišćenje kreativnosti, znanja iz oblasti kulturne i intelektualne svojine za proizvodnju robe i usluga od društvenog i kulturnog značaja. Sektori koji spadaju u kulturne industrije su sektori u kulturi koji omogućavaju

industrijsko umnožavanje umjetničkih dijela, kao što su izdavaštvo, televizijska, radio i muzička produkcija, kinematografija i advertajzing.

Kreativne i kulturne djelatnosti predstavljaju dinamične djelatnosti koje se ubrzano šire u globalnoj ekonomiji. Te djelatnosti doprinose rastu, omogućuju diverzifikaciju nacionalne ekonomije, ostvarivanje prihoda i otvaranje radnih mjesta. Pored toga, iako one doprinose kreaciji, produkciji, prenošenju i uživanju u simboličnim sadržajima, njihovi efekti obuhvaćaju i neekonomske pogodnosti. Na primjer, one doprinose proširivanju mogućnosti ljudi u smislu učešća u kulturnom životu i promoviranju kulturne raznolikosti.

Zdravstvo

Prema podacima Svjetske zdravstvene organizacije, U 2015. godini u BiH se ukupno izdvajalo 9,4% BDPa na zdravstvo, od čega 71% čine javni izdaci a 29% privatni izdaci. Posmatrajući strukturu ukupne potrošnje po namjenama (2015.godina), oko 50% potrošnje odlazi na usluge liječenja, a 27% na lijekove i druga medicinska sredstva. Udio privatne potrošnje je najizraženiji kod medicinskih sredstava za vanbolničke pacijente (oko 60% predstavlja privatnu potrošnju u odnosu na 40% javne), i rehabilitacijskog liječenja (oko 35% privatna potrošnja u odnosu na 65% javne).

Broj penzionera u FBiH konstantno raste. Ukupan broj penzionera u decembru 2016. godine iznosio je 409.335, što je za 1,8% više u odnosu na prethodnu godinu. U periodu 2010. – 2016. godina, broj penzionera kontinuirano je rastao po prosječnoj stopi od 2%. Stariju populaciju (65+) čini oko 10,32% ukupnog stanovništva FBiH, a penzioneri FBiH čine 17,54% ukupne populacije.

Odnos broja penzionera i broja zaposlenih veoma je nepovoljan i zabrinjavajući. U 2016. godini, iznosio je 1:1,25 što ozbiljno ugrožava ekonomsku održivost penzijskog sistema. U strukturi prihoda, na prihode od doprinosa se odnosi 1.646.774.849 (87,1%), na transfere i dotacije iz budžeta Vlade FBiH 238.037.489 KM (12,6%) i ostale prihode 5.175.663 KM (0,3%).

Do kraja 2016. godine prava na financiranje ostvarilo je 47.804¹⁰¹ osoba sa (neratnim) invaliditetom što je za 2,5% više u odnosu na prethodnu godinu, a za financiranje ovih prava iz federalnog budžeta je izdvojeno 137.721.647,20 KM. U periodu 2012.-2016. godina, broj osoba sa (neratnim) invaliditetom opadao je po prosječnoj stopi od 6,6%. U 2016. godini, u Federaciji BiH, pravo po osnovu statusa civilne žrtve rata ostvarilo je 9.903 korisnika, što je za 4,7% manje u odnosu na 2015. godinu. Prosječna stopa promjene ovih korisnika, u periodu 2012.-2016. godina, iznosila je -8,1%. Za finansiranje prava korisnika civilnih žrtava rata izdvojeno je ukupno 36,81 milion KM od čega je iz federalnog budžeta izdvojeno 25,98 miliona KM, što je 70% izdvajanja za ovu kategoriju, dok se ostalih 30% sredstava u skladu sa Zakonom o osnovama socijalne zaštite, zaštite civilnih žrtava rata i zaštite porodica sa djecom obezbjeđuje u nadležnim kantonalnim budžetima.

Sa 31.12.2016. godine ukupan broj korisnika¹⁰² prava po Zakonu o pravima boraca i članova njihovih porodica iznosio je 87.776 od čega se na lične invalidnine odnosi 47.190 korisnika, a na porodične invalidnine 40.586 korisnika. Uzimajući u obzir korisnike koji prava ostvaruju prema Zakonu o osnovnim pravima vojnih invalida i porodica palih boraca (1.893), ukupan prosječan broj ovih korisnika u 2016. godini iznosio je 89.669, što je za 1,84% manje u odnosu na 2015. godinu. Za ove namjene isplaćeno je ukupno 288,39 mil. KM. U periodu 2012. - 2016. godina, broj korisnika ratnih invalidnina opao je po prosječnoj stopi od 2,1%.

¹⁰¹ Podaci Federalnog ministarstva rada i socijalne politike

¹⁰² Federalno ministarstvo za pitanja boraca i invalida odbrambeno-oslobodilačkog rata, Pregled korisnika prava lične i porodične invalidnine po kantonima za 2016. godinu.

Prema Anketi o potrošnji domaćinstava u FBiH (APD) iz 2015. godine (zadnji raspoloživi podaci), procenat siromašnih domaćinstava ostao je isti kao i 2011. godine, 16,0%, a takođe nije se promijenio ni procenat siromašnih pojedinaca kojih je bilo 17,1%. Djeca su najranjiviji dio društva jer ne mogu sama unaprijediti svoj položaj. Stopa siromaštva kod domaćinstava sa troje i više djece iznosi 21,4%.¹⁰³ Broj maloljetnih korisnika socijalne zaštite u 2016.¹⁰⁴ godini porastao je za 2,4% u odnosu na 2015. godinu i iznosio je 78.505, što čini 23,4% ukupnog broja korisnika socijalne zaštite.

Narodna skupština Republike Srpske usvojila je u aprilu 2017. godine Strategiju unapređenja društvenog položaja lica sa invaliditetom u Republici Srpskoj („Službeni glasnik Republike Srpske“, broj 44/17).

Socijalna sigurnost lica sa invaliditetom u Republici Srpskoj definisana je i uspostavljena u više sektora među kojima ne postoji usklađena i koordinisana politika dogovaranja i dopunjavanja. Ova oblast obuhvata socijalno osiguranje, socijalna davanja u socijalnoj i boračko-invalidskoj zaštiti i druga davanja za porodice sa djecom sa invaliditetom. Prava vojnih invalida i porodica poginulih boraca VRS definisana su Zakonom o pravima boraca, vojnih invalida i porodica poginulih boraca odbrambeno-otadžbinskog rata Republike Srpske i naknade Vlada Republike Srpske obezbjeđuje kroz budžet, uvažavajući uzrok i stepen invalidnosti, odnosno to su materijalna davanja koja lica ostvaruju na osnovu pretrpljenih gubitaka stečenim učešćem u odbrambeno-otadžbinskom oslobodilačkom ratu. Program stambenog zbrinjavanja RVI je jedan od najbitnijih preduslova za kvalitetan život, kroz koji su do sada bili obuhvaćeni RVI od prve do četvrte kategorije, a u narednom periodu planirano je donošenje nove Uredbe o stambenom zbrinjavanju porodica poginulih boraca i ratnih vojnih invalida odbrambeno-otadžbinskog rata Republike Srpske. Sadašnji penzijski sistem zakonski uspostavlja sigurnost u slučaju trajnog gubitka radne sposobnosti (invalidska penzija) i institut profesionalne rehabilitacije, dokvalifikacije i prekvalifikacije za one osiguranike koji imaju preostale sposobnosti. U sistemu zdravstvenog osiguranja, preuzeta je odgovornost od poslodavaca za obezbjeđenje sigurnosti u slučaju bolesti dužoj od trideset dana. Pored toga, ovaj sistem razvija i druge instrumente kojima potpomaže socijalnu sigurnost kroz osiguranje medicinske rehabilitacije, ortopedskih pomagala, sanitetskog materijala, i dr.

Socijalna zaštita u Republici Srpskoj definisana je Zakonom o socijalnoj zaštiti, Porodičnim zakonom i Zakonom o dječjoj zaštiti. Kroz dječju zaštitu, djeca sa invaliditetom uzrasta do 18 godina imaju pravo na uvećan dodatak na djecu, a roditelji na polovinu plaćenog radnog vremena koje sprovode njegujući djecu.

S obzirom na to da je socijalna sigurnost lica sa invaliditetom podijeljena među različitim sektorima, ona je različito i uređena i definisana. Posljedice te podijeljenosti su velike razlike u nivoima sigurnosti među korisnicima. Zato je potrebno definisati kriterijume socijalne sigurnosti koji predstavljaju usaglašenu politiku Republike Srpske prema ovom pitanju. Oni treba da su obavezujući za sve sektore i aktere u njima i da garantuju svim licima sa invaliditetom, bez obzira na to u kojem sektoru ostvaruju sigurnost, podjednake nivoe kvaliteta usluge. Kriterijumi treba da omoguće načine ostvarenja socijalne sigurnosti svih lica sa invaliditetom u Republici Srpskoj na javan, transparentan i stručan način i da uvažavaju stanje, mogućnosti i iskorištenost svih resursa lica sa invaliditetom i njihovog socijalnog i radnog okruženja.

Mjere i aktivnosti u demografskoj politici moraju biti ugrađene u sve akcione planove i sektorske politike. Međutim, mijenjanje stanja u ovoj oblasti zahtijeva najširu aktivnost materijalnog podsticanja i stvaranja normativnog okvira kojeg će pratiti na svim nivoima i u svim oblastima stvaranja uslova koji će imati organizovan, sistamitačan i krajnje podsticajan odnos prvenstveno prema mladima.

¹⁰³ Izvor: IBHI, Siromaštvo u BiH 2011 – Trendovi i dostignuća (Proširena anketa o potrošnji domaćinstava 2011 – Proračun autora)

¹⁰⁴ Izvor podataka: Federalni zavod za statistiku, Socijalna zaštita/skrb u FBiH u 2016. - Saopćenje 01.11.2017. podaci

Oblast penzijskog i invalidskog osiguranja u Republici Srpskoj uređena je Zakonom o penzijskom i invalidskom osiguranju („Službeni glasnik Republike Srpske“, br. 134/11, 82/13 i 103/15) i Zakonom o ostvarivanju prava na starosnu penziju profesionalnih vojnih lica („Službeni glasnik Republike Srpske“, broj 63/14).

Sistem penzijskog i invalidskog osiguranja u Republici Srpskoj zasniva se na načelu međugeneracijske solidarnosti, koji definiše stečeno pravo kao određeno potraživanje prema budućim generacijama, pri čemu se ono postavlja odvojeno od kapaciteta plaćanja budućih generacija. S obzirom na raskorak između sredstava potrebnih za finansiranje prava i realnih izvora finansiranja, Republika je u potpunosti preuzela odgovornost za materijalnu i socijalnu sigurnost korisnika prava iz penzijskog i invalidskog osiguranja. U posljednjim godinama, zaustavljen je negativan trend smanjivanja odnosa broja osiguranika prema broju korisnika prava, nastavljen je pozitivan trend u izmjeni strukture penzija, koji se ogleda u postepenom povećanju procenta korisnika starosne penzije i smanjivanju procenta korisnika invalidske penzije, zadržan je trend povećanja prosječne starosti korisnika starosne penzije na dan priznavanja prava (efektivna starost), nastavljen je trend smanjenja priznatih prava na invalidsku penziju u jednoj kalendarskoj godini. Pored navedenog, smanjivanjem najniže granice staža osiguranja na 15 godina, realizovani su strateški ciljevi smanjenje siromaštva populacije starih i povećanje obuhvata penzijskim osiguranjem populacije preko 65 godina života.

Do kraja 2015. godine, finansiranje penzijskog sistema u Republici Srpskoj, u potpunosti je vršeno preko Fonda PIO RS. Od 1. januara 2016. godine, Fond PIO RS obavlja poslovanje preko Jedinственог računa trezora Republike. Računi Fonda PIO RS u svim poslovnim bankama ugašeni su zaključno sa 31. decembra 2015. godine, a Fond PIO RS je izvršio prenos svih novčanih sredstava na Jedinствени račun trezora Republike, kao i svih podataka o imovini, potraživanjima i obavezama iz svojih poslovnih knjiga u glavnu knjigu Trezora Republike sa stanjem na dan 31. decembar 2015. godine. Pored sredstava po osnovu doprinosa za penzijsko i invalidsko osiguranje, nedostajuća sredstva za isplatu penzija i rad administrativne službe Fonda PIO RS, u iznosu od 236,9 miliona KM, obezbijeđena su iz budžeta Republike. Prelaskom na trezorski sistem poslovanja postignuta je dodatna sigurnost u obezbeđivanju sredstava za isplatu penzija.

Simulacije koje je radilo Ministarstvo rada i boračko-invalidske zaštite Republike Srpske i Ministarstvo finansija Republike Srpske, u saradnju sa ekspertima Svjetske banke su pokazale da je penzijski sistem Republike Srpske stabilan i održiv u narednih deset do 15 godina, ali da nakon toga slijedi rast troškova, tako da u narednom trogodišnjem periodu nije potrebno vršiti niti izmjenu parametara penzijskog sistema, niti bilo kakve strukturne reforme u ovoj oblasti.

4.3.9.1. Poboljšanje zdravlja stanovništva

Ovo je reforma koju predlaže/sprovodi Vijeće ministara BiH.

Ustavi na svim nivoima u BiH obavezuju zdravstvene vlasti da obezbijede uslove za ostvarivanje prava na zdravlje i zdravstvenu zaštitu koji su međunarodnim dokumentima definisani kao osnovna ljudska prava. U cilju obezbjeđivanja dostupne, efikasne i kvalitetne zdravstvene zaštite, koja odgovara potrebama stanovništva, zdravstvene vlasti moraju racionalno koristiti raspoložive resurse i pratiti troškove u zdravstvu.

Kako bi se pratila zdravstvena potrošnja u Bosni i Hercegovini je implementiran Nacionalni zdravstveni račun u periodu 2012-2013 godine kao dio projekta Reforma javnog zdravstva II kojeg je finansirala Evropska Unija, nakon čega je nastavljeno sa aktivnostima za razvoj i analizu nacionalnih zdravstvenih računa u BiH.

U periodu 2012-2013 godine Evropska komisija je u okviru projekta Reforma javnog zdravstva II (RJZ II)¹⁰⁵ finansirala razvoj metodologija i praćenja izdataka zdravstvenih sistema u Bosni i Hercegovini (BiH) po metodologiji SHA 2011. Svrha analize pokazatelja finansiranja

¹⁰⁵Projekat RJZ II je trajao od 5.decembra 2011. do 5.decembra 2013.godine

zdravstva i zdravstvene potrošnje je da ukazuje na mogućnosti koje nudi NZR kao osnova za zdravstvene politike na makro nivou. Pokazatelji daju informaciju o opštim trendovima potrošnje za zdravstvo u BiH i omogućavaju međunarodna poređenja koja upozoravaju na područja u kojima BiH odstupa od drugih evropskih zemalja.

Slijedeći preporuke navedene u Izvještaju o nacionalnim zdravstvenim računima u Bosni i Hercegovini, predlažemo implementaciju slijedećih aktivnosti:

- 1) Srednjoročno i dugoročno postepeno uvođenje miks sistema finansiranja zdravstva – stabilizacija sistema socijalnog zdravstvenog osiguranja sa pojačanjem transfera iz budžeta i sa povećavanjem direktnog budžetskog finansiranja zdravstvene zaštite
- 2) Pokretanje sistemskog povećavanja javnih sredstava za preventivu zdravstvenu zaštitu. U planiranim budžetima i fondovima za naredne godine stope rasta izdataka za preventivnu zaštitu i javno zdravlje trebaju biti veće od stopa rasta ukupnih javnih sredstava za zdravstvo

Uvođenje fiskalnih mjera kao što su povećanje poreza na duhan, alkohol i piće koji sadrže visok nivo šećera. Te mjere su troškovno-efektivne u smislu prevencije bolesti i imaju pozitivan efekat na smanjenje potrošnje za zdravlje. Potrebno je donijeti program kojim će se utvrditi namjenska potrošnja sredstava od navedenih akciza.

Dalje jačanje implementacije Nacionalnih zdravstvenih računa uključivanjem u okviru Zakona o evidencijama u oblasti zdravstva FBiH i Zakona o evidencijama i statističkim istraživanjima u oblasti zdravstvene zaštite RS.

Da bi rad zdravstvenih sistema u BiH bilo što efikasniji i uspješniji, što će za rezultat imati unapređenje zdravlja stanovništva, posebnu pažnju je potrebno posvetiti mjerama koje će doprinijeti smanjenju potrošnje u zdravstvu bez ugrožavanja kvaliteta zdravstvene zaštite odnosno boljoj raspodjeli sredstava u sektoru zdravstva. Zahvaljujući boljoj kontroli troškova i većoj fiskalnoj odgovornosti biće moguće ostvariti uštede u zdravstvenom sistemu i ova sredstva usmjeriti u povećanje kvaliteta zdravstvenih usluga.

Osim zdravstvenog statusa biće poboljšan i kvalitet života stanovništva, kao i njegova radna sposobnost odnosno smanjen broj izgubljenih radnih dana, što će imati pozitivan uticaj na ekonomiju i na prihode. Povećana radna sposobnost stanovništva kao rezultat poboljšanja zdravlja. Uštede sredstava kod fondova zdravstvenog osiguranja koja se mogu preusmjeriti u preventivne programe.

4.3.9.2. Uspostaviti efikasan, finansijski stabilan i održiv sistem PIO FBiH

Ovo je reforma koju predlaže/sprovodi Vlada Federacije BiH.

Prema negativnim prognozama socijalne održivosti penzijskog sistema u Federaciji BiH i lošim demografskim izgledima, nužno je reformirati postojeći penzijski sistem u Federaciji BiH. Potrebno je obezbijediti smanjenje „pritiska“ na penzijski sistem, kroz postepeno pooštavanje uslove za ostvarivanje prava na starosnu i porodičnu penziju, uz izuzetke koji su primjereni socio-ekonomskim prilikama u Federaciji BiH. Zatim je potrebno proširiti penzijski obuhvat i stvoriti pretpostavke za uvođenje pravičnih stopa doprinosa za penzijsko i invalidsko osiguranje u dijelu koji se odnosi na staž sa uvećanim trajanjem. Nadalje, potrebno je stvoriti pretpostavke za ekonomičniju organizaciju sistema penzijskog i invalidskog osiguranja, a time i smanjenje troškova nosilaca osiguranja, te osiguranje sredstava za redovne isplate PIO/MIO. Zakonom o penzijskom i invalidskom osiguranju uvodi se novi sistem obračuna penzija putem bodovanja. Novi Zakon predviđa redovno i transparentno usklađivanje penzija sa indeksom porasta cijena (CPI), pooštavanje uslova za odlazak u penziju, uvođenje penalizacije, uvođenje stimulacije za duži ostanak na poslu, pooštavanje uslova za porodičnu invalidsku penziju, trezorsko poslovanje fonda PIO nakon najduže dvije godine uz obavezu FBiH da nadoknadi eventualni nedostatak sredstava. U okviru ove reformske mjere biće donešeni i Zakon o organizaciji penzijskog i invalidskog osiguranja u FBiH sa ciljem uvođenja načela

transparentnosti, javnosti i efikasnosti poslovanja i Zakon o plaćanju neplaćenih doprinosa za PIO privrednih subjekata sa većinskim državnim kapitalom.

Aktivnosti po godinama

a) *Aktivnosti planirane u 2018*

- Zakon o penzijskom i invalidskom osiguranju
- Zakon o organizaciji penzijskog i invalidskog osiguranja
- Zakon o plaćanju neplaćenih doprinosa za PIO

Očekivani uticaj na konkurentnost: Zakon o uvezivanju staža bi trebao da skine opterećenje sa preduzeća i osigura nesmetani nastavak poslovanja

Procjena troškova i informacija o budžetskom utjecaju aktivnosti: Finansijske posljedice Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju će iznositi između 12 i 50 mil. KM budžetskih sredstava godišnje. Izrada Zakona o organizaciji penzijskog i invalidskog osiguranja FBiH, sa stanovišta dodatnih troškova, nema direktnog uticaja na budžet jer će biti rađena redovnim aktivnostima. Zakon o plaćanju neplaćenih doprinosa za PIO, po osnovu uvezivanja staža, zavisno od obuhvata, u najviše izvjesnoj opciji koštaće 450 mil. KM u narednih 30 godina.

4.3.9.3. Unapređenje funkcioniranja sistema socijalne zaštite

Ovo je reforma koju predlaže/sprovodi Vlada Federacije BiH.

Potrebno je definisati i obezbijediti minimalnu materijalnu sigurnost pojedinca i porodice za zadovoljavanje osnovnih životnih potreba, definisati i omogućiti dostupnost i ujednačenost ostvarivanja osnovnog paketa prava porodici sa djecom u njegovim minimalnim iznosima na prostoru cijele Federacije BiH omogućiti dostupnost i jednakost usluga i prava u socijalnoj zaštiti, definisati uslove za razvoj usluga socijalne zaštite u Federaciji BiH, stvoriti jednake mogućnosti pojedinaca za samostalan život i aktivno učešće u zajednici, očuvati i unaprijediti porodične odnose i podsticati porodičnu solidarnost, prevenirati i otkloniti posljedice zlostavljanja, zanemarivanja i eksploatacije.

Cilj donošenja Zakona o djelatnosti socijalnog rada u Federaciji BiH je standardizirati usluge prema potrebama korisnika, dok će Zakon o osnovama socijalne zaštite u Federaciji BiH definirati korisnike, socijalni minimum i minimalnu materijalnu sigurnost.

Aktivnosti po godinama:

a) *Aktivnosti planirane u 2018*

- Zakon o podršci porodicama sa djecom u Federaciji BiH
- Zakona o Javnoj ustanovi Zavod za prihvatanje i odgoj djece i maloljetnika – Sarajevo
- Zakon o socijalnim uslugama u Federaciji BiH
- Zakon o djelatnosti socijalnog rada u Federaciji BiH

b) *Aktivnosti planirane u 2019*

- Zakon o osnovama socijalne zaštite u Federaciji BiH

c) *Aktivnosti planirane u 2020*

- Aktivnosti će biti usmjerene na provedbu ranije planiranih aktivnosti koje iz objektivnih razloga nisu provedene u planiranom roku, kao i na praćenje provedbe realiziranih aktivnosti u cilju unapređenja stanja u oblasti.

Očekivani uticaj na konkurentnost: Nismo u mogućnosti navesti na koji način i u kom obimu će provođenje navedenih mjera utjecati na konkurentnost, ekonomski rast i rast zaposlenosti, kao glavne ciljeve ERP-a.

Procjena troškova i informacija o budžetskom utjecaju aktivnosti: Trenutno nismo u mogućnosti prikazati procjenu sredstava potrebnih za implementaciju gore navedenih aktivnosti. Naime, prije donošenja zakona potrebno je izvršiti procjenu uticaja popisa koja treba biti osnov zakonodavcu za odabir opcije za koju će se opredijeliti.

Očekivani uticaj na zapošljavanje i rodno pitanje: Usvajanjem navedenih rješenja se očekuje pozitivan uticaj na zapošljavanje i rodno pitanje.

Potencijalni rizici: Imajući u vidu Ustavom Federacije BiH podijeljenu nadležnost u oblasti socijalne politike između federalne i kantonalnih vlasti, napominjemo da se u realizaciji ovih aktivnosti nailazi na probleme vezane za nepružanje podrške od strane kantona prilikom donošenja ovih zakona, posebno vezano za obezbjeđenje finansijskih sredstava potrebnih za njihovo provođenje.

Uspostavljanje efikasnog sistema zaštite, rehabilitacije i socijalne inkluzije osoba sa invaliditetom u FBiH u skladu sa EU legislativom

Ovo je mjera koju predlaže/sprovodi Vlada Federacije BiH.

Obezbjediti redovnu isplatu naknada korisnicima prava civilnih žrtava rata i članova njihovih obitelji i “neratnih invalida”, pružiti potporu organizacijama civilnih invalida, provođenje Strategije za unapređenje prava i položaja osoba sa invaliditetom u FBiH 2016.-2021., uspostaviti efikasan sistem praćenja i kontrole utroška budžetskih sredstava usmjerenih na finansiranje naknada na koje se ne uplaćuju doprinosi, uspostaviti sistem kontrole uvođenja u pravo posebne kategorije CZR, urediti djelovanje i finansiranje organizacija OSI, uspostaviti nediskriminatorni sistem novčanih naknada za lica sa invaliditetom bez obzira na uzrok invaliditeta.

Aktivnosti po godinama:

a) Aktivnosti planirane u 2018

- Zakon o organizacijama osoba sa invaliditetom i reprezentativnim organizacijama osoba sa invaliditetom i civilnih žrtava rata;
- Zakon o jedinstvenim načelima i okviru materijalne potpore za osobe sa invaliditetom;
- Provedba Strategije za unapređenje prava i položaja osoba sa invaliditetom u FBiH 2016.-2021.;

b) Aktivnosti planirane u 2019

- Donošenje provedbenih akata za usvojene zakone;

c) Aktivnosti planirane u 2020

Očekivani uticaj na konkurentnost : Nismo u mogućnosti navesti na koji način i u kom obimu će provođenje navedenih mjera utjecati na konkurentnost, ekonomski rast i rast zaposlenosti, kao glavne ciljeve ERP-a.

Procjena troškova i informacija o budžetskom utjecaju aktivnosti: Trenutno nismo u mogućnosti prikazati procjenu sredstava potrebnih za implementaciju gore navedenih aktivnosti. Naime, prije donošenja zakona potrebno je izvršiti procjenu uticaja propisa koja treba biti osnov zakonodavcu za odabir opcije za koju će se opredijeliti. U okviru implementacije Strategije za unapređenje prava i položaja osoba sa invaliditetom u Federaciji BiH 2016. - 2021. po godinama će se utrošiti : 2017. godine – 200.000,00 KM i to 10.000,00 KM iz budžeta Federacije i 190.000,00 KM iz sredstava donatora; 2018. - 2021. godina – 200.000,00 KM i to 50.000,00 KM iz budžeta Federacije i 150.000,00 KM iz sredstava donatora. U okviru implementacije Zakona o jedinstvenom registru korisnika naknada na koje se ne uplaćuju doprinosi po godinama će se utrošiti: 2017. godine – za nabavku opreme i softvera 300.000,00 KM iz budžeta Federacije BiH za prvu godinu, a u narednom periodu 200.000,00 KM za održavanje. Za potporu radu organizacija i saveza OSI iz Budžeta Federacije BiH u 2018. godini, planirano je 500.000,00 KM, a za izradu Zakona o organizacijama osoba sa invaliditetom nisu predviđena sredstva

Očekivani uticaj na zapošljavanje i rodno pitanje: Predložene reformske aktivnosti doprinijet će sveobuhvatno boljem položaju osoba sa invaliditetom i njihovih porodica, stvorit će pretpostavke i podići svijest o integraciji na tržište rada (zapošljavanje), kao i unaprijediti položaj višestruko isključenih skupina kao što su žene i djevojčice sa invaliditetom. Osobe sa invaliditetom će imati bolje uslove za sveobuhvatnu društvenu integraciju i položaj u društvu.

Potencijalni rizici: Imajući u vidu Ustavom Federacije BiH podijeljenu nadležnost u oblasti socijalne politike između federalne i kantonalnih vlasti, napominjemo da se u realizaciji ovih aktivnosti nailazi na probleme vezane za nepružanje podrške od strane kantona prilikom

donošenja ovih zakona, posebno vezano za obezbjeđenje finansijskih sredstava potrebnih za njihovo provođenje.

5. BUDŽETSKE IMPLIKACIJE STRUKTURALNIH REFORMI

Vlada Federacije BiH

Budžetske implikacije Programa ekonomskih reformi u periodu 2016-2018. godina prikazane su u Tabeli 10. priloga.

U ovom programu su obuhvaćene implikacije koje smo do sada uspjeli kvantificirati. Nažalost, kapaciteti za ovakvu vrstu analize su ograničeni i potrebno je daljnje jačanje znanja i mogućnosti za procjenu uticaja promjene politika kako na budžete tako i na druge važne ekonomske varijable.

Ukupno procjenjeno koštanje reformskih prioriteta utvrđenih ovim Programom po godinama nije naveden zbog nemogućnosti definiranja svih aktivnosti u pojedinim godinama. Najveći dio troškova predloženih reformskih prioriteta će biti obezbjeđen zaduživanjem iz kreditnih sredstava, vodeći računa o mogućnostima zaduživanja Federacije BiH.

Vlada Republike Srpske

Budžetske implikacije strukturalnih reformi su prezentirane u tabeli 10. Matrica obaveza politike u prilogu ERP-a.

6. INSTITUCIONALNA PITANJA I UKLJUČENOST ZAINTERESIRANIH STRANA

Pregled institucionalnih pitanja i uključenosti zainteresiranih strana u procesu izrade Programa ekonomskih reformi BiH 2018-2020. godine prezentiran je u poglavlju 1. Programa. Detaljan pregled institucionalnih pitanja i uključenosti zainteresovanih strana u Federaciji BiH i Republici Srpskoj je prezentiran u daljem tekstu.

Vlada Republike Srpske

Vlada Republike Srpske se na 134. sjednici, održanoj 24. jula 2017. godine upoznala sa Informacijom o aktivnostima na izradi Programa ekonomskih reformi Bosne i Hercegovine za period 2018–2020. godina, broj: 06.01/012-1722/17 od 20. jula 2017. godine, koju je i usvojila, te donijela Zaključak, broj: 04/1-012-2-1837/17, čime je počela proces izrade Programa ekonomskih reformi Republike Srpske za period 2018–2020. godina.

Resorna ministarstva su Ministarstvu finansija Republike Srpske dostavila imena svojih predstavnika koji čine Tim Republike Srpske (u daljem tekstu: Tim) za izradu Programa ekonomskih reformi Republike Srpske za period 2018–2020. godina.

Ministarstvo finansija održalo je 28. avgusta 2017. godine Radionicu, na kojoj su članovi Tima još jedanput upoznati sa obavezama i rokovima oko izrade Programa ekonomskih reformi, te sa metodologijom koju zahtijeva Evropska komisija.

Ministarstvo finansija Republike Srpske uputilo je 19. septembra 2017. godine, dopis broj: 06.01/012-1722-3/17 Privrednoj komori Republike Srpske, Uniji udruženja poslodavaca Republike Srpske i Savezu sindikata Republike Srpske, sa molbom da dostave svoje prijedloge mjera sa izradu Prednacrt programa ekonomskih reformi Republike Srpske za period 2018–2020. godina.

Ministarstvo finansija Republike Srpske, zajedno sa svakim resornim ministarstvom pojedinačno, pripremilo je jednoobrazanu analizu realizacije mjera iz prethodne godine, analizu

stanja iz resorne oblasti, identifikovalo prepreke za rast i konkurentnost, te jednoobrazno pripremilo prijedloge mjera, u skladu sa Smjernicama Evropske komisije.

Ministarstvo finansija Republike Srpske, 30. oktobra 2017. godine primilo je prijedloge mjera Saveza sindikata Republike Srpske i granskih sindikata za Program ekonomskih reformi Republike Srpske za period 2018–2020. godina.

Ministarstvo finansija Republike Srpske, 31. oktobra 2017. godine primilo je prijedloge mjera poslovne zajednice za Program ekonomskih reformi Republike Srpske za period 2018–2020. godina.

Ministarstvo finansija Republike Srpske, 1. novembra 2017. godine primilo je prijedloge mjera Unije udruženja poslodavaca Republike Srpske za Program ekonomskih reformi Republike Srpske za period 2018–2020. godina.

Vlada Republike Srpske, na 151. sjednici, 9. novembra 2017. godine, utvrdila je Prednacrt Programa ekonomskih reformi Republike Srpske za period 2018–2020. godina, postavila ga na internet portal Vlade Republike Srpske, te uputila u javne rasprave.

Javne rasprave na bilateralnoj osnovi održavane su od 10. do 24. novembra 2017. godine, a 25. novembra 2017. godine održana je završna javna rasprava sa svim partnerima Vlade Republike Srpske. Bilateralne javne rasprave održane su sa: Privrednom komorom Republike Srpske, Unijom udruženja poslodavaca Republike Srpske, Savezom sindikata Republike Srpske, Udruženjem penzionera Republike Srpske, Udruženjem poljoprivrednika, Boračkom organizacijom Republike Srpske, Savezom organizacija i udruženja ratnih vojnih invalida Republike Srpske, Organizacijom amputiraca „UDAS“ Republike Srpske, Republičkom organizacijom porodica zarobljenih i poginulih boraca i nestalih civila Republike Srpske, Savezom logoraša Republike Srpske, Savezom udruženja civilnih žrtava rata, Udruženjem „Veterani Republike Srpske“, Udruženjem žena žrtava rata Republike Srpske, Unijom studenata Republike Srpske, Omladinskim savjetom Republike Srpske, te Savezom opština i gradova Republike Srpske.

Ministarstvo finansija Republike Srpske, 22. novembra 2017. godine, primilo je od Privredne komore Republike Srpske Komentare i sugestije na dokument Prednacrt Programa ekonomskih reformi Republike Srpske za period 2018–2020. godina.

Na 45. redovnoj sjednici Ekonomsko-socijalnog savjeta Republike Srpske, koja je održana 28. novembra 2017. godine, te nastavljena 30. novembra 2017. godine, razmatran je Prednacrt programa ekonomskih reformi Republike Srpske za period 2018–2020. godina, koji je dobio jednoglasnu podršku svih socijalnih partnera.

Sve prihvatljive primjedbe i komentari koji su usaglašeni sa svakim od partnera tokom javnih rasprava, te na sjednici Ekonomsko-socijalnog savjeta Republike Srpske, ugrađene su u dokument Program ekonomskih reformi Republike Srpske za period 2018–2020. godina i Budžet Republike Srpske za 2018. godinu, koji je u potpunosti usaglašen sa Programom ekonomskih reformi Republike Srpske za period 2018–2020. godina.

Vlada Republike Srpske, na 154. sjednici, održanoj 30. novembra 2017. godine, utvrdila je Prijedlog programa ekonomskih reformi Republike Srpske za period 2018–2020. godina po hitnom postupku i uputila ga Narodnoj skupštini Republike Srpske na razmatranje i usvajanje.

Na 25. posebnoj sjednici Narodne skupštine Republike Srpske, održanoj od 12. do 14. decembra 2017. godine, razmatran je i usvojen Program ekonomskih reformi Republike Srpske za period 2018–2020. godina.

Vlada Federacije BiH

Program ekonomskih reformi Federacije Bosne i Hercegovine 2017.-2019. godina pripremljen je na osnovu slijedećih strateških dokumenata koje je Vlada Federacije BiH usvojila:

- Reformska Agenda koju su usvojili svi nivoi vlasti,
- Program rada Vlade Federacije BiH u periodu 2015.-2018. godine usvojenog na početku mandata novoformirane Vlade FBiH u 2015. godini,
- Budžet Federacije Bosne i Hercegovine koji je usvojen u dvostepenom odlučivanju u Parlamentu Federacije BiH a povodom kog je održana i javna rasprava,
- Akcioni plan za implementaciju Reformske agende i Ažurirani akcioni plan za implementaciju Reformske agende (iz mjeseca decembra 2016. godine),
- Pojedinačnih sektorskih strategija.

U cilju izrade priloga iz Federacije BiH za izradu Programa ekonomskih reformi BiH poduzete su slijedeće aktivnosti:

- U saradnji sa Evropskom komisijom i OECD-om održan je Okrugli sto/radionica na temu izrade ERP-a u Sarajevu na kojem su prisustvovala relevantna ministarstva a na kojem su predstavnici Evropske komisije predstavili Smjernice za izradu programa ekonomskih reformi.
- Sva zadužena resorna ministarstva su dostavila pisane prijedloge reformskih prioriteta koji su služili za pripremu prvog Nacrta dokumenta Programa ekonomskih reformi iz Federacije BiH.
- Na Nacrt Programa ekonomskih reformi iz Federacije BiH, OECD je dostavila svoje primjedbe na radionici.
- Pripremljen je konačan ažuriran tekst Programa ERP Federacije BiH sa ugrađenim primjedbama Evropske komisije i OECD sa tabelarnim prijedlozima u kojem su učestvovala nadležna resorna ministarstva.
- Tekst je objavljen na web stranici Federalnog ministarstva finansija/financija prije usvajanja na sjednici Vlade sa ciljem osiguranja javne rasprave a prema zahtjevu Evropske komisije.
- Nakon što je Vlada Federacije BiH odobrila Program ekonomskih reformi Federacije BiH 2016.-2018. godina, Program je dostavljen Direkciji za ekonomsko planiranje radi konsolidacije.

PRILOG 1.

Tabele koje treba sadržavati Program ekonomskih reformi i njihove ažurirane verzije

Tabela 1a: Makroekonomski izgledi

	ESA kod	2016.	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.
		bn €	Stopa promjene				
1. Realni BDP po tržišnim cijenama	B1*g	15,610	2,9	3,4	3,4	3,8	3,9
2. Tekući BDP po tržišnim cijenama	B1*g	15,780	4,0	3,3	4,7	5,3	5,5
Komponente realnog BDP-a							
3. Rashodi osobne potrošnje	P3	12,165	1,8	2,0	2,4	2,4	2,6
4. Rashodi javne potrošnje	P3	3,215	0,1	0,1	0,8	0,5	0,5
5. Investicije u stalna sredstva	P51	2,670	2,5	6,2	10,6	10,5	9,8
6. Izmjena u zalihama i neto nabavci dragocjenosti (% BDP)	P52+ P53	0,351	191,5	2,6	-21,8	7,5	27,1
7. Izvoz roba i usluga	P6	5,535	9,5	9,1	7,1	5,5	4,5
8. Uvoz roba i usluga	P7	8,326	7,0	4,7	4,8	4,3	4,2
Doprinos realnom rastu BDP-a							
9. Finalna domaća potražnja		18,1	1,8	2,6	3,8	3,9	3,9
10. Izmjena u zalihama i neto nabavci dragocjenosti	P52+ P53	0,4	1,5	0,1	-0,5	0,1	0,5
11. Eksterni bilans roba/usluga	B11	-2,8	-0,4	0,7	0,0	-0,2	-0,5

Tabela 1b: Kretanje cijena

Procentne promjene, godišnji prosjeci	ESA kod	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.
1. Deflator BDP-a	% g/g	1,1	-0,1	1,3	1,4	1,6
2. Deflator osobne potrošnje	% g/g	-0,1	0,9	1,2	1,4	1,4
3. Usklađeni indeks potrošačkih cijena HICP ¹²⁷	% g/g	:	:	:	:	:
4. Promjena državnog indeksa potrošačkih cijena	% g/g	-1,1	1,1	1,2	1,4	1,5
5. Deflator javne potrošnje	% g/g	-0,3	1,5	1,2	1,5	1,5
6. Deflator ulaganja	% g/g	-0,6	0,3	0,3	0,4	0,4

¹²⁷ Agencija za statistiku BiH ne objavljuje HICP.

7. Deflator cijene izvoza (robe i usluge)	% g/g	-2,2	2,8	2,1	2,7	3,3
8. Deflator cijene uvoza (robe i usluge)	% g/g	-4,0	4,3	1,5	2,0	2,1

Tabela 1c: Razvoj događanja na tržištu rada

	ES A ko d	201 6.	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.
		Niv o	Stopa promjene				
1. Stanovništvo (u hiljadama)							
2. Stanovništvo (stopa rasta u %)							
3. Radno aktivno stanovništvo (broj lica)							
4. Stopa učešća							
5. Zaposlenost, broj lica							
6. Zaposlenost, radnih sati							
7. Zaposlenost (stopa rasta u %)							
8. Zaposlenost u javnom sektoru (broj lica)							
9. Zaposlenost u javnom sektoru (rast u %)							
10. Stopa nezaposlenosti							
11. Radna produktivnost, lica							
12. Radna produktivnost, radnih sati							
13. Naknade zaposlenima	D1						

Napomena: Podaci o broju stanovnika, radno sposobno stanovništvo, zaposlenost i stope nazaposlenosti su preuzeti iz Ankete o radnoj snazi za 2015. i 2016. godinu. Prema popisu stanovništva (2013) broj stanovnika u BiH iznosi 3.531.159. Agencija za statistiku BiH ne objavljuje podatak o broju zaposlenih po radnom satu. Podatak o zaposlenim u javnom sektoru ne objavljuje Agencija za statistiku BiH. Navedeni administrativni podatak u tabeli 1c (stavka 8.) je zbir broja zaposlenih u javnoj upravi, zdravstvu i obrazovanju (za 2016. godinu podatak se odnosi na period I-VI). Ovaj podatak obuhvata ne samo zaposlene u državnim školama i zdravstvu (bolnicama) već i zaposlene u privatnim školama i zdravstvu. S toga, podatak u potpunosti ne prezentira broj zaposlenih u javnom sektoru (kao i prethodnih godina). Stope rasta broja zaposlenih i nezaposlenih lica (kao i podaci) u 2015. i 2016. godini u tabeli 1c se ne podudaraju sa stopama rasta/brojevima iz tekstualnog dijela ERP-a, jer su u tekstualnom dijelu ERP-a (Poglavlje 2.) prezentirani administrativni podaci koje objavljuje statistika i zavodi za zapošljavanje, a u tabeli 1c su prezentirani anketni podaci (zbog bolje komparacije sa drugim zemljama). Naknade zaposlenim su preuzete iz nacionalnih računa i izražene u milijardama KM (projekcije za ovu stavku nisu raspoložive). Stavka 4. Stopa učešća - odnosi se na učešće radne snage u radno sposobnom stanovništvu (anketni podaci).

Tabela 1d: Sektorski bilansi

% BDP-a	ESA kod	2016.	2017. *	2018.	2019.	2020.
1. Neto kreditiranje/zaduživanje prema ostatku svijeta	B.9					
od čega:						
- Bilans roba i usluga						
- Bilans primarnog dohotka & transfera						
- Kapitalni račun						
2. Neto kreditiranje/zaduživanje privatnog sektora	B.9/ EDI B.9					
3. Neto kreditiranje/zaduživanje opće vlade						
4. Statistička nepodudarnost						

* Godina 2017 za PB je: K1+K2

Tabela 1e: BDP, investicije i bruto dodana vrijednost

	ES A kod	2016.	2017. .	2018. .	2019. .	2020. .
BDP i ulaganje						
Nivo BDP-a po trenutnim tržišnim cijenama (u domaćoj valuti)	B1g	30,9	31,9	33,4	35,1	37,1
Omjer ulaganja (% BDP)		16,8	17,3	18,4	19,3	20,2
Rast bruto dodane vrijednosti, procentualne promjene pri stalnim cijenama						
1. Poljoprivreda		7,6	:	:	:	:
2. Industrija (isključujući građevinarstvo)		4,8	:	:	:	:
3. Građevinarstvo		2,7	:	:	:	:
4. Usluge		2,0	:	:	:	:

Tabela 1f: Kretanja u vanjskom sektoru

		2016.	2017.	2018.	2019.	2020.
1. Bilans tekućeg računa (% BDP)	% BDP	:	:	:	:	:
2. Izvoz roba	Bn EUR	3,9	:	:	:	:
3. Uvoz roba	Bn EUR	7,5	:	:	:	:
4. Trgovinski bilans	Bn EUR	-3,6	:	:	:	:
5. Izvoz usluga	Bn EUR	1,4	:	:	:	:
6. Uvoz usluga	Bn EUR	0,5	:	:	:	:
7. Bilans usluga	Bn EUR	1,0	:	:	:	:
8. Neto kamatna plaćanja iz inostranstva	Bn EUR	-0,1	:	:	:	:
9. Neto prihod po ostalim faktorima iz inostranstva	Bn EUR	0,1	:	:	:	:
10. Tekući transferi	Bn EUR	1,8	:	:	:	:
11. <i>Od čega iz EU</i>	Bn EUR	:	:	:	:	:
12. Bilans tekućeg računa	Bn EUR	-0,8	:	:	:	:
13. Kapitalni i finansijski račun	Bn EUR	-0,3	:	:	:	:
14. Direktne strane investicije	Bn EUR	-0,5	:	:	:	:
15. Rezerve u stranoj valuti	Bn EUR	4,9	:	:	:	:
16. Vanjski dug	Bn EUR	:	:	:	:	:
17. <i>Od čega: javni</i>	Bn EUR	4,5	:	:	:	:
18. <i>O/č: denominirano u stranoj valuti</i>	Bn EUR	:	:	:	:	:
19. <i>O/č: prispjele otplate</i>	Bn EUR	:				
20. Tečaj naspram Eura (kraj godine)	NCU/EUR	2,0	2,0	2,0	2,0	2,0
21. Tečaj naspram Eura (godišnji prosjek)	NCU/EUR	2,0	2,0	2,0	2,0	2,0
22. Neto štednja u stranoj valuti	% BDP	:	:	:	:	:
23. Domaća privatna štednja	% BDP	:	:	:	:	:
24. Domaća privatna ulaganja	% BDP	:	:	:	:	:
25. Domaća javna štednja	% BDP	:	:	:	:	:
26. Domaća javna ulaganja	% BDP	:	:	:	:	:

Izvor: CBBiH

Tabela 1g: Pokazatelji održivosti

	Dimenzija	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.
1. Bilans tekućeg računa	% BDP	:	:	:	:	:
2. Pozicija neto međunarodnog ulaganja	% BDP	:	:	:	:	:
3. Izvozni tržišni udjeli	%, g/g	:	:	:	:	:
4. Realni efektivni tečaj	%, g/g	-1,8	-0,7	-2,7	-0,6	-0,1
5. Nominalni jedinični troškovi rada	%, g/g	:	:	:	:	:
6. Privatni sektor, protok kredita	% BDP	:	:	:	:	:
7. Zaduženje privatnog sektora	% BDP	:	:	:	:	:
8. Zaduženje opće vlade	% BDP	:	:	:	:	:

Izvor: CBBiH

	ESA kod	God. 2016	God. 2016	God. 2017	God. 2018	God. 2019	God. 2020
		nivo	% BDP				
Neto kreditiranje (B9) po pod-sektorima							
1. Šira vlada	S13	355,6	1,2	0,9	1,4	1,7	1,9
2. Centralna vlada	S1311	278,0	0,9	0,5	0,8	1,1	1,2
3. Državna vlada	S1312						
4. Lokalna vlada	S1313	109,4	0,4	0,5	0,5	0,5	0,5
5. Fondovi za socijalnu sigurnost	S1314	-31,8	-0,1	-0,1	0,1	0,1	0,1
Šira vlada (S13)							
6. Ukupan prihod	TR	12.241,6	39,7	39,8	38,1	36,6	35,2
7. Ukupna potrošnja ¹²⁸	TE	11.886,0	38,5	38,9	36,7	34,9	33,4
8. Neto zaduživanje/kreditiranje	EDP.B9	355,6	1,2	0,9	1,4	1,7	1,9

¹²⁸

Prilagođeni sljedećim prilivima vezanim za swap, tako da TR-TE=EDP.B9.

9. Izdaci po kamatama	EDP.D4 1	253,0	0,8	1,0	0,9	0,9	0,8
10. Primarni bilans ¹²⁹		608,6	2,0	1,9	2,3	2,6	2,7
11. Jednokratne i druge privremene mjere ¹³⁰							
Komponente prihoda							
12. Ukupan porez (12=12a+12b+12c)		6.514,4	21,1	21,7	21,3	20,6	19,9
12a. Porez na proizvodnju i uvoz	D2	5.455,4	17,7	18,3	17,9	17,2	16,7
12b. Tekući porezi na prihod i bogatstvo	D5	1.053,8	3,4	3,4	3,4	3,3	3,2
12c. Porez na kapital	D91	5,2					
13. Socijalni doprinosi	D61	4.430,8	14,4	14,0	13,4	12,9	12,4
14. Prihod od imovine	D4	93,8	0,3	0,3	0,3	0,2	0,2
15. Ostalo (15 = 16- (12+13+14)) ¹³¹		1.202,6	3,9	3,8	3,1	2,9	2,8
16=6. Ukupan prihod	TR	12.241, 6	39,7	39,8	38,1	36,6	35,2
p.m. Poresko opterećenje (D2+D5+D61+D91-D995) ¹³²		10.945, 2	35,5	35,7	34,7	33,5	32,3

Tabela 2a: Izgledi budžeta šire vlade - **Bosna i Hercegovina**

¹²⁹ Primarni bilans se računa kao (EDP.B9, stavka 8) plus (EDP D41+FISIM evidentiran kao intermedijarna potrošnja, stavka 9).

¹³⁰ Znak plus znači jednokratne mjere za smanjenje deficita.

¹³¹ P.11+P.12+P.131+D.39+D.7+D.9 (ali ne D.91).

¹³² Uključujući one koje je prikupila EU i uključujući prilagođavanje za neprikupljene poreze i socijalne doprinose (D995), ako je primjereno.

Tabela 2a (nastavak)

	ESA kod	God. 2016	God. 2016	God. 2017	God. 2018	God. 2019	God. 2020
		Nivo	% BDP				
Odabrane komponente potrošnje							
17. Kolektivna potrošnja	P32	5.354,2	17,3	17,4	16,6	15,7	15,0
18. Ukupni socijalni transferi	D62 + D63	4.756,9	15,4	15,0	14,5	13,9	13,3
18a. Nenovčani socijalni transferi	P31 = D63	702,3	2,3	2,1	2,1	2,0	1,9
18b. Ostali socijalni transferi osim nenovčanih	D62	4.054,6	13,1	12,9	12,4	11,9	11,3
19=9. Izdaci po kamatama	EDP.D4 1	253,0	0,8	1,0	0,9	0,9	0,8
20. Subvencije	D3	385,0	1,2	1,5	1,2	1,1	1,1
21. Investicije u stalna sredstva	P51	698,7	2,3	2,6	2,0	1,7	1,7
22. Ostalo (22 = 23- (17+18+19+20+21)) ¹³³		438,2	1,4	1,3	1,5	1,5	1,4
23=7. Ukupna potrošnja	TE ¹³⁴	11.886, 0	38,5	38,9	36,7	34,9	33,4
p.m. Naknada zaposlenima u javnom sektoru	D1	3.325,2	10,8	10,7	10,1	9,7	9,2

	ESA kod	God. 2016	God. 2016	God. 2017	God. 2018	God. 2019	God. 2020
		nivo	% BDP				
Neto kreditiranje (B9) po pod-sektorima							
1. Šira vlada	S13	26,1	0,1	-0,1	-0,2	-0,2	-0,2
2. Centralna vlada	S1311	26,1	0,1	-0,1	-0,2	-0,2	-0,2
3. Državna vlada	S1312						
4. Lokalna vlada	S1313						
5. Fondovi za socijalnu sigurnost	S1314						

¹³³ D.29+D4 (ali ne D.41)+D.5+D.7+D.9+P.52+P.53+K.2+D.8.

¹³⁴ Prilagođeni sljedećim prilivima vezanim za swap tako da TR-TE = EDP.B9.

Šira vlada (S13)							
6. Ukupan prihod	TR	934,7	3,0	2,9	2,7	2,5	2,4
7. Ukupna potrošnja ¹³⁵	TE	908,6	2,9	2,9	2,8	2,7	2,5
8. Neto zaduživanje/kreditiranje	EDP.B9	26,1	0,1	-0,1	-0,2	-0,2	-0,2
9. Izdaci po kamata	EDP.D4 1	1,1					
10. Primarni bilans ¹³⁶		27,2	0,1	-0,1	-0,2	-0,2	-0,2
11. Jednokratne i druge privremene mjere ¹³⁷							
Komponente prihoda							
12. Ukupan porez (12=12a+12b+12c)		750,0	2,4	2,4	2,2	2,1	2,0
12a. Porez na proizvodnju i uvoz	D2	750,0	2,4	2,4	2,2	2,1	2,0
12b. Tekući porezi na prihod i bogatstvo	D5						
12c. Porez na kapital	D91						
13. Socijalni doprinosi	D61						
14. Prihod od imovine	D4						
15. Ostalo (15 = 16-(12+13+14)) ¹³⁸		184,7	0,6	0,5	0,4	0,4	0,4
16=6. Ukupan prihod	TR	934,7	3,0	2,9	2,7	2,5	2,4
p.m. Poresko opterećenje (D2+D5+D61+D91-D995) ¹³⁹		750,0	2,4	2,4	2,2	2,1	2,0

Tabela 2a: Izgledi budžeta šire vlade – **Institucije BiH**

Tabela 2a (nastavak)

	ESA kod	God. 2016	God. 2016	God. 2017	God. 2018	God. 2019	God. 2020
		Nivo	% BDP				
Odabrane komponente potrošnje							
17. Kolektivna potrošnja	P32	796,7	2,6	2,5	2,6	2,4	2,4
18. Ukupni socijalni transferi	D62 + D63	1,0					

¹³⁵ Prilagođeni sljedećim prilivima vezanim za swap, tako da TR-TE=EDP.B9.

¹³⁶ Primarni bilans se računa kao (EDP.B9, stavka 8) plus (EDP D41+FISIM evidentiran kao intermedijarna potrošnja, stavka 9).

¹³⁷ Znak plus znači jednokratne mjere za smanjenje deficita.

¹³⁸ P.11+P.12+P.131+D.39+D.7+D.9 (ali ne D.91).

¹³⁹ Uključujući one koje je prikupila EU i uključujući prilagođavanje za neprikupljene poreze i socijalne doprinose (D995), ako je primjereno.

18a. Nenovčani socijalni transferi	P31 = D63						
18b. Ostali socijalni transferi osim nenovčanih	D62	1,0					
19=9. Izdaci po kamata	EDP.D4 1	1,1					
20. Subvencije	D3						
21. Investicije u stalna sredstva	P51	80,9	0,3	0,3	0,1	0,1	0,1
22. Ostalo (22 = 23- (17+18+19+20+21)) ¹⁴⁰		28,9	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
23=7. Ukupna potrošnja	TE ¹⁴¹	908,6	2,9	2,9	2,8	2,7	2,5
p.m. Naknada zaposlenima u javnom sektoru	D1	642,8	2,1	2,0	2,0	1,9	1,8

¹⁴⁰ D.29+D4 (ali ne D.41)+D.5+D.7+D.9+P.52+P.53+K.2+D.8.

¹⁴¹ Prilagođeni sljedećim prilivima vezanim za swap tako da TR-TE = EDP.B9.

Tabela 2a: Izgledi budžeta šire vlade – Federacija BiH

	ESA kod	God. 2016 nivo	God. 2016	God. 2017	God. 2018	God. 2019	God. 2020
		% BDP					
Neto kreditiranje (B9) po pod-sektorima							
1. Šira vlada	S13	386,7	1,3	1,3	1,5	1,2	1,4
2. Centralna vlada	S1311	249,5	0,8	0,9	1,1	0,9	1,0
3. Državna vlada	S1312						
4. Lokalna vlada	S1313	112,6	0,4	0,3	0,3	0,3	0,3
5. Fondovi za socijalnu sigurnost	S1314	24,6	0,1				
Šira vlada (S13)							
6. Ukupan prihod	TR	7.275,9	23,6	23,9	22,7	21,8	20,8
7. Ukupna potrošnja ¹⁴²	TE	6.889,2	22,3	22,6	21,3	20,5	19,5
8. Neto zaduživanje/kreditiranje	EDP.B9	386,7	1,3	1,3	1,5	1,2	1,4
9. Izdaci po kamatama	EDP.D4 1	136,6	0,4	0,6	0,5	0,6	0,5
10. Primarni bilans ¹⁴³		523,3	1,7	1,9	2,0	1,8	1,9
11. Jednokratne i druge privremene mjere ¹⁴⁴							
Komponente prihoda							
12. Ukupan porez (12=12a+12b+12c)		3.660,5	11,9	12,0	11,8	11,4	11,0
12a. Porez na proizvodnju i uvoz	D2	3.030,1	9,8	10,1	9,8	9,5	9,1
12b. Tekući porezi na prihod i bogatstvo	D5	628,8	2,0	2,0	2,0	1,9	1,8
12c. Porez na kapital	D91	1,6					
13. Socijalni doprinosi	D61	3.005,7	9,7	9,6	9,1	8,7	8,3
14. Prihod od imovine	D4	27,2	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
15. Ostalo (15 = 16- (12+13+14)) ¹⁴⁵		582,5	1,9	2,2	1,8	1,6	1,6
16=6. Ukupan prihod	TR	7.275,9	23,6	23,9	22,7	21,8	20,8
p.m. Poresko opterećenje (D2+D5+D61+D91-D995) ¹⁴⁶		6.666,2	21,6	21,6	20,9	20,1	19,2

¹⁴² Prilagođeni sljedećim prilivima vezanim za swap, tako da TR-TE=EDP.B9.

¹⁴³ Primarni bilans se računa kao (EDP.B9, stavka 8) plus (EDP D41+FISIM evidentiran kao intermedijarna potrošnja, stavka 9).

¹⁴⁴ Znak plus znači jednokratne mjere za smanjenje deficita.

¹⁴⁵ P.11+P.12+P.131+D.39+D.7+D.9 (ali ne D.91).

¹⁴⁶ Uključujući one koje je prikupila EU i uključujući prilagođavanje za neprikupljene poreze i socijalne doprinose (D995), ako je primjereno.

Tabela 2a (nastavak)

	ESA kod	God. 2016	God. 2016	God. 2017	God. 2018	God. 2019	God. 2020
		Nivo	% BDP				
Odabrane komponente potrošnje							
17. Kolektivna potrošnja	P32	3.285,2	10,6	10,8	10,1	9,6	9,1
18. Ukupni socijalni transferi	D62 + D63	2.706,8	8,8	8,7	8,2	7,9	7,5
18a. Nenovčani socijalni transferi	P31 = D63						
18b. Ostali socijalni transferi osim nenovčanih	D62	2.706,8	8,8	8,7	8,2	7,9	7,5
19=9. Izdaci po kamatama	EDP.D4 1	136,6	0,4	0,6	0,5	0,6	0,5
20. Subvencije	D3	246,7	0,8	1,0	0,8	0,7	0,7
21. Investicije u stalna sredstva	P51	324,5	1,1	1,2	1,1	1,0	1,0
22. Ostalo (22 = 23- (17+18+19+20+21)) ¹⁴⁷		189,4	0,6	0,4	0,6	0,7	0,6
23=7. Ukupna potrošnja	TE ¹⁴⁸	6.889,2	22,3	22,6	21,3	20,5	19,5
p.m. Naknada zaposlenima u javnom sektoru	D1	1653,8	5,4	5,4	5,0	4,8	4,5

¹⁴⁷ D.29+D4 (ali ne D.41)+D.5+D.7+D.9+P.52+P.53+K.2+D.8.

¹⁴⁸ Prilagođeni sljedećim prilivima vezanim za swap tako da TR-TE = EDP.B9.

Tabela 2a: Izgledi budžeta šire vlade – Republika Srpska

	ESA kod	God. 2016 nivo	God. 2016	God. 2017	God. 2018	God. 2019	God. 2020
% BDP							
Neto kreditiranje (B9) po pod-sektorima							
1. Šira vlada	S13	-89,8	-0,3	-0,2	0,2	0,7	0,6
2. Centralna vlada	S1311	-30,2	-0,1	-0,3	0,0	0,4	0,4
3. Državna vlada	S1312		0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
4. Lokalna vlada	S1313	-3,2	0,0	0,2	0,2	0,2	0,2
5. Fondovi za socijalnu sigurnost	S1314	-56,4	-0,2	-0,1	0,0	0,1	0,1
Šira vlada (S13)							
6. Ukupan prihod	TR	3.828,7	12,4	12,3	12,1	11,7	11,5
7. Ukupna potrošnja ¹⁴⁹	TE	3.918,5	12,7	12,5	11,9	11,1	10,8
8. Neto zaduživanje/kreditiranje	EDP.B9	-89,8	-0,3	-0,2	0,2	0,6	0,6
9. Izdaci po kamatama	EDP.D4 1	114,9	0,4	0,4	0,4	0,3	0,3
10. Primarni bilans ¹⁵⁰		25,1	0,1	0,2	0,5	1,0	0,9
11. Jednokratne i druge privremene mjere ¹⁵¹							
Komponente prihoda							
12. Ukupan porez (12=12a+12b+12c)		1.915,5	6,2	6,7	6,7	6,5	6,4
12a. Porez na proizvodnju i uvoz	D2	1.513,7	4,9	5,3	5,3	5,2	5,1
12b. Tekući porezi na prihod i bogatstvo	D5	398,2	1,3	1,4	1,4	1,3	1,3
12c. Porez na kapital	D91	3,6					
13. Socijalni doprinosi	D61	1.425,1	4,6	4,4	4,4	4,2	4,1
14. Prihod od imovine	D4	66,6	0,2	0,3	0,2	0,2	0,1
15. Ostalo (15 = 16- (12+13+14)) ¹⁵²		421,5	1,4	1,0	0,9	0,8	0,8
16=6. Ukupan prihod	TR	3.828,7	12,4	12,3	12,1	11,7	11,5
p.m. Poresko opterećenje (D2+D5+D61+D91-D995) ¹⁵³		3.340,6	10,8	11,1	11,0	10,7	10,5

¹⁴⁹ Prilagođeni sljedećim prilivima vezanim za swap, tako da TR-TE=EDP.B9.

¹⁵⁰ Primarni bilans se računa kao (EDP.B9, stavka 8) plus (EDP D41+FISIM evidentiran kao intermedijarna potrošnja, stavka 9).

¹⁵¹ Znak plus znači jednokratne mjere za smanjenje deficita.

¹⁵² P.11+P.12+P.131+D.39+D.7+D.9 (ali ne D.91).

¹⁵³ Uključujući one koje je prikupila EU i uključujući prilagođavanje za neprikupljene poreze i socijalne doprinose (D995), ako je primjereno.

Tabela 2a (nastavak)

	ESA kod	God. 2016 Nivo	God. 2016	God. 2017	God. 2018	God. 2019	God. 2020
% BDP							
Odabrane komponente potrošnje							
17. Kolektivna potrošnja	P32	1.177,1	3,8	3,8	3,6	3,3	3,3
18. Ukupni socijalni transferi	D62 + D63	2.006,6	6,5	6,1	6,1	5,8	5,6
18a. Nenovčani socijalni transferi	P31 = D63	702,3	2,3	2,1	2,1	2,0	1,9
18b. Ostali socijalni transferi osim nenovčanih	D62	1.304,3	4,2	4,0	3,9	3,8	3,6
19=9. Izdaci po kamatama	EDP.D4 1	114,9	0,4	0,4	0,4	0,3	0,3
20. Subvencije	D3	111,7	0,4	0,5	0,4	0,4	0,4
21. Investicije u stalna sredstva	P51	291,0	0,9	1,0	0,7	0,4	0,6
22. Ostalo (22 = 23- (17+18+19+20+21)) ¹⁵⁴		217,2	0,7	0,8	0,8	0,7	0,7
23=7. Ukupna potrošnja	TE ¹⁵⁵	3.918,5	12,7	12,5	11,9	11,1	10,8
p.m. Naknada zaposlenima u javnom sektoru	D1	965,8	3,1	3,0	2,8	2,7	2,6

¹⁵⁴ D.29+D4 (ali ne D.41)+D.5+D.7+D.9+P.52+P.53+K.2+D.8.

¹⁵⁵ Prilagođeni sljedećim prilivima vezanim za swap tako da TR-TE = EDP.B9.

Tabela 2a: Izgledi budžeta šire vlade – Brčko Distrikt

	ESA kod	God. 2016 nivo	God. 2016	God. 2017	God. 2018	God. 2019	God. 2020
% BDP							
Neto kreditiranje (B9) po pod-sektorima							
1. Šira vlada	S13	32,6	0,1	-0,1	0,0	0,0	0,0
2. Centralna vlada	S1311	32,6	0,1	-0,1	0,0	0,0	0,0
3. Državna vlada	S1312						
4. Lokalna vlada	S1313						
5. Fondovi za socijalnu sigurnost	S1314						
Šira vlada (S13)							
6. Ukupan prihod	TR	202,3	0,7	0,7	0,6	0,6	0,5
7. Ukupna potrošnja ¹⁵⁶	TE	169,7	0,5	0,8	0,6	0,6	0,6
8. Neto zaduživanje/kreditiranje	EDP.B9	32,6	0,1	-0,1			
9. Izdaci po kamatama	EDP.D4 1	0,4					
10. Primarni bilans ¹⁵⁷		33,0	0,1	-0,1	0,0	0,0	0,0
11. Jednokratne i druge privremene mjere ¹⁵⁸							
Komponente prihoda							
12. Ukupan porez (12=12a+12b+12c)		188,4	0,6	0,6	0,6	0,5	0,5
12a. Porez na proizvodnju i uvoz	D2	161,6	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5
12b. Tekući porezi na prihod i bogatstvo	D5	26,8	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
12c. Porez na kapital	D91						
13. Socijalni doprinosi	D61						
14. Prihod od imovine	D4						
15. Ostalo (15 = 16- (12+13+14)) ¹⁵⁹		13,9	0,0	0,1	0,0	0,0	0,0
16=6. Ukupan prihod	TR	202,3	0,7	0,7	0,6	0,6	0,5
p.m. Poresko opterećenje (D2+D5+D61+D91-D995) ¹⁶⁰		188,4	0,6	0,6	0,6	0,5	0,5

¹⁵⁶ Prilagođeni sljedećim prilivima vezanim za swap, tako da TR-TE=EDP.B9.

¹⁵⁷ Primarni bilans se računa kao (EDP.B9, stavka 8) plus (EDP D41+FISIM evidentiran kao intermedijarna potrošnja, stavka 9).

¹⁵⁸ Znak plus znači jednokratne mjere za smanjenje deficita.

¹⁵⁹ P.11+P.12+P.131+D.39+D.7+D.9 (ali ne D.91).

¹⁶⁰ Uključujući one koje je prikupila EU i uključujući prilagođavanje za neprikupljene poreze i socijalne doprinose (D995), ako je primjereno.

Tabela 2a (nastavak)

	ESA kod	God. 2016	God. 2016	God. 2017	God. 2018	God. 2019	God. 2020
		Nivo	% BDP				
Odabrane komponente potrošnje							
17. Kolektivna potrošnja	P32	95,2	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3
18. Ukupni socijalni transferi	D62 + D63	42,5	0,1	0,2	0,2	0,2	0,2
18a. Nenovčani socijalni transferi	P31 = D63						
18b. Ostali socijalni transferi osim nenovčanih	D62	42,5	0,1	0,2	0,2	0,2	0,2
19=9. Izdaci po kamatama	EDP.D4 1	0,4					
20. Subvencije	D3	26,6	0,1	0,1	0,0	0,0	0,0
21. Investicije u stalna sredstva	P51	2,3	0,0	0,2	0,1	0,1	0,1
22. Ostalo (22 = 23-(17+18+19+20+21) ¹⁶¹		2,7					
23=7. Ukupna potrošnja	TE ¹⁶²	169,7	0,5	0,8	0,6	0,6	0,6
p.m. Naknada zaposlenima u javnom sektoru	D1	62,8	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2

¹⁶¹ D.29+D4 (ali ne D.41)+D.5+D.7+D.9+P.52+P.53+K.2+D.8.

¹⁶² Prilagođeni sljedećim prilivima vezanim za swap tako da TR-TE = EDP.B9.

Tabela 2b: Izgledi budžeta šire vlade- Bosna i Hercegovina

	ESA kod	God. 2016	God. 2017	God. 2018	God. 2019	God. 2020
Milijarde (nacionalna valuta)						
1. Šira vlada	S13	355,6	292,2	480,4	596,6	686,7
2. Centralna vlada	S1311	278,0	169,7	281,5	392,2	448,0
3. Državna vlada	S1312					
4. Lokalna vlada	S1313	109,4	144,9	172,0	183,6	186,3
5. Fondovi za socijalnu sigurnost	S1314	-31,8	-22,1	26,9	20,8	52,4
6. Ukupan prihod	TR	12.241,6	12.675,2	12.710,0	12.849,2	13.061,1
7. Ukupna potrošnja ¹⁶³	TE	11.886,0	12.382,9	12.229,7	12.252,6	12.374,5
8. Neto zaduživanje/kreditiranje	EDP.B9	355,6	292,3	480,3	596,6	686,6
9. Izdaci po kamatama	EDP.D41	253,0	317,9	288,1	316,4	306,7
10. Primarni bilans ¹⁶⁴		608,6	610,2	768,4	913,0	993,3
11. Jednokratne i druge privremene mjere ¹⁶⁵		0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
12. Ukupan porez (12=12a+12b+12c)		6.514,4	6.917,6	7.106,6	7.234,1	7.373,7
12a. Porez na proizvodnju i uvoz	D2	5.455,4	5.821,0	5.958,4	6.060,6	6.176,1
12b. Tekući porezi na prihod i bogatstvo	D5	1.053,8	1.090,7	1.144,1	1.169,2	1.193,2
12c. Porez na kapital	D91	5,2	5,9	4,1	4,3	4,4
13. Socijalni doprinosi	D61	4.430,8	4.446,1	4.486,7	4.536,2	4.590,7
14. Prihod od imovine	D4	93,8	104,2	86,3	74,0	75,7
15. Ostalo (15 = 16-(12+13+14)) ¹⁶⁶		1.202,6	1.207,3	1.030,4	1.004,9	1.021,0
16=6. Ukupan prihod	TR	12.241,6	12.675,2	12.710,0	12.849,2	13.061,1
p.m. Poresko opterećenje (D2+D5+D61+D91-D995) ¹⁶⁷		10.945,2	11.363,7	11.593,3	11.770,3	11.964,4

¹⁶³ Prilagođeni sljedećim prilivima vezanim za swap, tako da TR-TE=EDP.B9.

¹⁶⁴ Primarni bilans se računa kao (EDP.B9, stavka 8) plus (EDP D41+FISIM evidentiran kao intermedijarna potrošnja, stavka 9).

¹⁶⁵ Znak plus znači jednokratne mjere za smanjenje deficita.

¹⁶⁶ P.11+P.12+P.131+D.39+D.7+D.9 (ali ne D.91).

¹⁶⁷ Uključujući one koje je prikupila EU i uključujući prilagođavanje za neprikupljene poreze i socijalne doprinose (D995), ako je primjereno.

Tabela 2b (nastavak)

	ESA kod	God. X - 2	God. X - 1	God. X	God. X + 1	God. X + 2
Milijarde (nac. valuta)						
17. Kolektivna potrošnja	P32	5.354,2	5.554,4	5.538,6	5.523,1	5.570,1
18. Ukupni socijalni transferi	D62 + D63	4.756,9	4.786,4	4.840,6	4.899,3	4.923,7
18a. Nenovčani socijalni transferi	P31 = D63	702,3	683,4	708,5	718,0	721,5
18b. Ostali socijalni transferi osim nenovčanih	D62	4.054,6	4.103,0	4.132,1	4.181,3	4.202,2
19=9. Izdaci po kamata	EDP.D4 1	253,0	317,9	288,1	316,4	306,7
20. Subvencije	D3	385,0	486,5	385,3	399,1	404,2
21. Investicije u stalna sredstva	P51	698,7	831,7	675,1	590,2	640,6
22. Ostalo (22 = 23- (17+18+19+20+21)) ¹⁶⁸		438,2	405,8	502,0	524,5	529,2
23=7. Ukupna potrošnja	TE ¹⁶⁹	11.886, 0	12.382, 7	12.229, 7	12.252, 6	12.374, 5
p.m. Naknada zaposlenima u javnom sektoru	D1	3325,2	3399,7	3380,0	3391,3	3399,7

¹⁶⁸ D.29+D4 (ali ne D.41)+D.5+D.7+D.9+P.52+P.53+K.2+D.8.

¹⁶⁹ Prilagođeni sljedećim prilivima vezanim za swap, tako da TR-TE = EDP.B9.

Tabela 2b: Izgledi budžeta šire vlade- Institucije BiH

	ESA kod	God. 2016	God. 2017	God. 2018	God. 2019	God. 2020
Milijarde (nacionalna valuta)						
1. Šira vlada	S13	26,1	-21,1	-58,2	-62,6	-61,4
2. Centralna vlada	S1311	26,1	-21,1	-58,2	-62,6	-61,4
3. Državna vlada	S1312					
4. Lokalna vlada	S1313					
5. Fondovi za socijalnu sigurnost	S1314					
6. Ukupan prihod	TR	934,7	914,4	889,7	879,8	880,6
7. Ukupna potrošnja ¹⁷⁰	TE	908,6	935,5	947,9	942,4	942,0
8. Neto zaduživanje/kreditiranje	EDP.B9	26,1	-21,1	-58,2	-62,6	-61,4
9. Izdaci po kamatama	EDP.D4 1	1,1	1,1	1,1	1,1	1,1
10. Primarni bilans ¹⁷¹		27,2	-20,0	-57,1	-61,5	-60,3
11. Jednokratne i druge privremene mjere ¹⁷²						
12. Ukupan porez (12=12a+12b+12c)		750,0	750,0	750,0	750,0	750,0
12a. Porez na proizvodnju i uvoz	D2	750,0	750,0	750,0	750,0	750,0
12b. Tekući porezi na prihod i bogatstvo	D5					
12c. Porez na kapital	D91					
13. Socijalni doprinosi	D61					
14. Prihod od imovine	D4					
15. Ostalo (15 = 16-(12+13+14)) ¹⁷³		184,7	164,4	139,7	129,8	130,6
16=6. Ukupan prihod	TR	934,7	914,4	889,7	879,8	880,6
p.m. Poresko opterećenje (D2+D5+D61+D91-D995) ¹⁷⁴		750,0	750,0	750,0	750,0	750,0

¹⁷⁰ Prilagođeni sljedećim prilivima vezanim za swap, tako da TR-TE=EDP.B9.

¹⁷¹ Primarni bilans se računa kao (EDP.B9, stavka 8) plus (EDP D41+FISIM evidentiran kao intermedijarna potrošnja, stavka 9).

¹⁷² Znak plus znači jednokratne mjere za smanjenje deficita.

¹⁷³ P.11+P.12+P.131+D.39+D.7+D.9 (ali ne D.91).

¹⁷⁴ Uključujući one koje je prikupila EU i uključujući prilagođavanje za neprikupljene poreze i socijalne doprinose (D995), ako je primjereno.

Tabela 2b (nastavak)

	ESA kod	God. 2016	God. 2017	God. 2018	God. 2019	God. 2020
Milijarde (nac. valuta)						
17. Kolektivna potrošnja	P32	796,7	808,0	868,4	859,8	873,1
18. Ukupni socijalni transferi	D62 + D63	1,0	1,5	2,2	2,1	2,1
18a. Nenovčani socijalni transferi	P31 = D63					
18b. Ostali socijalni transferi osim nenovčanih	D62	1,0	1,5	2,2	2,1	2,1
19=9. Izdaci po kamata	EDP.D4 1	1,1	1,1	1,1	1,1	1,1
20. Subvencije	D3					
21. Investicije u stalna sredstva	P51	80,9	92,0	43,4	48,2	34,5
22. Ostalo (22 = 23- (17+18+19+20+21)) ¹⁷⁵		28,9	32,9	32,8	31,2	31,2
23=7. Ukupna potrošnja	TE ¹⁷⁶	908,6	935,5	947,9	942,4	942,0
p.m. Naknada zaposlenima u javnom sektoru	D1	642,8	643,0	678,5	682,3	685,0

¹⁷⁵ D.29+D4 (ali ne D.41)+D.5+D.7+D.9+P.52+P.53+K.2+D.8.

¹⁷⁶ Prilagođeni sljedećim prilivima vezanim za swap, tako da TR-TE = EDP.B9.

Tabela 2b: Izgledi budžeta šire vlade- Federacija BiH

	ESA kod	God. 2016	God. 2017	God. 2018	God. 2019	God. 2020
Milijarde (nacionalna valuta)						
1. Šira vlada	S13	386,7	400,5	488,5	436,5	515,8
2. Centralna vlada	S1311	249,5	295,0	361,7	320,7	379,8
3. Državna vlada	S1312					
4. Lokalna vlada	S1313	112,6	92,9	111,0	120,1	122,8
5. Fondovi za socijalnu sigurnost	S1314	24,6	12,6	15,8	-4,3	13,2
6. Ukupan prihod	TR	7.275,9	7.611,9	7.585,8	7.645,7	7.730,7
7. Ukupna potrošnja ¹⁷⁷	TE	6.889,2	7.211,4	7.097,3	7.209,1	7.214,9
8. Neto zaduživanje/kreditiranje	EDP.B9	386,7	400,5	488,5	436,6	515,8
9. Izdaci po kamatama	EDP.D4 1	136,6	192,7	166,5	199,1	194,9
10. Primarni bilans ¹⁷⁸		523,3	593,2	655,0	635,7	710,7
11. Jednokratne i druge privremene mjere ¹⁷⁹						
12. Ukupan porez (12=12a+12b+12c)		3.660,5	3.839,4	3.936,6	4.005,6	4.061,6
12a. Porez na proizvodnju i uvoz	D2	3.030,1	3.207,7	3.275,4	3.332,1	3.380,1
12b. Tekući porezi na prihod i bogatstvo	D5	628,8	630,4	661,2	673,5	681,5
12c. Porez na kapital	D91	1,6	1,3	0,0	0,0	0,0
13. Socijalni doprinosi	D61	3.005,7	3.055,8	3.033,0	3.052,0	3.072,0
14. Prihod od imovine	D4	27,2	22,6	30,6	21,1	21,6
15. Ostalo (15 = 16-(12+13+14)) ¹⁸⁰		582,5	694,1	585,6	567,0	575,5
16=6. Ukupan prihod	TR	7.275,9	7.611,9	7.585,8	7.645,7	7.730,7
p.m. Poresko opterećenje (D2+D5+D61+D91-D995) ¹⁸¹		6.666,2	6.895,2	6.969,6	7.057,6	7.133,6

¹⁷⁷ Prilagođeni sljedećim prilivima vezanim za swap, tako da TR-TE=EDP.B9.

¹⁷⁸ Primarni bilans se računa kao (EDP.B9, stavka 8) plus (EDP D41+FISIM evidentiran kao intermedijarna potrošnja, stavka 9).

¹⁷⁹ Znak plus znači jednokratne mjere za smanjenje deficita.

¹⁸⁰ P.11+P.12+P.131+D.39+D.7+D.9 (ali ne D.91).

¹⁸¹ Uključujući one koje je prikupila EU i uključujući prilagođavanje za neprikupljene poreze i socijalne doprinose (D995), ako je primjereno.

Tabela 2b (nastavak)

	ESA kod	God. 2016	God. 2017	God. 2018	God. 2019	God. 2020
Milijarde (nac. valuta)						
17. Kolektivna potrošnja	P32	3.285,2	3.435,3	3.361,5	3.380,8	3.379,3
18. Ukupni socijalni transferi	D62 + D63	2.706,8	2.779,6	2.743,4	2.775,1	2.789,5
18a. Nenovčani socijalni transferi	P31 = D63					
18b. Ostali socijalni transferi osim nenovčanih	D62	2.706,8	2.779,6	2.743,4	2.775,1	2.789,5
19=9. Izdaci po kamata	EDP.D4 1	136,6	192,7	166,5	199,1	194,9
20. Subvencije	D3	246,7	308,8	255,5	252,8	255,3
21. Investicije u stalna sredstva	P51	324,5	379,1	370,2	366,4	370,9
22. Ostalo (22 = 23- (17+18+19+20+21)) ¹⁸²		189,4	115,7	200,2	234,9	225,0
23=7. Ukupna potrošnja	TE ¹⁸³	6.889,2	7.211,2	7.097,3	7.209,1	7.214,9
p.m. Naknada zaposlenima u javnom sektoru	D1	1653,8	1728,7	1681,4	1683,0	1685,1

¹⁸² D.29+D4 (ali ne D.41)+D.5+D.7+D.9+P.52+P.53+K.2+D.8.

¹⁸³ Prilagođeni sljedećim prilivima vezanim za swap, tako da TR-TE = EDP.B9.

Tabela 2b: Izgledi budžeta šire vlade- Republika Srpska

	ESA kod	God. 2016	God. 2017	God. 2018	God. 2019	God. 2020
Milijarde (nacionalna valuta)						
1. Šira vlada	S13	-89,8	-64,3	55,5	228,5	238,0
2. Centralna vlada	S1311	-30,2	-81,3	-16,6	139,9	135,3
3. Državna vlada	S1312					
4. Lokalna vlada	S1313	-3,2	52,0	61,0	63,5	63,5
5. Fondovi za socijalnu sigurnost	S1314	-56,4	-35,0	11,1	25,1	39,2
6. Ukupan prihod	TR	3.828,7	3.929,9	4.034,5	4.122,0	4.246,1
7. Ukupna potrošnja ¹⁸⁴	TE	3.918,5	3.994,1	3.979,1	3.893,6	4.008,2
8. Neto zaduživanje/kreditiranje	EDP.B9	-89,8	-64,2	55,4	228,4	237,9
9. Izdaci po kamatama	EDP.D4 1	114,9	123,6	119,8	115,5	110,1
10. Primarni bilans ¹⁸⁵		25,1	59,4	175,2	343,9	348,0
11. Jednokratne i druge privremene mjere ¹⁸⁶						
12. Ukupan porez (12=12a+12b+12c)		1.915,5	2.135,5	2.230,9	2.287,9	2.369,0
12a. Porez na proizvodnju i uvoz	D2	1.513,7	1.696,7	1.768,0	1.811,5	1.877,0
12b. Tekući porezi na prihod i bogatstvo	D5	398,2	434,2	458,8	472,1	487,6
12c. Porez na kapital	D91	3,6	4,6	4,1	4,3	4,4
13. Socijalni doprinosi	D61	1.425,1	1.390,3	1.453,7	1.484,2	1.518,7
14. Prihod od imovine	D4	66,6	81,6	55,7	52,9	54,1
15. Ostalo (15 = 16-(12+13+14)) ¹⁸⁷		421,5	322,5	294,2	297,0	304,3
16=6. Ukupan prihod	TR	3.828,7	3.929,9	4.034,5	4.122,0	4.246,1
p.m. Poresko opterećenje (D2+D5+D61+D91-D995) ¹⁸⁸		3.340,6	3.525,8	3.684,6	3.772,1	3.887,7

¹⁸⁴ Prilagođeni sljedećim prilivima vezanim za swap, tako da TR-TE=EDP.B9.

¹⁸⁵ Primarni bilans se računa kao (EDP.B9, stavka 8) plus (EDP D41+FISIM evidentiran kao intermedijarna potrošnja, stavka 9).

¹⁸⁶ Znak plus znači jednokratne mjere za smanjenje deficita.

¹⁸⁷ P.11+P.12+P.131+D.39+D.7+D.9 (ali ne D.91).

¹⁸⁸ Uključujući one koje je prikupila EU i uključujući prilagođavanje za neprikupljene poreze i socijalne doprinose (D995), ako je primjereno.

Tabela 2b (nastavak)

	ESA kod	God. 2016	God. 2017	God. 2018	God. 2019	God. 2020
Milijarde (nac. valuta)						
17. Kolektivna potrošnja	P32	1.177,1	1.206,2	1.201,7	1.175,9	1.210,5
18. Ukupni socijalni transferi	D62 + D63	2.006,6	1.952,6	2.024,3	2.051,4	2.061,4
18a. Nenovčani socijalni transferi	P31 = D63	702,3	683,4	708,5	718,0	721,5
18b. Ostali socijalni transferi osim nenovčanih	D62	1.304,3	1.269,2	1.315,8	1.333,4	1.339,9
19=9. Izdaci po kamata	EDP.D4 1	114,9	123,6	119,8	115,5	110,1
20. Subvencije	D3	111,7	147,9	129,8	146,3	148,9
21. Investicije u stalna sredstva	P51	291,0	312,2	244,5	156,1	212,7
22. Ostalo (22 = 23- (17+18+19+20+21)) ¹⁸⁹		217,2	251,6	259,0	248,4	264,6
23=7. Ukupna potrošnja	TE ¹⁹⁰	3.918,5	3.994,1	3.979,1	3.893,6	4.008,2
p.m. Naknada zaposlenima u javnom sektoru	D1	965,8	961,4	942,8	948,7	952,2

¹⁸⁹ D.29+D4 (ali ne D.41)+D.5+D.7+D.9+P.52+P.53+K.2+D.8.

¹⁹⁰ Prilagođeni sljedećim prilivima vezanim za swap, tako da TR-TE = EDP.B9.

Tabela 2b: Izgledi budžeta šire vlade- Brčko Distrikt

	ESA kod	God. 2016	God. 2017	God. 2018	God. 2019	God. 2020
		Milijarde (nacionalna valuta)				
1. Šira vlada	S13	32,6	-22,9	-5,4	-5,8	-5,7
2. Centralna vlada	S1311	32,6	-22,9	-5,4	-5,8	-5,7
3. Državna vlada	S1312					
4. Lokalna vlada	S1313					
5. Fondovi za socijalnu sigurnost	S1314					
6. Ukupan prihod	TR	202,3	219,0	200,0	201,7	203,7
7. Ukupna potrošnja ¹⁹¹	TE	169,7	241,9	205,4	207,5	209,4
8. Neto zaduživanje/kreditiranje	EDP.B9	32,6	-22,9	-5,4	-5,8	-5,7
9. Izdaci po kamata	EDP.D4 1	0,4	0,5	0,7	0,7	0,6
10. Primarni bilans ¹⁹²		33,0	-22,4	-4,7	-5,1	-5,1
11. Jednokratne i druge privremene mjere ¹⁹³						
12. Ukupan porez (12=12a+12b+12c)		188,4	192,7	189,1	190,6	193,1
12a. Porez na proizvodnju i uvoz	D2	161,6	166,6	165,0	167,0	169,0
12b. Tekući porezi na prihod i bogatstvo	D5	26,8	26,1	24,1	23,6	24,1
12c. Porez na kapital	D91					
13. Socijalni doprinosi	D61					
14. Prihod od imovine	D4					
15. Ostalo (15 = 16-(12+13+14)) ¹⁹⁴		13,9	26,3	10,9	11,1	10,6
16=6. Ukupan prihod	TR	202,3	219,0	200,0	201,7	203,7
p.m. Poresko opterećenje (D2+D5+D61+D91-D995) ¹⁹⁵		188,4	192,7	189,1	190,6	193,1

¹⁹¹ Prilagođeni sljedećim prilivima vezanim za swap, tako da TR-TE=EDP.B9.

¹⁹² Primarni bilans se računa kao (EDP.B9, stavka 8) plus (EDP D41+FISIM evidentiran kao intermedijarna potrošnja, stavka 9).

¹⁹³ Znak plus znači jednokratne mjere za smanjenje deficita.

¹⁹⁴ P.11+P.12+P.131+D.39+D.7+D.9 (ali ne D.91).

¹⁹⁵ Uključujući one koje je prikupila EU i uključujući prilagođavanje za neprikupljene poreze i socijalne doprinose (D995), ako je primjereno.

Tabela 2b (nastavak)

	ESA kod	God. 2016	God. 2017	God. 2018	God. 2019	God. 2020
Milijarde (nac. valuta)						
17. Kolektivna potrošnja	P32	95,2	104,9	107,0	106,6	107,2
18. Ukupni socijalni transferi	D62 + D63	42,5	52,7	70,7	70,7	70,7
18a. Nenovčani socijalni transferi	P31 = D63					
18b. Ostali socijalni transferi osim nenovčanih	D62	42,5	52,7	70,7	70,7	70,7
19=9. Izdaci po kamata	EDP.D4 ₁	0,4	0,5	0,7	0,7	0,6
20. Subvencije	D3	26,6	29,8			
21. Investicije u stalna sredstva	P51	2,3	48,4	17,0	19,5	22,5
22. Ostalo (22 = 23 - (17+18+19+20+21)) ¹⁹⁶		2,7	5,6	10,0	10,0	8,4
23=7. Ukupna potrošnja	TE ¹⁹⁷	169,7	241,9	205,4	207,5	209,4
p.m. Naknada zaposlenima u javnom sektoru	D1	62,8	66,6	77,3	77,3	77,4

Tabela 3: Potrošnja šire vlade po funkcijama Bosna i Hercegovina

U procentima BDP	COFOG kod	God. 2016	God. 2017	God. 2018	God. 2019	God. 2020
1. Generalne javne usluge	1	8,2	8,6	8,1	7,7	7,3
2. Odbrana	2	1,0	1,0	0,9	0,9	0,9
3. Javni red i bezbjednost	3	3,0	2,9	2,8	2,7	2,5
4. Ekonomski poslovi	4	1,8	1,9	1,8	1,5	1,5
5. Zaštita okoliša	5	0,4	0,3	0,3	0,3	0,3
6. Stambeni smještaj i objekti u	6	0,8	1,0	1,0	0,8	0,9
7. Zdravstvo	7	5,5	5,3	4,8	4,7	4,4
8. Rekreacija, kultura i vjera	8	0,6	0,7	0,6	0,6	0,6
9. Obrazovanje	9	3,5	3,6	3,4	3,2	3,1
10. Socijalna zaštita	10	13,6	13,5	13,0	12,5	11,9
11. Ukupna potrošnja (stavka 7=23 u Tabeli 2)	TE	38,5	38,9	36,7	34,9	33,4

196

D.29+D4 (ali ne D.41)+D.5+D.7+D.9+P.52+P.53+K.2+D.8.

197

Prilagođeni sljedećim prilivima vezanim za swap, tako da TR-TE = EDP.B9.

Tabela 3: Potrošnja šire vlade po funkcijama Bosna i Hercegovina

Milijarde (nac.valuta)	COFOG kod	God. 2016	God. 2017	God. 2018	God. 2019	God. 2020
1. Generalne javne usluge	1	2.534,3	2.755,3	2.710,1	2.720,3	2.724,3
2. Odbrana	2	318,7	312,3	310,3	315,4	322,4
3. Javni red i bezbjednost	3	926,5	939,7	922,1	934,6	936,7
4. Ekonomski poslovi	4	551,8	599,4	585,0	542,2	565,5
5. Zaštita okoliša	5	108,3	111,0	109,6	111,4	112,1
6. Stambeni smještaj i objekti	6	262,2	316,0	318,7	280,8	339,2
7. Zdravstvo	7	1.683,4	1.700,3	1.607,5	1.635,6	1.634,6
8. Rekreacija, kultura i vjera	8	197,4	207,5	202,7	207,1	210,9
9. Obrazovanje	9	1.093,1	1.150,2	1.128,7	1.128,6	1.131,4
10. Socijalna zaštita	10	4.210,3	4.291,0	4.335,0	4.376,6	4.397,4
11. Ukupna potrošnja (stavka 7=23 u Tabeli 2)	TE	11.886,0	12.382,7	12.229,5	12.252,5	12.374,6

Tabela 3: Potrošnja šire vlade po funkcijama Institucije BiH

U procentima BDP	COFOG kod	God. 2016	God. 2017	God. 2018	God. 2019	God. 2020
1. Generalne javne usluge	1	0,9	0,9	0,9	0,8	0,7
2. Odbrana	2	0,9	0,9	0,9	0,8	0,8
3. Javni red i bezbjednost	3	0,9	0,8	0,8	0,8	0,7
4. Ekonomski poslovi	4	0,1	0,2	0,2	0,2	0,2
5. Zaštita okoliša	5	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
6. Stambeni smještaj i objekti u	6	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
7. Zdravstvo	7	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
8. Rekreacija, kultura i vjera	8	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
9. Obrazovanje	9	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
10. Socijalna zaštita	10	0,0	0,1	0,0	0,0	0,0
11. Ukupna potrošnja (stavka 7=23 u Tabeli 2)	TE	2,9	2,9	2,8	2,7	2,5

Tabela 3: Potrošnja šire vlade po funkcijama Institucije BiH

Milijarde (nac.valuta)	COFOG kod	God. 2016	God. 2017	God. 2018	God. 2019	God. 2020
1. Generalne javne usluge	1	283,9	284,3	297,3	288,8	277,7
2. Odbrana	2	279,3	285,7	284,1	288,8	295,8
3. Javni red i bezbjednost	3	267,9	267,2	261,8	266,8	269,1
4. Ekonomski poslovi	4	42,4	55,8	61,0	57,2	57,8
5. Zaštita okoliša	5	7,0	6,0	6,0	6,0	6,0
6. Stambeni smještaj i objekti u	6	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
7. Zdravstvo	7	5,2	6,1	8,7	6,3	6,7
8. Rekreacija, kultura i vjera	8	10,0	8,8	7,9	7,9	8,3
9. Obrazovanje	9	3,1	5,3	4,8	5,1	5,1
10. Socijalna zaštita	10	9,8	16,3	16,3	15,5	15,5
11. Ukupna potrošnja (stavka 7=23 u Tabeli 2)	TE	908,6	935,5	947,9	942,4	942,0

Tabela 3: Potrošnja šire vlade po funkcijama Federacija BiH

U procentima BDP	COFOG kod	God. 2016	God. 2017	God. 2018	God. 2019	God. 2020
1. Generalne javne usluge	1	5,5	5,6	5,2	5,0	4,8
2. Odbrana	2	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
3. Javni red i bezbjednost	3	1,2	1,2	1,1	1,1	1,0
4. Ekonomski poslovi	4	0,7	0,8	0,8	0,7	0,7
5. Zaštita okoliša	5	0,3	0,3	0,3	0,3	0,2
6. Stambeni smještaj i objekti u	6	0,5	0,5	0,4	0,4	0,4
7. Zdravstvo	7	3,1	3,1	2,9	2,8	2,7
8. Rekreacija, kultura i vjera	8	0,3	0,4	0,3	0,3	0,3
9. Obrazovanje	9	2,0	2,0	1,9	1,8	1,7
10. Socijalna zaštita	10	8,8	8,7	8,2	7,9	7,5
11. Ukupna potrošnja (stavka 7=23 u Tabeli 2)	TE	22,3	22,6	21,3	20,5	19,5

Tabela 3: Potrošnja šire vlade po funkcijama Federacija BiH

Milijarde (nac.valuta)	COFOG kod	God. 2016	God. 2017	God. 2018	God. 2019	God. 2020
1. Generalne javne usluge	1	1.687,1	1.769,0	1.740,7	1.768,5	1.765,3
2. Odbrana	2	25,3	26,5	26,1	26,5	26,5
3. Javni red i bezbjednost	3	363,9	381,0	374,0	382,0	380,4
4. Ekonomski poslovi	4	224,6	255,2	251,1	256,1	254,3
5. Zaštita okoliša	5	84,7	88,7	87,3	89,7	89,7
6. Stambeni smještaj i objekti u	6	142,1	148,8	146,4	149,7	148,9
7. Zdravstvo	7	943,3	997,6	981,7	999,4	999,4
8. Rekreatija, kultura i vjera	8	103,6	118,5	116,6	120,4	120,6
9. Obrazovanje	9	607,8	646,4	630,0	641,7	640,3
10. Socijalna zaštita	10	2.706,8	2.779,5	2.743,3	2.775,1	2.789,5
11. Ukupna potrošnja (stavka 7=23 u Tabeli 2)	TE	6.889,2	7.211,2	7.097,2	7.209,1	7.214,9

Tabela 3: Potrošnja šire vlade po funkcijama Republika Srpska

U procentima BDP	COFOG kod	God. 2016	God. 2017	God. 2018	God. 2019	God. 2020
1. Generalne javne usluge	1	1,6	1,9	1,8	1,7	1,6
2. Odbrana	2	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
3. Javni red i bezbjednost	3	0,9	0,9	0,8	0,8	0,7
4. Ekonomski poslovi	4	0,9	0,9	0,8	0,7	0,7
5. Zaštita okoliša	5	0,1	0,1	0,0	0,0	0,0
6. Stambeni smještaj i objekti u	6	0,4	0,5	0,5	0,4	0,5
7. Zdravstvo	7	2,3	2,1	1,8	1,8	1,7
8. Rekreatija, kultura i vjera	8	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2
9. Obrazovanje	9	1,5	1,4	1,4	1,3	1,2
10. Socijalna zaštita	10	4,8	4,6	4,6	4,4	4,2
11. Ukupna potrošnja (stavka 7=23 u Tabeli 2)	TE	12,7	12,5	11,9	11,1	10,8

Tabela 3: Potrošnja šire vlade po funkcijama Republika Srpska

Milijarde (nac.valuta)	COFOG kod	God. 2016	God. 2017	God. 2018	God. 2019	God. 2020
1. Generalne javne usluge	1	499,8	590,3	592,9	581,7	598,1
2. Odbrana	2	14,1	0,1	0,1	0,1	0,1
3. Javni red i bezbjednost	3	281,9	274	266,9	266,4	267,8
4. Ekonomski poslovi	4	284,8	288,4	272,9	228,9	253,4
5. Zaštita okoliša	5	16,6	16,3	16,3	15,7	16,4
6. Stambeni smještaj i objekti u	6	118,2	163,8	169,4	128,2	187,4
7. Zdravstvo	7	714,6	666,2	607,2	620	618,6
8. Rekreatija, kultura i vjera	8	68,6	62,2	62,5	63,1	66,3
9. Obrazovanje	9	449	461,5	453,5	441,4	445,6
10. Socijalna zaštita	10	1.470,90	1.471,30	1.537,30	1.548,00	1.554,60
11. Ukupna potrošnja (stavka 7=23 u Tabeli 2)	TE	3.918,5	3.994,1	3.979,0	3.893,5	4.008,3

Tabela 3: Potrošnja šire vlade po funkcijama Brčko Distrikt

U procentima BDP	COFOG kod	God. 2016	God. 2017	God. 2018	God. 2019	God. 2020
1. Generalne javne usluge	1	0,2	0,4	0,2	0,2	0,2
2. Odbrana	2					
3. Javni red i bezbjednost	3	0,0	0,1	0,1	0,1	0,1
4. Ekonomski poslovi	4					
5. Zaštita okoliša	5					
6. Stambeni smještaj i objekti u	6	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
7. Zdravstvo	7	0,1	0,1	0,0	0,0	0,0
8. Rekreatija, kultura i vjera	8	0,0	0,1	0,0	0,0	0,0
9. Obrazovanje	9	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
10. Socijalna zaštita	10	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
11. Ukupna potrošnja (stavka 7=23 u Tabeli 2)	TE	0,5	0,8	0,6	0,6	0,6

Tabela 3: Potrošnja šire vlade po funkcijama Brčko Distrikt

Milijarde (nac.valuta)	COFOG kod	God. 2016	God. 2017	God. 2018	God. 2019	God. 2020
1. Generalne javne usluge	1	63,5	111,7	79,2	81,3	83,2
2. Odbrana	2					
3. Javni red i bezbjednost	3	12,8	17,5	19,4	19,4	19,4
4. Ekonomski poslovi	4					
5. Zaštita okoliša	5					
6. Stambeni smještaj i objekti u	6	1,9	3,4	2,9	2,9	2,9
7. Zdravstvo	7	20,3	30,4	9,9	9,9	9,9
8. Rekreacija, kultura i vjera	8	15,2	18,0	15,7	15,7	15,7
9. Obrazovanje	9	33,2	37,0	40,4	40,4	40,4
10. Socijalna zaštita	10	22,8	23,9	37,9	37,9	37,9
11. Ukupna potrošnja (stavka 7=23 u Tabeli 2)	TE	169,7	241,9	205,4	207,5	209,4

Tabela 4: Razvoj događanja u zaduženosti šire vlade

U procentima BDP	ESA kod	God. X - 2	God. X - 1	God. X	God. X + 1	God. X + 2
1. Bruto zaduženost ²⁰⁷		39,2	36,8	34,7	31,7	28,3
2. Promjena koeficijenta bruto zaduženosti			-2,6	-2,0	-3,0	-3,4
Doprinos promjeni bruto duga						
3. Primarni bilans ²⁰⁸		-1,97	-1,9	-2,3	-2,6	-2,7
4. Izdaci po kamatama ²⁰⁹		0,82	1,0	0,9	0,9	0,8
5. Korekcija tokova		1,2	-1,7	-0,6	-1,3	-1,5
Od čega:						
- Razlike između gotovine i obračunate evidencije ²¹⁰						
- Neto akumulacija finansijskih sredstava ²¹¹						
Od čega:						
- Sredstva od privatizacije						
- Efekti vrednovanja i ostalo ²¹²						
p.m. implicitna kamatna stopa po dugu ²¹³		2,1	2,6	2,5	2,7	2,8
Ostale relevantne varijable						
6. Tekuća finansijska sredstva ²¹⁴						
7. Neto finansijski dug (7 = 1 - 6)						

²⁰⁷ Kako je definirano Regulativom 3605/93 (nije u ESA konceptu).

²⁰⁸ Cf. stavka 10 u tabeli 2.

²⁰⁹ Cf. stavka 9 u tabeli 2.

²¹⁰ Razlike vezane za troškove kamata, druge prihode i rashode mogu se razdvojiti kad je to relevantno.

²¹¹ Tekuća sredstva, sredstva za treće zemlje, preduzeća pod kontrolom vlade i razlika između kotiranih i nekotiranih sredstava se mogu razdvojiti kad je relevantno.

²¹² Promjene kursa kretanja valuta i operacije na sekundarnom tržištu se mogu razdvojiti kad je relevantno.

²¹³ Procjena po rashodima za kamate podijeljeno sa nivoom zaduženosti prošle godine.

²¹⁴ AF1, AF2, AF3 (konsolidirani na tržišnu vrijednost), AF5 (ako kotira na berzi, uključujući dionice investicijskog fonda).

Tabela 5: Ciklična kretanja

% BDP-a	ESA kod	God. X - 2	God. X - 1	God. X	God. X + 1	God. X + 2
1. Realni rast BDP-a (%)	B1g					
2. Neto zaduženost šire vlade	EDP.B. 9	1,2	0,9	1,4	1,7	1,9
3. Rashodi za kamate	EDP.D. 41	0,8	1,0	0,9	0,9	0,8
4. Jednokratne i druge privremene mjere ²¹⁵		-0,1	0,0	-0,1	-0,1	-0,1
5. Potencijalni rast BDP-a (%) ²¹⁶		3,2	3,5	3,8	3,9	3,8
Doprinosi:						
- rad						
- kapital						
- ukupna faktorska produktivnost						
6. Jaz proizvoda		0,5	-0,8	0,2	0,3	0,5
7. Ciklična komponenta budžeta		0,2	-0,3	0,1	0,1	0,2
8. Ciklično prilagođen saldo (2-7)		1,0	1,2	1,4	1,6	1,7
9. Ciklično prilagođen primarni saldo (8-3)		1,8	2,2	2,3	2,5	2,5
10. Strukturalni saldo (8-4)		1,1	1,2	1,5	1,7	1,8

Tabela 6: Odstupanje od prethodnog programa

	God. X - 2	God. X - 1	God. X	God. X + 1	God. X + 2
1. Rast BDP-a (% poeni)					
Prethodno programme					
Najnovije programme					
Razlika					
2. Neto kreditiranje šire vlade (% BDP-a)					
Prethodno programme	-0.4	-0.3	0.9	1.2	
Najnovije programme	1.2	0.9	1.4	1.7	1.9
Razlika	1.6	1.2	0.5	0.5	
3. Bruto zaduženost šire vlade (% BDP-a)					
Prethodno programme	40.5	40.3	39.7	37.6	
Najnovije programme	39.2	36.8	34.7	31.7	28.3
Razlika	-1.3	-3.5	-5.0	-5.9	

²¹⁵ Pozitivan predznak označava jednokratnu mjeru koja smanjuje deficit

²¹⁶ Dok se ne postigne sporazum o metodi funkcije produktivnosti, zemlje mogu da koriste svoje podatke (SP).

Tabela 7: Dugoročna održivost javnih finansija

Procenti BDP-a	2007.	2010.	2020.	2030.	2040.	2050.	2060.
Ukupni izdaci	:	:	:	:	:	:	:
<i>Od čega:</i>	:	:	:	:	:	:	:
- izdaci vezani za starost	:	:	:	:	:	:	:
- Izdaci za penzije	:	:	:	:	:	:	:
- Penzije iz socijalnog osiguranja	:	:	:	:	:	:	:
- Starosne i prijevremene penzije	:	:	:	:	:	:	:
- Ostale penzije (invalidske, porodične)	:	:	:	:	:	:	:
- Profesionalne penzije (ako su u sklopu šire vlade)	:	:	:	:	:	:	:
- Zdravstvena zaštita	:	:	:	:	:	:	:
- Dodatak za njegu i pomoć (<i>ovo je ranije bilo u okviru zdravstvene zaštite</i>)	:	:	:	:	:	:	:
Izdaci za obrazovanje	:	:	:	:	:	:	:
Ostali izdaci vezani za stariju životnu dob	:	:	:	:	:	:	:
Izdaci za kamate	:	:	:	:	:	:	:
Ukupni prihodi	:	:	:	:	:	:	:
<i>Od čega: prihodi od imovine</i>	:	:	:	:	:	:	:
<i>Od čega: od doprinosa za penzije (ili socijalnih doprinosa, ako je prikladno)</i>	:	:	:	:	:	:	:
Imovina rezervi penzionog fonda	:	:	:	:	:	:	:
<i>Od čega: konsolidirana imovina javnog penzionog fonda (imovina koja nije vladina obaveza)</i>	:	:	:	:	:	:	:
Pretpostavke							
Rast produktivnosti rada	:	:	:	:	:	:	:
Rast realnog BDP-a	:	:	:	:	:	:	:
Stopa učešća – muškarci (starosti 20-64)	:	:	:	:	:	:	:
Stopa učešća - žene (starosti 20-64)	:	:	:	:	:	:	:
Ukupna stopa učešća (20-64)	:	:	:	:	:	:	:
Stopa nezaposlenosti	:	:	:	:	:	:	:
Populacija starosti 65+ u odnosu na ukupnu populaciju	:	:	:	:	:	:	:

Tabela 7a: Potencialne obaveze

% BDP-a	God. X - 1	God. X
Javne garancije	1,4	1,7
<i>Od čega: vezano za finansijski sektor</i>		Opc.

**Tabela 8: Osnovne pretpostavke o vanjskom ekonomskom okruženju
kao osnov za okvir programa**

	Dimenzija	2016	2017	2018	2019	2020
		.	.	.	.	.
Kratkoročna kamatna stopa	Godišnji prosjek	:	:	:	:	:
Dugoročna kamatna stopa	Godišnji prosjek	:	:	:	:	:
Tečaj USD/EUR	Godišnji prosjek	:	:	:	:	:
Nominalni efektivni tečaj	Godišnji prosjek	:	:	:	:	:
Tečaj naspram Eura	Godišnji prosjek	1,96	1,96	1,96	1,96	1,96
Svjetski rast BDP-a, isključujući EU	Godišnji prosjek	3,2	3,7	3,8	3,8	:
Rast BDP-a u EU	Godišnji prosjek	1,9	1,8	1,8	1,7	:
Rast relevantnih stranih tržišta	Godišnji prosjek	:	:	:	:	:
Obim svjetskog uvoza, isključujući EU	Godišnji prosjek	0,8	3	3,7	:	:
Cijene nafte (Brent, USD/barel)	Godišnji prosjek	44	51,8	52,6	53,1	:

Napomena:

izvor za stavke 1, 2, 3, 4, 6, 10:

<https://www.ecb.europa.eu/pub/pdf/other/ecbstaffprojections201609.en.pdf>

izvor za stavke 7 i 9:

http://ec.europa.eu/economy_finance/publications/eeip/pdf/ip038_en.pdf

Tabela 9: Odabrani indikatori o zapošljavanju i socijalne inkluzije

	Izvor podataka	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.
1. Stopa učešća na tržištu rada (%) ukupno (molimo vas navedite dobnu skupinu) 15+	LFS	43,7	44,1	43,1	42,6	
- muškarci	LFS	55,0	55,1	54,9	53,3	
- žene	LFS	33,0	33,5	32,1	32,4	
2. Stopa zaposlenosti (%) ukupno (molimo vas navedite dobnu skupinu) 15+	LFS	31,7	31,9	32,2	33,9	
- muškarci	LFS	41,2	40,9	42,5	43,2	
- žene	LFS	22,7	23,2	22,4	22,4	
3. Stopa nezaposlenosti (%) ukupno (molimo vas navedite dobnu skupinu) 15+	LFS	27,5	27,7	25,4	20,5	
- muškarci	LFS	25,2	25,8	22,5	18,9	
- žene	LFS	31,2	30,7	30,0	23,1	
4. Stopa dugoročne nezaposlenosti (%) ukupno	LFS	23,3	22,6	21,6		
- muškarci	LFS	21,4	21,1	19,2		
- žene	LFS	26,4	25,1	25,5		
5. Stopa nezaposlenosti mladih (15-24 god.) (%) ukupna	LFS	62,7	62,3	54,3	45,8	
- muškarci	LFS	61,0	59,5	52,0	43,1	
- žene	LFS	65,4	67,3	58,9	51,4	
6. Mladi (molim navedite dobnu skupinu za dostupne podatke) koji niti su zaposleni, niti se školuju niti su na obuci (NEET), u %, (15-24 god.)		26,1	27,7	26,4		
7. Mladi koji rano napuštaju školu, u % (po Eurostat definiciji)	e	5,8	5,2	4,9		
8. Stopa učešća u predškolskom obrazovanju i odgoju						
9. GINI koeficijent	HBS		31,2			
10. Nejednakost distribucije prihoda S80/S20	e		4,9			
11. Potrošnja na socijalnu zaštitu u % BDP	e					
12. Potrošnja na zdravstvo u % BDP	e					
13. Rizik od siromaštva prije socijalnih transfera, u % populacije	e					
14. Stopa siromaštva (Molimo da navedete koji podaci su dostupni za vašu zemlju)	HBS		16,9			
15. Jaz siromaštva (Molimo da navedete koji podaci su dostupni za vašu zemlju)	HBS		24,6			

Izvor: Agencija za statistiku BiH

Tabela 10: Matrica obaveza politika

Vijeće ministara Bosne i Hercegovine

Opis politike		2017.	2018.	2019.	2020.
1. Jačanje upravljanja javnim finansijama					
Strategija reforme upravljanja javnim finansijama u institucijama BiH usmjerena je na osiguranje veće funkcionalnosti, transparentnosti, odgovornosti i učinkovitosti u upravljanju javnim sredstvima i na taj način doprinijelo povećanju makroekonomske stabilnosti u BiH. Posmatrano u cjelini ova strategija kao i strategije reforme upravljanja javnim finansijama u entitetima i DB trebaju doprinijeti dugoročnoj fiskalnoj stabilnosti i poboljšanju kvaliteta javnih finansija u Bosni i Hercegovini. To bi se prije svega ogledalo stabiliziranju javne potrošnje i smanjenja deficita i stvaranje fiskalnog prostora za povećanje kapitalne potrošnje.					
A.	Trajanje reforme *	X	X	X	X
B.	Neto direktni uticaj na budžet (eventualni)	0,0	0,0	0,0	0,0
B.1	Direktni uticaj na budžetske prihode	0,0	0,0	0,0	0,0
B.2	Direktni uticaj na budžetsku potrošnju	0,0	0,0	0,0	0,0
B.3	Moguće nebudžetsko finansiranje	0,0	6,0	10,0	10,0
- B.3.1	Od čega iz namjenskih IPA fondova uključujući WBIF finansiranje	0,0	6,0	10,0	10,0
2. Reforma transportnog tržišta					
A.	Trajanje reforme *	X	X	X	X
B.	Neto direktni uticaj na budžet (eventualni)	0,0	0,0	0,0	0,0
B.1	Direktni uticaj na budžetske prihode	0,0	0,0	0,0	0,0
B.2	Direktni uticaj na budžetsku potrošnju	0,0	0,0	0,0	0,0
B.3	Moguće nebudžetsko finansiranje	0,0	0,0	0,0	0,0

- B.3. 1	Od čega iz namjenskih IPA fondova uključujući WBIF finansiranje	0,0	0,0	0,0	0,0
3. Unapređivanje poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede					
A.	Trajanje reforme *	X	X	X	X
B.	Neto direktni uticaj na budžet (eventualni)	0,0	0,0	0,0	0,0
B.1	Direktni uticaj na budžetske prihode	0,0	0,0	0,0	0,0
B.2	Direktni uticaj na budžetsku potrošnju	0,0	0,0	0,0	0,0
B.3	Moguće nebudžetsko finansiranje	0,0	0,0	0,0	0,0
- B.3. 1	Od čega iz namjenskih IPA fondova uključujući WBIF finansiranje	0,0	0,0	0,0	0,0
4. Liberalizacija trgovine					
A.	Trajanje reforme *	X	X	X	X
B.	Neto direktni uticaj na budžet (eventualni)	0,0	0,0	0,0	0,0
B.1	Direktni uticaj na budžetske prihode	0,0	0,0	0,0	0,0
B.2	Direktni uticaj na budžetsku potrošnju	0,0	0,0	0,0	0,0
B.3	Moguće nebudžetsko finansiranje	0,0	0,0	0,0	0,0
- B.3. 1	Od čega iz namjenskih IPA fondova uključujući WBIF finansiranje	0,0	0,0	0,0	0,0
5. Unapređivanje povezanosti obrazovanja i tržišta rada					
A.	Trajanje reforme *		X	X	X

B.	Neto direktni uticaj na budžet (eventualni)	0,0	0,0	0,0	0,0
B.1	Direktni uticaj na budžetske prihode	0,0	0,0	0,0	0,0
B.2	Direktni uticaj na budžetsku potrošnju	0,0	0,0	0,0	0,0
B.3	Moguće nebudžetsko finansiranje	0,0	0,0	0,0	0,0
- B.3. 1	Od čega iz namjenskih IPA fondova uključujući WBIF finansiranje	0,0	0,0	0,0	0,0
6. Povećanje efikasnosti tržišta rada					
A.	Trajanje reforme *		X	X	X
B.	Neto direktni uticaj na budžet (eventualni)	0,0	0,0	0,0	0,0
B.1	Direktni uticaj na budžetske prihode	0,0	0,0	0,0	0,0
B.2	Direktni uticaj na budžetsku potrošnju	0,0	0,0	0,0	0,0
B.3	Moguće nebudžetsko finansiranje	0,0	0,0	0,0	0,0
- B.3. 1	Od čega iz namjenskih IPA fondova uključujući WBIF finansiranje	0,0	0,0	0,0	0,0
7. Poboljšanje zdravlja stanovništva					
A.	Trajanje reforme *		X	X	X
B.	Neto direktni uticaj na budžet (eventualni)	0,0	0,0	0,0	0,0
B.1	Direktni uticaj na budžetske prihode	0,0	0,0	0,0	0,0
B.2	Direktni uticaj na budžetsku potrošnju	0,0	0,0	0,0	0,0
B.3	Moguće nebudžetsko finansiranje	0,0	0,0	0,0	0,0

- B.3. 1	Od čega iz namjenskih IPA fondova uključujući WBIF finansiranje	0,0	0,0	0,0	0,0
----------------	---	-----	-----	-----	-----

Vlada Federacije BiH

Opis politike		2017.	2018.	2019.	2020.
1. Poboljšanje kvaliteta javnih finansija					
Navedene aktivnosti provodit će osoblje FMF, tako da će, osim redovnih troškova za plate uposlenih, u cilju jačanja internih procedura i kadrovskih kapaciteta za upravljanje dugom, zahtijevati i dodatna sredstva za obuku osoblja. Pojedine aktivnosti će dovesti do ušteda u budžetu kroz eliminaciju nepravilnosti u trošenju budžetskih sredstava, jedan dio (nabavka software-a) će zahtijevati dodatna sredstva koja su planirana kroz različite projekte tehničke pomoći (IPA fond, drugi donatori), dok će za punjenje i održavanje garancijskog fonda biti potrebno, kako u budžetu Federacije BiH, tako i u budžetima kantona, gradova i općina, planirati i osigurati odgovarajuća sredstva u skladu sa dinamikom koja će biti propisana podzakonskim aktom					
A.	Trajanje reforme *	X	X	X	
B.	Neto direktni uticaj na budžet (eventualni)	0,0	0,0	0,0	
B.1	Direktni uticaj na budžetske prihode	0,0	0,0	0,0	
B.2	Direktni uticaj na budžetsku potrošnju	0,0	0,0	0,0	
B.3	Moguće nebudžetsko finansiranje	0,0	0,0	0,0	
- B.3.1	Od čega iz namjenskih IPA fondova uključujući WBIF finansiranje	0,0	0,0	0,0	
2. Stvaranje preduslova za razvoj efektivnog i ciljno orijentisanog sistema javnih finansija					
Implementacija interaktivnog Registra taksi i naknada u Federaciji BiH vrši se uz podršku Američke agencije za međunarodni razvoj (USAID), u okviru projekta Reforme fiskalnog sektora (FAR), a na osnovu Memoranduma o razumijevanju potpisanog između USAID-a i Vlade Federacije BiH. Aktivnosti se provode u okviru plana redovnih troškova plata uposlenih Ministarstva, te ne iziskuju dodatne troškove za budžet.					
Uticaj izmjene postojećeg sistema raspodjele javnih prihoda na konsolidovani fiskalni kapacitet svih korisnika javnih prihoda u Federaciji BiH je neutralan. S druge strane, uticaj pojedinačno na Budžet Federacije BiH, budžete nižih nivoa vlasti i ostalih korisnika će biti poznat nakon sagledavanja svih pripremljenih prijedloga za izmjenu Zakona o pripadnosti javnih prihoda i postizanja konsenzusa o odabranom modelu					

A.	Trajanje reforme *	X	X	X	X
B.	Neto direktni uticaj na budžet (eventualni)	0,0	0,0	0,0	0,0
B.1	Direktni uticaj na budžetske prihode	0,0	0,0	0,0	0,0
B.2	Direktni uticaj na budžetsku potrošnju	0,0	0,0	0,0	0,0
B.3	Moguće nebudžetsko finansiranje	0,0	0,0	0,0	0,0
- B.3.1	Od čega iz namjenskih IPA fondova uključujući WBIF finansiranje	0,0	0,0	0,0	0,0
3. Preraspodjela poreskog opterećenja					
Aktivnosti u okviru ove reformske mjere će uključivati samo redovne troškove rada uposlenih.					
A.	Trajanje reforme *	X	X	X	X
B.	Neto direktni uticaj na budžet (eventualni)	0,0	0,0	0,0	0,0
B.1	Direktni uticaj na budžetske prihode	0,0	0,0	0,0	0,0
B.2	Direktni uticaj na budžetsku potrošnju	0,0	0,0	0,0	0,0
B.3	Moguće nebudžetsko finansiranje	0,0	0,0	0,0	0,0
- B.3.1	Od čega iz namjenskih IPA fondova uključujući WBIF finansiranje	0,0	0,0	0,0	0,0
4. Finansijska konsolidacija zdravstvenih ustanova					
Veća odgovornost zdravstvenih ustanova će voditi pozitivnom uticaju na budžete.					
A.	Trajanje reforme *		X		
B.	Neto direktni uticaj na budžet (eventualni)		0,0		
B.1	Direktni uticaj na budžetske prihode		0,0		
B.2	Direktni uticaj na budžetsku potrošnju		0,0		
B.3	Moguće nebudžetsko finansiranje		0,0		
- B.3.1	Od čega iz namjenskih IPA fondova uključujući WBIF finansiranje		0,0		

5. Reforma transportnog tržišta					
Troškovi implementacije su u skladu sa planovima upravitelja javnim cestama, te u skladu sa bilješkom o politici koju je uradila Svjetska banka (WB), strategijom Federacije BiH, te Budžetom FBiH (za željeznice).					
A.	Trajanje reforme *	X	X	X	X
B.	Neto direktni uticaj na budžet (eventualni)	0,0	0,0	0,0	0,0
B.1	Direktni uticaj na budžetske prihode	0,0	0,0	0,0	0,0
B.2	Direktni uticaj na budžetsku potrošnju	0,0	0,0	0,0	0,0
B.3	Moguće nebudžetsko finansiranje	0,0	0,0	0,0	0,0
- B.3.1	Od čega iz namjenskih IPA fondova uključujući WBIF finansiranje	0,0	0,0	0,0	0,0
6. Povećanje energetske efikasnosti i korištenja obnovljivih izvora energije					
A.	Trajanje reforme *			X	X
B.	Neto direktni uticaj na budžet (eventualni)	0,0	0,0	-0,6	0,0
B.1	Direktni uticaj na budžetske prihode	0,0	0,0	0,0	0,0
B.2	Direktni uticaj na budžetsku potrošnju	0,0	0,0	0,0	0,0
B.3	Moguće nebudžetsko finansiranje	0,0	0,0	0,0	0,0
- B.3.1	Od čega iz namjenskih IPA fondova uključujući WBIF finansiranje	0,0	0,0	0,0	0,0
7. Unapređenje poljoprivredne proizvodnje					
Primjena, odnosno provođenje planiranih aktivnosti neće zahtijevati dodatna sredstva za izdvajanje iz Budžeta Federacije BiH. Ukupni procijenjeni iznos sredstava u 2018. godini iz ukupnih rashoda Budžeta Federacije za subvencije privatnim preduzećima i poduzetnicima – Poticaj za poljoprivredu iznosi 69,2 mil. KM, a ovaj iznos je procijenjen i za naredne dvije godine. Planirana ulaganja u dva projekta za poljoprivredu prema DAC klasifikaciji, koji su uključeni u PJI Federacije BiH 2017.-2019. godina, iznose 59,85 mil. KM od čega je u prethodnim godinama utrošeno 6,39 mil. KM odnosno 10, 65% , a planiran je utošak u 2017. godini na iznos od 11,53 mil. KM, u 2018. godini 9,58 mil. KM i u 2019. godini 1,03 mil. KM (nije još uvijek usvojen PJI za period 2018.-2020.).					

A.	Trajanje reforme *	X	X	X	X
B.	Neto direktni uticaj na budžet (eventualni)	0,0	0,0	0,0	0,0
B.1	Direktni uticaj na budžetske prihode	0,0	0,0	0,0	0,0
B.2	Direktni uticaj na budžetsku potrošnju	0,0	0,0	0,0	0,0
B.3	Moguće nebudžetsko finansiranje	0,0	0,0	0,0	0,0
- B.3.1	Od čega iz namjenskih IPA fondova uključujući WBIF finansiranje	0,0	0,0	0,0	0,0
8. Očuvanje, zaštita i poboljšanje kvaliteta okoliša					
Donošenje Zakona o Fondu za zaštitu okoliša i energetskej efikasnosti nema uticaja na budžet jer će biti urađen redovnim aktivnostima i kapacitetima, bez dodatnih troškova					
A.	Trajanje reforme *	X	X	X	X
B.	Neto direktni uticaj na budžet (eventualni)	0,0	0,0	0,0	0,0
B.1	Direktni uticaj na budžetske prihode	0,0	0,0	0,0	0,0
B.2	Direktni uticaj na budžetsku potrošnju	0,0	0,0	0,0	0,0
B.3	Moguće nebudžetsko finansiranje	0,0	0,0	0,0	0,0
- B.3.1	Od čega iz namjenskih IPA fondova uključujući WBIF finansiranje	0,0	0,0	0,0	0,0
9. Unapređenje poslovnog okruženja					
Za projekat podrške izgradnje poduzetničkih zona će biti utrošeno 5 mil. KM a za uspostavu i razvoj poduzetničkih potpornih institucija 0,15 mil. KM budžetskih sredstava. Dodatna podrška podizanju konkurentnosti MSP-a se planira kroz dodjelu kreditnih sredstava u iznosu od 2 mil. KM i sredstava tekućih Transfera za dodjelu poticajnih sredstava u cilju poboljšanja konkurentnosti MSP-a u iznosu od 3,07 mil. KM. Za normativne aktivnosti neće biti dodatnih troškova jer će se raditi u okviru redovnih aktivnosti. Aktivnosti na harmonizaciji sektorskih strateških dokumenata na svim nivoima vlasti i usklađivanje sa Aktom o malom biznisu provodit će osoblje Federalnog ministarstva razvoja, poduzetništva i obrta, tako da će troškovi za realizaciju biti redovni troškovi za plate uposlenih (neće biti dodatnih troškova).					
A.	Trajanje reforme *	X	X	X	

B.	Neto direktni uticaj na budžet (eventualni)	0,0	0,0	0,0	
B.1	Direktni uticaj na budžetske prihode	0,0	0,0	0,0	
B.2	Direktni uticaj na budžetsku potrošnju	0,0	0,0	0,0	
B.3	Moguće nebudžetsko finansiranje	0,0	0,0	0,0	
- B.3.1	Od čega iz namjenskih IPA fondova uključujući WBIF finansiranje	0,0	0,0	0,0	
10. Unapređenje povezanosti obrazovanja i tržišta rada					
Troškovi implementacije ove reformske mjere su osigurani u budžetu FBiH i po godinama iznose, 2017. 0.9 mil. KM, 2018. 0,87 mil. KM i 2019. 0,86 mil. KM.					
A.	Trajanje reforme *	X	X	X	
B.	Neto direktni uticaj na budžet (eventualni)	-0,9	0,0	0,0	0,0
B.1	Direktni uticaj na budžetske prihode	0,0	0,0	0,0	0,0
B.2	Direktni uticaj na budžetsku potrošnju	0,0	0,0	0,0	0,0
B.3	Moguće nebudžetsko finansiranje	0,0	0,0	0,0	0,0
- B.3.1	Od čega iz namjenskih IPA fondova uključujući WBIF finansiranje	0,0	0,0	0,0	0,0
11. Povećanje efikasnosti tržišta rada					
Ukupna vrijednost projekta podrške zapošljavanju iznosi nešto više od 50 miliona KM i finansira se dijelom iz kredita Svjetske banke, dijelom iz budžetskih sredstava.					
A.	Trajanje reforme *	X	X	X	X
B.	Neto direktni uticaj na budžet (eventualni)	0,0	0,0	0,0	0,0
B.1	Direktni uticaj na budžetske prihode	0,0	0,0	0,0	0,0
B.2	Direktni uticaj na budžetsku potrošnju	0,0	0,0	0,0	0,0
B.3	Moguće nebudžetsko finansiranje	0,0	0,0	0,0	0,0

- B.3.1	Od čega iz namjenskih IPA fondova uključujući WBIF finansiranje	0,0	0,0	0,0	0,0
12. Uspostaviti efikasan, finansijski stabilan i održiv sistem PIO FBiH					
Finansijske posljedice Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju će iznositi između 12 i 50 mil. KM budžetskih sredstava godišnje. Izrada Zakona o organizaciji penzijskog i invalidskog osiguranja FBiH, sa stanovišta dodatnih troškova, nema direktnog uticaja na budžet jer će biti rađena redovnim aktivnostima. Zakon o plaćanju neplaćenih doprinosa za PIO, po osnovu uvezivanja staža, zavisno od obuhvata, u najviše izvjesnoj opciji koštaće oko 450 mil. KM u narednih 30 godina.					
A.	Trajanje reforme *	X	X		
B.	Neto direktni uticaj na budžet (eventualni)	0,0	0,0		
B.1	Direktni uticaj na budžetske prihode	0,0	0,0		
B.2	Direktni uticaj na budžetsku potrošnju	0,0	0,0		
B.3	Moguće nebudžetsko finansiranje	0,0	0,0		
- B.3.1	Od čega iz namjenskih IPA fondova uključujući WBIF finansiranje	0,0	0,0		
13. Unaprjeđenje funkcioniranja sistema socijalne zaštite FBiH					
Trenutno nismo u mogućnosti prikazati procjenu sredstava potrebnih za implementaciju gore navedenih aktivnosti. Naime, prije donošenja zakona potrebno je izvršiti procjenu uticaja popisa koja treba biti osnov zakonodavcu za odabir opcije za koju će se opredijeliti.					
A.	Trajanje reforme *	X	X	X	X
B.	Neto direktni uticaj na budžet (eventualni)	0,0	0,0	0,0	0,0
B.1	Direktni uticaj na budžetske prihode	0,0	0,0	0,0	0,0
B.2	Direktni uticaj na budžetsku potrošnju	0,0	0,0	0,0	0,0
B.3	Moguće nebudžetsko finansiranje	0,0	0,0	0,0	0,0
- B.3.1	Od čega iz namjenskih IPA fondova uključujući WBIF finansiranje	0,0	0,0	0,0	0,0
14. Uspostavljanje efikasnog sistema zaštite, rehabilitacije i socijalne inkluzije osoba sa invaliditetom u FBiH u skladu sa EU legislativom					

Trenutno nismo u mogućnosti prikazati procjenu sredstava potrebnih za implementaciju gore navedenih aktivnosti. Naime, prije donošenja zakona potrebno je izvršiti procjenu uticaja propisa koja treba biti osnov zakonodavcu za odabir opcije za koju će se opredijeliti.

U okviru implementacije Strategije za unapređenje prava i položaja osoba sa invaliditetom u Federaciji BiH 2016. - 2021. po godinama će se utrošiti : 2017. godine – 200.000,00 KM i to 10.000,00 KM iz budžeta Federacije i 190.000,00 KM iz sredstava donatora; 2018. - 2021. godina – 200.000,00 KM i to 50.000,00 KM iz budžeta Federacije i 150.000,00 KM iz sredstava donatora. U okviru implementacije Zakona o jedinstvenom registru korisnika naknada na koje se ne uplaćuju doprinosi po godinama će se utrošiti: 2017. godine – za nabavku opreme i softvera 300.000,00 KM iz budžeta Federacije BiH za prvu godinu, a u narednom periodu 200.000,00 KM za održavanje. Za potporu radu organizacija i saveza OSI iz Budžeta Federacije BiH u 2018. godini, planirano je 500.000,00 KM, a za izradu Zakona o organizacijama osoba sa invaliditetom nisu predviđena sredstva.

A.	Trajanje reforme *		X	X	
B.	Neto direktni uticaj na budžet (eventualni)		0,0	0,0	
B.1	Direktni uticaj na budžetske prihode		0,0	0,0	
B.2	Direktni uticaj na budžetsku potrošnju		0,0	0,0	
B.3	Moguće nebudžetsko finansiranje		0,0	0,0	
-	Od čega iz namjenskih IPA fondova		0,0	0,0	
B.3.1	uključujući WBIF finansiranje		0,0	0,0	
<i>Ukupno</i>					
B.	Neto direktni uticaj na budžet (eventualni)	0,0	0,0	0,0	0,0
B.1	Direktni uticaj na budžetske prihode	0,0	0,0	0,0	0,0
B.2	Direktni uticaj na budžetsku potrošnju	0,0	0,0	0,0	0,0
B.3	Moguće nebudžetsko finansiranje	0,0	0,0	0,0	0,0
-	Od čega iz namjenskih IPA fondova	0,0	0,0	0,0	0,0
B.3.1	uključujući WBIF finansiranje	0,0	0,0	0,0	0,0

* Naznačite početak i, po potrebi, završite znakom "X"

** Ne raspolaže se podacima o uticaju reforme na prihode

Vlada Republike Srpske

(u milionima KM)

	Opis politike	2017. god.	2018. god.	2019 god.	2020. god.
		X – 1	X	X + 1	X + 2
	1. Unapređivanje poreskog okvira				
Unapređivanje poreskog okvira ima nekoliko ciljeva: Reforma direktnih poreza radi smanjenje opterećenja rada; Ukidanje neporeskih davanja; te Reforma poreza na dodatu vrijednost.					
A.	Trajanje reforme *				
B.	Neto direktni uticaj na budžet (eventualni)	0,00	0,00	-10,00	0,00
B.1	Direktni uticaj na budžetske prihode	0,00	0,00	-10,00	0,00
B.2	Direktni uticaj na budžetsku potrošnju	0,00	0,00	0,00	0,00
B.3	Moguće nebudžetsko finansiranje	0,00	0,00	0,00	0,00
-B3	Od čega iz namjenskih IPA fondova uključujući WBIF finansiranje	0,00	0,00	0,00	0,00
	2. Reforma zdravstvenog sektora, sa reformama finansiranja dječje zaštite i refundacije bolovanja				
Reforma zdravstvenog sektora, sa reformama finansiranja dječje zaštite i refundacije bolovanja ima nekoliko ciljeva i to: analiza dugovanja zdravstvenog sektora; preduzimanje mjera na prevenciji stvaranja novih obaveza u javnom zdravstvenom sektoru; iznalaženje mogućnosti za izmirenje zaostalih neizmirenih obaveza javnih zdravstvenih ustanova; uvođenje svih javnih zdravstvenih ustanova (osim apoteka) i Fonda zdravstvenog osiguranja Republike Srpske na trezorski način poslovanja; iznalaženje mogućnosti za nove modele i izvore finansiranja; normiranje mreže zdravstvenih ustanova; te reforma finansiranja dječje zaštite i refundacije bolovanja.					
A.	Trajanje reforme *		x	x	x
B.	Neto direktni uticaj na budžet (eventualni)	0,0	-2,0	-3,1	-5,1
B.1	Direktni uticaj na budžetske prihode	0,0	-3,4	-5,1	-8,5

B.2	Direktni uticaj na budžetsku potrošnju	0,0	1,4	2,0	3,4
B.3	Moguće nebudžetsko finansiranje	0,0	0,0	0,0	0,0
-B3	Od čega iz namjenskih IPA fondova uključujući WBIF finansiranje	0,0	0,0	0,0	0,0
3. Smanjenje fiskalnih potreba javnog sektora					
Smanjenje fiskalnih potreba javnog sektora biće realizovano kroz više mjera u više oblasti: Izrada Registra zaposlenih u javnom sektoru; Osiguranje efikasnosti rada lokalne samouprave; Povećanje efikasnosti javnih investicija; i Reforma inspekcija.					
A.	Trajanje reforme *	x	x	x	x
B.	Neto direktni uticaj na budžet (eventualni)	0,0	0,0	0,0	0,0
B.1	Direktni uticaj na budžetske prihode	0,0	0,0	0,0	0,0
B.2	Direktni uticaj na budžetsku potrošnju	0,0	0,0	0,0	0,0
B.3	Moguće nebudžetsko finansiranje	0,0	0,0	0,0	0,0
-B3	Od čega iz namjenskih IPA fondova uključujući WBIF finansiranje	0,0	0,0	0,0	0,0
4. Restrukturiranje Željeznica Republike Srpske					
Restrukturiranje će biti realizovano kroz tri komponente: vlasničko, finansijsko i organizaciono restrukturiranje.					
A.	Trajanje reforme*	x	x	x	x
B.	Neto direktni uticaj na budžet (eventualni)	-2,90	-34,13	0,00	0,00
B.1	Direktni uticaj na budžetske prihode	3,40	43,10	0,00	0,00
B.2	Direktni uticaj na budžetsku potrošnju	-6,30	-77,23	0,00	0,00
B.3	Moguće nebudžetsko finansiranje	1,70	1,50	7,50	3,30

-B3	Od čega iz namjenskih IPA fondova uključujući WBIF finansiranje	0,00	0,00	0,00	0,00
	5. Unapređivanje poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede				
	Biće realizovano kroz sljedeće aktivnosti: unapređivanje izvora finansiranja agrarnog sektora; usvajanje i harmonizacija propisa iz oblasti poljoprivrede na nivou Republike Srpske i BiH nivou; uspostavljanje sistema identifikacije zemljišnih parcela; sprovođenje procesa identifikacije životinja kroz usavršavanje sistema kontrole kretanja životinja; unapređivanje spoljnotrgovinskog poslovanja i zaštite domaće poljoprivredne proizvodnje; rad na kreiranju IPARD Operativne strukture, izgradnju organizaciono-ekonomskih i tržišnih subjekata s ciljem povezivanja ukupne agrarne reprodukcije i tržišta (klasteri, kooperative i drugi oblici povezivanja); unapređivanje sistema obrazovanja kadrova i edukacije subjekata agrarne proizvodnje, prije svega farmera, unapređivanje savjetodavstva i drugo; uvođenje novog informacionog sistema u šumarstvu; izradu master plana izgradnje šumskih puteva; unaprijeđenje rada izvještajno-dijagnostičke i prognozne službe, stavljanje etata na raspolaganje domaćim drvoprerađivačima; raspodjelu šumskih drvnih sortimenata prema usvojenim kriterijumima; donošenje novog cjenovnika šumskih drvnih sortimenata i uspostavu informacionog sistema voda u vodoprivredi.				
A.	Trajanje reforme *	x	x	x	x
B.	Neto direktni uticaj na budžet (eventualni)	0,00	0,00	0,00	0,00
B.1	Direktni uticaj na budžetske prihode	0,00	0,00	0,00	0,00
B.2	Direktni uticaj na budžetsku potrošnju	0,00	0,00	0,00	0,00
B.3	Moguće nebudžetsko finansiranje	0,00	0,00	0,00	0,00
-B3	Od čega iz namjenskih IPA fondova uključujući WBIF finansiranje	0,00	0,00	0,00	0,00
	6. Uvođenje strožih bonitetnih zahtjeva bankarskog poslovanja i uređenje postupka restrukturiranja banaka				
	Uvođenje strožih bonitetnih zahtjeva bankarskog poslovanja i uređenje postupka restrukturiranja banaka realizovana je donošenjem Zakona o bankama Republike Srpske i Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o Agenciji za bankarstvo Republike, a navedena aktivnost povezana je sa Projektom Svjetske banke za jačanje bankarskog sektora.				
A.	Trajanje reforme *	x	x	x	

B.	Neto direktni uticaj na budžet (eventualni)	0,00	0,00	0,00	0,00
B.1	Direktni uticaj na budžetske prihode	0,00	0,00	0,00	0,00
B.2	Direktni uticaj na budžetsku potrošnju	0,00	0,00	0,00	0,00
B.3	Moguće nebudžetsko finansiranje	0,00	0,00	0,00	0,00
-B3	Od čega iz namjenskih IPA fondova uključujući WBIF finansiranje	0,00	0,00	0,00	0,00
7. Uspostavljanje efikasnijeg sistema upravljanja naučnoistraživačkim i inovacionim potencijalom u Republici Srpskoj					
Pretpostavke za sprovođenje navedene reformske mjere u narednom periodu su: Unapređivanje sistema vrednovanja naučnoistraživačkog rada i obezbjeđenje materijalnih uslova za rad Centra za scijentometriju i promociju nauke; Promjena modela finansiranja istraživanja i inovacija, koja uključuje osnivanje Fonda za nauku i inovativnost Republike Srpske (FNIRS); i Identifikacija i sprovođenje potrebnih izmjena i dopuna pravnog okvira u skladu sa reformskim ciljevima.					
A.	Trajanje reforme *		x	x	x
B.	Neto direktni uticaj na budžet (eventualni)	0,00	-0,05	-4,15	-4,20
B.1	Direktni uticaj na budžetske prihode	0,00	0,00	0,00	0,00
B.2	Direktni uticaj na budžetsku potrošnju	0,00	-0,05	-4,15	-4,20
B.3	Moguće nebudžetsko finansiranje	0,00	0,00	0,00	0,00
-B3	Od čega iz namjenskih IPA fondova uključujući WBIF finansiranje	0,00	0,00	0,00	0,00
8. Unapređivanje povezanosti obrazovanja i tržišta rada					
Uspješno povezivanje obrazovanja i tržišta rada zahtijeva detaljnu analizu stanja na tržištu rada, u cilju usaglašavanja upisnih politika u srednjim stručnim školama i visokoškolskim ustanovama sa zahtijevima poslodavaca.					
A.	Trajanje reforme *		x	x	x

B.	Neto direktni uticaj na budžet (eventualni)	0,00	0,00	0,00	0,00
B.1	Direktni uticaj na budžetske prihode	0,00	0,00	0,00	0,00
B.2	Direktni uticaj na budžetsku potrošnju	0,00	0,00	0,00	0,00
B.3	Moguće nebudžetsko finansiranje	0,00	0,00	0,00	0,00
-B3	Od čega iz namjenskih IPA fondova uključujući WBIF finansiranje	0,00	0,00	0,00	0,00
9. Povećanje efikasnosti tržišta rada i reforma Zavoda za zapošljavanje					
U realizaciji ove mjere ostvaren je djelimičan uspjeh, jer je planirana i u 2017. godini. Naime, ovom mjerom kao ključna aktivnost povećanja efikasnosti tržišta rada Republike Srpske planirana je reformacija i redefinisanje uloge javne službe za zapošljavanje – JU Zavod za zapošljavanje Republike Srpske, u skladu sa usvojenim strateškim ciljevima iz Strategije zapošljavanja Republike Srpske 2016–2020. i Akcionim planom zapošljavanja u Republici Srpskoj za 2017. godinu.					
A.	Trajanje reforme *		x		
B.	Neto direktni uticaj na budžet (eventualni)	0,00	0,00	0,00	0,00
B.1	Direktni uticaj na budžetske prihode	0,00	0,00	0,00	0,00
B.2	Direktni uticaj na budžetsku potrošnju	0,00	0,00	0,00	0,00
B.3	Moguće nebudžetsko finansiranje	0,00	0,00	0,00	0,00
-B3	Od čega iz namjenskih IPA fondova uključujući WBIF finansiranje	0,00	0,00	0,00	0,00
U K U P N O					
B.	Neto direktni uticaj na budžet (eventualni)	-2,9	-36,2	-7,3	-9,3
B.1	Direktni uticaj na budžetske prihode	3,4	39,7	-5,1	-8,5

B.2	Direktni uticaj na budžetsku potrošnju	-6,3	-75,9	-2,2	-0,8
B.3	Moguće nebudžetsko finansiranje	1,7	1,5	7,5	3,3
-B3	Od čega iz namjenskih IPA fondova uključujući WBIF finansiranje	0,0	0,0	0,0	0,0

Tabela 11: Sažetak mjera strukturnih reformi

Vijeće ministara Bosne i Hercegovine

1. Jačanje upravljanja javnim finansijama	
Kratki opis	Strategija reforme upravljanja javnim finansijama u institucijama BiH usmjerena je na osiguranje veće funkcionalnosti, transparentnosti, odgovornosti i učinkovitosti u upravljanju javnim sredstvima i na taj način doprinijelo povećanju makroekonomske stabilnosti u BiH. Posmatrano u cjelini ova strategija kao i strategije reforme upravljanja javnim finansijama u entitetima i DB trebaju doprinijeti dugoročnoj fiskalnoj stabilnosti i poboljšanju kvaliteta javnih finansija u Bosni i Hercegovini. To bi se prije svega ogledalo stabiliziranju javne potrošnje i smanjenja deficita i stvarenje fiskalnog prostora za povećanje kapitalne potrošnje.
Raspored implementacije po godinama	2018: -
	2019: -
	2020: -
Troškovi implementacije i uticaj na budžet	
Očekivani uticaj na konkurentnost	
Očekivani socijalni ishodi na zapošljavanje i socijalne grupe, posebno rodnu ravnoravnost	
2. Reforma transportnog tržišta	
Kratki opis	Reforma tržišta transporta je sveobuhvatna mjera koju bi trebalo implementirati kroz sinergiju svih institucija (na različitim nivoima vlasti) u čijoj nadležnosti je obavljanje transporta.

	Ključne prepreke koje utječu na nedovoljnu reformu transportnog tržišta u Bosni i Hercegovini ogledaju se kroz slijedeće elemente: 1. nedovoljno razvijena transportna infrastruktura; 2. nepostojanje pretpostavki za značajnije učešće multimodalnog transporta; 3. neprepoznavanje potrebe ulaganja u željezničku infrastrukturu i ovaj vid prevoza, kao osnovu razvoja održivijeg i masovnog transporta ; 4. nizak nivo sigurnosti u cestovnom saobraćaju
Raspored implementacije po godinama	2018: -
	2019: -
	2020: -
Troškovi implementacije i uticaj na budžet	Nije moguće procijeniti očekivani fiskalni efekat ove aktivnosti.
Očekivani uticaj na konkurentnost	-
Očekivani socijalni ishodi na zapošljavanje i socijalne grupe, posebno rodnu ravnoravnost	-
3. Povećanje energetske efikasnosti i korištenja obnovljivih izvora energije	
Kratki opis	Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa Bosne i Hercegovine je 22.06.2017. godine pozvalo javnost, sve zainteresovane subjekte i organizacije da dostave eventualne komentare na Okvirnu energetska strategiju Bosne i Hercegovine do 2035. godine. Vlada Federacije Bosne i Hercegovine je Zaključkom Vlade Federacije BiH broj 958/2017 od 10.07.2017. godine dala pozitivno mišljenje na dokument Okvirne energetske strategije Bosne i Hercegovine, a Vlada Republike Srpske još nije dala mišljenje. Nakon zaprimanja pozitivnog odgovora od Vlade Republike Srpske, dokument Okvirne energetske strategije Bosne i Hercegovine će biti upućen u proceduru usvajanja prema Vijeću ministara Bosne i Hercegovine. Cilj je da Vijeće ministara BiH do kraja novembra 2017. godine usvoji ovaj strateški dokument. Zaključak Vlade Brčko distrikta BiH od 06.11.2017. godine je da daju pozitivno mišljenje na dokument Okvirna energetska strategija BiH do 2035. godine.
Raspored implementacije po godinama	2018: -
	2019: -
	2020: -

Troškovi implementacije i uticaj na budžet	Nije moguće procijeniti očekivani fiskalni efekat ove aktivnosti.
Očekivani uticaj na konkurentnost	-
Očekivani socijalni ishodi na zapošljavanje i socijalne grupe, posebno rodnu ravnoravnost	-
4. Unaprijeđivanje poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede	
Kratki opis	Sektor poljoprivrede u BiH odlikuje spoljnotrgovinski deficit kod većine poljoprivrednih proizvoda. Stanje u poljoprivrednoj proizvodnji se pogoršalo u 2017. godini uslijed ekstremne suše i pojave mraza na početku vegetacije. S tim u vezi, izvjesni su značajni finansijski gubici u ovom sektoru. Ostali otežavajući faktor su rizici od zaraznih bolesti u animalnoj proizvodnji i izostanak adekvatnih mjera zaštite domaće proizvodnje. U narednom periodu će se raditi na unaprjeđenju poljoprivredne proizvodnje i aktivnostima koje su predložene prethodne godine obzirom da većina njih nije u potpunosti realizovana. Raspoloživi budžeti institucija namijenjeni za podršku razvoja poljoprivrede su nedovoljni da podrže reformske procese i ne mogu osigurati jačanje konkurentnosti poljoprivrede u BiH. Da bi se u potpunosti stekli uslovi za korištenje EU predpristupnih sredstava namijenjenih za poljoprivredu i ruralni razvoj potrebno je usvojiti strateški dokument u ovoj oblasti i uspostaviti IPARD operativnu strukturu. Donošenje Strategije ovog sektora bi olakšalo i ubrzalo aktivnosti koje bi direktno uticale na razvoj poljoprivrednog informacionog sistema i provođenje poljoprivrednog popisa. U cilju unaprjeđenja lanca upravljanja i službenog sistema kontrole hrane za ljude i za životinje, neophodno je izvršiti harmonizaciju propisa iz ove oblasti. To bi pospješilo izvoz roba životinjskog porijekla na tržište EU.
Raspored implementacije po godinama	2018: -
	2019: -
	2020: -
Troškovi implementacije i uticaj na budžet	Raspoloživi budžeti institucija namijenjeni za podršku razvoja poljoprivrede i ruralnog razvoja svih nivoa nadležnih za poljoprivredu u Bosni i Hercegovini u visini od 160 miliona KM, nedovoljni su da podrže reformske procese i ne mogu osigurati jačanje konkurentnosti bh poljoprivrede. Evropska unija je Bosni i Hercegovini kao potencijalnom kandidatu za članstvo namijenila predpristupne fondove koji su na godišnjem nivou u visini oko 35 miliona KM. Ova sredstva su veoma značajna za podrške konkurentnosti poljoprivrede i razvoju ruralnih područja.

	Za izradu Strateškog plana ruralnog razvoja Bosne i Hercegovine i IPARD programa, kao i uspostavu IPARD implementacijske strukture, potrebna su bazna sredstva u visini od oko 10 miliona KM.
Očekivani uticaj na konkurentnost	Razvoj poljoprivrede i ruralnih područja, podizanje nivoa proizvodnosti i osiguranje dovoljnog nivoa konkurentnosti domaće poljoprivredne proizvodnje za nastup na liberaliziranom tržištu je jedan od prioriteta i od posebnog je interesa za Bosnu i Hercegovinu. Osiguranje uslova, prije svega, kroz usvajanje paketa zakona u oblasti poljoprivrede, veterinarstva, fitosanitarne zaštite, hrane, ribarstva (Zakon o vinu, izmjene i dopune Zakona o poljoprivredi, prehrani i ruralnom razvoju, Zakon o hrani, Zakon o veterinarstvu, unaprijedi regulativa o organskoj proizvodnji i morskom ribarstvu,) koji će biti u skladu sa EU regulativom i uspostavljanje struktura (inspeksijskih službi i službi za ocjenu kvalitete proizvoda) kojim će se osigurati dostizanje potrebne razine standarda kvalitete i sigurnosti hrane za nesmetanu trgovinu poljoprivrednim robama i izvoz svih roba animalnog i biljnog podrijetla na tržište Evropske unije.
Očekivani socijalni ishodi na zapošljavanje i socijalne grupe, posebno rodnu ravnoravnost	
5. Unapređenje poslovnog ambijenta i smanjenje neformalne ekonomije	
Kratki opis	Postojeći sistem infrastrukture kvaliteta u BiH nije usuglašen sa evropskim pravnim okvirom, kao ni sa zemljama okruženja, što ima negativne posljedice za poslovno okruženje i utiče na pojavu necarinskih barijera u trgovini.
Raspored implementacije po godinama	2018: -
	2019: -
	2020: -
Troškovi implementacije i uticaj na budžet	-
Očekivani uticaj na konkurentnost	-
Očekivani socijalni ishodi na zapošljavanje i socijalne grupe, posebno rodnu ravnoravnost	-
6. Liberalizacija trgovine BiH	

Kratki opis	Bosna i Hercegovina je u potpunosti opredjeljena za izgradnju liberalne ekonomije zasnovane na tržišnim principima i slobodi kretanja ljudi, kapitala, robe i usluga. U oblasti međunarodnih trgovinskih odnosa, to podrazumjeva punu integraciju ekonomije Bosne i Hercegovine u međunarodni multilateralni trgovinski sistem, uspostavljen u okviru Svjetske trgovinske organizacije (WTO) i na izgradnju trgovinskog zakonodavstva, zasnovanog na pravilima i principima na kojima počiva ova organizacija.
Raspored implementacije po godinama	2018: -
	2019: -
	2020: -
Troškovi implementacije i uticaj na budžet	Nije moguće procijeniti očekivani fiskalni efekat ove aktivnosti.
Očekivani uticaj na konkurentnost	-
Očekivani socijalni ishodi na zapošljavanje i socijalne grupe, posebno rodnu ravnopravnost	-
7. Unapređivanje povezanosti obrazovanja i tržišta rada	
Kratki opis	Tržište rada neprestano upućuje zahtjeve za novom i prilagodljivijom radnom snagom. Obrazovanje treba da odgovori na sve ove zahtjeve. U tom smislu potrebno je unaprijediti postojeće i izraditi nove strateške dokumente na svim nivoima vlasti s ciljem modernizacije i integracije BiH obrazovnih sistema u evropski obrazovni sistem. S tim u vezi, na nivou BiH postoje strateški dokumenti koji predstavljaju osnovu za dalje unapređenje obrazovanja.
Raspored implementacije po godinama	2018: -
	2019: -
	2020: -
Troškovi implementacije i uticaj na budžet	Nije moguće procijeniti očekivani fiskalni efekat ove aktivnosti.
Očekivani uticaj na konkurentnost	Neophodno je unaprijediti uslove za nastavni proces, uspostaviti partnerstva škola, visokoškolskih ustanova i poslodavaca, motivisati sve uključene u ove procese da učestvuju u obukama i jačati profesionalnu obuku nastavnika. Daljim razvojem Kvalifikacijskog okvira za cjeloživotno učenje u BiH direktnije i bolje bi se povezali sektori obrazovanja i rada i zapošljavanja. Kao što je poznato

	kvalifikacijski okviri podrazumjevaju razvoj znanja, vještina i kompetencija, baziranih na ishodima učenja i predstavljaju odgovor na zahtjeve tržišta rada.
Očekivani socijalni ishodi na zapošljavanje i socijalne grupe, posebno rodnu ravnoravnost	-
8. Povećanje efikasnosti tržišta rada	
Kratki opis	Vijeće ministara BiH je usvojilo Informaciju Direkcije za evropske integracije o mogućnostima korišćenja Sektorske budžetske podrške u okviru IPA-e II i sektorskim strateškim dokumentima potrebnim za korišćenje IPA-e II. U cilju realizacije zaključaka Vijeća ministara sa pomenute sjednice, nadležne institucije u BiH su počele sa izradom prijedloga Akcionog dokumenta, odnosno Sektorskog reformskog ugovora (SRU) za zapošljavanje, a koji bi se finansirao iz programa IPA 2017 za korišćenje Sektorske budžetske podrške
Raspored implementacije po godinama	2018: -
	2019: -
	2020: -
Troškovi implementacije i uticaj na budžet	Nije moguće procijeniti očekivani fiskalni efekat ove aktivnosti.
Očekivani uticaj na konkurentnost	-
Očekivani socijalni ishodi na zapošljavanje i socijalne grupe, posebno rodnu ravnoravnost	-
Poboljšanje zdravlja stanovništva	
Kratki opis	Potrošnja u zdravstvu koristi sve veći udio ekonomskih resursa i očekuje se da će zbog demografskih i nedemografskih faktora i u narednim decenijama biti veliki pritisci na rast izdataka za zdravlje. To naglašava potrebu za povećanjem napora da se uspori rast javne potrošnje u zdravstvu, posebno poboljšanjem regulatornog okvira za povećanje efikasnosti finansiranja i pružanja zdravstvenih usluga.
Raspored implementacije po godinama	2018: -
	2019: -
	2020: -
Troškovi implementacije i uticaj na budžet	Nije moguće procijeniti očekivani fiskalni efekat ove aktivnosti.
Očekivani uticaj na konkurentnost	-

Očekivani socijalni ishodi na zapošljavanje i socijalne grupe, posebno rodnu ravnoravnost	-
---	---

Vlada Federacije BiH

<i>1. Poboljšanje kvaliteta javnih finansija</i>	
Kratki opis	Ostvarivanje ove reforme se planira provesti kroz set mjera koje se odnose na usvajanje regulative za razvoj finansijskog upravljanja i kontrole (FUK), jačanje kapaciteta za razvoj FUK, jačanje kontrola u cilju osiguranja fiskalne odgovornosti, stvaranje preduslova za razvoj upravljanja usmjerenog na ciljeve i rezultate, unapređenje regulative i metodologije rada interne revizije, jačanje kapaciteta internih revizora, povećanje učinka rada interne revizije, te razvoj koordinacione uloge CHJ.
Raspored implementacije po godinama	2018: - Donošenje Zakona o dugu, zaduživanju i garancijama u Federaciji Bosne i Hercegovine. - Donošenje podzakonskih akata koji proizilaze iz Zakona o dugu, zaduživanju i garancijama u Federaciji BiH - o Propis kojim se utvrđuje obaveza i uređuje proces izvještavanja o dugu i garancijama - o Propis koji se odnosi na davanje saglasnosti za zaduživanje i izdavanje garancija kantona, gradova ili općina u Federaciji BiH - o Propis kojim se utvrđuje obaveza i uređuje postupak evidentiranja duga i garancija i izvještavanje o istom - Propis kojim se utvrđuje uspostavljanje, način finansiranja i upravljanja Garancijskim fondom kao i druga pitanja u vezi sa Garancijskim fondom
	2019: - Nabavka softvera kojim bi se uspostavila jedinstvena baza podataka i omogućila evidenciju dugova svih nivoa vlasti u Federaciji BiH na jednom mjestu
	2020: -
Troškovi implementacije i uticaj na budžet	Navedene aktivnosti provodit će osoblje FMF, tako da će, osim redovnih troškova za plate uposlenih, u cilju jačanja internih procedura i kadrovskih kapaciteta za upravljanje dugom, zahtijevati i dodatna sredstva za obuku osoblja. Pojedine aktivnosti će dovesti do ušteda u budžetu kroz eliminaciju nepravilnosti u trošenju budžetskih sredstava, jedan dio (nabavka software-a) će zahtijevati dodatna sredstva koja su planirana kroz različite projekte tehničke pomoći (IPA fond, drugi donatori), dok će za punjenje i održavanje garancijskog fonda biti potrebno, kako u budžetu Federacije BiH, tako i u budžetima kantona, gradova i općina, planirati i osigurati odgovarajuća sredstva u skladu sa dinamikom koja će biti propisana podzakonskim aktom.

Očekivani uticaj na konkurentnost	Efikasnija javna uprava vodi konkurentnijem privatnom sektoru, i bolje upravljanje dugom podrazumijeva stabilnost na tržištu kapitala koja doprinosi većoj konkurentnosti privrede.
Očekivani socijalni ishodi na zapošljavanje i socijalne grupe, posebno rodnu ravnoravnost	Ova reformska mjera doprinosi većoj konkurentnosti domaće privrede, što će dovesti do rasta zaposlenosti.
2. Stvaranje preduslova za razvoj efektivnog i ciljno orjentisanog sistema javnih finansija	
Kratki opis	Implementacija ove reformske mjere podrazumijeva objavu i punu implementaciju Registra taksi i naknada u Federaciji BiH. Potrebna je izmjena postojećeg sistema raspodjele javnih prihoda u Federaciji BiH kroz donošenje i primjenu novog Zakona o pripadnosti javnih prihoda u Federaciji BiH i podzakonskih propisa.
Raspored implementacije po godinama	2018: - Objava i implementacija Registra taksi i naknada u Federaciji BiH - Analiza ostvarenja, pripadnosti i raspodjele ukupnih javnih prihoda u Federaciji BiH sa posebnim akcentom na preispitivanje fiskalnog kapaciteta svakog pojedinačnog korisnika
	2019: - Analiza pravnih propisa u cilju obezbjeđenja optimalnog opterećenja i zaštite integriteta poreznog obveznika - Izrada prednacrtu novog Zakona o pripadnosti javnih prihoda u Federaciji BiH
	2020: - Donošenje novog Zakon o pripadnosti javnih prihoda u Federaciji BiH
Troškovi implementacije i uticaj na budžet	Implementacija interaktivnog Registra taksi i naknada u Federaciji BiH vrši se uz podršku Američke agencije za međunarodni razvoj (USAID), u okviru projekta Reforme fiskalnog sektora (FAR), a na osnovu Memoranduma o razumijevanju potpisanog između USAID-a i Vlade Federacije BiH. Aktivnosti se provode u okviru plana redovnih troškova plata uposlenih Ministarstva, te ne iziskuju dodatne troškove za budžet. Uticaj izmjene postojećeg sistema raspodjele javnih prihoda na konsolidovani fiskalni kapacitet svih korisnika javnih prihoda u Federaciji BiH je neutralan. S druge strane, uticaj pojedinačno na Budžet Federacije BiH, budžete nižih nivoa vlasti i ostalih korisnika će biti poznat nakon sagledavanja svih pripremljenih prijedloga za izmjenu Zakona o pripadnosti javnih prihoda i postizanja konsenzusa o odabranom modelu.
Očekivani uticaj na konkurentnost	Jedan od ciljeva implementacije interaktivnog Registra taksi i naknada je pružiti punu transparentnost u pregledu svih naknada i taksi na cijeloj teritoriji Federacije BiH, što bi trebalo dovesti do povećanja konkurentnosti između lokalnih zajednica, a u krajnjoj instanci ekonomskog rasta za lokalne zajednice i šire.

Očekivani socijalni ishodi na zapošljavanje i socijalne grupe, posebno rodnu ravnoravnost	Puna implementacija interaktivnog Registra taksi i naknada poboljšat će poslovno okruženje u Federaciji BiH, te na taj način potaknuti nove investicije, rast i zapošljavanje.
3. Preraspodjela poreskog opterećenja	
Kratki opis	Prvi korak ka smanjenju poreskog opterećenja rada, FBiH planira poduzeti izjednačavanjem načina oporezivanja rada sa zemljama EU i OECD-a. Proširiće se poreska osnovica sa do sada neoporezivanim naknadama (topli obrok, prevoz, regres i dr.), čime se stiču uslovi za smanjenje stopa doprinosa uz postizanje neutralnog fiskalnog efekta, posebno sa stanovišta fiskalne održivosti vanbudžetskih fondova. Ova reforma će se postići donošenjem novog Zakona o porezu na dohodak i Zakona o doprinosima, te donošenjem Pravilnika o primjeni Zakona o porezu na dohodak, uputstava i drugih podzakonskih akata i Pravilnika o primjeni Zakona o doprinosima, uputstava i drugih podzakonskih akata.
Raspored implementacije po godinama	2018: - Zakon o porezu na dohodak i Zakon o doprinosima (Parlament FBiH); - Analiza rizika stanja poreznog duga (Federalno ministarstvo finansija).
	2019: - Objavljen Pravilnik o primjeni zakona o porezu na dohodak i Pravilnik o primjeni zakona o doprinosima (Federalno ministarstvo finansija); - Izvještaj o analizi procesa oporezivanja imovine u FBiH (kantonala ministarstva finansija, Federalno ministarstvo finansija); - Izvještaj o analizi rizika stanja poreznog duga (Federalno ministarstvo finansija i Vlada FBiH); - Priprema pravnog okvira za oporezivanje imovine FBiH (Federalno ministarstvo finansija).
	2020: - Priprema pravnog okvira za rješavanje neizmirenih poreznih obaveza FBiH (Federalno ministarstvo finansija); - Usvajanje Nacrta Zakona o posjedovanju i prometu imovine u FBiH (Vlada FBiH, Parlament FBiH).
Troškovi implementacije i uticaj na budžet	Aktivnosti u okviru ove reformske mjere će uključivati samo redovne troškove rada uposlenih.
Očekivani uticaj na konkurentnost	Rasterećenjem privrede kroz jedinstveni pristup na teritoriji FBiH, te smanjenjem administrativnih prepreka, povećaće se konkurentnost domaćih privrednih subjekata, što će dovesti do većeg investiranja i privrednog rasta. Oslobođanjem privrede starog poreznog duga, očekuje se pozitivan uticaj na konkurentnost i razvoj zbog više sredstava na raspolaganju za investicije i druga poslovna ulaganja.

Očekivani socijalni ishodi na zapošljavanje i socijalne grupe, posebno rodnu ravnoravnost	-
4. Finansijska konsolidacija zdravstvenih ustanova	
Kratki opis	Reforme u sektoru zdravstva primarno se moraju vezati za reforme financiranja zdravstva, koje su ključne za finansijsku održivost sektora zdravstva kao cjeline. Stoga je od posebne važnosti rješavanje velikih dugovanja javnih zdravstvenih ustanova kroz donošenje Zakona o finansijskoj konsolidaciji javnih zdravstvenih ustanova u Federaciji Bosne i Hercegovine, a što je sukladno Reformskoj agendi Bosne i Hercegovine za razdoblje 2015.-2018. godina, kao i Programu za mandatni period Vlade FBiH.
Raspored implementacije po godinama	2018: - Priprema prijedloga Zakona o finansijskoj konsolidaciji javnih zdravstvenih ustanova
	2019: -
	2020: -
Troškovi implementacije i uticaj na budžet	Veća odgovornost zdravstvenih ustanova će voditi pozitivnom uticaju na budžete.
Očekivani uticaj na konkurentnost	Bolja zdravstvena usluga treba da donese poboljšanje poslovanja privrede i samim tim i veću konkurentnost.
Očekivani socijalni ishodi na zapošljavanje i socijalne grupe, posebno rodnu ravnoravnost	Pri implementaciji mjere potrebno je voditi računa o riziku ugrožavanja socijalnog položaja korisnika socijalne zaštite u prvoj fazi, a nakon konsolidacije finansiranja zdravstva očekujemo i kvalitetniju i bolje organizovanu uslugu.
5. Unapređenje komunikacione infrastrukture	
Kratki opis	Stvaranje održivog sistema finansiranja željezničke infrastrukture putem iznalaženja sredstava za ove namjene kako bi se izvršilo razdvajanje odnosno restrukturiranje JP Željeznice Federacije BiH, što je i obaveza po direktivama EU i Zakonu o željeznicama BiH, Izrada baze podataka o stanju zrakoplovne infrastrukture u FBiH će omogućiti da infrastruktura na aerodromima omogućava povećanje prometa putnika i roba, Stvaranje bolje pretpostavke za izgradnju cestovne infrastrukture, te modela finansiranja autocesta sa akcentom na koncesije i javno privatno partnerstvo, Donošenje Zakona o cestama.
	2018:

Raspored implementacije po godinama	- Utvrđivanje modela restrukturiranja željeznica po sticanju uslova, odnosno po sprovođenju aktivnosti iz Refomske agende koja je u nadležnosti Premijera Vlade Federacije BiH i FMERI/ implementator Vlada FBiH, FMPiK, JP Željeznice FBiH, - Po utvrđivanju modela restrukturiranja željeznica pristupiti izradi akcijskog plana za restrukturiranje željeznice - utvrditi obaveze i finansijsku konstrukciju/ implementator Vlada FBiH, FMPiK, FMF, JP Željeznice FBiH, - Pripremne aktivnosti za izradu novog Zakona o cestama u Federaciji BiH/implementator FMPiK u suradnji sa resornim poduzećima i Kantonima/Županijama, - Nastavak izgradnje autoceste na koridoru Vc/ implementator JP Autoceste FBiH u suradnji sa FMPiK i MkiPBiH, - Nastavak projekta obnove željezničkog koridora Vc od Sarajeva prema Podlugovima u dužini 270km/ implementator JP Željeznice FBiH, BHŽJK u suradnji sa FMPiK i MkiPBiH, - Implementacija Programa Modernizacije magistralnih cesta(uz uvjet prethodnog usvajanja Zakona o trošarinama/akcizama)/ implementator JP Ceste FBiH u suradnji sa FMPiK, FMF i MkiPBiH, - Realizacija projekata iz sredstava klirinškog duga Ruske Federacije i dobiti javnih poduzeća (uz uvjet prethodnog usvajanja Proračuna/Budžeta FBiH za 2018. g. i rebalansa za 2017.g.) /implementator JP Autoceste FBiH, JP Ceste FBiH u suradnji sa FMPiK, FMF i MkiPBiH, - Realizacija projekata iz preostalih sredstava GSM licence (uz uvjet prethodnog usvajanja rebalansa Proračuna/Budžeta FBiH za 2017.g.) / implementator JP Ceste FBiH, Kantoni/Županije, općine u suradnji sa FMPiK, - Usvajanje i implementacije Programa utroška sredstava tekućih i kapitalnih transfera prema zračnim lukama u Federaciji BiH (uz uvjet prethodnog usvajanja Proračuna/Budžeta FBiH za 2018.g.)/ implementator FMPiK i zračne luke u Federaciji BiH. 2019: - Izrada novog Zakona o cestama u Federaciji BiH/implementator FMPiK u suradnji sa resornim poduzećima i Kantonima/Županijama, - Nastavak izgradnje autoceste na koridoru Vc/ implementator JP Autoceste FBiH u suradnji sa FMPiK i MkiPBiH, - Nastavak projekta obnove željezničkog koridora Vc od Sarajeva prema Podlugovima u dužini 270km/ implementator JP Željeznice FBiH u suradnji sa FMPiK i MkiPBiH, - Nastavak implementacije Programa Modernizacije magistralnih cesta(uz uvjet prethodnog usvajanja Zakona o trošarinama/akcizama)/ implementator JP Ceste FBiH u suradnji sa FMPiK i MkiPBiH, - Nastavak realizacije projekata iz sredstava klirinškog duga Ruske Federacije i dobiti javnih poduzeća (uz uvjet prethodnog usvajanja Proračuna/Budžeta FBiH za 2018.g. i rebalansa za 2017.g.) /implementator JP Autoceste FBiH, JP Ceste FBiH u suradnji sa FMPiK, FMF i MkiPBiH, - Nastavak implementacije Programa Vlade Federacije BiH realizacije projekata iz preostalih sredstava GSM licence (uz uvjet prethodnog usvajanja rebalansa Proračuna/Budžeta FBiH za 2017.g./ implementator JP Ceste FBiH, Kantoni/Županije, općine u suradnji sa FMPiK,
--	---

	- Nastavak implementacije Programa utroška sredstava tekućih i kapitalnih transfera prema zračnim lukama u Federaciji BiH (uz uvjet prethodnog usvajanja Proračuna/Budžeta FBiH za 2019.g.) / implementator FMPiK i zračne luke u Federaciji BiH
	2020: - Nastavak izgradnje autoceste na koridoru Vc/ implementator JP Autoceste FBiH u suradnji sa FMPiK i MKiPBiH, - Nastavak projekta obnove željezničkog koridora Vc od Sarajeva prema Podlugovima u dužini 270km/ implementator JP Željeznice FBiH u suradnji sa FMPiK i MKiPBiH - Nastavak implementacije Programa Modernizacije magistralnih cesta(uz uvjet prethodnog usvajanja Zakona o trošarinama/akcizama)/ implementator JP Ceste FBiH u suradnji sa FMPiK i MKiPBiH, - Nastavak realizacije projekata iz sredstava klirinškog duga Ruske Federacije i dobiti javnih poduzeća (uz uvjet prethodnog usvajanja proračuna/Budžeta FBiH za 2018.g. i rebalansa za 2017.g.) /implementator JP Autoceste FBiH, JP Ceste FBiH u suradnji sa FMPiK, FMF i MKiPBiH, - Nastavak realizacije projekata iz preostalih sredstava GSM licence (uz uvjet prethodnog usvajanja rebalansa Proračuna/Budžeta FBiH za 2017.g./ implementator JP Ceste FBiH, Kantoni/Županije, općine u suradnji sa FMPiK, - Nastavak implementacije Programa utroška sredstava tekućih i kapitalnih transfera prema zračnim lukama u Federaciji BiH (uz uvjet prethodnog usvajanja Proračuna/Budžeta FBiH za 2020.g.) / implementator FMPiK i zračne luke u Federaciji BiH.
Troškovi implementacije i uticaj na budžet	Troškovi implementacije su u skladu sa planovima upravitelja javnim cestama, te u skladu sa bilješkom o politici koju je uradila Svjetska banka (WB), strategijom Federacije BiH, te Budžetom FBiH (za željeznice).
Očekivani uticaj na konkurentnost	Ulaganje u aerodromsku infrastrukturu u Federaciji BiH povećava konkurentnost aerodroma u odnosu na aerodrome u zemljama u okruženju. Razdvajanje infrastrukture od operatora u željezničkom transportu doprinjet će povećanju konkurentnosti na tržištu. Omogućit će se konkurentniji pristup Luci Ploče koja je 98% vezana za tržište BiH, a samim tim i pristup željezničkoj mreži EU. Finansiranjem održavanja željezničke infrastrukture u cjelosti od Federacije BiH zaustavila bi se diskriminacija odnosno favoriziranje drugih vidova saobraćaja, u ovom slučaju cestovnog, koji ima svoje izvore finansiranja (Akciza na naftu i putarine).
Očekivani socijalni ishodi na zapošljavanje i socijalne grupe, posebno rodnu ravnost	-
6. Povećanje energetske efikasnosti i korištenja obnovljivih izvora energije	

Kratki opis	Postoji opredjeljenje za donošenjem novog dokumenta Energetske strategije Federacije Bosne i Hercegovine kojim bi se osiguralo bolje i kvalitetnije pozicioniranje Federacije BiH u okviru energetskog sektora Bosne i Hercegovine i regiona. Također, strateška je odrednica raditi na povećanju proizvodnih kapaciteta, kao i povećanju udjela obnovljivih izvora energije u ukupnoj proizvodnji, samim tim i ostvarenju indikativnih ciljeva proizvodnje električne energije iz OIE u 2017. godini u skladu sa APOEF-om.
Raspored implementacije po godinama	2017: - Izrada Energetske strategije Federacije Bosne i Hercegovine za period 2015. – 2035. sa projekcijom na 2050 - Zakon o energetskoj efikasnosti FBiH - Izmjene i dopune Zakona o istraživanju i eksploataciji nafte i plina u Federaciji BiH - Aktiviranje projekta integralnog korištenja vodotoka (vodosnabdjevanje, zaštita od velikih voda, zaštita od malih voda, proizvodnja el. energije i sl) na slivu rijeka Bosne i Vrbasa, kroz dodjelu koncesija javnim preduzećima i privatnim investitorima ili kroz javno - privatno partnerstvo - SCADA/DMS/OMS s pripadajućim komunikacijskim sustavom - elektronska povezanost svih energetskih objekata - Rekonstrukcija postojećih naftnih terminala i postupno stvaranje naftnih rezervi, i stvaranje preduslova za ispunjavanje directive 2009/119 EC - Dalje restrukturiranje koncerna Elektroprivreda BiH sa akcentom na restrukturiranje rudnika (operativno, kadrovsko i finansijsko) kroz Program prestrukturiranja elektroenergetskog sektora u FBiH - Distribucija električne energije - "Pametna brojila" 23,36 mil KM (kredit 19,56 mil. KM) - Zakon o gasu FBiH - Nacionalni akcioni plan za energetsku efikasnost (NEAP) u BiH
	2018: - - Distribucija električne energije - "Pametna brojila" 17,48 mil KM (kredit 13,69 mil. KM) - Izmjena zakona o privrednim društvima uvođenjem korporativnog upravljanja u javnim preduzećima koristeći OECD-ove smjernice o načinu upravljanja - Izmjena Uredbe o usavršavanju predsjednika i članova nadzornih odbora i uprava privrednih društava sa učešćem državnog kapitala, i donošenje Programa usavršavanja predsjednika i članova nadzornih odbora i uprava privrednih društava sa učešćem državnog kapitala - Rekonstrukcija postojećih naftnih terminala i postupno stvaranje naftnih rezervi i stvaranje preduslova za ispunjavanje directive 2009/119 EC. - Dalje restrukturiranje koncerna Elektroprivreda BiH sa akcentom na restrukturiranje rudnika (operativno, kadrovsko i finansijsko) kroz Program prestrukturiranja elektroenergetskog sektora u FBiH - Studija izvodljivosti (ESIA, CBA i idejni projekt) za Regionalni gasovod „Južna interkonekcija Bosne i Hercegovine i Hrvatske“ - diversifikacija izvora nabave
	2019:

	- Distribucija električne energije - "Pametna brojila"
Troškovi implementacije i uticaj na budžet	Za izradu Energetske strategije Federacije Bosne i Hercegovine za period 2015. - 2035. godine sa projekcijom do 2050. godine, izdvojiće se oko 600.000 KM plus PDV budžetskih sredstava. JP Elektroprivreda BiH d.d. Sarajevo i JP Elektroprivreda HZ HB d.d. Mostar, za izgradnju hidro i vjetroelektrana uložice ukupno 823,33 mil KM; 2017: 307,78 mil. KM; 2018: 205,00 mil. KM; 2019: 97,16 mil. KM (vjetroelektrana "Mesihovina", HE "Vranduk", HE "Una Kostela", HE "Janjići", CHE "Vrilo"). Federalno ministarstvo prostornog uređenja će za Projekat energetska efikasnosti izdvojiti ukupno 31,08 mil. KM 2017: 13,11 mil. KM; 2018: 1,65 mil. KM.
Očekivani uticaj na konkurentnost	Izgradnjom novih elektrana, povećati će se proizvodnja električne energije što će pozitivno uticati na javne prihode.
Očekivani socijalni ishodi na zapošljavanje i socijalne grupe, posebno rodnu ravnopravnost	-
7. Unapređenje poljoprivredne proizvodnje	
Kratki opis	U cilju realizacije predložene mjere nastaviti će se provoditi aktivnosti na izradi novih i izmjenama i dopunama važećih zakona i podzakonskih akata iz oblasti poljoprivrede i ruralnog razvoja i novčanih podrški na nivou Federacije BiH, strategija i programa za oblast poljoprivrede usklađenih unutar Bosne i Hercegovine i sa zakonodavstvom EU i međunarodnim standardima, unaprijeđenju primjene važećih zakonskih odredbi, uspostavi redovnosti isplate novčanih podrški i isplati zaostalih dugovanja poljoprivrednicima, unaprijeđenju izvora finansiranja poljoprivrednog sektora, uspostavljanju odgovarajućih mjera za zaštitu domaće poljoprivredne proizvodnje, jačanju sistema kontrola, podržavanju i pokretanju inicijativa za izradu i usvajanje sektorskih strategija i zakona za oblast poljoprivrede i ruralnog razvoja na nivou BiH (uređenje tržišta poljoprivrednih proizvoda; zaštiti domaće proizvodnje; unaprijeđenju sistema kontrola), unaprijeđenju kvaliteta javnih usluga (stručnih i savjetodavnih službi), organizovanju edukacije poljoprivrednika, te unaprijeđenju i ažuriranju informacionih sistema, registara i baza podataka za oblast poljoprivrede u skladu sa zahtjevima EU (LPIS, GIS; Registri i dr.)
Raspored implementacije po godinama	2018: - Izraditi i usvojiti zakone kojima se uređuje oblast poljoprivrede i ruralnog razvoja i novčanih podrški usklađenih u BiH i sa zakonodavstvom EU, a koji imaju najveći uticaj na unaprijeđenje poljoprivredne proizvodnje. Aktivnosti će se provoditi u saradnji sa nadležnim kantonalnim organima uprave za oblast poljoprivrede i federalnim i kantonalnim

	stručnim upravnim organizacijama, te u saradnji sa nadležnim institucijama na državnom nivou i zainteresovanim stranama²¹⁷; - Reformisati sistem direktnih plaćanja u svrhu uspostave plaćanja po grlu za muzne krave u sistemu otkupa mlijeka i direktnih plaćanja po hektaru za novčane podrške za poljoprivredu u saradnji sa nadležnim kantonalnim organima uprave za oblast poljoprivrede i stručnim upravnim organizacijama i zainteresovanim stranama ovog ministarstva; - Unaprijediti model finansiranja razvoja poljoprivrednog sektora kroz obezbjeđivanje sredstava iz Budžeta Federacije BiH i Budžeta 10 kantona, međunarodne izvore finansiranja, uspostavu posebne kreditne linije kod Razvojne banke FBiH za financiranje investicijskih projekata u poljoprivredi i ruralnom razvoju, te formiranje Garantnog fonda uz podršku RB FBiH; - Primjeniti važeće odredbe Zakona o poljoprivrednom zemljištu u cilju stavljanja u funkciju proizvodnje neobrađenog poljoprivrednog zemljišta i usmjeravanje naplaćenih naknada koje su namjenska vrsta prihoda budžeta općine, a mogu se koristiti za razvoj, poticaj i intenziviranje poljoprivredne proizvodnje na području općine gdje su one prikupljene, u saradnji sa Savezom općina i gradova, te nadležnim kantonalnim ministarstvima za poljoprivredu. - Unaprijediti informacione sisteme za poljoprivredu i ruralni razvoj u skladu sa zahtjevima i standardima EU, u saradnji sa svim institucijama u BiH nadležnim za oblast poljoprivrede, Geodetskom upravom FBiH i Poreznom upravom FBiH. 2019: - Uspostaviti okvir (izrada podzakonskih akata) za primjenu zakona o poljoprivredi i ruralnom razvoju i novčane podrške usklađene unutar BiH i sa zakonodavstvom EU, u saradnji sa nadležnim kantonalnim ministarstvima za poljoprivredu i državnim institucijama nadležnim za poljoprivredu i ruralni razvoj; - Pratiti utrošak naplaćenih naknada koja su namjenska vrsta prihoda budžeta općine, koje se koriste za razvoj, poticaj i intenziviranje poljoprivredne proizvodnje na području općine u Federaciji BiH, u saradnji sa Savezom općina i gradova, te nadležnim kantonalnim ministarstvima za poljoprivredu. - Unaprijediti kvalitet javnih usluga – stručnih i savjetodavnih službi, organizovati edukacije farmera i unaprijediti i ažurirati informacione sisteme, registre i baze podataka za oblast poljoprivrede u skladu sa zahtjevima EU (LPIS, GIS, Registri i dr.) u saradnji sa Geodetskom upravom FBiH; 2020: - Uspostaviti institucionalni okvir za primjenu zakona o poljoprivredi i ruralnom razvoju i novčane podrške usklađene unutar BiH i sa zakonodavstvom EU, u saradnji sa nadležnim kantonalnim ministarstvima za poljoprivredu i državnim institucijama nadležnim za poljoprivredu i ruralni razvoj; - Pratiti utrošak naplaćenih naknada koja su namjenska vrsta prihoda budžeta općine, koje se koriste za razvoj, poticaj i intenziviranje poljoprivredne proizvodnje na području općine u Federaciji BiH, u saradnji sa Savezom općina i gradova, te nadležnim kantonalnim ministarstvima za poljoprivredu.
--	--

²¹⁷ www.fmpvs.gov.ba- Lista zainteresovanih strana

	- Uspostaviti i jačati institucionalni okvir za pružanje javnih usluga poljoprivrednicima od strane stručnih i savjetodavnih službi, te organizovati edukacije farmera; - Unaprijeđivati i ažurirati informacione sisteme, registre i baze podataka za oblast poljoprivrede u skladu sa zahtjevima EU (LPIS, GIS; Registri i dr.) u saradnji sa Geodetskom upravom F BiH
Troškovi implementacije i uticaj na budžet	Primjena, odnosno provođenje planiranih aktivnosti neće zahtijevati dodatna sredstva za izdvajanje iz Budžeta Federacije BiH. Ukupni projekirani iznos sredstava u 2018. godini iz ukupnih rashoda Budžeta Federacije za subvencije privatnim preduzećima i poduzetnicima – Poticaj za poljoprivredu iznosi 69,2 mil. KM, a ovaj iznos je projekiran i za naredne dvije godine. Planirana ulaganja u dva projekta za poljoprivredu prema DAC klasifikaciji, koji su uključeni u PJI Federacije BiH 2017.-2019. godina, iznose 59,85 mil. KM od čega je u prethodnim godinama utrošeno 6,39 mil. KM odnosno 10, 65% , a planiran je utošak u 2017. godini na iznos od 11,53 mil. KM, u 2018. godini 9,58 mil. KM i u 2019. godini 1,03 mil. KM (nije još uvijek usvojen PJI za period 2018.-2020.).
Očekivani uticaj na konkurentnost	Očekivani uticaj na konkurentnost sektora poljoprivrede je pozitivan i očekuje se stabilizacija dohotka poljoprivrednika, povećanje produktivnosti i profitabilnosti poljoprivredne proizvodnje.
Očekivani socijalni ishodi na zapošljavanje i socijalne grupe, posebno rodnu ravnopravnost	Očekuje se da će realizacija planiranih aktivnosti doprinijeti održivom i stabilnom rastu poljoprivredne proizvodnje te da će se osigurati bolji životni standard poljoprivrednika, a kao rezultat se očekuje povećanje broja zaposlenih u sektoru poljoprivrede i djelatnostima povezanim sa poljoprivredom, te angažman većeg broja žena.
8. Očuvanje, zaštita i poboljšanje kvaliteta okoliša	
Kratki opis	Reformska mjera podrazumijeva unaprjeđenje postojećeg pravnog okvira koji reguliše oblast upravljanja otpadom, finansijske mehanizme, te sistem unapređenja dobijanja dozvola s aspekta okoliša.
Raspored implementacije po godinama	2018: - Uspostava regionalnih centara za upravljanje otpadom i zatvaranje na okolišno prihvatljiv način neuređenih općinskih deponija uz razvoj infrastrukture za selektivno prikupljanje ambalažnog, električnog, elektronskog i drugog otpada, uspostava reciklažnih centara korištenjem finansijskih sredstava iz različitih izvora. - Federalno ministarstvo okoliša i turizma, Fond za zaštitu okoliša, Vlada FBiH i Parlamenet FBiH su nadležni za implementaciju mjera na unapređenju ekonomskih instrumenata, kao i unapređenja sistema okolinskih dozvola. - Fokus je na namjenskom korištenju sredstava iz fonda za zaštitu okoliša, a proširuje se i na energetske efikasnost. Predviđa se finansiranje mjera za povećanje energetske efikasnosti u oblastima zaštite okoliša i smanjenja stakleničkih gasova, te ispunjenja obaveza iz ugovora Energetske zajednice. - Novi Zakon o zaštiti okoliša. 2019:

	- Implementacija zakonodavnog okvira u oblasti okoliša uz adekvatnu obezbijedenje finansijskih mehanizama. Unapređenje poslovnog ambijenta i uvjeta za investicije uz adekvatne poduzimanje mjera zaštite okoliša. Federalno ministarstvo okoliša i turizma, Fond za zaštitu okoliša i Vlada FBiH su nosioci aktivnosti.
	2020: - Implementacija zakonodavnog okvira u oblasti okoliša uz adekvatno obezbijedenje finansijskih mehanizama . Unapređenje poslovnog ambijenta i uvjeta za investicije uz adekvatno poduzimanje mjera zaštite okoliša. Federalno ministarstvo okoliša i turizma, Fonda za zaštitu okoliša i Vlada FBiH su nosioci aktivnosti.
Troškovi implementacije i uticaj na budžet	Donošenje Zakona o Fondu za zaštitu okoliša i energetskej efikasnosti nema uticaja na budžet jer će biti urađen redovnim aktivnostima i kapacitetima, bez dodatnih troškova.
Očekivani uticaj na konkurentnost	Očekivani uticaj je pozitivan.
Očekivani socijalni ishodi na zapošljavanje i socijalne grupe, posebno rodnu ravnopravnost	Zaštita okoliša generira otvranje novih radnih mjesta, bez uticaja na rodna pitanja.
9. Unapređenje poslovnog okruženja	
Kratki opis	U svrhu stvaranja povoljnog poslovnog ambijenta potrebno je izvršiti harmonizaciju sektorskih strategija, kao i uskladiti ih sa preporukama iz Akta o malom biznisu. U narednom periodu će se osigurati podrška razvoju poduzetničke infrastrukture u Federaciji BiH sa ciljem većeg ekonomskog rasta i zapošljavanja na lokalnom nivou. Ova mjera, također doprinosi realizaciji ekonomskih prioriteta definiranih u strategijama razvoja jedinica lokalne samouprave, te realizaciji prioriteta utvrđenih u strateškim dokumentima Federacije BiH.
Raspored implementacije po godinama	2018: - Izmjena Zakona o poticaju razvoja malog gospodarstva. Cilj je stvaranje povoljnijeg poslovnog okruženja za rast i razvoj malog gospodarstva, - Izrada informacionog sistema sa web portalom poduzetničkih zona u Federaciji BiH, - Izmjena Zakona o obrtu i srodnim djelatnostima. Cilj je olakšati poslovanje obrtnika u FBiH i stvoriti ambijent za rast obrtništva, sa nizom podzakonskih akata, - Izrada Zakona o unapređenju poduzetničke infrastrukture u FBiH. - Registar obrta, sa ciljem unapređenja poslovanja i donošenja kvalitetnih politika u oblasti MSP, - Registri o stanovništvu i matične knjige, - E portal, - Izrada Zakona o turizmu i niza podzakonskih akata,

	- Izrada Zakona o ugostiteljstvu i niza podzakonskih akata, - Izrada Zakona o boravišnoj taksi u FBiH, - Izrada Strategije razvoja turizma za period 2018-2028
	2019: - Intenziviranje izgradnje poduzetničke infrastrukture (poduzetničke zone, tehnološki parkovi, inkubatori, poduzetnički centri i klasteri) kroz dodjelu poticajnih sredstava i poboljšanu suradnju sa jedinicama lokalne samouprave
	2020: -
Troškovi implementacije i uticaj na budžet	Za projekat podrške izgradnje poduzetničkih zona će biti utrošeno 5 mil. KM a za uspostavu i razvoj poduzetničkih potpornih institucija 0,15 mil. KM budžetskih sredstava. Dodatna podrška podizanju konkurentnosti MSP-a se planira kroz dodjelu kreditnih sredstava u iznosu od 2 mil. KM i sredstava tekućih Transfera za dodjelu poticajnih sredstava u cilju poboljšanja konkurentnosti MSP-a u iznosu od 3,07 mil. KM. Za normativne aktivnosti neće biti dodatnih troškova jer će se raditi u okviru redovnih aktivnosti. Aktivnosti na harmonizaciji sektorskih strateških dokumenata na svim nivoima vlasti i usklađivanje sa Aktom o malom biznisu provodit će osoblje Federalnog ministarstva razvoja, poduzetništva i obrta, tako da će troškovi za realizaciju biti redovni troškovi za plate uposlenih (neće biti dodatnih troškova).
Očekivani uticaj na konkurentnost	Puno je studija koje pokazuju kako poboljšanje poslovnog okruženja pozitivno utiče na konkurentnost privrede. Efikasniji akcioni planovi za realizaciju sektorske strategije će doprinijeti konkurentnijem privatnom sektoru.
Očekivani socijalni ishodi na zapošljavanje i socijalne grupe, posebno rodnu ravnopravnost	Pozitivan efekat na zapošljavanje.
10. Unapređenje povezanosti obrazovanja i tržišta rada	
Kratki opis	Federalno ministarstvo obrazovanja i nauke je završilo pripremne aktivnosti za osnivanje Fonda za mobilnost studenata i nastavnog osoblja u Federaciji BiH. Na tekst Odluke o osnivanju Fonda/fondacije dobijena su mišljenja Ureda za zakonodavstvo i usklađenost s propisima EU, Federalnog ministarstva pravde i Federalnog ministarstva finansija. Kroz realizaciju projekta osnivanja Fonda za mobilnost osigurat će se veći stepen usklađivanja sa potrebama tržišta rada kroz projekat karijerne orijentacije.
Raspored implementacije po godinama	2018: - Privlačenje intelektualnog i naučnog potencijala dijaspore, te olakšanje viznog režima za studente, istraživače i naučne radnike kako bi se unaprijedila studentska i akademska prohodnost, te naučni potencijal dijaspore uključio u nastavni proces.
	2019: -

	2020: -
Troškovi implementacije i uticaj na budžet	Troškovi implementacije ove reformske mjere su osigurani u budžetu FBiH i po godinama iznose, 2017. 0.9 mil. KM, 2018. 0,87 mil. KM i 2019. 0,86 mil. KM.
Očekivani uticaj na konkurentnost	Očekuje se pozitivan uticaj na konkurentnost.
Očekivani socijalni ishodi na zapošljavanje i socijalne grupe, posebno rodnu ravnoravnost	Očekuje se pozitivan uticaj na zaposlenost i bez negativnih uticaja na rodno pitanje.
11. Povećanje efikasnosti tržišta rada	
Kratki opis	Osnov za ovu reformsku mjeru je visoka stopa nezaposlenosti mladih, žena i socijalno ugroženih kategorija. Niska stopa aktivnosti radno sposobnog stanovništva u Federaciji BiH s jedne strane i neusklađenost sistema obrazovanja sa potrebama tržišta rada, zahtjeva novi pristup u promoviranju zapošljavanja, poticanju potražnje za radnom snagom putem subvencioniranja poslodavaca, poticanju samozapošljavanja, jačanju kapaciteta javnih službi za zapošljavanje i poboljšanju njihove funkcionalnosti. Pored ovih, planirane su i aktivnosti na izmjenama radnog zakonodavstva koje regulišu štrajk, sigurnost i zaštitu na radu. Cilj je da se izbjegnu zloupotrebe i štete koje mogu imati i poslodavci i radnici u slučaju obustava rada koje su mogle biti prevenirane dijalogom i arbitražom.
Raspored implementacije po godinama	2018: - Pravilnik o evidencijama u oblasti zapošljavanja - Zakon o štrajku - Zakon o sigurnosti i zaštiti na radu - Zakon o mirnom rješavanju radnih sporova - Provođenje programa zapošljavanja i samozapošljavanja mladih, žena i drugih ugroženih grupa nezaposlenih osoba - Zakon o reprezentativnosti sindikata i udruženja poslodavaca
	2019: - Zakon o Ekonomsko-socijalnom vijeću
	2020: - Zakon vijeću zaposlenika
Troškovi implementacije i uticaj na budžet	Ukupna vrijednost projekta podrške zapošljavanju iznosi nešto više od 50 miliona KM i finansira se dijelom iz kredita Svjetske banke, dijelom iz budžetskih sredstava.

Očekivani uticaj na konkurentnost	Programi zapošljavanja daju podršku poslodavcima, a time utiče na povećanje njihove konkurentnosti na tržištu. Očekivani uticaj poboljšanja regulative vezano za štrajkove, zaštitu na radu i mirno rješavanje sporova je pozitivan.
Očekivani socijalni ishodi na zapošljavanje i socijalne grupe, posebno rodnu ravnoravnost	Provedbom planiranog projekta planirano je zapošljavanje oko 21.000 osoba s biroa tokom četiri godine, iz kategorije mladih (15-30 godina) i teško zapošljivih. Rast zaposlenosti doprinosi izlasku iz siromaštva za ugrožene grupe i njihove porodice, sprječava odlazak mladih iz zemlje, a za žene utiče na ekonomsko osnaživanje stvarajući jednake mogućnosti i ravnopravan pristup tržištu rada.
12. Uspostaviti efikasan, finansijski stabilan i održiv sistem PIO FBiH	
Kratki opis	Prema negativnim prognozama socijalne održivosti penzijskog sistema u Federaciji BiH i lošim demografskim izgledima, nužno je reformirati postojeći penzijski sistem u Federaciji BiH. Potrebno je obezbijediti smanjenje „pritiska“ na penzijski sistem, kroz postepeno pooštavanje uslove za ostvarivanje prava na starosnu i porodičnu penziju, uz izuzetke koji su primjereni socio-ekonomskim prilikama u Federaciji BiH. Zatim je potrebno proširiti penzijski obuhvat i stvoriti pretpostavke za uvođenje pravičnih stopa doprinosa za penzijsko i invalidsko osiguranje u dijelu koji se odnosi na staž sa uvećanim trajanjem. Nadalje, potrebno je stvoriti pretpostavke za ekonomičniju organizaciju sistema penzijskog i invalidskog osiguranja, a time i smanjenje troškova nosilaca osiguranja, te osiguranje sredstava za redovne isplate PIO/MIO.
Raspored implementacije po godinama	2018: - Zakon o penzijskom i invalidskom osiguranju - Zakon o organizaciji penzijskog i invalidskog osiguranja - Zakon o plaćanju neplaćenih doprinosa za PIO
	2019: -
	2020: -
Troškovi implementacije i uticaj na budžet	Finansijske posljedice Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju će iznositi između 12 i 50 mil. KM budžetskih sredstava godišnje. Izrada Zakona o organizaciji penzijskog i invalidskog osiguranja FBiH, sa stanovišta dodatnih troškova, nema direktnog uticaja na budžet jer će biti rađena redovnim aktivnostima. Zakon o plaćanju neplaćenih doprinosa za PIO, po osnovu uvezivanja staža, zavisno od obuhvata, u najviše izvjesnoj opciji koštaće oko 450 mil. KM u narednih 30 godina.
Očekivani uticaj na konkurentnost	Zakon o uvezivanju staža bi trebao da skine opterećenje sa preduzeća i osigura nesmetani nastavak poslovanja
Očekivani socijalni ishodi na zapošljavanje i socijalne grupe, posebno rodnu ravnoravnost	-

13. Unaprijeđenje funkcioniranja sistema socijalne zaštite FBiH	
Kratki opis	Potrebno je definisati i obezbijediti minimalnu materijalnu sigurnost pojedinca i porodice na zadovoljavanju osnovnih životnih potreba, definisati i omogućiti dostupnost i ujednačenost ostvarivanja osnovnog paketa prava porodici sa djecom u njegovim minimalnim iznosima na prostoru cijele Federacije BiH, omogućiti dostupnost i jednakost usluga i prava u socijalnoj zaštiti, definisati uslove za razvoj usluga socijalne zaštite u Federaciji BiH, stvoriti jednake mogućnosti pojedinaca za samostalan život i aktivno učešće u zajednici, očuvati i unaprijediti porodične odnose i podsticati porodičnu solidarnost, prevenirati i otkloniti posljedice zlostavljanja, zanemarivanja i eksploatacije.
Raspored implementacije po godinama	2018: - Zakon o podršci porodicama sa djecom u Federaciji BiH - Zakona o Javnoj ustanovi Zavod za prihvati i odgoj djece i maloljetnika – Sarajevo - Zakon o socijalnim uslugama u Federaciji BiH - Zakon o djelatnosti socijalnog rada u Federaciji BiH
	2019: - Zakon o osnovama socijalne zaštite u Federaciji BiH
	2020: - Aktivnosti će biti usmjerene na praćenje provedbe aktivnosti u cilju unapređenja stanja u oblasti.
Troškovi implementacije i uticaj na budžet	Trenutno nismo u mogućnosti prikazati procjenu sredstava potrebnih za implementaciju gore navedenih aktivnosti. Naime, prije donošenja zakona potrebno je izvršiti procjenu uticaja popisa koja treba biti osnov zakonodavcu za odabir opcije za koju će se opredijeliti.
Očekivani uticaj na konkurentnost	Nismo u mogućnosti navesti na koji način i u kom obimu će provođenje navedenih mjera utjecati na konkurentnost, ekonomski rast i rast zaposlenosti, kao glavne ciljeve ERP-a
Očekivani socijalni ishodi na zapošljavanje i socijalne grupe, posebno rodnu ravnopravnost	Usvajanjem navedenih rješenja se očekuje pozitivan uticaj na zapošljavanje i rodno pitanje.
14. Uspostavljanje efikasnog sistema zaštite, rehabilitacije i socijalne inkluzije osoba sa invaliditetom u FBiH u skladu sa EU legislativom	
Kratki opis	Obezbjediti redovnu isplatu naknada korisnicima prava civilnih žrtava rata i članova njihovih obitelji i “neratnih invalida”, pružiti potporu organizacijama civilnih invalida, provođenje Strategije za unapređenje prava i položaja osoba sa invaliditetom u FBiH 2016.-2021., uspostaviti efikasan sistem praćenja i kontrole utroška budžetskih sredstava usmjerenih na finansiranje naknada na koje se ne uplaćuju doprinosi, uspostaviti sistem kontrole uvođenja

	u pravo posebne kategorije CŽR, urediti djelovanje i finansiranje organizacija OSI, uspostaviti nediskriminatorski sistem novčanih naknada za lica sa invaliditetom bez obzira na uzrok invaliditeta.
Raspored implementacije po godinama	2018: - Zakon o organizacijama osoba sa invaliditetom i reprezentativnim organizacijama osoba sa invaliditetom i civilnih žrtava rata; - Zakon o jedinstvenim načelima i okviru materijalne potpore za osobe sa invaliditetom; - Provedba Strategije za unapređenje prava i položaja osoba sa invaliditetom u FBiH 2016.-2021.
	2019: - Donošenje provedbenih akata za usvojene zakone
	2020: -
Troškovi implementacije i uticaj na budžet	Trenutno nismo u mogućnosti prikazati procjenu sredstava potrebnih za implementaciju gore navedenih aktivnosti. Naime, prije donošenja zakona potrebno je izvršiti procjenu uticaja propisa koja treba biti osnov zakonodavcu za odabir opcije za koju će se opredijeliti. U okviru implementacije Strategije za unapređenje prava i položaja osoba sa invaliditetom u Federaciji BiH 2016. - 2021. po godinama će se utrošiti : 2017. godine – 200.000,00 KM i to 10.000,00 KM iz budžeta Federacije i 190.000,00 KM iz sredstava donatora; 2018. - 2021. godina – 200.000,00 KM i to 50.000,00 KM iz budžeta Federacije i 150.000,00 KM iz sredstava donatora. U okviru implementacije Zakona o jedinstvenom registru korisnika naknada na koje se ne uplaćuju doprinosi po godinama će se utrošiti: 2017. godine – za nabavku opreme i softvera 300.000,00 KM iz budžeta Federacije BiH za prvu godinu, a u narednom periodu 200.000,00 KM za održavanje. Za potporu radu organizacija i saveza OSI iz Budžeta Federacije BiH u 2018. godini, planirano je 500.000,00 KM, a za izradu Zakona o organizacijama osoba sa invaliditetom nisu predviđena sredstva.
Očekivani uticaj na konkurentnost	Nismo u mogućnosti navesti na koji način i u kom obimu će provođenje navedenih mjera utjecati na konkurentnost, ekonomski rast i rast zaposlenosti, kao glavne ciljeve ERP-a.
Očekivani socijalni ishodi na zapošljavanje i socijalne grupe, posebno rodnu ravnopravnost	Predložene reformske aktivnosti doprinijet će sveobuhvatno boljem položaju osoba sa invaliditetom i njihovih porodica, stvorit će pretpostavke i podići svijest o integraciji na tržište rada (zapošljavanje), kao i unaprijediti položaj višestruko isključenih skupina kao što su žene sa invaliditetom. Osobe sa invaliditetom će imati bolje uslove za sveobuhvatnu društvenu integraciju i položaj u društvu

1. Unapređivanje poreskog okvira	
Kratki opis	Unapređivanje poreskog okvira ima nekoliko ciljeva: Reforma direktnih poreza radi smanjenje opterećenja rada; Ukidanje neporeskih davanja; te Reforma poreza na dodatu vrijednost.
Raspored implementacije po godinama	2018:-
	2019: -
	2020: -
Troškovi implementacije i uticaj na budžet	
Očekivani uticaj na konkurentnost	
Očekivani socijalni ishodi na zapošljavanje i socijalne grupe, posebno rodnu ravnopravnost	Eliminisanjem prepreka za zapošljavanje i smanjenjem poreskog opterećenja rada stvoriće se pretpostavke za dodatne investicije i novo zapošljavanje, odnosno bolji socijalni status stanovnika Republike Srpske. Realizacijom navedene mjere nije ugrožena rodna ravnopravnost.
2. Reforma zdravstvenog sektora, sa reformama finansiranja dječje zaštite i refundacije bolovanja	
Kratki opis	Reforma zdravstvenog sektora, sa reformama finansiranja dječje zaštite i refundacije bolovanja ima nekoliko ciljeva i to: analiza dugovanja zdravstvenog sektora; preduzimanje mjera na prevenciji stvaranja novih obaveza u javnom zdravstvenom sektoru; iznalaženje mogućnosti za izmirenje zaostalih neizmirenih obaveza javnih zdravstvenih ustanova; uvođenje svih javnih zdravstvenih ustanova (osim apoteka) i Fonda zdravstvenog osiguranja Republike Srpske na trezorski način poslovanja; iznalaženje mogućnosti za nove modele i izvore finansiranja; normiranje mreže zdravstvenih ustanova; te reforma finansiranja dječje zaštite i refundacije bolovanja.
Raspored implementacije po godinama	2018:-
	2019: -
	2020: -

Troškovi implementacije i uticaj na budžet	Postoji mogućnost da će se javne zdravstvene ustanove ponašati odgovornije kada znaju da postoji određena kontrola i analiziranje njihovog poslovnog stanja. Pored toga, uvođenjem trezorskog sistema poslovanja u zdravstveni sektor očekuje se značajno smanjenje troškova i smanjenje stvaranja obaveza, te zaustavljanje rasta broja zaposlenih u javnim zdravstvenim ustanovama, što će biti značajan fiskalni efekat.
Očekivani uticaj na konkurentnost	Bolja kontrola i veća fiskalna odgovornost stvorice uštede u zdravstvenom sistemu, što će biti moguće usmjeriti u povećanje kvaliteta zdravstvenih usluga, što je najznačajnija konkurentska prednost ove reformske mjere.
Očekivani socijalni ishodi na zapošljavanje i socijalne grupe, posebno rodnu ravnopravnost	Realizacija mjere je započeta u septembru 2015. godine, ali je riječ o veoma kompleksnoj oblasti, koja je ujedno i socijalno osjetljiva, a u ovom trenutku i sa veoma izraženim finansijskim obimom neizmirenih obaveza, što sve zahtijeva veoma stručnu, detaljnu i pažljivu analizu stanja i veoma sinhronizovane reformske korake, u čemu imamo punu podršku i tehničke pomoći Svjetske banke, kako se ne bi ugrozio socijalni položaj korisnika zdravstvene zaštite.
3. Smanjenje fiskalnih potreba javnog sektora	
Kratki opis	Smanjenje fiskalnih potreba javnog sektora biće realizovano kroz više mjera u više oblasti: Izrada Registra zaposlenih u javnom sektoru; Osiguranje efikasnosti rada lokalne samouprave; Povećanje efikasnosti javnih investicija; i Reforma inspekcija
Raspored implementacije po godinama	2018:-
	2019: -
	2020: -
Troškovi implementacije i uticaj na budžet	
Očekivani uticaj na konkurentnost	
Očekivani socijalni ishodi na zapošljavanje i socijalne grupe, posebno rodnu ravnopravnost	
4. Restrukturiranje Željeznica Republike Srpske	

Kratki opis	Restrukturiranje će biti realizovano kroz tri komponente: vlasničko, finansijsko i organizaciono restrukturiranje.
Raspored implementacije po godinama	2018:-
	2019: -
	2020: -
Troškovi implementacije i uticaj na budžet	
Očekivani uticaj na konkurentnost	
Očekivani socijalni ishodi na zapošljavanje i socijalne grupe, posebno rodnu ravnopravnost	
5. Unapređivanje poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede	
Kratki opis	Biće realizovano kroz sljedeće aktivnosti: unapređivanje izvora finansiranja agrarnog sektora; usvajanje i harmonizacija propisa iz oblasti poljoprivrede na nivou Republike Srpske i BiH nivou; uspostavljanje sistema identifikacije zemljišnih parcela; sprovođenje procesa identifikacije životinja kroz usavršavanje sistema kontrole kretanja životinja; unapređivanje spoljnotrgovinskog poslovanja i zaštite domaće poljoprivredne proizvodnje; rad na kreiranju IPARD Operativne strukture, izgradnju organizaciono-ekonomskih i tržišnih subjekata s ciljem povezivanja ukupne agrarne reprodukcije i tržišta (klasteri, kooperative i drugi oblici povezivanja); unapređivanje sistema obrazovanja kadrova i edukacije subjekata agrarne proizvodnje, prije svega farmera, unapređivanje savjetodavstva i drugo; uvođenje novog informacionog sistema u šumarstvu; izradu master plana izgradnje šumskih puteva; unaprijeđenje rada izvještajno-dijagnostičke i prognozne službe, stavljanje etata na raspolaganje domaćim drvoprerađivačima; raspodjelu šumskih drvnih sortimenata prema usvojenim kriterijumima; donošenje novog cjenovnika šumskih drvnih sortimenata i uspostavu informacionog sistema voda u vodoprivredi.

Raspored implementacije po godinama	2018:-
	2019: -
	2020: -
Troškovi implementacije i uticaj na budžet	Sve prethodno navedene aktivnosti nemaju direktan fiskalni efekat.
Očekivani uticaj na konkurentnost	Unapređenje poljoprivredne proizvodnje uticaće na povećanje konkurentnosti poljoprivrednih proizvođača iz Republike Srpske.
Očekivani socijalni ishodi na zapošljavanje i socijalne grupe, posebno rodnu ravnopravnost	Povećanje konkurentnosti i bolja tržišna pozicija omogućiće veće zapošljavanje i samozapošljavanje, pa tako i poboljšanje socijalnog položaja poljoprivrednih proizvođača iz Republike Srpske.
6. Uvođenje strožih bonitetnih zahtjeva bankarskog poslovanja i uređenje postupka restrukturiranja banaka	
Kratki opis	Uvođenje strožih bonitetnih zahtjeva bankarskog poslovanja i uređenje postupka restrukturiranja banaka realizovana je donošenjem Zakona o bankama Republike Srpske i Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o Agenciji za bankarstvo Republike, a navedena aktivnost povezana je sa Projektom Svjetske banke za jačanje bankarskog sektora.
Raspored implementacije po godinama	2018:-
	2019: -
	2020: -
Troškovi implementacije i uticaj na budžet	
Očekivani uticaj na konkurentnost	1) Predložena mjera ima za cilj obezbjeđenje stabilnog i sigurnog finansijskog sistema i zaštitu deponenata, kao i veću tržišnu disciplinu poslovanja banaka. 2) Novi režim rada investicionih fondova nakon preoblikovanja trebao bi da dovede do aktivnije uloge fondova na tržištu hartija od vrijednosti kroz restrukturiranje portfelja, te usklađivanja njihovog poslovanja sa pravilima poslovanja ovih vrsta finansijskih posrednika na razvijenim tržištima.

Očekivani socijalni ishodi na zapošljavanje i socijalne grupe, posebno rodnu ravnoravnost	1) Navedena aktivnost nema uticaj na zapošljavanje niti ima socijalni efekat. 2) Navedena aktivnost nema značajniji uticaj na zapošljavanje niti ima socijalni efekat.
7. Uspostavljanje efikasnijeg sistema upravljanja naučnoistraživačkim i inovacionim potencijalom u Republici Srpskoj	
Kratki opis	Pretpostavke za sprovođenje navedene reformske mjere u narednom periodu su: Unapređivanje sistema vrednovanja naučnoistraživačkog rada i obezbjeđenje materijalnih uslova za rad Centra za scijentometriju i promociju nauke; Promjena modela finansiranja istraživanja i inovacija, koja uključuje osnivanje Fonda za nauku i inovativnost Republike Srpske (FNIRS); i Identifikacija i sprovođenje potrebnih izmjena i dopuna pravnog okvira u skladu sa reformskim ciljevima.
Raspored implementacije po godinama	2018:-
	2019: -
	2020: -
Troškovi implementacije i uticaj na budžet	Fiskalni efekti predloženih reformskih mjera biće vidljivi u dugom roku, s obzirom na specifičnost investicija u istraživanje i razvoj. U kratkom roku (2-3 godine), kroz povećani kvalitet ljudskih istraživačkih resursa, uočavaju se finansijski mjerljive koristi, u smislu smanjenja potreba za budžetskom podrškom naučnoistraživačkoj djelatnosti i veću zainteresovanost realnog sektora da preuzme veći dio finansiranja, zbog čega se u istom omjeru mogu očekivati uštede u budžetu. Druga vrsta finansijskih efekata odnosi se na poslovni sektor koji će ostvariti značajne finansijske benefite anagažovanjem istraživača.
Očekivani uticaj na konkurentnost	Primjena inovativnih procesa ili proizvoda, preuzetih ili razvijenih u okviru poslovnog subjekta, ima snažan finansijski efekat i rezultuje intenzivnim rastom i razvojem. Ovo vodi i dodatnom efektu – veće zarade znače i veću mogućnost ulaganja sredstava u istraživanje i razvoj, čime se nastavlja ciklus pozitivnih aktivnosti u ovoj oblasti, ali i prelijeva iz realnog u akademski i istraživački sektor.
Očekivani socijalni ishodi na zapošljavanje i socijalne grupe, posebno rodnu ravnoravnost	Dodatni finansijski efekti i efekti na konkurentnost će dugoročno uticati na povećanje zapošljavanja u naučno-istraživačku djelatnost i inovatorski sistem, što će značiti i poboljšanje socijalnog statusa zaposlenih.
8. Unapređivanje povezanosti obrazovanja i tržišta rada	
Kratki opis	Uspješno povezivanje obrazovanja i tržišta rada zahtijeva detaljnu analizu stanja na tržištu rada, u cilju usaglašavanja upisnih politika u srednjim stručnim školama i visokoškolskim ustanovama sa zahtjevima poslodavaca.

Raspored implementacije po godinama	2018: Srednjoročna mjera, čija će realizacija biti kontinuirana.
	2019: Srednjoročna mjera, čija će realizacija biti kontinuirana.
	2020: Srednjoročna mjera, čija će realizacija biti kontinuirana.
Troškovi implementacije i uticaj na budžet	U ovom momentu nije moguće procijeniti fiskalne efekte, budući da se radi o mjeri koja će se realizovati u srednjoročnom periodu.
Očekivani uticaj na konkurentnost	Povećanje efikasnosti obrazovanja, pa posredno i tržišta rada u značajnoj mjeri će uticati na konkurentnost privrede Republike Srpske čiji je krajnji cilj smanjenja stope nezaposlenosti.
Očekivani socijalni ishodi na zapošljavanje i socijalne grupe, posebno rodnu ravnoravnost	Povećanje konkurentnosti privrede Republike Srpske i njene atraktivnosti za strana ulaganja, kroz povećanje efikasnosti tržišta rada ima direktne uticaje na zapošljavanje i socijalni položaj stanovništva.
9. Povećanje efikasnosti tržišta rada i reforma Zavoda za zapošljavanje	
Kratki opis	U realizaciji ove mjere ostvaren je djelimičan uspjeh, jer je planirana i u 2017. godini. Naime, ovom mjerom kao ključna aktivnost povećanja efikasnosti tržišta rada Republike Srpske planirana je reformacija i redefinisane uloge javne službe za zapošljavanje – JU Zavod za zapošljavanje Republike Srpske, u skladu sa usvojenim strateškim ciljevima iz Strategije zapošljavanja Republike Srpske 2016–2020. i Akcionim planom zapošljavanja u Republici Srpskoj za 2017. godinu.
Raspored implementacije po godinama	2018:-
	2019: -
	2020: -
Troškovi implementacije i uticaj na budžet	U ovom momentu nije moguće procijeniti fiskalne efekte definisane mjere, jer se uglavnom radi o indirektnim efektima.
Očekivani uticaj na konkurentnost	Povećanje efikasnosti tržišta rada u značajnoj mjeri će uticati na konkurentnost privrede Republike Srpske.
Očekivani socijalni ishodi na zapošljavanje i socijalne grupe, posebno rodnu ravnoravnost	Intervencije na tržištu rada su izuzetno osjetljive, jer se istima direktno utiče na ekonomski i socijalni položaj cjelokupne populacije. Sa jedne strane pozitivne promjene na tržištu rada, u smislu povećanja broja zaposlenih, smanjenja nezaposlenosti i unapređenja kvalitete zaposlenja mogu imati multiplikativni efekat na sveukupno ekonomsko i socijalno stanje. Sa druge strane negativne posljedice provođenja reformi na tržištu rada koje se mogu desiti u slučaju smanjenja primanja radnika, povećanja nesigurnosti zaposlenja, izazivanja nestabilnost na tržištu rada, mogu da izazovu ozbiljne ekonomske i socijalne konflikte u društvu.

Tabela 12: Izvještaj o implementaciji mjera strukturnih reformi ERP 2016-2018 i ERP 2017-2019

VLADA FEDERACIJE BIH

FEDERALNO MINISTARSTVO ZA PITANJA BORACA

Tabela 12: Izvještaj o implementaciji mjera strukturnih reformi iz ERP 2016-2018 (popuniti jedan po reformi)

Upravljanje javnim finansijama

- Osiguranje održivosti javne potrošnje i jačanje finansijske odgovornosti kroz jačanje upravljačkih i kontrolnih mehanizama
- Stvaranje preduslova za razvoj efektivnog i ciljno orijentisanog sistema javnih finansija
- Smanjenje poreskog opterećenja rada

Federalno ministarstvo finansija

	Naziv i broj reformske mjere Osiguranje održivosti javne potrošnje i jačanje finansijske odgovornosti kroz jačanje upravljačkih i kontrolnih mehanizama
Aktivnosti planirane za 2017. godinu	2017. 1. Zakon o dugu, zaduživanju i garancijama u Federaciji Bosne i Hercegovine 2. Informacioni sistem za pripremu bužeta BPMIS operativan u cijeloj Federaciji BiH 3. Zakon o plaćama zaposlenika u vanbudžetskim fondovima 4. Propis kojim će se urediti proces naplate potraživanja po kreditnim plasmanima i iz protestiranih garancija Federacije BiH 5. Propis kojim se utvrđuje obaveza i uređuje proces izvještavanja o dugu i garancijama 6. Propis kojim se uređuje proces izdavanja garancija, uključujući proces procjene rizika za izdavanje garancija, praćenja garancija Federacije, način izračuna procenta premije rizika i sl. 7. Propis koji se odnosi na davanje saglasnosti za zaduživanje i izdavanje garancija kantona, gradova ili općina u Federaciji BiH 8. Propis kojim se utvrđuje obaveza i uređuje postupak evidentiranja duga i garancija i izvještavanje o istom 9. Informacioni sistem za upravljanje dugom (evidentiranje i praćenje duga i garancija, izvještavanje o dugu i sl.) 10. Priručnik za FUK 11. Propis kojim se utvrđuje uspostavljanje, način finansiranja i upravljanja Garancijskim fondom kao i druga pitanja u vezi sa Garancijskim fondom 12. Izmjene i dopune važećih podzakonskih akata iz oblasti interne revizije.
Jesu li aktivnosti planirane za 2017. godinu implementirane?	1. Da/ne/parcijalno 2. Da/ne/parcijalno 3. Da/ne/parcijalno 4. Da/ne/parcijalno

	5. Da/ ne /parcijalno 6. Da/ ne /parcijalno 7. Da/ ne /parcijalno 8. Da/ ne /parcijalno 9. Da/ ne /parcijalno 10. Da/ ne /parcijalno 11. Da/ ne /parcijalno 12. Da/ ne / parcijalno
Ako jesu/parcijalno, navesti: opis preduzetih koraka raspored implementiranih aktivnosti probleme i kašnjenja u implementaciji da li će se reforme nastaviti u 2018.	1. Vlada Federacije BiH je na 122. sjednici održatnoj u sedmici 10.10.2017. godine utvrdila Nacrt Zakona o dugu, zaduživanju i garancijama u Federaciji BiH i uputila ga u parlamentarnu proceduru. Tok aktivnosti će zavistiti od Parlamenta Federacije BiH Aktivnosti će se nastaviti u 2018. godini 2. Tehnički preduslovi za uvođenje programskog budžetiranja, u fazi planiranja budžeta za institucije Federacije BiH su obezbijedeni implementiranjem BPMIS-a. Koordinacioni tim prati faze implementacije ovog sistema na nivou kantona, uzimajući u obzir njihove specifičnosti. Očekuje se da će do kraja 2017. godine BPMIS sistem postati u potpunosti operativan na kantonalnim nivoima. 3. -
Ako ne, objasniti zašto	4. Propis može biti donesen tek nakon što stupi na snagu novi Zakon o dugu, zaduživanju i garancijama u Federaciji BiH, odnosno nakon što ga donese Parlament Federacije BiH i isti bude objavljen u „Službenim novinama Federacije BiH“ 5. Propis može biti donesen tek nakon što stupi na snagu novi Zakon o dugu, zaduživanju i garancijama u Federaciji BiH, odnosno nakon što ga donese Parlament Federacije BiH i isti bude objavljen u „Službenim novinama Federacije BiH“ 6. Propis može biti donesen tek nakon što stupi na snagu novi Zakon o dugu, zaduživanju i garancijama u Federaciji BiH, odnosno nakon što ga donese Parlament Federacije BiH i isti bude objavljen u „Službenim novinama Federacije BiH“ 7. Propis može biti donesen tek nakon što stupi na snagu novi Zakon o dugu, zaduživanju i garancijama u Federaciji BiH, odnosno nakon što ga donese Parlament Federacije BiH i isti bude objavljen u „Službenim novinama Federacije BiH“ 8. Propis može biti donesen tek nakon što stupi na snagu novi Zakon o dugu, zaduživanju i garancijama u Federaciji BiH, odnosno nakon što ga donese Parlament Federacije BiH i isti bude objavljen u „Službenim novinama Federacije BiH“ 9. Imajući u vidu izmjenu zakonskog okvira u pogledu donošenja novih fiskalnih pravila zaduživanja za sve nivoe vlasti u FBiH, kojim se stvaraju preduslovi za povećanje transparentnosti zaduživanja i izvještavanja o dugu u FBiH, te omogućavane upravljanje dugom na adekvatan način, implementiranje ove aktivnosti pomjereno je za četvrti kvartal 2019. godine. Naime, novi IT sistem za upravljanje dugom trebao bi biti usklađen sa obavezama koje će proisteći iz novog Zakona o dugu, zaduživanju i garancijama u Federaciji BiH na način da se Zakonom utvrđena ograničenja i obaveze plaćanja prate automatski, da pruža mogućnost ispunjenja svih zakonom definisanih obaveza vezanih za evidencije o javnim dugovima,

	garancijama, sredstvima osiguranja; da daje mogućnost sveobuhvatne analize i praćenja dugova u skladu sa svim relevantnim međunarodnim standardima; da je omogućen proces praćenja i izvještavanja u vezi sa limitima zaduženja i izloženosti, kao i povezanih kontrola, i to na način da svaki kanton, grad i općina da evidentiraju i prate podatke o zaduženju i garancijama kantona, grada, odnosno općine, uključujući i dug javnih preduzeća iz svoje nadležnosti, te mogućnost razmjene podataka o dugu svakog nivoa vlasti; i da omogućava standardne izvještaje i daje mogućnost kreiranja pojedinih prilagođenih izvještaja i prikaza podataka u sistemu. 10. Objavljivanje Priručnika za finansijsko upravljanje i kontrolu u javnom sektoru u Federaciji BiH planirano je u četvrtom kvartalu 2017. godine. Do kašnjenja u implementaciji došlo je zbog povećanog obima zadataka a smanjenih kapaciteta sektora. 11. Propis može biti donesen tek nakon što stupi na snagu novi Zakon o dugu, zaduživanju i garancijama u Federaciji BiH, odnosno nakon što ga donese Parlament Federacije BiH i isti bude objavljen u „Službenim novinama Federacije BiH“ 12. 29.06.2017. godine stupio je na snagu Pravilnik o izmjenama i dopunama Pravilnikao internoj reviziji u javnom sektoru u Federaciji Bosne i Hercegovine („Službene novine FBiH“ broj: 48/17) a do kraja 2017. godine planirana je izrada Pravilnika o izmjenama i dopunama Pravilnika o kriterijima za uspostavu jedinica interne revizije u javnom sektoru u Federaciji Bosne i Hercegovine. Do kašnjenja u implementaciji došlo je zbog povećanog obima zadataka a smanjenih kapaciteta sektora. Planiran je nastavak u 2018. godini (ažuriranje Metodologije rada interne revizije u javnom sektoru u FBiH).
Stvarni troškovi implementacije i utjecaj na godišnji budžet (navesti odstupanja od procijenjenih troškova, ako ih ima)	1. Ne postoje troškovi implementacije i u budžetima u Federaciji BiH nije potrebno osigurati posebna sredstva s obzirom da samo njegovo usvajanje ne predstavlja novu finansijsku obavezu po budžet. Provedbom Zakona o dugu, zaduživanju i garancijama u Federaciji BiH mogu nastati finansijske obaveze isključivo na osnovu pojedinačnih odluka o zaduženju i izdavanju garancije, a iste sadrže precizirane uslove zaduživanja i izdavanja garancija, kao i s tim povezane fiskalne rizike po budžet. 2., 4., 5., 6., 7. i 8. U postupku donošenja ovih propisa nema troškova koji utječu na godišnji budžet. Međutim, aktivnosti koje proizilaze iz Zakona i podzakonskih akata koje će provoditi osoblje FMF zahtijevaju veći broj od trenutno zaposlenih u FMF, a time i dodatna sredstva za osoblje kao i za njihovu obuku 9. Realizacija zahtijeva dodatna sredstva koja su planirana kroz različite projekte tehničke pomoći 10. Troškovi za realizaciju redovni troškovi za plate uposlenih na teret budžeta Federacije BiH 11. Iako provođenje Zakona o dugu ne podrazumijeva osiguranje posebnih sredstava u budžetima, onaj nivo vlasti koji se opredijeli za izdavanje garancija dužan je uspostaviti i održavati Garancijski fond koji će zahtijevati finansijska sredstva u skladu sa dinamikom koja će biti utvrđena aktom o uspostavljanju Garancijskog fonda kako u Federaciji, tako i u kantonima, gradovima i općinama
	Naziv i broj reformske mjere Stvaranje preduslova za razvoj efektivnog i ciljno orjentisanog sistema javnih finansija

Aktivnosti planirane za 2017. godinu	2017. - Zakon o računovodstvu i reviziji u Federaciji BiH - Zakon o Registru finansijskih izvještaja - Registar taksi i naknada u Federaciji BiH - Zakon o razvojnom planiranju i upravljanju razvojem u FBiH - Podzakonski akti o razvojnom planiranju i upravljanju razvojem u Federaciji BiH - Zakon o pripadnosti javnih prihoda u Federaciji BiH
Jesu li aktivnosti planirane za 2017. godinu implementirane?	1. Da/ne/parcijalno 2. Da/ne/parcijalno 3. Da/ne/parcijalno 4. Da/ne/parcijalno 5. Da/ne/parcijalno 6. Da/ne/parcijalno
Ako jesu/parcijalno, navesti: opis preduzetih koraka raspored implementiranih aktivnosti probleme i kašnjenja u implementaciji da li će se reforme nastaviti u 2018.	1., 2. Vlada Federacije BiH je utvrdila Prijedloge zakona (Zakon o računovodstvu i reviziji u Federaciji BiH i Zakon o Registru finansijskih izvještaja) te se očekuje njihovo razmatranje i usvajanje na sjednicama Predstavničkog doma i Doma naroda Parlamenta Federacije BiH. Planirana je izrada i donošenje podzakonskih akata u 2018. godini 3. Krajem 2016. godine završena je i javnosti publikovana preliminarne, radna verzija Registra taksi i naknada u Federaciji BiH. U svrhu izrade što obuhvatnijeg Registra, svim federalnim institucijama, nižim nivoima vlasti, te predstavnicima poslovne zajednice u Federaciji BiH, upućena je obavijest i definiran rok za dostavu komentara i sugestija na sadržaj ove radne verzije, nakon čega je uslijedilo ažuriranje istog. Provedene aktivnosti rezultirale su interaktivnim Registrom taksi i naknada u Federaciji BiH, struktuiranim prema vrsti naknada i taksi koje se naplaćuju, zakonodavnom okviru, obveznicima plaćanja, načinu uplate i pripadnosti. Interaktivni Registar je upućen Vladi Federacije BiH na razmatranje i usvajanje, te se do kraja 2017. godine očekuje njegova zvanična objava. Potpuna implementacija Registra pružiti će detaljnu sliku neporeznih prihoda u Federaciji BiH, te će poslužiti kao osnov za uspostavu kontrole i nadzora nad neporeznim prihodima u Federaciji BiH. 4. Zakon o razvojnom planiranju i upravljanju razvojem u FBiH usvojen od strane Parlamenta Federacije BiH, na sjednici Predstavničkog doma 14.03.2017. godine i na sjednici Doma naroda 30.03.2017. godine („Službene novine FBiH“ br. 32/17 od 28.04.2017. godine) 5. U toku izrada, očekuje se usvajanje do kraja godine 6. Zbog kompleksnosti pitanja raspodjele javnih prihoda, posebno raspodjele prihoda po osnovu indirektnih poreza, u proces pripreme novog zakonskog rješenja 2016. godine je uključen Međunarodni monetarni fond (MMF), koji je dao preporuke i sugestije, sa fokusom na potrebu rješavanja pitanja načina otplate vanjskog duga, čime bi se pojačali odgovornost odgovarajućih nivoa vlasti i transparentnost upravljanja otplatom duga. Prateći preporuke MMF-a, kao i inicijative korisnika, u proteklom periodu proveden je tehnički dio (modeliranje prijedloga), urađen je niz detaljnih analiza efekata

	primjene mogućih budućih rješenja vertikalnog i horizontalnog sistema raspodjele prihoda od indirektnih poreza, te je na osnovu istih pripremljeno više radnih prijedloga novih zakonskih rješenja. S obzirom na složenost ovog pitanja, prije dostave nacrtu novog Zakona o pripadnosti javnih prihoda Vladi Federacije BiH, sagledati će se svi pripremljeni prijedlozi, zajednički uz koordinaciju sa svim zainteresiranim stranama u sistemu raspodjele, kako bi se odabrao prijedlog, kojim se postiže poboljšanje postojećeg sistema raspodjele prihoda od indirektnih poreza, sa što manje budžetske šokove za korisnike istih.
Ako ne, objasniti zašto	
Stvarni troškovi implementacije i utjecaj na godišnji budžet (navesti odstupanja od procijenjenih troškova, ako ih ima)	3. Izrada i uspostava interaktivnog Registra taksi i naknada u Federaciji BiH vrši se uz podršku Američke agencije za međunarodni razvoj (USAID), u okviru projekta Reforme fiskalnog sektora (FAR), a na osnovu Memoranduma o razumijevanju potpisanog između USAID-a i Vlade Federacije BiH, te ne zahtjeva dodatne troškove za budžet. 6. Aktivnosti se provode u granicama redovnih troškova plata uposlenih i ne zahtijevaju dodatne troškove.
	Naziv i broj reformske mjere Smanjenje poreskog opterećenja rada
Aktivnosti planirane za 2017. godinu	2017. 1. Donošenje Zakona o porezu na dohodak i podzakonskih akata iz ove oblasti 2. Donošenje Pravilnika o primjeni Zakona o porezu na dohodak, uputstava i drugih podzakonskih akata 3. Izrada Nacrta Zakona o doprinosima
Jesu li aktivnosti planirane za 2017. godinu implementirane?	1. Da/ne/parcijalno 2. Da/ne/parcijalno
Ako jesu/parcijalno, navesti: opis preduzetih koraka raspored implementiranih aktivnosti probleme i kašnjenja u implementaciji da li će se reforme nastaviti u 2018.	1. Vlada Federacije BiH je na 96. sjedinici održanoj 23.03.2017.godine usvojila Nacrt Zakona o porezu na dohodak i Nacrt Zakona o doprinosima. Predstavnički dom Parlamenta Federacije BiH je usvojio predložene nacrt zakona na svojoj 20. redovnoj sjednici održanoj 25.04.2017. godine. s prijedlogom trajanja javne rasprave od 60 dana, dok je Dom naroda Parlamenta Federacije BiH na svojoj 21. redovnoj sjedinici održanoj 21.09.2017.godine usvojio oba nacrt s prijedlogom trajanja javne rasprave od 90 dana. U narednom periodu nastavljaju se proces usvajanje zakona i objavljivanja u službenim novinama. 3. Zakon o doprinosima u formi nacrt je usvojen na oba doma Parlamenta Federacije BiH. U 2018. godini se planira izrada Prijedloga Zakona o doprinosima (potom usvajanje Zakona i objava u Službenim novinama Federacije BiH) Izrada i donošenje Pravilnika o primjeni Zakona o doprinosima i drugih podzakonskih akata
Ako ne, objasniti zašto	2. Donošenje podzakonskih akata će uslijediti nakon usvajanja zakona i objavljivanja u službenim novinama.

Stvarni troškovi implementacije i utjecaj na godišnji budžet (navesti odstupanja od procijenjenih troškova, ako ih ima)	Donošenje zakona neće imati finansijski uticaja na budžete.
---	---

Tržišta energije, transporta i telekomunikacija

- Povećanje energetske efikasnosti i korištenja obnovljivih izvora energije
- Unapređenje komunikacione infrastrukture za rast i razvoj

Federalno ministarstvo energije, rudarstva i industrije

	Naziv i broj reformske mjere Povećanje energetske efikasnosti i korištenja obnovljivih izvora energije
Aktivnosti planirane za 2017. godinu	2017. 1. Izrada Energetske strategije Federacije Bosne i Hercegovine za period 2015. – 2035. sa projekcijom na 2050 2. Zakon o energetskej efikasnosti FBiH 3. Izmjene i dopune Zakona o istraživanju i eksploataciji nafte i plina u Federaciji BiH 4. Aktiviranje projekta integralnog korištenja vodotoka (vodosnabdjevanje, zaštita od velikih voda, zaštita od malih voda, proizvodnja el. energije i sl) na slivu rijeka Bosne i Vrbasa, kroz dodjelu koncesija javnim preduzećima i privatnim investitorima ili kroz javno - privatno partnerstvo 5. SCADA/DMS/OMS s pripadajućim komunikacijskim sustavom - elektronska povezanost svih energetskih objekata 6. Rekonstrukcija postojećih naftnih terminala i postupno stvaranje naftnih rezervi, i stvaranje preduslova za ispunjavanje directive 2009/119 EC 7. Dalje restrukturiranje koncerna Elektroprivreda BiH sa akcentom na restrukturiranje rudnika (operativno, kadrovsko i finansijsko) kroz Program prestrukturiranja elektroenergetskog sektora u FBiH 8. Distribucija električne energije - "Pametna brojila" 23,36 mil KM (kredit 19,56 mil. KM) 9. Zakon o gasu FBiH 10. Nacionalni akcioni plan za energetske efikasnost (NEAP) u BiH
Jesu li aktivnosti planirane za 2017. godinu implementirane?	1. Da/ne/parcijalno 2. Da/ne/parcijalno 3. Da/ne/parcijalno 4. Da/ne/parcijalno 5. Da/ne/parcijalno 6. Da/ne/parcijalno

	7. Da/ne/parcijalno 8. Da/ne/parcijalno 9. Da/ne/parcijalno 10. Da/ne/parcijalno
Ako jesu/parcijalno, navesti: opis preduzetih koraka raspored implementiranih aktivnosti probleme i kašnjenja u implementaciji da li će se reforme nastaviti u 2018.	1. „Okvirna energetska strategija Bosne i Hercegovine“ do 2035.godine Vlada Federacije Bosne i Hercegovine je donijela Zaključak V. broj: 958/2017 od 10.07. 2017.godine kojim je podržala izradu i donošenje „Okvirne energetske strategije Bosne i Hercegovine do 2035.godine“, te dala pozitivno mišljenje na dokument „Okvirna energetska strategija Bosne i Hercegovine“ do 2035.godine, a čija izrada i donošenje je jedna od međunarodnih obaveza Bosne i Hercegovine i obaveza preuzetih potpisivanjem Ugovora o energetske zajednici te predmetni Zaključak dostavila Ministarstvu vanjske trgovine i ekonomskih odnosa. Okvirna energetska strategija Federacije Bosne i Hercegovine do 2035. godine Okvirna energetska strategija Federacije Bosne i Hercegovine do 2035. godine je dio projekta koji se realizira pod pokroviteljstvom Evropske komisije i uz finansijsku podršku Odjela za međunarodni razvoj Vlade Velike Britanije i angažman konsultanata Pricewaterhouse Coopers u suradnji s ostalim partnerima. Vlada Federacije Bosne i Hercegovine je Zaključkom, V. broj: 958/2017 od 10.07.2017.godine utvrdila Okvirnu energetske strategiju Federacije Bosne i Hercegovine i predložila Parlamentu Federacije Bosne i Hercegovine donošenje iste. Okvirna energetska strategija Federacije Bosne i Hercegovine do 2035.godine, zajedno sa ažuriranom Energetskom strategijom Republike Srpske i Okvirnom energetskom strategijom Brčko Distrikta čine osnov za izradu Okvirne energetske strategije Bosne i Hercegovine do 2035.godine. Izrada Energetske strategije Federacije Bosne i Hercegovine za period 2015. – 2035. sa projekcijom na 2050 je zaključkom Vlade Federacije Bosne i Hercegovine privremeno obustavljena do izrade i usvajanja naprijed navedenih dokumenata. - Naprijed navedene aktivnosti se nastavljaju. 2. Zakon o energijskoj efikasnosti u Federaciji Bosne i Hercegovine usvojen je na Parlamenu Federacije Bosne i Hercegovine i objavljen u “Službenim novinama Federacije BiH”, broj 22/17. - Nastavljaju se aktivnosti na donošenju podzakonskih propisa. 3. Izmjene i dopune Zakona o istraživanju i eksploataciji nafte i plina u Federaciji BiH usvojene su na Parlamentu Federacije Bosne i Hercegovine i objavljene u “Službenim novinama Federacije BiH”, broj 19/17.

	- Aktivnosti se nastavljaju u smislu objavljivanja međunarodnog otvorenog tendera za nabavku konsultantskih usluga u postupku provođenja javnog nadmetanja za dodjelu koncesije za istraživanje i eksploataciju nafte i plina na prostoru Federacije BiH i aktivnosti koje slijede nakon odabira konsultanta. 4. Aktivnosti na projektu Aktiviranje projekta integralnog korištenja vodotoka (vodosnabdjevanje, zaštita od velikih voda, zaštita od malih voda, proizvodnja el. energije i sl) na slivu rijeka Bosne i Vrbasa zahtjevaju duži vremenski period. Kao dio aktivnosti provode se aktivnosti na realizaciji projekta proizvodnja električne energije Na rijeci Bosni - izgradnja HE Vranduk na rijeci Bosni - 20 MW i HE Janjići - na rijeci Bosni -15,75 MW za koje su dodjeljene koncesije JP Elektroprivreda BiH d.d. Sarajevo. Očekuje se nastavak aktivnosti na realizaciji projekta izgradnja HE Vranduk i HE Janjići - na rijeci Bosni 5. SCADA/DMS/OMS s pripadajućim komunikacijskim sustavom - elektronska povezanost svih energetskih objekata u tijeku 2017. godine. Projekat je u fazi implementacije. Nastavljaju se aktivnosti na realizaciji projekta. 6. Trenutno se provode aktivnosti na izradi projektne dokumentacije neophodne za nastavak aktivnosti na Rekonstrukcija postojećih naftnih terminala i postupno stvaranje naftnih rezervi, i stvaranje preduslova za ispunjavanje directive 2009/119 EC. 8. Distribucija električne energije - "Pametna brojila". Projekat u fazi implementacije. Potpisan ugovor s izvođačima radova. Zatraženo produljenje roka za povlačenje sredstava. Aktivnosti na realizaciji projekta se nastavljaju. 10. Na osnovu člana 12 stav (1) Zakona o energijskoj efikasnosti u Federaciji Bosne i Hercegovine ("Službene novine Federacije BiH broj 22/17), Vlada Federacije BiH, na 78. hitnoj sjednici, održanoj 10.07.2017. godine donijela je Zaključak V.broj 960/2017 od 10.07.2017. god. („Službene novine Federacije BiH, broj 53/17) kojim donosi Akcioni plan energetske efikasnosti Federacije BiH (EEAPF) na period od tri godine. EEAPF je sastavni dio Nacionalnog akcionog plana za energetske efikasnost Bosne i Hercegovine (NEEAP). Vlada Federacije BiH je istim Zaključkom usvojila i Aneks-Mapu puta za transponovanje i implementaciju preuzetih obaveza Ugovorom o uspostavi Energetske zajednice za oblast energetske efikasnosti koji je sastavni dio EEAPF i dala pozitivno mišljenje na prijedlog nacрта NEEAP BiH u dijelu koji se odnosi na EEAPF i Mapu puta-Poglavlje 4. Aneks-Mapa puta-Poglavlje 4 EEAPF, kao dio koji se odnosi na, Ugovorom o Energetskoj zajednici preuzete obaveze, primjenjivaće se nakon usvajanja NEEAP BiH. Zaključak Vlade Federacije BiH prosljeđen je Ministarstvu vanjske trgovine i ekonomskih odnosa na daljnje postupanje".
Ako ne, objasniti zašto	7. Dalje restrukturiranje koncerna Elektroprivreda BiH sa akcentom na restrukturiranje rudnika (operativno, kadrovsko i finansijsko) kroz Program prestrukturiranja elektroenergetskog sektora u FBiH.

	Vlada Federacije BiH donijela je Program prestrukturiranja elektroenergetskog sektora u FBiH i isti uputila u parlamentarnu proceduru pribavljanja saglasnosti, na koji je Zastupnički dom Parlamenta Federacije BiH dao saglasnost, a Doma naroda Parlamenta Federacije bosne i hercegovine do sada nije razmatrao navedeni Program. Programom je predviđeno pravno i funkcionalno razdvajanje djelatnosti distribucije od ostalih djelatnosti u postojećim elektroprivrednim društvima. Očekuje se nastavak navedenih aktivnosti. 9 Zakon o gasu Federacije BiH usvojen je na Zastupničkom domu Parlamenta Federacije BiH. Dom naroda nije razmatrao Zakon o gasu Federacije BiH i isti je povučen s Parlamenta Federacije BiH do usvajanja Zakona o regulatoru električne energije i prirodnog gasa, prenosu i tržištu električne energije u Bosni i Hercegovini. U međuvremenu je Sporazumom o otklanjanju ozbiljnog i dugotrajnog prekršaja Ugovora o Energetskoj Zajednici u gasnom sektoru dogovoreno donošenje Zakona o gasu na državnom nivou, te donošenje harmoniziranih entitetskih zakona. Na predloženi nacrt Zakona o regulatoru električne energije i prirodnog gasa, prenosu i tržištu električne energije u Bosni i Hercegovini dostavljene su primjedbe i komentari. Shodno navedenom očekuje se nastavak navedenih aktivnosti
Stvarni troškovi implementacije i utjecaj na godišnji budžet (navesti odstupanja od procijenjenih troškova, ako ih ima)	

Federalno ministarstvo prometa i komunikacija

	Naziv i broj reformske mjere Unaprijeđenje komunikacione infrastrukture za rast i razvoj
Aktivnosti planirane za 2017. godinu	2017. 1. Utvrditi model restrukturiranja željeznica 2. Izmjena zakona o željeznicama FBiH 3. Izrada akcionog plana za restrukturiranje željeznice - utvrditi obaveze i finansijsku konstrukciju 4. Redefinirati izvorne prihode (iz nafte i registracije) i stvoriti bolje pretpostavke za izgradnju cestovne infrastrukture 5. Nastavak izgradnje autoceste na koridoru Vc 6. Izmjena Uredbe o definiranju naknade za autoceste

	7. Izmjene zakona o cestama- dorada 8. Zakon o prenesenim ovlastima auto - moto klubovima 9. Redefinirati modele finansiranja autocesta sa akcentom na koncesije i javno privatno partnerstvo 10. Odluka o kategorizaciji cesta i revizije postojećih studija koje će uticati na Odluku o kategorizaciji cesta 11. Izrada baze podataka o stanju zrakoplovne infrastrukture u FBiH sa ciljem utvrđivanja stanja i potreba razvoja
Jesu li aktivnosti planirane za 2017. godinu implementirane?	1. Da/ <u>ne</u> /parcijalno 2. Da/ <u>ne</u> /parcijalno 3. Da/ne/ <u>parcijalno</u> 4. Da/ne/ <u>parcijalno</u> 5. <u>Da</u> /ne/parcijalno 6. Da/ne/ <u>parcijalno</u> 7. Da/ne/ <u>parcijalno</u> 8. Da/ne/ <u>parcijalno</u> 9. Da/ne/ <u>parcijalno</u> 10. Da/ne/ <u>parcijalno</u> 11. Da/ne/ <u>parcijalno</u>
Ako jesu/parcijalno, navesti: opis preduzetih koraka raspored implementiranih aktivnosti probleme i kašnjenja u implementaciji da li će se reforme nastaviti u 2018.	3. Bilješkom o politici data su tri glavna alternativna pristupa organizovanja željezničkih preduzeća u BiH i to: - Odvojene kompanije za upravljanje infrastrukturom i obavljanje transporta - Struktura grupe s holding kompanijom - Sintetizirana struktura Navedenim dokumentom date su ocjene po modelima koji bi bio najprihvatljiviji i utvrđena su približno sredstva koja bi trebala biti uložena kako bi se sproveo utvrđeni model restrukturiranja. 4. Vlada Federacije BiH je na inicijativu ovog Ministarstva imenovala Međuresornu radnu grupu čiji je zadatak iznalaženje modela da se izvorni prihodi za financiranje javnih cesta stave pod potpunu kontrolu. Ovo se prije svega odnosi na prihode za financiranje cesta koji se naplaćuju kod registracije motornih vozila te naknade za financiranje cesta iz maloprodajne cijene naftnih derivata. 5. Aktivnosti su u tijeku i nastaviti će se i u 2018. godini jer zahtjevaju niz mjera i intervencija u modelu praćenja i nadzora pa i izmjenu propisa. 6. Nastavlja se izgradnja autoceste na Koridoru Vc, radi se na pripremi dokumentacije, osiguranju kredita i realizaciji na pripremljenim dioniocama autoceste. 7. U tijeku je usaglašavanje teksta Uredbe o autocestama. 8. U tijeku je usaglašavanje teksta Zakona. 9. U tijeku je usaglašavanje teksta Zakona o auto moto klubovima. Radi se na stvaranju pretpostavki za realizaciju projekata po koncesijskom modelu. 10. Priprema se Odluka o izmjeni odluke o kategorizaciji cesta.

	11. Prikupljanje podataka od Međunarodnih aerodroma u Federaciji BiH (Sarajevo, Tuzla i Mostar) o stanju zrakoplovne infrastrukture koji se tiču objekata visokogradnje i niskogradnje, oprema za radio navigaciju, aerodromsku opremu za prihvata i otpremu putničkih i teretnih zrakoplova kao i opreme za cargo promet i pratećih objekata su glavne djelatnosti. Isti podaci su djelimično dostavljeni od strane Međunarodnih aerodroma u Federaciji BiH ali su nepotpuni i neoperativno napravljeni od strane istih te je potrebno učiniti dodatne napore da bi se pristupilo izradi baze podataka o stanju zrakoplovne infrastrukture u FBiH kako bi se moglo efikasno utvrditi potrebe razvoja. Federalno Ministarstvo prometa i komunikacija u 2018. godini će nastaviti reforme i pokušati dobiti relevantne podatke od korisnika i pristupiti izradi baze podataka te iste tabelarno uobličiti da bi se mogle utvrditi potrebe razvoja i stvarno stanje infrastrukture. Obzirom da je regulativa aerodroma u nadležnosti Direkcije za civilno zrakoplovstvo BiH (BHDCA) FMPIK će ostvariti koordinaciju s BHDCA u svrhu izrade operativne i valjane baze podataka o stanju zrakoplovne infrastrukture u FBiH sa ciljem utvrđivanja stanja i potreba razvoja.
Ako ne, objasniti zašto	1. Nije utvrđen model restrukturiranja iz razloga što unutar samog željezničkog sektora nije došlo do usaglašavanja koje model organizovanja uzeti, te je izostao i stav odnosno mišljenje Federalnog ministarstva finansija koji su po mišljenju FMPIK ključni u planiranju sredstava koja bi bila upotrebljena za restrukturiranje preduzeća. Takođe akcionim planom utvrđenim za realizaciju Reformske agende propisana je aktivnost restrukturiranja rudnika i željeznica gdje je nosilac aktivnosti Premijer i Federalno ministarstvo energije, rudarstva i industrije, tako da je FMPIK učestvovalo u izradi dokumenta koji je izradila Svjetska banka ali nije mogla preuzeti odgovornost utvrđivanja modela restrukturiranja bez utvrđenih odnosno u budućnosti odobrenih sredstava za ove namjene. 2. Nije pokrenuta procedura izmjene Zakona o željeznicama FBiH iz razloga što je ista aktivnost bila planirana po utvrđivanju modela restrukturiranja odnosno budućeg organizovanja društva koje osnovano po važećem zakonu o željeznicama FBiH.
Stvarni troškovi implementacije i utjecaj na godišnji budžet (navesti odstupanja od procijenjenih troškova, ako ih ima)	

Sektori

Finansijsko tržište

- Unapređenje finansijskog tržišta

Poljoprivreda

- Unapređenje poljoprivredne proizvodnje

Okoliš

- Očuvanje, zaštita i poboljšanje kvaliteta okoliša

Federalno ministarstvo finansija

	Naziv i broj reformske mjere Unapređenje finansijskog tržišta
Aktivnosti planirane za 2017. godinu	2017. 1. Zakon o bankama 2. Zakon o posredovanju u osiguranju 3. Zakon o Agenciji za bankarstvo 4. Zakon o mikrokreditnim organizacijama 5. Zakon o lizingu (izmjene i dopune) 6. Zakon o investicijskim fondovima (izmjene i dopune)
Jesu li aktivnosti planirane za 2017. godinu implementirane?	1. Da /ne/parcijalno 2. Da /ne/parcijalno 3. Da/ne/ parcijalno 4. Da/ ne /parcijalno 5. Da /ne/parcijalno 6. Da /ne/parcijalno
Ako jesu/parcijalno, navesti: opis preduzetih koraka raspored implementiranih aktivnosti probleme i kašnjenja u implementaciji da li će se reforme nastaviti u 2018.	3. Zakon o Agenciji za bankarstvo, koji je usvojen u različitim tekstovima je usaglašen u Parlamentu FBiH i očekuje se njegova objava. 4. U toku je izrada novog Zakona o mikrokreditnim organizacijama.
Ako ne, objasniti zašto	
Stvarni troškovi implementacije i utjecaj na godišnji budžet (navesti odstupanja od procijenjenih troškova, ako ih ima)	

Federalno ministarstvo poljoprivrede

	Naziv i broj reformske mjere Unapređenje poljoprivredne proizvodnje
Aktivnosti planirane za 2017. godinu	2017. 1. Direktna plaćanja po grlu za muzne krave u sistemu otkupa mlijeka
Jesu li aktivnosti planirane za 2017. godinu implementirane?	1. Da /ne/parcijalno
Ako jesu/parcijalno, navesti: opis preduzetih koraka raspored implementiranih aktivnosti probleme i kašnjenja u implementaciji da li će se reforme nastaviti u 2018.	2016. godina Odlukom o usvajanju Programa utroška sredstava sa kriterijima raspodjele sredstava "Subvencija privatnim preduzećima i preduzetnicima - Poticaj za poljoprivredu" utvrđenih Budžetom Federacije Bosne i Hercegovine za 2016. godinu Federalnom ministarstvu poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva („Službene novine Federacije BiH“, broj 23/16) u 2016. godini je uvedeno i plaćanja po grlu za muzne krave u sistemu otkupa mlijeka u Federaciji BiH, a Ministarstvo je usvojilo izmjene i dopuna propisa kojima se utvrđuju uslovi i način ostvarivanja novčane podrške po modelu poticaja proizvodnji. Čijim odredbama se utvrđuje plaćanje za muzne krave²¹⁸ koji je stupio na snagu u septembru 2016. godine. Ova mjere u toku 2016. godine nije implementirana i došlo je do kašnjenja u realizaciji iste iz razloga nedostatka planiranih finansijskih sredstava; Mjera je implementirana u 2017. godini u skladu sa odredbama iz Odluke o usvajanju Programa utroška sredstava sa kriterijima raspodjele sredstava "Subvencija privatnim preduzećima i preduzetnicima - Poticaj za poljoprivredu" utvrđenih Budžetom Federacije Bosne i Hercegovine za 2017. godinu („Službene novine Federacije BiH“, broj 24/17), i podnosiocima zahtjeva koji su ispunjavali propisane uslove je isplaćen iznos od 2.279.757,06 KM. U svrhu realizacije ove mjere provedene su i sljedeće aktivnosti: Od strane tri izvršioca obrađeno je cca 3.800 zahtjeva, za 28.000 grla (muznih krava) Dio podnesenih zahtjeva od strane klijenta je umanjen zbog utvrđenog limita (6.000, 00 KM) ili odbijen zbog neispunjavanja uslova, tako da je odbijeno podnesenih zahtjeva u vrijednosti od 500.000, 00 KM. 2017. godina

²¹⁸ Pravilnik o izmjenama i dopunama Pravilnika o načinu i uslovima ostvarenja novčane podrške po modelu poticaja proizvodnji („Službene novine Federacije BiH“ broj 76/16)

	U toku 2017. godine ova se mjera implementira na osnovu Odluke o usvajanju Programa utroška sredstava sa kriterijima raspodjele sredstava "Subvencija privatnim preduzećima i preduzetnicima - Poticaj za poljoprivredu" utvrđenih Budžetom Federacije Bosne i Hercegovine za 2017. godinu („Službene novine Federacije BiH“, broj 24/17) i Pravilnika o načinu i uslovima ostvarivanja novčane podrške po modelu poticaja proizvodnji (Službene novine Federacije BiH br. 32/17) U 2017. godinu pristiglo je oko 4.884 zahtjeva za 32.568 grla- muznih krava, odnosno zahtjeva za isplatu iznosa od 3.256.881, 00 KM. Implementacija je u toku (oktobar 2017. godine), a problemi su: mali broj izvršioca za obradu zahtjeva u nadležnom odsjeku, veliki broj zahtjeva složen administrativni postupak kontrole podnesenih zahtjeva, iz razloga što se provjera ispunjenosti utvrđenih uslova od strane podnosioca zahtjeva treba da izvrši uvidom u tri različita dokumenta (Pasoš; Zapisnik nadležnog kantonalnog organa; Potvrda o provođenju mjera) . Ovo Ministarstvo planira da implementacijom ove mjere i u 2018. godini, a odluku o tome donosi Vlada Federacije BiH
Ako ne, objasniti zašto	
Stvarni troškovi implementacije i utjecaj na godišnji budžet (navesti odstupanja od procijenjenih troškova, ako ih ima)	Trošak za budžet 2017. godine, iznosi: - 2.279.757,06 KM iz Budžeta za 2017. za obrađene zahtjeve podnesene u toku 2016. godine - 3.256.881,00 KM iz Budžeta za 2017. za do sada (oktobar) pristigle i obrađene zahtjeve iz 2017. godine, a napominjemo da je implementacije ove mjere još uvijek u toku

Federalno ministarstvo okoliša i turizma

	Naziv i broj reformske mjere Očuvanje, zaštita i poboljšanje kvaliteta okoliša
Aktivnosti planirane za 2017. godinu	2017. 1. Zakon o Fondu za zaštitu okoliša i energetske efikasnosti. Fokus je na namjenskom korištenju sredstava iz fonda, a proširuje se i na energetske efikasnosti. Predviđa se finansiranje mjera za povećanje energetske efikasnosti u oblastima zaštite okoliša i smanjenja stakleničkih gasova, te ispunjenja obaveza iz ugovora Energetske zajednice.
Jesu li aktivnosti planirane za 2017. godinu implementirane?	1. Da/ne/parcijalno

Ako jesu/parcijalno, navesti: opis preduzetih koraka raspored implementiranih aktivnosti probleme i kašnjenja u implementaciji da li će se reforme nastaviti u 2018.	
Ako ne, objasniti zašto	Prijedlog Zakona o Fondu za zaštitu okoliša i energijsku efikasnost utvrđen je na 106. sjednici Vlade Federacije BiH, održanoj 15.06.2017.godine i upućen u Parlamentarnu proceduru. Predstavnički dom Parlamenta Federacije BiH je isti uvrstio na dnevni red 23. redovne sjednice. Na održanoj sjednici dana 25.07.2017.godine, prilikom glasanja Prijedlog zakona nije dobio potrebnu većinu glasova zastupnika.
Stvarni troškovi implementacije i utjecaj na godišnji budžet (navesti odstupanja od procijenjenih troškova, ako ih ima)	

Poslovno okruženje i smanjenje neformalne ekonomije

- Unapređenje poslovnog ambijenta i smanjenje neformalne ekonomije

Federalno ministarstvo razvoja, poduzetništva i obrta

Federalno ministarstvo okoliša i turizma

	Naziv i broj reformske mjere Unapređenje poslovnog ambijenta i smanjenje neformalne ekonomije
Aktivnosti planirane za 2017. i 2018. godinu	2018. 1. Izmjena Zakona o poticaju razvoja malog gospodarstva. Cilj je stvaranje povoljnijeg poslovnog okruženja za rast i razvoj malog gospodarstva. 2. Izmjena Zakona o obrtu i srodnim djelatnostima. Cilj je olakšati poslovanje obrtnika u FBiH i stvoriti ambijent za rast obrtništva, sa nizom podzakonskih akata 3. Izrada Zakona o unapređenju poduzetničke infrastrukture. Cilj je podrška razvoju poduzetničke infrastrukture. 4. Registar obrta, sa ciljem unapređenja poslovanja i donešenja kvalitetnih politika u oblasti MSP

	5. Registri o stanovništvu i matične knjige 6. E portal 7. Zakon o turizmu i niz podzakonskih akata 8. Zakon o ugostiteljstvu i niz podzakonskih akata 9. Zakon o boravišnoj taksi u FBiH 10. Intenziviranje izgradnje poduzetničke infrastrukture (poduzetničke zone, tehnološki parkovi, inkubatori, poduzetnički centri i klasteri) kroz dodjelu poticajnih sredstava i poboljšanu suradnju sa jedinicama lokalne samouprave 11. Izrada informacionog sistema sa web portalom poduzetničkih zona u Federaciji BiH
Jesu li aktivnosti planirane za 2017. godinu implementirane?	1. Da/ne/ <u>parcijalno</u> 2. Da/ne/ <u>parcijalno</u> 3. Da/ <u>ne</u> /parcijalno 4. Da/ne/parcijalno 5. Da/ne/parcijalno 6. Da/ne/parcijalno 7. Da/ne/ <u>parcijalno</u> 8. Da/ne/ <u>parcijalno</u> 9. Da/ne/ <u>parcijalno</u> 10. <u>Da</u> /ne/parcijalno 11. Da/ne/ <u>parcijalno</u>
Ako jesu/parcijalno, navesti: opis preduzetih koraka raspored implementiranih aktivnosti probleme i kašnjenja u implementaciji da li će se reforme nastaviti u 2018.	1. Prilikom analize postojećeg zakona utvrđeno je da je potreban broj izmjena veći od 50% i odlučeno je da se uradi novi zakon, što zahtjeva veći angažman i duže vrijeme za realizaciju. Urađena je radna verzija Prednacrt Zakona. Planirana aktivnost se nastavlja u 2018.godini. 7. Oblast turističkih zajednica obrađena u sklopu Zakon u turizmu Federacije BiH Zakon o turizmu Federacije BiH - Usvojen u formi prijedloga od strane Vlade federacije BiH u Parlamentu Federacije BiH Održane Javna rasprave u 10 kantona u skladu sa Zaključkom Parlamenta FBiH. Održane Javna rasprave u 10 kantona u skladu sa Zaključkom Parlamenta FBiH. 8. Izrađen prednacrt Zakona o ugostiteljstvu Federacije BiH , obavljene konsultacije sa javnošću i upućen nadležnim institucijama na mišljenja, te nakon prikupljenih mišljenja Zakon je upućen prema Vladi Federacije BiH.i usvojen u formi nacrtu i upućen prema Parlamentu Federacije BiH. 9. Izrađen i Zakon o boravišnoj taksi Federacije BiH. Zakon usvojen u formi prijedloga na Vladi Federacije BiH i nalazi se u Parlamentu Federacije BiH. 7.8.9. U 2018. godini, očekujemo nastavak aktivnosti oko donošenja sva tri Zakona. Zakoni koji se usvoje na Parlamentu FBiH, nastavak aktivnosti ji izrada podzakonskih akata.

	11.U proteklom periodu je definisan projektni zadatak i obavljeni razgovori sa institucijama na nivou Federacije koji će učestvovati u razmjeni podataka i integraciji postojećih sistema i baza podataka. Nastavak aktivnosti je u toku.
Ako ne, objasniti zašto	
Stvarni troškovi implementacije i utjecaj na godišnji budžet (navesti odstupanja od procijenjenih troškova, ako ih ima)	

Obrazovanje i vještine

- Unapređenje povezanosti obrazovanja i tržišta rada

Federalno ministarstvo obrazovanja i nauke

	Naziv i broj reformske mjere Unapređenje povezanosti obrazovanja i tržišta rada
Aktivnosti planirane za 2017. godinu	2017. 1. Osnovati Fond za mobilnost studenata i nastavnog osoblja u okviru kojeg će se podržavati aktivnosti na formiranju nastavnih odjela koji će obavljati nastavu na engleskom jeziku, uz obuku osoblja i promociju programa mobilnosti i dobrih praksi 2. Izrada modela karijerne orijentacije u saradnji sa kantonima, obrazovanje usmjeriti ka tržištu rada i bolje povezati ishode školovanja sa zahtjevima tržišta rada 3. Smjernice za pripremanje i odobravanje udžbenika i drugih nastavnih sredstava za osnovne i srednje škole (usvaja koordinacija ministara). Cilj je dobiti što kvalitetniji udžbenik kako bi se doprinijelo kvalitetnijem obrazovnom procesu i boljem integriranju u tržište rada
Jesu li aktivnosti planirane za 2017. godinu implementirane?	1. Da /ne/parcijalno 2. Da/ne/ parcijalno 3. Da /ne/parcijalno
Ako jesu/parcijalno, navesti: opis preduzetih koraka raspored implementiranih aktivnosti	1. Na prijedlog federalne ministricе obrazovanja i nauke, Vlada Federacije Bosne i Hercegovine, usvojila je Odluku o osnivanju Fondacije za mobilnost studenata i nastavnika Federacije Bosne i Hercegovine na svojoj 100. sjednici, održanoj 27. 4. 2017. godine. Odluka je objavljena u Službenim novinama Federacije BiH, broj: 34/17 od 10. 5. 2017. godine. 2. Održana su dva sastanka Radne grupe koja je izradila „Strateške pravace razvoja karijerne orijentacije u Federaciji BiH za period 2015-2020. godina“ i Prijedlog akcionog plana za njihovu implementaciju, a koja je ponovo zadužena i za izradu modela karijerne orijentacije.

probleme i kašnjenja u implementaciji da li će se reforme nastaviti u 2018.	- Potpisan „Memorandum o saradnji u oblasti razvoja karijerne orijentacije u Federaciji BiH“ između Federalnog ministarstva obrazovanja i nauke i šest kantonalnih ministarstava obrazovanja, dana 18. 5. 2016. godine - Upućen evaluacioni upitnik pilot školama, preko resornih kantonalnih ministarstava, u kojem su trebale da ocijene prednosti, nedostatke i održivost do sada pilotiranih modela karijerne orijentacije, konkretno Petofaznog modela profesionalne orijentacije za osnovne škole i GOPA-YEP projekta za srednje škole, komponenta 1 - pilotiranje obuke srednjih škola za odabir zanimanja i razvoj karijere. - Na osnovu analize zaprimljenih evaluacionih upitnika od pilot osnovnih škola, Radna grupa je zaključila da se Petofazni model profesionalne orijentacije za osnovne škole održao u školama u kojima je pilotiran, da su ga nastavnici i pedagozi ocijenili dobrim i korisnim i da bi se uz određene prilagodbe mogao publikovati i ponuditi i ostalim osnovnim školama za upotrebu. 3. Finaliziran je tekst modela zakona o udžbenicima, a na sjednici Koordinacije ministara obrazovanja i nauke u Federaciji BiH, koja je održana 18. 5. 2016. godine u Goraždu, Model zakona o udžbenicima je preimenovan u Smjernice za pripremanje i odobravanje udžbenika, radnih udžbenika i drugih nastavnih sredstava za osnovne i srednje škole. Koordinacija ministara obrazovanja i nauke u Federaciji Bosne i Hercegovine je 8. 5. 2017. godine usvojila Smjernice za pripremanje i odobravanje udžbenika, radnih udžbenika i drugih nastavnih sredstava za osnovne i srednje škole, koje trebaju poslužiti kao osnova za donošenje kantonalnih zakona o udžbenicima. Ovim smjernicama utvrđeni su jasni kriteriji izbora odobravanja udžbenika, pooštreni su kriteriji za angažman recenzenata, odnosno članova stručne komisije za razmatranje prigovora. Realiziranjem javnih konkursa za pribavljanje rukopisa udžbenika za devetogodišnju osnovnu školu, na osnovu odredbi ovih smjernica, regulirala, odnosno harmonizirala bi se oblast udžbeničke politike na nivou Federacije BiH tako što bi se smanjio broj odobrenih udžbenika po razredu, odnosno predmetu, što bi trebalo utjecati na povećanje tiraža, a to bi direktno trebalo izazvati smanjenje cijene koštanja jednog udžbenika i na taj način dovesti do uštede roditeljima djece prilikom nabavke udžbenika. Što se tiče problema u implementaciji, postoji mogućnost da neko kantonalno ministarstvo obrazovanja donese svoj zakon o udžbenicima, koji nije usklađen sa tekstom Smjernica.
Ako ne, objasniti zašto	
Stvarni troškovi implementacije i utjecaj na godišnji budžet (navesti odstupanja od procijenjenih troškova, ako ih ima)	1. Fondacija za mobilnost studenata i nastavnika Federacije Bosne i Hercegovine nema „vlastiti“ budžet. U 2017. godini, a vjerovatno i 2018. godini bit će finansirana sredstvima Transfera za implementaciju Bolonjskog procesa. Zbog ograničenih sredstava vjerovatno će u tom periodu biti moguće finansirati isključivo CEEPUS program razmjene prema kojem je Federacija BiH u obavezi izdvojiti 100.000,00 KM. Ostali ciljevi utvrđeni Odlukom o osnivanju Fondacije bit će pripremljeni za implementaciju, dok će sama implementacija ovisiti o sredstvima koja budu dostupna u narednim godinama.

Zapošljavanje i tržište rada

- Povećanje efikasnosti tržišta rada

Federalno ministarstvo rada i socijalne politike

	Naziv i broj reformske mjere Povećanje efikasnosti tržišta rada
Aktivnosti planirane za 2017. godinu	2017. 1. Provođenje programa zapošljavanja i samozapošljavanja mladih, žena i drugih ugroženih grupa nezaposlenih 2. Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o posredovanju u zapošljavanju i socijalnoj sigurnosti nezaposlenih osoba kojim će se visina novčane naknade za vrijeme nezaposlenosti vezati za procenat plaće svake nezaposlene osobe 3. Pravilnik o evidencijama u oblasti zapošljavanja 4. Zakon o štrajku 5. Zakon o sigurnosti i zaštiti na radu 6. Zakon o mirnom rješavanju radnih sporova
Jesu li aktivnosti planirane za 2017. godinu implementirane?	1. Da 2. Da 3. Parcijalno 4. Parcijalno 5. Parcijalno 6. Parcijalno
Ako jesu/parcijalno, navesti: opis preduzetih koraka raspored implementiranih aktivnosti probleme i kašnjenja u implementaciji da li će se reforme nastaviti u 2018.	3. Izrađen Nacrt pravilnika o evidencijama u oblasti zapošljavanja 4. Nacrt Zakona o štrajku je izrađen, te je isti razmatran na sjednici Predstavničkog doma Parlamenta Federacije Bosne i Hercegovine održanoj dana 25.01.2017. godine, odnosno sjednici Doma naroda održanoj 09.02.2017. godine, te je na oba doma prihvaćen kao dobra osnova za izradu prijedloga, s tim da je Dom naroda predlagača ovog zakona zadužio da provede javnu raspravu. Nakon provođenja javne rasprave, Nacrt ovog zakona je u septembru 2017. godine upućen kantonalnim skupštinama i socijalnim partnerima radi davanja mišljenja, te će nakon pribavljanja zatraženih i mišljenja koja su obavezna u skladu sa Poslovnikom o radu Vlade Federacije BiH, biti dostavljen Vladi Federacije BiH radi razmatranja i utvrđivanja Prijedloga, a njegovo se usvajanje očekuje do kraja ove godine. 5. Nacrt Zakona o sigurnosti i zdravlju na radu je izrađen, te je isti razmatran na sjednici Predstavničkog doma Parlamenta Federacije Bosne i Hercegovine održanoj dana 14.12.2016. godine, odnosno sjednici Doma naroda održanoj 03.02.2017. godine, te je na oba doma prihvaćen kao dobra osnova za izradu prijedloga. Nacrt ovog zakona će nakon dostavljanja zatraženih mišljenja od strane Ureda Vlade Federacije Bosne i Hercegovine za zakonodavstvo i usklađenost sa propisima Europske unije i Federalnog ministarstva finansija biti upućen Vladi Federacije Bosne i Hercegovine radi razmatranja i utvrđivanja Prijedloga, a njegovo se usvajanje očekuje do kraja ove godine. Napominjemo da je u međuvremenu naziv ovog zakona pormijenjen u „Zakon o zaštiti na radu“. 6. Nacrt Zakona o mirnom rješavanju radnih sporova je izrađen, te je isti razmatran na sjednici Predstavničkog doma Parlamenta Federacije Bosne i Hercegovine održanoj dana 25.04.2017. godine, odnosno sjednici Doma naroda održanoj 01.06.2017. godine, te je na oba doma prihvaćen kao dobra osnova za izradu prijedloga, s tim da je Dom naroda predlagača

	ovog zakona zadužio da provede javnu raspravu. Nakon provođenja javne rasprave, Nacrt ovog zakona je u septembru 2017. godine upućen kantonalnim skupštinama radi davanja mišljenja, te će nakon pribavljanja zatraženih i mišljenja koja su obavezna u skladu sa Poslovnikom o radu Vlade Federacije BiH, biti dostavljen Vladi radi razmatranja i utvrđivanja Prijedloga, a njegovo se usvajanje očekuje do kraja ove godine.
Ako ne, objasniti zašto	-
Stvarni troškovi implementacije i utjecaj na godišnji budžet (navesti odstupanja od procijenjenih troškova, ako ih ima)	-

Socijalna inkluzija, smanjenje siromaštva i jednake mogućnosti

- Uspostaviti efikasan, finansijski stabilan i održiv sistem PIO FBiH
- Unapređenje funkcioniranja sistema socijalne zaštite FBiH

	Naziv i broj reformske mjere Unaprjeđenje funkcioniranja sistema socijalne zaštite FBiH
Aktivnosti planirane za 2017. godinu	2017. 1. Zakon o hraniteljstvu u Federaciji BiH 2. Zakon o zaštiti porodice sa djecom u Federaciji BiH 3. Zakona o Javnoj ustanovi Zavod za prihvata i odgoj djece i maloljetnika 4. Strategija za unapređenje prava i položaja osoba sa invaliditetom u Federaciji BiH 2016-2021. 5. Zakon o jedinstvenom registru korisnika naknada na koje se ne uplaćuju doprinosi 6. Zakon o organizacijama osoba sa invaliditetom 7. Jedinstvena lista invaliditeta i Pravilnik o primjeni liste invaliditeta (primjenjuje se na sve kategorije osoba sa invaliditetom)
Jesu li aktivnosti planirane za 2017. godinu implementirane?	1. Da 2. Parcijalno 3. Parcijalno 4. Da 5. Da

	6. Parcijalno 7. Parcijalno
Ako jesu/parcijalno, navesti: opis preduzetih koraka raspored implementiranih aktivnosti probleme i kašnjenja u implementaciji da li će se reforme nastaviti u 2018.	1. U februaru mjesecu ove godine Zakon o hraniteljstvu u Federaciji Bosne i Hercegovine („Službene novine Federacije BiH“, broj: 19/17) je usvojen, a ist će se početi primjenjivati u martu naredne godine. Osnovni cilj Zakona je sistemsko uređenje smještaja i podrške djeci bez roditeljskog staranja, odraslim licima bez porodičnog staranja, te starim, iznemoglim i licima s invaliditetom zbrinjavanjem i zaštitom u porodičnom okruženju. 2. Na provedbi ove aktivnosti Radna grupa je intenzivno radila u izvještajnom periodu, te su u završnoj fazi izrada teksta Zakona o podršci porodicama s djecom u Federaciji Bosne i Hercegovine i Javne politike o zaštiti porodice sa djecom u Federaciji Bosne i Hercegovine. S obzirom da je, u skladu sa Ustavom Federacije BiH, socijalna politika u nadležnosti federalne vlasti i kantona, te da postoji potreba za koordinacijom i usaglašavanjem stavova vezano za predmetnu materiju došlo je do kašnjenja u implementaciji ove aktivnosti. Rad na donošenju Zakona nastaviti će se i u narednom periodu. 3. Vlada Federacije BiH je aktom broj: 03/05-02-1285/2013 od 20.04.2017. godine Predmetni prednacrt zakona povukla iz parlamentarne procedure radi dorade. Rad na donošenju istog nastaviti će se i u narednom periodu. 6. Tokom 2017. pripremljen je radni tekst Zakona, u toku su aktivnosti na pribavljanju mišljenja kantona i općina, te mišljenja nadležnih organa radi upućivanja Vladi FBiH na razmatranje i utvrđivanje nacrt; 7. Jedinstvena lista invaliditeta i Pravilnik o primjeni liste invaliditeta su pripremljeni i očekuje se njihovo usvajanje;
Ako ne, objasniti zašto	-
Stvarni troškovi implementacije i utjecaj na godišnji budžet (navesti odstupanja od procijenjenih troškova, ako ih ima)	-

Tabela 12: Izvještaj o implementaciji mjera strukturnih reformi ERP 2016-2018 i ERP 2017-2019

A	Naziv i broj reformske mjere	1) Smanjenje poreskog opterećenja rada (ERP RS 2016-2018) 8) Eliminisanje prepreka za poslovanje preduzeća i investicije (ERP RS 2016-2018) 1) Smanjenje opterećenja privrede (ERP RS 2017-2019)
B	Aktivnosti planirane za 2016. i 2017. godinu	Eliminacija prepreka za poslovanje preduzeća: uspostavljanje Registra poreskih i neporeskih davanja da bi se onemogućilo stvaranje novih davanja, analiza svih poreskih i neporeskih davanja koja su uključena u Resgistar i priprema i usvajanje zakonskih i podzakonskih rješenja; Smanjenje poreskog opterećenja rada: usvajanje Zakon o porezu na dohodak, analiza mogućih smanjenja zbirne stope doprinosa i priprema i usvajanje zakonskih i podzakonskih rješenja.
C	Jesu li aktivnosti planirane za 2016. i 2017. godinu implementirane?	Parcijalno
D	Ako jesu / parcijalno, navedi: -opis preduzetih koraka -raspored implementiranih aktivnosti -probleme i kašnjenja u implementaciji -da li će se reforma nastaviti u 2018. Ako ne, objasni zašto:	U 2016. g. izvršena je harmonizacija poreza na dobit i uspostavljen Registar parafiskalnih nameta. U 2017. g. je usvojen Zakon o poreskom sistemu, koji je stupio na snagu od jula 2017. g. i predstavlja pravni osnov za uspostavljanje Registara poreskih i neporeskih davanja. Izrađen je Registra poreskih i neporeskih davanja koji će postati konačan početkom 2018. g. Priistupilo se pripremi podzakonskih akata vezanih za način vršenja analiza opravdanosti i analiza opterećenosti privrede i stanovništva. Aktivnosti vezane za smanjenje poreskog opterećenja rada sprovode se kroz aktivne konsultacije sa predstavnicima poslovne zajednice u iznalaženju optimalnog rješenja za obe strane. Aktivnosti će se nastaviti u 2018. g.
E	Stvarni troškovi implementacije i uticaj na godišnji budžet	Nije bilo troškova implementacije i uticaja na godišnji budžet. Očekuje se rasterećenje privrednih subjekata od plaćanja parafiskalnih nameta.

(navesti odstupanja od procijenjenih troškova, ako ih ima)	
A Naziv i broj reformske mjere	2. Povećanje fiskalne odgovornosti i unapređenje sistema unutrašnjih finansijskih kontrola u javnom sektoru (ERP RS 2016-2018)
B Aktivnosti planirane za 2016. i 2017. godinu	1) Priprema podzakonskih akata po osnovu Zakona o fiskalnoj odgovornosti u Republici Srpskoj, 2) Uspostava Fiskalnog savjeta Republike Srpske, 3) Usvajanje Zakona o sistemu internih finansijskih kontrola u javnom sektoru Republike Srpske u formi Prijedloga na Narodnoj Skupštini Republike Srpske.
C Jesu li aktivnosti planirane za 2016. i 2017. godinu implementirane?	Parcijalno
D Ako jesu / parcijalno, navedi: -opis preduzetih koraka -raspored implementiranih aktivnosti -probleme i kašnjenja u implementaciji -da li će se reforma nastaviti u 2018. Ako ne, objasni zašto:	U 2016. g. • Usvojen Pravilnik o fiskalnim izjavama; • Usvojen Zakon o sistemu internih finansijskih kontrola u javnom sektoru Republike Srpske ("Sl. gl. RS" br. 91/16) U 2017. g. • Uspostavljen Fiskalni savjet Republike Srpske • U toku je izrada podzakonskih akata po osnovu Zakona o fiskalnoj odgovornosti u Republici Srpskoj Aktivnosti će se nastaviti u 2018. g.
E Stvarni troškovi implementacije i uticaj na godišnji budžet (navesti odstupanja od procijenjenih troškova, ako ih ima)	Nije bilo troškova implementacije i uticaja na budžet.
A Naziv i broj reformske mjere	3. Suzbijanje sive ekonomije (ERP RS 2016-2018)
B Aktivnosti planirane za 2016. i 2017. godinu	Suzbijanje sive ekonomije kroz usvajanje seta zakonskih rješenja.
C Jesu li aktivnosti planirane za 2016. i 2017. godinu implementirane?	Da

Ako jesu / parcijalno, navedi: D -opis preduzetih koraka -raspored implementiranih aktivnosti -probleme i kašnjenja u implementaciji -da li će se reforma nastaviti u 2018. Ako ne, objasni zašto:	Usvojen set zakonskih propisa koji imaju za cilj suzbijanje sive ekonomije kroz unapređenje rada kontrolnih organa: • Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o poreskom postupku Republike Srpske ("Sl. gl. RS", br. 44/16), • Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o inspekcijama ("Sl. gl. RS", br. 44/16), • Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o zanatsko-preduzetničkoj djelatnosti ("Sl. gl. RS", br.44/16) i • Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o sistemu javnih službi ("Sl. gl. RS", br. 44/16). Ministar finansija donio je Pravilnik o postupku i načinu izvršenja mjere zabrane obavljanja djelatnosti zbog nepodnošenja prijave u Jedinstveni sistem registracije, kontrole i naplate doprinosa ("Sl. gl. RS", br.29/17) čime je stvoren pravni okvir za provođenje pojačanog inspeksijskog nadzora i provođenja mjera radi suzbijanja sive ekonomije. Uvedena e-usluga na porez na dohodak. Sve planirane aktivnosti su završene u 2016. g.
Stvarni troškovi implementacije i uticaj na godišnji budžet E (navesti odstupanja od procijenjenih troškova, ako ih ima)	Nije bilo troškova implementacije, a očekuju se efekti na budžet kroz bolju i efikasniju naplatu poreskih prihoda.
A Naziv i broj reformske mjere	4. Reforma zdravstvenog sektora Republike Srpske (ERP RS 2016-2018) 2. Reforma zdravstvenog sektora Republike Srpske (ERP RS 2017-2019)
B Aktivnosti planirane za 2016. i 2017. godinu	(1) Analiza dugovanja zdravstvenog sistema, odnosno Domova zdravlja i bolničkog sektora u saradnji sa ekspertima Svjetske banke kako bi se utvrdili iznosi obaveza, te predložili modeli za njihovo rješenje. Visina troškova biće utvrđena tek nakon okončanja analize; (2) Uvođenje svih javnih zdravstvenih ustanova i Fonda zdravstvenog osiguranja Republike Srpske (u daljem tekstu FZO RS) na trezorski način poslovanja; (3) Iznažavanje novih modela i izvora finansiranja zdravstvenog sistema, (4) Normiranje mreže zdravstvenih ustanova, (5) Usvajanje novog Zakona o zdravstvenoj zaštiti, (6) Usvajanje novog Zakona o zdravstvenom osiguranju, (7) Usvajanje novog Zakona o dječijoj zaštiti.
C Jesu li aktivnosti planirane za 2016. i 2017. godinu implementirane?	Parcijalno

**Ako jesu / parcijalno,
D navedi:**

-opis preduzetih koraka

(1) Analiza dugovanja zdravstvenog sektora je aktivnost koja se kontinuirano provodi od kraja 2015. g. kao podrška Radnoj grupi za zdravstveni sistem koju je imenovala Vlada RS. Analiza se vrši isključivo na osnovu podataka koje u Ministarstvo zdravlja i socijalne zaštite RS (u daljem tekstu: MZSZ RS) dostavljaju javne zdravstvene ustanove (u daljem tekstu: JZU). Na izvjestan način, ova aktivnost predstavlja i podršku za uvođenje JZU-a na trezorski sistem poslovanja.

2) - Održavanje sastanaka sa predstavnicima zdravstvenih ustanova i FZO RS;

- Definisanje pilot republičkih zdravstvenih ustanova;

- Saradnja sa USAID FAR projektom u vezi sa instalacijom radnih stanica i obezbijedenja komunikacionih linkova i obuke republičkih zdravstvenih ustanova na priključivanju na SUFI sistem;

- Obuka imenovanih osoba iz republičkih zdravstvenih ustanova i FZO RS;

- Edukacija imenovanih osoba u vezi sa migracijom kontnih planova;

- Priprema budžeta zdravstvenih ustanova prema budžetskom kontnom planu;

- Definisanje aktivnosti FZO RS u cilju potpisivanja ugovora sa zdravstvenim ustanovama ;

- Definisanje aktivnosti Sektora za informaciono komunikacione tehnologije FZO u cilju prelaska na trezorski način poslovanja;

- Priprema informacija za Vladu RS o realizaciji aktivnosti (mart 2017, septembar 2017).

(3) - MZSZ RS je (zajedno sa Svjetskom bankom) formiralo tri Komisije koje su dobile zaduženja da rade na pripremi projektnog dokumenta za Projekat unapređenja zdravstvenog sektora, od kojih je jedna - za oblast finansiranja zdravstvene zaštite.

- MZSZ RS je podnijelo Inicijativu broj: 11/06-505-34-1/17 od 15.03.2017. g. prema Ministarstvu finansija RS (MF RS) za izmjenu člana 31. Zakona o obaveznim osiguranjima u saobraćaju. Cilj ove inicijative je obezbjeđenje dodatnih sredstava za FZO RS, a kroz uvođenje efikasnijeg sistema naplate štete koji bi se ogledao u tome da se prilikom naplaćivanja premije osiguranja u saobraćaju automatski uplaćuje na račun FZO RS.

(4) - članovima Komisije dodijeljeni zadaci

- prikupljena legislativa zemalja u okruženju

- analizirani legislativa zemalja u okruženju u vezi sa normiranjem plana mreže (Srbija, Crna Gora, FBiH, Hrvatska, Slovenija)

- prikupljeni podaci neophodni za izradu plana mreže zdravstvenih ustanova (ukupan broj stanovnika RS, ukupan broj osiguranih lica FZO RS, demografske karakteristike stanovništva, zdravstveno stanje stanovništva, gravitirajući broj stanovnika u odnosu na zdravstvene ustanove, karakteristike pojedinih područja, raspoloživost zdravstvenim resursima itd)

- analizirani prikupljeni podaci

- podijeljeni zadaci u skladu sa nivoima zdravstvene zaštite

- pripremljene radne verzije dokumenata

-raspored implementiranih aktivnosti

-probleme i kašnjenja u implementaciji

-da li će se reforma nastaviti u 2018.

- (5) - Imenovana komisija za izradu zakona
 - Rješenjem o imenovanju su identifikovani i partneri na izradi zakona sa kojima se trebaju obaviti konsultacije
 - Organizovani su sastanci sa svim partnerima
- (6) - MZSZ RS formiralo je radnu grupu koja radi na pripremi novog zakonskog rješenja
 - radna grupa je izradila integralni radni dokument, ali postoji potreba da se na nivou dva Ministarstva (Ministartva rada i boračko-inavlidske zaštite i MZSZ RS) usaglasi stav oko prelaska evidencije i vođenja zdravstvenog osiguranja za nezaposlena lica.
 - Nakon usaglašavanja predmetnog stava, pristupiće se nastavku izrade nacrtu Zakona.
 - Uspostavljena je saradnja sa Svjetskom bankom, čija se stručna pomoć očekuje po ovom pitanju.
 - Detaljnije aktivnosti bi trebale biti definisane i kao sastavni dio novog projekta Svjetske banke za zdravstveni sektor
- (7) analiza stanja u dječijoj zaštiti formiranje radne grupe za izradu radna verzija C32 primjena Zakona u 2018. g.

- (1) Podaci koje MZSZ RS dobija na mjesečnom nivou od JZU-a ne mogu se koristiti kao potpuno pouzdani, jer je dosadašnje iskustvo pokazalo da vrlo često postoje značajna odstupanja u dostavljenim podacima u poređenju sa stvarnim stanjem iz bilansa. Jedna od značajnih prepreka jesu i različiti sistemi knjigovodstvenog evidentiranja pojedinih poslovnih promjena, odnosno različiti pristupi. MZSZ RS će nastaviti da prati kretanje obaveza JZU-a, ali iz gore pomenutih razloga, smatramo da će jednog trenutka kada se odluči napraviti presjek stanja obaveza JZU-a biti potrebno izvršiti reviziju finansijskih izvještaja JZU-a, koja će biti u stanju da utvrdi tačan iznos obaveza JZU-a. U ovu aktivnost se jednim dijelom uključila u Svjetska banka, koja je uradila Izvještaj o neizmirenim obavezama u javnom zdravstvenom sektoru.
- (2) Podrške zdravstvenih ustanova i jedinica lokalne samouprave procesu uvođenja trezorskog načina poslovanja; kapaciteti Ministarstva finansija i MZSZ RS za sprovođenje ove predložene mjere.
- (3) Neophodno je prethodno utvrditi mjere za sprečavanje nastanka novih obaveza u javnom zdravstvenom sistemu, a zatim pristupiti mjerama za iznalaženje novih modela i izvora finansiranja.
- (4) Otežano prikupljanje podataka neophodnih za izradu plana mreže (ukupan broj stanovnika Republike Srpske, ukupan broj osiguranih lica FZO RS, demografske karakteristike stanovništva, zdravstveno stanje stanovništva, gravitirajući broj stanovnika u odnosu na zdravstvene ustanove, karakteristike pojedinih područja, raspoloživost zdravstvenim resursima itd), angažovanost na drugim poslovima pojedinih članova Komisije.
- (5) Proces konsultacija sa svim zainteresovanim stranama
- (6) Postoji potreba da se na nivou dva Ministarstva (Ministartva rada i boračko-inavlidske zaštite i MZSZ RS) usaglasi stav oko prelaska evidencije i vođenja zdravstvenog osiguranja za nezaposlena lica.
- (7)

Aktivnosti će se nastaviti u 2018. g.

Ako ne, objasni zašto:	
E Stvarni troškovi implementacije i uticaj na godišnji budžet (navesti odstupanja od procijenjenih troškova, ako ih ima)	Nije bilo troškova implementacije, a očekuju se efekti na budžet kroz bolju i efikasniju kontrolu trošenja sredstava.
A Naziv i broj reformske mjere	5. Restrukturiranje Željeznica Republike Srpske (ERP RS 2016-2018)
B Aktivnosti planirane za 2016. i 2017. godinu	1) Restrukturiranje Željeznica RS 2) Konsolidacija vlasništva Željeznica RS
C Jesu li aktivnosti planirane za 2016. i 2017. godinu implementirane?	Parcijalno
D Ako jesu / parcijalno, navedi: -opis preduzetih koraka -raspored implementiranih aktivnosti -probleme i kašnjenja u implementaciji -da li će se reforma nastaviti u 2018 Ako ne, objasni zašto:	1) Restrukturiranje Željeznica RS : Tokom 2015. i 2016. g. Svjetska banka je napravila analizu željezničkog sektora i sačinila dokument „Bilješka o politici željeznica“, koji je publikovala septembra 2016. g. Dokument sadrži analizu stanja kako željeznica Federacije Bosne i Hercegovine, tako i analizu stanja željeznica RS. Svjetska banka je u ovom dokumentu prezentovala nekoliko scenarija budućih kretanja i aktivnosti vezanih za poslovanje Željeznica RS. 2) Konsolidacija vlasništva Željeznica RS: Tokom 2017. g. obzbiježene su pretpostavke za vlasničku konsolidaciju kroz donošenje Zakona o Željeznicama RS i Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o privrednim društvima. S obzirom na velinu sistema i osjetljivu socijalnu dimenziju predložene mjere, aktivnosti se realizuju nešto sporijom dinamikom od planirane. Reforma će se nastaviti u 2018. g.
E Stvarni troškovi implementacije i uticaj na godišnji budžet (navesti odstupanja od procijenjenih troškova, ako ih ima)	U prethodnom periodu nije bilo stvarnih troškova implemntacije i uticaja na godišnji budžet. Ranije planirani troškovi po osnovu vlasničkog restrukturiranja se nisu realizovani. Nova procjena je da će troškovi po ovom osnovu iznositi 0,03 mil. KM i da će se realizovati u 2018. g.
A Naziv i broj reformske mjere	6. Reindustrijalizacija u svim oblastima prerađivačke industrije (ERP RS 2016-2018)

B Aktivnosti planirane za 2016. i 2017. godinu	Početak procesa reindustrijalizacije u svim oblastima prerađivačke industrije koja ima za cilj pokretanje / oživljavanje proizvodnje, povećanje obima industrijske proizvodnje i zaposlenosti.
C Jesu li aktivnosti planirane za 2016. i 2017. godinu implementirane?	Da
D Ako jesu / parcijalno, navedi: -opis preduzetih koraka -raspored implementiranih aktivnosti -probleme i kašnjenja u implementaciji -da li će se reforma nastaviti u 2018 Ako ne, objasni zašto:	Pokrenut proces reindustrijalizacije u svim oblastima prerađivačke industrije koja ima za cilj pokretanje / oživljavanje proizvodnje, povećanje obima industrijske proizvodnje i zaposlenosti. Ativnosti će biti nastavljene kontinuirano i u narednom periodu, ali nisu prioritetne.
E Stvarni troškovi implementacije i uticaj na godišnji budžet (navesti odstupanja od procijenjenih troškova, ako ih ima)	Nije bilo troškova implementacije, a očekuje se smanjenje troškova poslovanja navedenih preduzeća.
A Naziv i broj reformske mjere	7. Osavremenjen zakonski okvir bankarskog sektora Republike Srpske, te stvorene pretpostavke za sprovođenje postupka restrukturiranja banaka (ERP RS 2016-2018)
B Aktivnosti planirane za 2016. i 2017. godinu	Osavremenjavanje zakonskog okvira bankarskog sektora Republike Srpske, te stvaranje pretpostavki za sprovođenje postupka restrukturiranja banaka, u okviru čega su predviđene aktivnosti: - Unapređenje nadzorne funkcije Agencije za bankarstvo RS i uvođenje funkcije restrukturiranja banaka, - Donošenje novog Zakona o bankama, - Usvajanje akcionog plana za implementaciju preporuka FSAP misije, - Implementacija BASEL II i BASEL III
C Jesu li aktivnosti planirane za 2016. i 2017. godinu implementirane?	Da
D Ako jesu / parcijalno, navedi:	

-opis preduzetih koraka -raspored implementiranih aktivnosti -probleme i kašnjenja u implementaciji -da li će se reforma nastaviti u 2018 Ako ne, objasni zašto:	U decembru 2016. g. doneseni su Zakon o bankama RS ("Sl. gl. RS", br. 4/17) i Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o Agenciji za bankarstvo RS ("Sl. gl. RS", br.4/17) koji su stupili na snagu u januaru 2017. g. Navedenim zakonima uvedeni su strožiji bonitetni zahtjevi bankarskog poslovanja, unaprijeđena nadzorna funkcija Agencije za bankarstvo RS, te proširene nadležnosti Agencije za bankarstvo RS na poslove restrukturiranja banaka. Agencija za bankarstvo RS je usvojila Akcioni plan za implementaciju preporuka FSAP misije, te obavljala aktivnosti radi implementacije BASEL II i BASEL III u skladu sa Strategijom za uvođenje BASEL III. Ne, planirane aktivnosti su ipmplementirane.
Stvarni troškovi implementacije i uticaj na godišnji budžet (navesti odstupanja od procijenjenih troškova, ako ih ima)	Nije bilo troškova implementacije, a očekuje se smanjenje fiskalnih rizika po budžet RS u narednim godinama.
A Naziv i broj reformske mjere	9. Usvajanje i povedanje Zakona o stečaju (ERP RS 2016-2018)
B Aktivnosti planirane za 2016. i 2017. godinu	Usvajen Zakon o stečaju kojim je uređen postupak restrukturiranja i stečajni postupak, pravne posljedice otvaranja i sprovođenja postupka restrukturiranja i stečajnog postupka, reorganizacija stečajnog dužnika na osnovu stečajnog plana, te međunarodni stečaj.
C Jesu li aktivnosti planirane za 2016. i 2017. godinu implementirane?	Da
D Ako jesu / parcijalno, navedi: -opis preduzetih koraka -raspored implementiranih aktivnosti -probleme i kašnjenja u implementaciji	Uvojen je novi Zakon o stečaju ("Sl. gl. RS", br. 16/16) i podzakonski akti i to: Pravilnik o izgledu i sadržaju obrasca prijedloga za pokretanje postupka finansijskog i operativnog restrukturiranja ("Sl. gl. RS", br. 68/16), Pravilnik o izgledu i sadržaju obrasca za glasanje o prihvatanju prijedloga finansijskog i operativnog restrukturiranja ("Sl. gl. RS", br. 68/16), Pravilnik o izgledu i sadržaju obrasca za prijavu potraživanja u postupku finansijskog i operativnog restrukturiranja ("Sl. gl. RS", br. 68/16), Pravilnik o programu za polaganje stručnog ispita za stečajnog upravnika i načinu njegovog polaganja („Sl. gl. RS“ br. 105/16), Pravilnik o kodeksu za stečajne upravnike ("Sl. gl. RS", br. 11/17) i Pravilnik o utvrđivanju standarda za upravljanje stečajnom masom ("Sl. gl. RS", br. 54/17). Prilikom izrade Zakona o stečaju usvojene su preporuke Evropske komisije o novom pristupu stečaju, čiji bi cilj bio podsticanje reorganizacije nelikvidnih privrednih društava kroz finansijsko i operativno restrukturiranje, kako bi se

-da li će se reforma nastaviti u 2018 Ako ne, objasni zašto:	spriječila insolventnost i nastavilo poslovanje društva. Novim zakonskim rješenjima o postupku stečaja žele se stvoriti uslovi kojim bi stečaj predstavljao lijek za poslovno oživljavanje poslovnih subjekata koji imaju strukturne probleme koje ne mogu sami da riješe, a imaju radni ili bilo koji drugi kapacitet koji ih može pokrenuti. U toku je izrada Pravilnika o naknadama i nagradama za rad stečajnog upravnika i članova odbora povjerilaca. Kontinuirano provođenje novog zakonskog okvira, te unapređenje istog.
Stvarni troškovi implementacije i uticaj na godišnji budžet (navesti odstupanja od procijenjenih troškova, ako ih ima)	Nije bilo troškova implementacije, ali se očekuju manji troškovi stečajnog postupka i samnjenje „prelijevanja“ negativnih efekata na druge privredne subjekte.
A Naziv i broj reformske mjere	10. Novo radno zakonodavstvo i podrška zapošljavanju u realnom sketoru (ERP RS 2016-2018)
B Aktivnosti planirane za 2016. i 2017. godinu	Unapređenje zakonodavnog okvira i njegovo usklađivanjem sa novim Zakonom o radu Jačanju posredničke uloge JU "Zavod za zapošljavanje Republike Srpske" Kreiranje i provođenje aktivnih mjera na tržištu rada Republike Srpske Usvajanje Zakona o podsticajima zapošljavanja Osnaživanje i razvoju socijalnog dijaloga
C Jesu li aktivnosti planirane za 2016. i 2017. godinu implementirane?	Parcijalno
D Ako jesu / parcijalno, navedi: -opis preduzetih koraka	U toku 2016. g. usvojeni su svi planirani podzakonski akti vezani za novi Zakon o radu. U pogledu jačanja posredničke uloge Zavoda za zapošljavanje neophodno je donijeti izmjene i dopune Zakon o posredovanju u zapošljavanju i pravima za vrijeme nezaposlenosti i Zakona o evidencijama u oblasti rada i zdravstvenog osiguranja. Ove aktivnosti nisu završene u toku 2016. g. zbog čega je ova mjera parcijalno izvršena. Naime, u ovom periodu Zavod za zapošljavanje je donio novu sistematizaciju radnih mjesta i djelimično promijenio svoju organizacionu strukturu, ali je za provođenje dubinskih reformi neophodno usvajanje izmjena navedenih zakonskih propisa. U toku 2016. g, Vlada RS je usvojila i u saradnji sa Zavodom za zapošljavanje i drugim akterima na tržištu rada provela Akcioni plan zapošljavanja u RS kojima su provedene brojne aktivne mjere na tržištu rada. U pogledu osnaživanja socijalnog dijaloga u toku 2016. g. vođeni su pregovori sa socijalnim partnerima u cilju zaključivanja Opšteg kolektivnog ugovora.

-raspored implementiranih aktivnosti	Izrada i usvajanje podzakonskih akata za provođenje novog Zakona o radu; priprema Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o posredovanju u zapošljavanju i pravima za vrijeme nezaposlenosti i Zakona o evidencijama u oblasti rada i zdravstvenog osiguranja; Zavod za zapošljavanje je donio novu sistematizaciju radnih mjesta i djelimično promjenio svoju organizacionu strukturu; Usvojen Akcioni plan zapošljavanja u RS za 2016. g.; provođenje AP zapošljavanja u 2016. g.; pregovori sa socijalnim partnerima u cilju zaključivanja Opšteg kolektivnog ugovora.
-probleme i kašnjenja u implementaciji	Osnovni problem za kašnjenje u imeplementaciji mjere povećanja efikasnosti tržišta rada je nemogućnost usvajanja izmjena i dopuna Zakona o posredovanju u zapošljavanju i pravima nezaposlenih lica, čiji je osnovni cilj izmještanje administriranja ostvarivanja prava na zdravstveno osiguranje nezaposlenih lica. Naime ovom aktivnosti planirano je da se Zavod za zapošljavanje oslobodi ove obaveze i ukinе povezanost sticanja statusa nezaposlenog lica sa sticanje statusa zdravstveno osiguranog lica na trošak Republike. Provođenjem ove, i drugih pratećih aktivnosti, očekujemo dobijanje puno preciznijih podataka o stvarnom broju aktivnim tražilaca posla, a što će dalje doprinijeti boljem planiranju, ciljanju i provođenju aktivnih mjera na tržištu rada. Istovremeno, značajni kapaciteti Zavoda za zapošljavanje će umjesto obavljanja čisto administrativnih uloga moći biti upotrebljeni u osnaživanju primarne funkcije - posredovanja u zapošljavanju. Obzirom da je provođenje ove mjere vezano za usvajanje izmjena postojećih ili donošenje novih propisa koji uređuju zdravstveno osiguranje.
-da li će se reforma nastaviti u 2018	Aktivnosti će se nastaviti u 2018. g.
Ako ne, objasni zašto:	Prilikom razmatranja najboljeg načina intervenisanja na tržište rada odustalo se od odnošenja posebnog Zakona o podsticajima zapošljavanja iz razloga što je postojećim zakonskim i podzakonskim aktima stvoren adekvatan normativni okvir za podsticanje zapošljavanja, provedene brojne aktivne mjere na tržištu rada. Opšti kolektivni ugovor nije potpisan iz razloga što nije postignut konsenzus socijalnih partnera. Pregovori se nastavljaju.
Stvarni troškovi implementacije i uticaj na godišnji budžet (navesti odstupanja od procijenjenih troškova, ako ih ima)	Nije bilo troškova implementacije, ali se očekuje unapređenje tržišta rada i direktni pozitivni efekat na povećanje zaposlenosti.
A Naziv i broj reformske mjere	3. Osiguranje održivosti javne potrošnje i jačanje finansijske odgovornosti (ERP RS 2017-2019)
B Aktivnosti planirane za 2017. godinu	1) Završetak sprovođenja Zakona o fiskalnoj odgovornosti, 2) Reforme u javnom sektoru uz uspostavljanje Registra zaposlenih u javnoj upravi, 3) Reforme u sistemu lokalne samouprave, 4) Usvajanje Strategije upravljanja javnim finansijama Republike Srpske.

C Jesu li aktivnosti planirane za 2017. godinu implementirane?	Parcijalno
D Ako jesu / parcijalno, navedi: -opis preduzetih koraka -raspored implementiranih aktivnosti -probleme i kašnjenja u implementaciji -da li će se reforma nastaviti u 2018 Ako ne, objasni zašto:	1) Uspostavljen Fiskalni savjet Republike Srpske i u toku je izrada podzakonskih akata, 2) U toku je procedura donošenja Zakona o registru zaposlenih u javnoj upravi (korisnici sredstava budžeta RS) i očekuje se usvajanje do kraja 2017. g, 3) - Narodna skupština RS donijela je Odluku o usvajanju Strategije razvoja lokalne samouprave u RS za period 2017-2021. g. („Sl. gl. RS“, br. 73/17), - Usvojeni su podzakonski akti kojima se obezbjeđuje sprovođenje Zakona o lokalnoj samoupravi i Zakona o službenicima i namještenicima u organima jedinice lokalne samouprave, - Ministarstvo uprave i lokalne samouprave RS je ustupilo jedincima lokalne samouprave softver za vođenje Registra zaposlenih u organima jedinice lokalne samouprave. Podaci iz Registra dostupni su Ministarstvu uprave i lokalne samouprave RS putem Jedinstvene baze zaposlenih u organima jedinice lokalne samouprave. U toku je procedura donošenja Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o opštem upravnom postupku. 4) usvajanje Strategije upravljanja javnim finansijama je odloženo dok se prvo ne realizuju sve mjere koje su date kroz Reformsku agendu, na svim nivoima vlasti, kako bi se analizirali efekti dosadašnjih reformi i predložila dodatna unapređenja u oblasti upravljanja javnim finansijama. Sporost u realizaciji zbog tehničkih okolnosti implementacije koji se ogleda kroz nabavku softvera i hardvera, kao i usaglašavanje drugih zakonskih i podzakonskih akata. Aktivnosti će se nastaviti u 2018. g.
E Stvarni troškovi implementacije i uticaj na godišnji budžet (navesti odstupanja od procijenjenih troškova, ako ih ima)	Nema odstupanja od predviđenih troškova.
A Naziv i broj reformske mjere	4. Unapređenje komunikacione infrastrukture (ERP RS 2017-2019)

B Aktivnosti planirane za 2016. i 2017. godinu	1) Povećanje kvaliteta usluga Aerodroma Republike Srpske: Usvajanje Master plana i Prostornog plana područja posebne namjene; Izgradnja kargo objekta; Proširenje putničkog terminala; Nabavka i ugradnja Aerodromskog zemaljskog osvjetljenja; Nabavka vertikalnog kargo utovarivača; Nabavka jurišnog vatrogasnog vozila; Nabavka cisterne za mlazno gorivo; 2) Aktivnosti u oblasti drumskog saobraćaja: Završetak izgradnje autoputa Banjaluka – Doboj, dionica Banjaluka – Prnjavor (četvrti kvartal 2017. g.); Početak izgradnje međudržavnog mosta preko rijeke Save kod Gradiške i završetak do kraja 2019. g. i završetak izgradnje mosta preko rijeke Drine, lokacija Bratunac/Ljubovija (četvrti kvartal 2017. g.). 3) Završetak projekta obnova željeznica BiH II
C Jesu li aktivnosti planirane za 2016. i 2017. godinu implementirane?	Parcijalno
D Ako jesu / parcijalno, navedi: -opis preduzetih koraka -raspored implementiranih aktivnosti -probleme i kašnjenja u implementaciji -da li će se reforma nastaviti u 2018 Ako ne, objasni zašto:	1) Izgradnja prostorno-planske dokumentacije je u završnoj fazi: nabavka Master plana aerodroma je završena, a Prostorni plan područja posebne namjene – nacrt dokumenata usvojen na Narodnoj skupštini RS, u toku je javna rasprava o Nacrtu, a nakon toga se ulazi u postupak usvajanja Prijedloga Prostornog plana u Narodnoj skupštini RS. U skladu sa Zakonom o uređenju prostora i građenju planira se usvajanje do kraja 2017. g; Aktivnosti vezane za nabavku i ugradnju Aerodromskog zemaljskog osvjetljenja, nabavku rendgen uređaja i metal-detektorskih vrata za kargo skladište, te nabavku vertikalnog kargo utovarivača su završene. 2) Aktivnosti u oblasti drumskog saobraćaja odvijaju se planiranom dinamikom. Dionica Mahovljanska petlja - Drugovići dužine oko 10 km je puštena u saobraćaj. 3) Očekuje se završetak modernizacija svih planiranih stanica i svih aktivnosti do kraja 2017. g. 1) Zbog nepoštovanja projektne dokumentacije od strane izvođača radova na kargo objektu, u kašnjenju je završetak radova. U toku su pregovori oko nastavka radova. Zbog specifičnosti vatrogasnog vozila, a poštujući Zakon o javnim nabavkama BiH, kasni se sa izradom namjenskog vozila za potrebe Aerodroma Banja Luka. 1) Realizacija mjere će se nastaviti i u 2018. g, kada je planirana izgradnja kargo objekta i nabavka vatrogasnog vozila. 2) Preostalih 20-tak km autoputa Banjaluka-Prnjavor biće završeno do kraja 2018. g.
E Stvarni troškovi implementacije i uticaj na godišnji budžet	1) Za izgradnju kargo objekta obezbijeđena su kreditna sredstva od kojih je još 1,4 mil KM ostalo nerealizovano. Za nabavku vatrogasnog vozila takođe su obezbijeđena kreditna sredstva, a vrijednost nabavke se procjenjuje na 0,5 mil KM.

(navesti odstupanja od procijenjenih troškova, ako ih ima)	
A Naziv i broj reformske mjere	5. Unapređenje poljoprivredne proizvodnje (ERP RS 2017-2019)
B Aktivnosti planirane za 2016. i 2017. godinu	1) Unapređenje izvora finansiranja agrarnog sektora 2) Usvajanje i harmonizacija propisa iz oblasti poljoprivrede na nivou Republike Srpske i BiH nivou 3) Uspostavljanje sistema identifikacije zemljišnih parcela; sprovođenje procesa identifikacije životinja kroz usavršavanje sistema obilježavanja životinja 4) Unapređenje spoljnotrgovinskog poslovanja i zaštite domaće poljoprivredne proizvodnje 5) Rad na dokumentima za ruralni razvoj i IPARD Operativne strukture
C Jesu li aktivnosti planirane za 2016. i 2017. godinu implementirane?	Parcijalno
D Ako jesu / parcijalno, navedi:	1) Finansijska podrška razvoju poljoprivrede i sela, zakonski je definisana u visini najmanje 6% domaćih prihoda budžeta i drugih izvora. U cilju obezbjeđenja dodatnih izvora sredstava, od 2013 g., Vlada Republike Srpske, uspostavlja novi model finansiranja poljoprivredne proizvodnje zasnovan na tri glavna stuba podrške: direktni plasmani IRB (po najpovoljnijoj kamatnoj stopi do 4%), kreditna linija IRB-a za dugoročne i kratkoročne plasmane u poljoprivredi, podsticajna sredstva Ministarstva – „agrarni budžet“ i sredstva poslovnih banaka, donatorska sredstva, međunarodni izvori finansiranja kao što su Svjetska Banka, Evropska Investiciona Razvojna Banka, IFAD, kreditne i mikrokreditne organizacije i dr. Vlada Republike Srpske je na 115 sjednici, održanoj 13.3.2017. g. donijela Odluku o usvajanju Plana korišćenja sredstava za podsticanje razvoja poljoprivrede i sela za 2017. g, u ukupnom iznosu od 60 mil. KM. Odlukom je definisano da se sredstva raspoređuju na sljedeći način: a) podrška tekućoj proizvodnji u iznosu od 49,5 mil KM, podrška dugoročnom razvoju u iznosu od 6,5 mil KM i sistemske mjere u iznosu od 4,0 KM. U cilju obezbjeđenja dodatnih izvora sredstava, odnosno mogućnosti korišćenja sredstava iz IPA II paketa za poljoprivredu i ruralni razvoj, izrađen je Nacrt strateškog plana ruralnog razvoja BiH, čije usvajanje je uslov za korišćenje navedenih sredstava. Aktivnost se sprovodi kontinuirano i sprovodiće se i u 2018. g. 2) U 2017. g. su usvojeni sljedeći zakoni: Zakon o hrani („Sl. gl. RS“ br. 19/17), Zakon o veterinarstvu („Sl. gl. RS“ br. 75/17), Zakon o izmjenama i dopunama zakona o veterinarsko-medicinskim proizvodima („Sl. gl. RS“ br. 75/17). U pripremi su Zakon o poljoprivredi, Zakon o duvanu i Zakon o izmjenama i dopunama zakona o komori inženjera poljoprivrede Republike Srpske.
-opis preduzetih koraka	
-raspored implementiranih aktivnosti	
-probleme i kašnjenja u implementaciji	

-da li će se reforma nastaviti u 2018 Ako ne, objasni zašto:	3) Od 2008. g. sprovedene su aktivnosti na uspostavljanju LPIS-a. Međutim, uslijed političke neusaglašenosti između uključenih institucija nije došlo do napretka. U 2016. g. Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede Republike Srpske (MPŠV RS) je pokrenulo samostalno aktivnosti, preko ARDP projekta Svjetske banke, u pravcu uspostavljanja LPIS-a, međutim, zbog završetka ARDP projekta i kratkog roka aktivnost nije sprovedena. S obzirom da u proteklom periodu nije došlo do usvajanja strateškog plana ruralnog razvoja BiH, predpristupna sredstva EU iz IPA-e II nisu raspoloživa institucijama u BiH, između ostalog i za uspostavljanje LPIS-a. Aktivnosti na uspostavljanju sistema identifikacije zemljišnih parcela nisu započele u toku 2017. g, a razlog je nedostatak novčanih sredstava. MPŠV je, u saradnji sa Kancelarijom za veterinarstvo i Agencijom za obilježavanje životinja, sprovodilo aktivnosti na iznalaženju mogućnosti postizanja veće efikasnosti provođenja procesa identifikacije životinja, a na osnovu izrađene analize i sačinjenog akcionog plana, međutim značajniji napredak nije postignut. Neophodan je nastavak aktivnosti. 4) Spoljnotrgovinsko poslovanje i zaštita domaće proizvodnje su u nadležnosti zajedničkih institucija BiH. Ova oblast je pravno uređena Zakonom o spoljnotrgovinskoj politici ("Sl. gl. BiH", br. 7/98) i na njemu zasnovanih Odluke o mjerama zaštite domaće proizvodnje od prekomjernog uvoza ("Sl.gl. BiH", br. 30/02) i Odluke o postupku i načinu utvrđivanja antidampinške i kompenzatorne dažbine ("Sl. gl. BiH", br. 77/05 i 16/10). Međutim, MPŠV RS je, u više navrata, iniciralo aktivnosti koje imaju za cilj uređenje spoljnotrgovinskog poslovanja. Prvo je na zajedničkoj sjednici Vlade RS i Vlade FBiH, održanoj u martu mjesecu 2017. g. istaklo listu tema koje imaju za cilj uređenje ovog sektora. Nakon toga, na novoj zajedničkoj sjednici Vlada 04.10.2017.g. u Sarajevu MPŠV RS je predložilo listu tema vezanih za spoljnotrgovinsko poslovanje, kao i nekoliko drugih aktuelnih tema od značaja za poslovanje u okvirima poljoprivrede u oba entiteta. Ova informacija je i usvojena. U kontekstu toga, MPŠV RS je u Banjaluci dana 16.11.2017.g. organizovalo sastanak na nivou pomoćnika gdje se šire razgovaralo o ovim temama, a nakon razgovora su donešeni zaključci za koje je predviđeno da budu upućeni na adrese nadležnih u Savjetu Ministara, a pored toga obe Vlade će biti upoznate sa istim. 5) U toku 2017. g, mpredstavnici MPŠV RS su, zajedno sa predstavnicima MPŠV FBiH, Odjeljenja za poljoprivredu Brčko distrikta i Ministarstva spoljne trgovine i ekonomskih odnosa BiH, te uz tehničku pomoć Farma projekta, učestvovali u izradi Nacrta strateškog plana ruralnog razvoja BiH, čije usvajanje je uslov za korišćenje predpristupnih sredstava Evropske unije iz IPA-a II programa. Nije bilo aktivnosti na usaglašavanju mogućeg izgleda IPARD Operativne strukture jer još uvijek ne postoji dogovor uključenih institucija oko izgleda iste. Nastavak navedenih aktivnosti zavisi od političkog dogovora na višem nivou.
E Stvarni troškovi implementacije i uticaj na godišnji budžet (navesti odstupanja od procijenjenih troškova, ako ih ima)	1) 60,0 mil. KM agrarni budžet 2) Nije bilo troškova 3) Nije bilo troškova 4) Nije bilo troškova 5) Nije bilo troškova

A Naziv i broj reformske mjere	6. Unapređenje finansijskog tržišta (ERP RS 2017-2019)
B Aktivnosti planirane za 2016. i 2017. godinu	1) Uvođenje strožih bonitetnih zahtjeva bankarskog poslovanja i uređenje postupka restrukturiranja banaka: donošenje Zakona o bankama RS i Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o Agenciji za bankarstvo RS, kao i donošenje Statuta i podzakonskih akata Agencije za bankarstvo RS. 2) Utvrđivanje obaveznog preoblikovanja zatvorenih investicionih fondova koji su nastali transformacijom privatizacionih investicionih fondova u otvorene investicione fondove: 2016. g: Donošenje podzakonskih akata Komisije za hartije od vrijednosti RS u skladu sa nadležnostima i obavezama iz Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o investicionim fondovima i Usklađivanje poslovanja društva za upravljanje investicionim fondovima sa zakonskim i podzakonskim aktima. 2017. g: Kvartalno izvještavanje Komisije za hartije od vrijednosti RS o sprovođenju odobrenih planova (plan usklađivanja i plan preoblikovanja).
C Jesu li aktivnosti planirane za 2016. i 2017. godinu implementirane?	Da
D Ako jesu / parcijalno, navedi: - opis preduzetih koraka - raspored implementiranih aktivnosti	1) Uvođenje strožih bonitetnih zahtjeva bankarskog poslovanja i uređenje postupka restrukturiranja banaka: U decembru 2016. g. doneseni su Zakon o bankama RS ("Sl. gl. RS", br. 4/17) i Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o Agenciji za bankarstvo RS ("Sl. gl. RS", br. 4/17) koji su stupili na snagu u januaru 2017. g. Navedeni zakoni značajno su usklađeni sa direktivama EU, a kojima su uvedeni strožiji bonitetni zahtjevi bankarskog poslovanja i uređen postupak restrukturiranja banaka, te proširene nadležnosti Agencije za bankarstvo RS na poslove restrukturiranja banaka i unaprijeđeni interni procesi upravljanja i odlučivanja. Upravni odbor Agencije za bankarstvo RS je u julu 2017. g. donio Statut Agencije ("Sl. gl. RS", br. 63/17), na koji je Vlada RS dala salasnost, u skladu sa zakonom o Agenciji za bankarstvo RS, a kojim su stvoreni uslovi za dalje institucionalno jačanje Agencije za bankarstvo RS u pogledu organizacije nadzora i restrukturiranja banaka, uz poštovanje principa funkcionalne podvojenosti poslova nadzora od poslova restrukturiranja banaka. Upravni odbor Agencije za bankarstvo RS je u julu 2017. g. usvojio podzakonske akte kojima se reguliše poslovanje banaka, predviđene Zakonom o bankama RS. Podzakonski akti u vezi sa restrukturiranjem banaka biće doneseni do kraja 2017. g, u skladu sa prelaznim zakonskim rokovima.

-probleme i kašnjenja u implementaciji -da li će se reforma nastaviti u 2018 Ako ne, objasni zašto:	2) Utvrđivanje obaveznog preoblikovanja zatvorenih investicionih fondova koji su nastali transformacijom privatizacionih investicionih fondova u otvorene investicione fondove: Sva društava za upravljanje investicionim fondovima su se konsolidovala, te su uskladila svoje poslovanje sa Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o investicionim fondovima („Sl. gl. RS“, br. 85/15) i podzakonskim aktima Komisije za hartije od vrijednosti RS. Smanjen je broj društava za upravljanje i trenutno na tržištu hartija od vrijednosti posluje 5 društava za upravljanje, a koja upravljaju sa 14 zatvorenih i jednim otvorenim investicionim fondom. Sva društva za upravljanje su, u skladu sa zakonskom obavezom, dobila rješenje Komisije za hartije od vrijednosti RS, kojim se odobrava plan aktivnosti usklađivanja ulaganja i izloženosti prema pojedinim licima i plan preoblikovanja zatvorenih investicionih fondova u jedan ili više otvorenih investicionih fondova. Komisija za hartije od vrijednosti RS je izdala dva rješenja kojim se odobrava djelimično preoblikovanje dva zatvorena investiciona fonda. Komisija za hartije od vrijednosti RS vrši kontinuirani nadzor nad društvima za upravljanje investicionim fondovima u pogledu sprovođenja plana usklađivanja i plana preoblikovanja zatvorenih investicionih fondova. Aktivnosti će se nastaviti u 2018. g.
E Stvarni troškovi implementacije i uticaj na godišnji budžet (navesti odstupanja od procijenjenih troškova, ako ih ima)	Nije bilo troškova implementacije.
A Naziv i broj reformske mjere	7. Unapređenje poslovnog okruženja (ERP RS 2017-2019)
B Aktivnosti planirane za 2016. i 2017. godinu	Uspostavljanje on-line registracije poslovnih subjekata: digitalizacija sudske arhive, tender za nabavku softvera i hadrvera, izrada softvera, formiranje Nacionalnog certifikacionog tijela.
C Jesu li aktivnosti planirane za 2016. i 2017. godinu implementirane?	Parcijalno
D Ako jesu / parcijalno, navedi: -opis preduzetih koraka	Uspostavljanje on-line registracije poslovnih subjekata: Izabran je izvođač za digitalizaciju sudske arhive, potpisan je Ugovor i započete su aktivnosti na digitalizaciji; Donijeta je odluka da Nacionalno certifikaciono tijelo bude AID RS i

-raspored implementiranih aktivnosti -probleme i kašnjenja u implementaciji -da li će se reforma nastaviti u 2018 Ako ne, objasni zašto:	započete su aktivnosti na uspostavljanju istog, Započete su aktivnosti na definisanju neophodnih zakonodavnih dorada, završene su aktivnosti oko definisanja strukture neophodnog hardvera. Uspostavljanje on-line registracije poslovnih subjekata: drugi, treći i četvrti kvartal 2017. g. Postoje mala odstupanja uslijed uključenosti niza institucija (domaćih i međunarodnih) što zahtijeva kompleksniju koordinaciju, kao i zbog vrlo složene reforme i odluke da Nacionalno certifikaciono tijelo ima širi opseg poslova, koji će donijeti i značajno veće koristi i prostor za uspostavljanje niza drugih e-servisa. Aktivnost se nastavlja i u 2018. g.
E Stvarni troškovi implementacije i uticaj na godišnji budžet (navesti odstupanja od procijenjenih troškova, ako ih ima)	Dodatni troškovi od 2,8 mil KM se odnose na troškove uspostavljanja drugačije koncipiranog Certifikacionog tijela, koje će, prema novom konceptu imati značajno veće nadležnosti i stvoriti osnov za primjenu i promociju uspostavljanja niza drugih servisa u e-upravi (a na samo u segmentu e-registracije poslovnih subjekata).
A Naziv i broj reformske mjere	8. Unapređenje efikasnosti i efektivnosti naučnoistraživačkog i inovativnog sistema (ERP RS 2017-2019)
B Aktivnosti planirane za 2016. i 2017. godinu	1. Donošenje Strategije naučnog i tehnološkog razvoja Republike 2. Analiza postojećeg pravnog okvira
C Jesu li aktivnosti planirane za 2016. i 2017. godinu implementirane?	Parcijalno
D Ako jesu / parcijalno, navedi: -opis preduzetih koraka -raspored implementiranih aktivnosti	Narodna skupština RS je 27.04.2017. g. usvojila Strategiju naučnog i tehnološkog razvoja RS 2017–2021. g. - „Znanje za razvoj“(„Sl. gl. RS“br. 44/17). Vlada RS je 13.07.2017. g. donijela Zaključak o usvajanju Akcionog plana za realizaciju Strategije naučnog i tehnološkog razvoja RS 2017–2021. g. - „Znanje za razvoj“. U skladu sa reformskim ciljevima i rezultatima prethodno sprovedene analize stanja u oblasti istraživanja i inovacija, objavljen je i novi Pravilnik o publikovanju naučnih publikacija („Sl. gl. RS“, br. 77/17). U periodu 2016-2017. g. sprovedene su aktivnosti u vezi analize postojećeg pravnog okvira i usvojena nova Strategija naučnog i tehnološkog razvoja RS.

-probleme i kašnjenja u implementaciji -da li će se reforma nastaviti u 2018 Ako ne, objasni zašto:	Aktivnost se nastavlja i u 2018. g.
Stvarni troškovi implementacije i uticaj na godišnji budžet (navesti odstupanja od procijenjenih troškova, ako ih ima)	Nije bilo troškova implementacije.
A Naziv i broj reformske mjere	9. Unapređenje povezanosti obrazovanja i tržišta rada (ERP RS 2017-2019)
B Aktivnosti planirane za 2016. i 2017. godinu	1) Analiziranje potrebe tržišta rada i realnog sektora, radi usaglašavanja sa upisnom politikom na visokoškolskim ustanovama; 2)Unapređenje neposredne saradnje i usklađivanja sa potrebama privrednog razvoja i tržišta rada, jačajući preduzetničko-inovativne komponente u oblasti srednjeg i visokog obrazovanja.
C Jesu li aktivnosti planirane za 2016. i 2017. godinu implementirane?	Parcijalno
D Ako jesu / parcijalno, navedi: -opis preduzetih koraka -raspored implementiranih aktivnosti -probleme i kašnjenja u implementaciji -da li će se reforma nastaviti u 2018	Prilikom određivanja i definisanja Upisne politike za akademsku 2017-2018. g., izvršeno je prikupljanje i analiza podataka Zavoda za zapošljavanje RS, podataka Zavoda za statistiku RS, i podataka kojima raspolažiu visokoškolske ustanove i Ministarstvo prosvjete i kulture RS. Zakona o visokom obrazovanju, kao pretpostavka za razvoj preduzetničko-inovativne komponente, ne odvija planiranim i utvrđenim tempom. Vlada RS je donijela Odluku o broju mjesta za upis studenata u akademskoj 2017-2018. g, kao i Odluku o visini školarine na javnim visokoškolskim ustanovama u akademskoj 2017-2018. g. Nepostojanje povratnih informacija o aktivnostima visokoškolskih ustanova i aktivnostima privrednog i poslovnog sektora, kao i o razvoju njihovih međusobnih odnosa, što sužava prostor za preduzimanje i definisanje korektivnih mjera. Aktivnost se nastavlja i u 2018. g.

Ako ne, objasni zašto:	
E Stvarni troškovi implementacije i uticaj na godišnji budžet (navesti odstupanja od procijenjenih troškova, ako ih ima)	Nije bilo troškova implementacije.
A Naziv i broj reformske mjere	10. Povećanje efikasnosti tržišta rada (ERP RS 2017-2019)
B Aktivnosti planirane za 2016. i 2017. godinu	Usvajanje podzakonskih akata na osnovu Zakona o radu; Unapređenju zakonodavnog okvira i njegovim usklađivanjem sa novim Zakonom o radu; Kreiranje i provođenje aktivnih mjera na tržištu rada Republike Srpske; Osnaživanje i razvoj socijalnog dijaloga.
C Jesu li aktivnosti planirane za 2016. i 2017. godinu implementirane?	Parcijalno
D Ako jesu / parcijalno, navedi: -opis preduzetih koraka -raspored implementiranih aktivnosti -probleme i kašnjenja u implementaciji	U pogledu jačanja posredničke uloge Zavoda za zapošljavanje neophodno je donijeti izmjene i dopune Zakon o posredovanju u zapošljavanju i pravima za vrijeme nezaposlenosti i Zakona o evidencijama u oblasti rada i zdravstvenog osiguranja. Vlada RS je usvojila i u saradnji sa Zavodom za zapošljavanje i drugim akterima na tržištu rada provela Akcioni plan zapošljavanja u RS kojim su provedene brojne aktivne mjere na tržištu rada, a što je, u 2017. g, dovelo do istorijski najnižeg broja registrovanih nezaposlenih lica u RS. U pogledu osnaživanja socijalnog dijaloga usvojene su izmjene i dopune Zakona o ekonomsko socijalnom savjetu RS, te vođeni pregovori sa socijalnim partnerima u cilju zaključivanja Opšteg kolektivnog ugovora. Započete aktivnosti na izradi Zakona o izmjenama i dopunama zakona o štrajku u cilju usklađivanja sa Zakonom o radu. 2017. g: Priprema Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o posredovanju u zapošljavanju i pravima za vrijeme nezaposlenosti i Zakona o evidencijama u oblasti rada i zdravstvenog osiguranja; usvajanje Akcionog plana zapošljavanja u RS za 2017. g.; provođenje AP zapošljavanja za 2017. g; donošenje Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o ekonomsko socijalnom savjetu RS; pregovori sa socijalnim partnerima oko zaključivanja Opšteg kolektivnog ugovora; priprema Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o štrajku. Osnovni problem za kašnjenje u implementaciji mjere povećanja efikasnosti tržišta rada je nemogućnost usvajanja izmjena i dopuna Zakona o posredovanju u zapošljavanju i pravima nezaposlenih lica, čiji je osnovni cilj izmještanje

-da li će se reforma nastaviti u 2018 Ako ne, objasni zašto:	administriranja ostvarivanja prava na zdravstveno osiguranje nezaposlenih lica. Naime, ovom aktivnosti planirano je da se Zavod za zapošljavanje oslobodi ove obaveze i ukinе povezanost sticanja statusa nezaposlenog lica sa sticanjem statusa zdravstveno osiguranog lica na trošak Republike. Provođenjem ove, i drugih pratećih aktivnosti, očekuje se dobijanje puno preciznijih podataka o stvarnom broju aktivnih tražilaca posla, a što će dalje doprinijeti boljem planiranju, ciljanju i provođenju aktivnih mjera na tržištu rada. Istovremeno, značajni kapaciteti Zavoda za zapošljavanje će umjesto obavljanja čisto administrativnih uloga moći biti upotrebljeni u osnaživanju primarne funkcije - posredovanja u zapošljavanju. Provođenje ove mjere vezano je za usvajanje izmjena postojećih ili donošenje novih propisa koji uređuju zdravstveno osiguranje. Aktivnost se nastavlja u 2018. g, ali je reforma i dalje uslovljena usvajanjem izmjena postojećih ili donošenjem novih propisa koji uređuju zdravstveno osiguranje.
Stvarni troškovi implementacije i uticaj na godišnji budžet (navesti odstupanja od procijenjenih troškova, ako ih ima)	Nije bilo troškova implementacije.

PRILOG 2.

Vanjski doprinosi ERP-u u 2018-2020. godini

Javne konsultacije Vijeća ministara BiH

Direkcija za ekonomsko planiranje Vijeća ministara BiH je 24.01.2017. na svom web portalu postavila nacrt Programa ekonomskih reformi BiH za period 2018-2020 godine. Upućeni su pozivi za eventualne prijedloge, komentare i sugestije na dokument prema nevladinim organizacijama, članovima akademske zajednice, privrednim komorama te poslovnim i strukovnim udruženjima. Obzirom da je bio izuzetno kratak rok za dostavljanje komentara, u trenutku završetka i slanja dokumenta Programa ekonomskih reformi BiH 2018-2020 godine, Direkcija za ekonomsko planiranje Vijeća ministara BiH nije zaprimila nijedan komentar na predloženi tekst dokumenta.

Javne konsultacije Vlada Federacije BiH

Proces konsultacija po pitanju mjera Programa ekonomskih reformi FBiH prije svega je organizovan unutar linijskih ministarstava za svaku pojedinačnu mjeru. Prilikom donošenja i usvajanja svake posebne mjere postoji obaveza odgovornog ministarstva da sprovede proces konsultacija sa zainteresovanim stranama. Pored ovoga Program ekonomskih reformi FBiH je prije usvajanja stavljen na stranicu Zavoda za programiranje razvoja FBiH sa pozivom svim zainteresovanim stranama za dostavljanje eventualnih primjedbi. Na dokument, nažalost nije bilo primjedbi, što dokazuje da je potrebno uložiti dodatne napore u prezentaciji i javnom predstavljanju dokumenta prije samog usvajanja na vladi.

Javne konsultacije Vlada Republike Srpske ***Primjedbe sa javne rasprave***

Na osnovu pisanih prijedloga Saveza sindikata Republike Srpske, Privredne komore Republike Srpske i Unije udruženja poslodavaca Republike Srpske, koje je zaprimila Vlada Republike Srpske, u nastavku dajemo kratak prikaz ključnih zahtjeva.

Ključni zahtjevi **Saveza sindikata Republike Srpske** su:

- 1) Povećanje najniže plate – prihvaćeno;
- 2) Donošenje novog ili izmjena i dopuna postojećeg Zakona o radu u Republici Srpskoj, te zaključivanje kolektivnih ugovora – prihvaćeno zaključivanje kolektivnih ugovora, a trenutno se radi analiza sprovođenja Zakona o radu;
- 3) Rasterećenje privrede u korist povećanja plata radnika i boljeg poslovnog ambijenta - prihvaćeno;
- 4) Suzbijanje sive ekonomije i prevođenje neformalnog rada u formalni rad - prihvaćeno;
- 5) Donošenje izmjena i dopuna Zakona o udruženjima i fondacijama – nije dio PER-a, već dio Programa rada Vlade;
- 6) Potpuna realizacija Programa socijalnog zbrinjavanja radnika – djelimično prihvaćeno;
- 7) Donošenje Zakona o obavezi Republike da uplati doprinose svim radnicima kojima to poslodavci nisu uplatili, bez obzira na strukturu vlasništva – biće unaprijedeno kroz suzbijanje sive ekonomije;
- 8) Donošenje Zakona o posredovanju u zapošljavanju i pravima za vrijeme nezaposlenosti – prihvaćeno;
- 9) Donošenje Zakona o sprečavanju zlostavljanja na radu – nije dio PER-a, već dio Programa rada Vlade;
- 10) Donošenje novog Zakona o zdravstvenoj zaštiti i Zakona o zdravstvenom osiguranju – prihvaćeno;
- 11) Donošenje Strategije bezbjednosti, zaštite i zdravlja na radu – nije dio PER-a, već dio Programa rada Vlade;
- 12) Kontrola i analiza primjene zakonskih propisa – prihvaćeno.

Ključni zahtjevi **Privredne komore Republike Srpske** su:

- 1) Rasterećenje privrede: Izmjene zakona o porezima i doprinosima sa ciljem vraćanja na nivo od 51% opterećenja na neto platu; Povećanje neoporezivog dijela dohotka na nivo najniže plate; te Sistemsko rješavanje porodijskog bolovanja – prihvaćeno;
- 2) Mjere za smanjenje javne potrošnje: Reforma javne uprave; Restriktivne politike javne potrošnje; Restrukturiranje javnih preduzeća; te Maksimalno uključivanje domaćih kapaciteta – prihvaćeno;

- 1) Praćenje aktivnosti u vezi sa analizom primjene Zakona o radu i aktuelne situacije na tržištu rada: Analiza primjene Zakona o radu; Usvajanje Uredbe o podsticajima za zapošljavanje; te Nedostatak i odliv kvalifikovane radne snage – prihvaćeno;
- 2) Pобољшanje likvidnosti privrede i vanbudžetskih fondova: Uvođenje instituta vanskudskog restrukturiranja; Viši stepen finansijske discipline kod plaćanja obaveza; te Inovirati Zakon o likvidacionom postupku – prihvaćeno;
- 3) Mjere podrške i podsticaji privrede: U Budžet 2018. godine uvrstiti sredstva podsticaja namijenjena za projekte unapređenja proizvodnje i podizanja konkurentnosti; Usmjerenje sredstava od koncesionih naknada; Donošenje Zakona o podsticajima; te Blagovremena raspodjela podsticajnih sredstava u privredi i kreiranje Registra podsticaja u privredi – djelimično prihvaćeno;
- 4) Unapređenje postupka kontrole, rad pravosuđa, systemske reforme i druge mjere: Jedinstvena inspekcija; te Preispitati mjeru zatvaranja privrednih društava u slučaju kada inspeksijska kontrola ustanovi rad neprijavljenih radnika – prihvaćeno;
- 5) Reforma obrazovnog sistema – prihvaćeno.

Ključni zahtjevi Unije udruženja poslodavaca Republike Srpske:

- 1) Smanjenje fiskalnih i parafiskalnih opterećenja – prihvaćeno;
- 2) Višak podsticajnih sredstava za zapošljavanje iz Zavoda za zapošljavanje preusmjeriti Javnom fondu za dječiju zaštitu u cilju povećanja nataliteta - prihvaćeno;
- 3) Donijeti Uredbu o podsticajima za zapošnjavanje – prihvaćeno;
- 4) Izmirenje obaveza od strane Fonda zdravstvene zaštite – prihvaćeno;
- 5) Uvesti naknade za nezaposlene porodilje – prihvaćeno;
- 6) Reforma tržišta rada kroz izmještanje administriranja zdravstvenog osiguranja i utvrđivanja paketa zdravstvenih usluga koji su srazmjerni uplatama doprinosa – prihvaćeno;
- 7) Povećati transparentnost i kontrolu rada inspeksijskih organa, te formirati jedinstvenu inspekciju – prihvaćeno;
- 8) Povećati nivo kontrole prijave radnika, radnog vremena, sprečavanje isplate plate „na ruke“, te prijavljivanje najniže plate, a povećane prihode usmjeriti na smanjenje oporezivanja rada – prihvaćeno;
- 9) Prilagođavanje sistema obrazovanja potrebama tržišta rada – prihvaćeno.